

RECEIVED
JAN 11 1961
U.S. AIR FORCE
HONOLULU, HAWAII

જૈન સતી મંડળ.

ગીતિ.

જૈન સતી મંડળ ના, જૈન સતી, જૈન સતી
જૈન સતી, જૈન સતી, જૈન સતી, જૈન સતી

અમારું કામ

શ્રી જૈન મહા વિદ્યા મંડળ વગ.

જૈન સતી મંડળ ના, જૈન સતી, જૈન સતી

પાણીવટી.

જૈન સતી મંડળ

જૈન સતી મંડળ ના, જૈન સતી, જૈન સતી

શ્રી મહાવિદ્યા મંડળ ના, જૈન સતી, જૈન સતી

જૈન સતી મંડળ

ચોથા જોન ગ્રન્થાલ્ફાં
ચોલાનેરે।

પ્રસ્તાવના.

આપાંવનની સર્વ પ્રજાની પામિક તથા સાંસારિક ઉન્નતિના વિચારોનું મહાસાગરનું મધન કરતાં તેમાંથી નક્કી કરે એ સિદ્ધાંત પ્રજા થયે છે કે, “શ્રી જીવિના શિશુ ઉપર જન્મ દરમિયાન આપાર ગણે છે. આ સિદ્ધાંત ખરેખર માનવીય છે. જગી તે સિદ્ધાંત પ્રાચીન છે. પૂર્વકાળે જ જન્મમાં રત્ન તથા નિર્મિત ધર્મરીતિથી જેમના ઉત્તરમાંથી જન્મ લે છે તે આ માનવજાતનું મહત્ત્વ રજૂ છે. પોતાની જાતીયમણા, સ્વર્ગવા અને નૌરતની રસા ફરી છે, તે આપસની અને વિદુરો માતાએ નોજ પ્રમાણ દેશે. અસખ્ય સમારીયા પોતપોતાના છત્રમર્મ ઉપર ગિરજાનો પ્રતિષ્ઠાપમાં કાને ડડ પ્રતિજ્ઞાની સ.થે સંસારની કાષ્ઠગણે સંપ્રાપ્ત કરતાં કરતાં આજગ વર્તી છે. જગી જે થીસરો પોતાના છત્રમાં સ્વર્ગીય પ્રજાની નક્કી સંતરેખાપાત કરીને આ જગતમાંથી આપા ગયા છે, તેઓના બાપકાળનું આશ્રય ગ્રમ્ય સુરક્ષિત માતાનો ખોળો દશે તે ઉત્સર્ગના પ્રભાવે તેઓને ધર્મમાં પાત, નીતિમાં પૂર્ણ અને અપરચ્છાપ અને ઉત્સાદમાં અભિશિખા પ્રભાવે તરવંત બનાયા છે. કુટુંબમાં જેઓ આ સંસારમાં મહાન આત્મા બનેલા છે, અને બને છે, તેઓ માતાના યુગ્મીજ બને છે, જગી જેઓ અસારમાં જાતિ કરવાને અવમર્ષ, નીચ, રજાપર અને અસારને કલકિત કરેલા થાય છે, તે પણ માતાના દોષથીજ થાય છે. આથી સિદ્ધ થાય છે કે, માતાના પરમ મમત્વને આધાર માતાજી છે અને બાળકની લાગિનું મૂળ પણ માતાજી છે.

કેવી આવી માતાએને સુપારદની પુત્રી આપવડા છે. રથે તે સુપાર સુપાર સંપત્તિને કેટલા જોઈએ ? તેને માટે વિચાર કરતાં જાણી છે, તે સંપત્તિને અપમને ઉપયોગી પુત્રી છે. અંગીના ધર્મનું ઉચ્ચ શિખર સંપત્તિ છે, અને તેમાંજ તેઓનું ચૈતર જાગરવમાન દેખાય છે. પ્રાચીન કાલે જીવનનીકાંથી જે પ્રમાણ રજાંઓ છે, તે પ્રમાણના અરિષ્ટને અપિકામિના ચંચલમાં અને તો તેઓ તેમની પત્ની સાથે મેળવી રાં. એ નિ. પદિદ થાય છે.

અદા ઉગમ ઉદેશથી શ્રી શિશુને ઉત્તરક ક્યા પુત્રી પ્રસિદ્ધ કરે

છે, અને જેનું શીખતી આવી જમણી પત્ની છે, બીજી પધારતી અને પુત્રી અને કુટુંબી માતા છે, અને બીજી સુવંત મુંદા કુમાળી જ્ઞેન છે, એ નીતન સુવંતિના અરિયે પત્નીના બોધનીય છે. આદર્શ પદ્ધતિ જે બીજા મહા-મહા શ્રી કરે છે, તેમના સંજ્ઞામાં એ સુવંતિ આપેલી છે; ને સુવંતિએ પાતાના ઇશ્વરમાં જે રહે જાયતી આપુ છે અને આદર્શ પદ્ધતિ અદિમા વધારો છે. તે સંજ્ઞામાં તેમના અરિયની આજીવન પુત્ર છે, તેમના અશ્રીય અરિય ઉપરથી સુવંતિએ અને તેના પ્રતિ રિયે એક પ્રકાર પડે છે, તેમના પિતા, તેમના પતિ અને તેમના બધા પતિપત્ની અવશ્ય મુદરસ પદ્ધતિમાં પ્રવર્તી આદર્શ પદ્ધતિની પીર મંડળી અંદર પ્રવર્તન કરે છે, તેમના ઇશ્વર કૃતિમાં શિષ્ય છે, એ જાન આ સુવંતિમાંના અરિય ઉપરથી વિદેશ સિદ્ધ થાય છે

આ પુત્ર પ્રસિદ્ધ કરવામાં રહી સા. મે. વચનનું વાક્યમનું જે. પી. નમુદી પાતાની કુલ ના નમુદી મંદમ ગા પ્રસિદ્ધ કરાવવા માટે અમાને રા. ૨૫૦૦) ની ઉપર સદાય આપેલા છે તે સદાયમાંથી જે મંદમગા પ્રસિદ્ધ કરાવતી છે તેમનું આ પ્રથમ પુત્ર અને પ્રસિદ્ધ કરીએ છીએ. આ રજને અમે ઉપર શીખાતુ મુદરસને અને તેમની રા. નો અત્યંત પુત્ર અમાર મનીએ છીએ.

ઉપર આ અરિયમાં ઉપરથી પુત્રાની રા. મનુદમ મુદરસને ઉપરથી આમાર મની, અને રા. જોન કૃતિ. મ. આચ ઉપર પુત્રોનો બો. રા. પ્રસાર થાય, એનું કૃતિ આપુ પ્રમાણના સમાપ્ત કરીએ છીએ, અને આ રા. રાખીએ છીએ કે, જોન સુવંત મંડળના પ્રથમ જાતને જેનું ઉપર મન મનું છે, તેથી રીતે તેજ મંદમ: અનુસંધાનરૂપ આ: બીજા જાતને પત્ર જોનર્થ તરફથી સ. ઉપર મન મન, જેથી અને અમારા પ્રવાસની સર્વરીતે સંધ્યકા મનીયું.

સંવત ૧૯૧૫ વૈવ મુદત ૮
પાણીનાથ.

} શ્રી જૈનધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગ.

अनुक्रमणिका.

द्वितीय भाग

पृष्ठ.

१

७

१४

२०

३४

... ४०

.. ४७

. ६७

. ७५

८२

८८

९२

... १२२ ... मैत्र, वैद्य

... १००

. १०६

१२६

१३७

१४४

१५३

१५६

१६६

१७७

.. १८१

આવિકાબૂપાબુ તૃતીય અક્ષર—આનંદાના ઉપદેશના ઉત્તારથી ભરપૂર આ અક્ષર પ્રથમના જે અક્ષરથી વિભિન્ન છે. આવિકાઓના હૃદય ઉપર ધર્મ તથા નીતિની છાપ પાડી તેને નિર્મલ જનનવાને માટે આ પ્રયત્ન ધણીજ ફાયદાગી છે. ૫૯ સંખ્યાના પ્રમાણમાં કૌમિય ધણીજ સ્વરૂપ છે. ૩. ૧

આવિકાબૂપાબુ—ચતુર્થ અક્ષર—આવિકાઓ સમાન માનવ હૃદયને પ્રાપ્ત થયેલી આવિકાના સમાધી હૃદયને વૈરાગ્યથી વિભિન્ન કરનારો આ અક્ષર સર્વદા હૃદયમાં પારલુ કરવા યોગ્ય છે. મનોરંજક હાલો અને મુગ્ધાવસ્થા ફિલ્મોથી આ અક્ષરને વિશેષ અલગ કરવામાં આવ્યો છે. પ્રયત્ન વિચીત્ર છતાં તેની માત્ર ૧-૪-૦ કૌમિય રાખવામાં આવી છે.

ઉપદેશવદ—મૂળ સંસ્કૃત અને ગુજરાતી બાષાંતર સાથે આ પ્રયત્ન યોજના કરવામાં આવી છે. વિદ્વાન્ મુનિમદારાજશ્રીએ ઉપદેશ આપવામાં અને અભ્યાસીઓને અભ્યાસ કરવા માં અત્યુદ્ધ થાય તેવી રીતે પત્રાકાર અને જાહેરકાર આ પ્રયત્ન સુદૃઢિત કરેલો છે. તેની અંદર ઉપદેશ સંબંધી એવું ઉત્તમ વિવેચન કરેલું છે કે, જે વાંચકથી આસ્તિક વાચકને ધણીજ આનંદ આવે તેમ છે. પ્રયત્ન પૂર મદાત્ છતાં તેની કૌમિય માત્ર ૧-૧૨-૦ રાખવામાં આવી છે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા
સંસ્કૃત

શ્રી

શ્રીમદ્ ભગવદ્ ગીતા

ભાગ ૨ ગો.

સતી શિવા.

આ મહામની વિદ્યાઃ, નમરીના રાજ નેત્રની પુત્રી
ય.ય છે. નેમો માત્ર જોનો હતો તે નર્મ જોનોનાં શ-
રોમાત્ર સૌત સુતીમંદામાં યથેવ છે. ચેતરુ.ય અને
તેની રાણી શ્રીચિત્રજને મારે કમંથી દેવ.યી તેમની
લપી પુત્રીએ શ્રીકવની અને સદગુણની ધેરેલી છે.
સીતેલવજીરૂપ કપડવાના મપુર રૂવો સ્વદ્, દેવ.

१५५. ४४३३ मे ४४ रीते वीधा होतो; तेथी ते कुटुंब भारते
१५५. ४४३३ मे ४४ रीते वीधा होतो; तेथी ते कुटुंब भारते

માનવના આંતરિક જીવન માતાપિતાની મહાનુભાવાઈથી
જોડાયેલું હોય છે. માતાપિતાના આશ્રયથી જ ધાર્મિક અને
સામાજિક જીવન શરૂ થાય છે. નવી શિષ્યા જેવી વિદ્યાર્થીની,
જેણે પોતાના અન્તર્ગત સર્વને સાથે માતાપિતાને વર્તી
માનવના આંતરિક જીવનમાં ચળવળ કરી.

૧૪૭ જે રાજા રાજરાજના આવી ત્યારે તેણીનું સ્વામાયિક
સા રાજાની પાસે જાય તો તેણીના મુખ, નેત્ર અને બીજા
અંગો પર રાજાની કમળાકાંઠા ઝગડી રહી હતી. સતી શિવાનો
પરમ પુત્ર તે દેવતા મુખમુદ્રા ઉપર હમેશાં મૂકી દાસ
રાજાને જાણ કરાવે છે કે રાજાના આ ઉદાપણ અને વિશેષ વર્ણ
બધા જાણે છે કે રાજાને રાજકુલમાં માણસો

૧૧૧ મુનિશ્રીના નામે એક મળી હતી તે દમ્ભેશાંતે
 ૧૧૨ તેણીની સાથે વિદ્યાવિના
 ૧૧૩ આદિ મુનિશ્રીની રચે માદ મૈત્રો જાણી હતી
 ૧૧૪ તેણીને બાલવયમ
 ૧૧૫ તેથી ચેતકશાખએ તેણી
 ૧૧૬ નીચેના સોંપી દતા.

૧. મુ. ૪૧૪ મ. ૧૦. તી નવી શિવા ખાતઃખાતની ધા
 ૨. નવી નવ નહેવમા વિધાવિનોદ ; કરતી હતી.
 ૩. નવી નવ નહેવમા વિધાવિનોદ ; કરતી હતી.
 ૪. નવી નવ નહેવમા વિધાવિનોદ ; કરતી હતી.

સુગ્રીવે કહ્યું તો તેને હવે પે.ત્ય વચના થયા છે, તે છ
પરિણામ નથી, પાનની શોધ કરતાં નથી,
આમાંથી એક વાત મળે છે કે : આ નામ દે તે વિષે ઓછાજ સૂચના
પાવી હતી.

શિવા જન તા. ૧૫ મે. ૧૯૭૧ દિવસે ભારી વરસે મોચ

આવવાને તેણીએ ઘણું ઉત્તેજન આપ્યું હતું. તે નગરીમાં નૈનમ્-
જાને માટે જ્ઞાનચાળા, જ્ઞાનચાળા અને પુસ્તકાલયો મોટા પાયા
ઉપર સ્થાપ્યા હતા.

મહાસતી સિંચાએ ધાર્મિક અને સાંસારિક ઉન્નતિ સાથે પો-
તાનું જીવન પ્રસાર કર્યો પછી તેણીની મનોવૃત્તિ કેવળ ધર્મ તર-
ફ પ્રવર્તી હતી. એક વખતે તે સતી સીંધીર ભગવાનની પાસે ધર્-
મ સવલુ કરવાને ગઈ હતી, ત્યાં તેણી જ પ્રભુની પાસે ધર્મના કે-
ટલાએક નિયમો જાણીકાર કર્યો હતા. કોઈ દેવતાએ એ મહાસ-
તીને તેણીના દૃઢ મતમાંથી ચલિત કરવ ને ભારે પ્રયાસ કર્યો હતો,
પણ તે મહાસતી પોતાના મતમાં દૃઢ રહી હતી, અને તે દેવતાને
તેણીની ક્ષમા માગી પ્રસન્ન થઈને જતું પડ્યું હતું. એક વખતે ઉ-
ચ્છવિની નગરીમાં અગ્નિનો ઉપદ્રવ થયા કરતાં હતો. લોકો તે
ઉપદ્રવથી કંટાળી ગયા હતા. રાજા અને પ્રજાજને ઘણા ઘણા
કેસારો કર્યો, પણ તે ઉપદ્રવ કોઈ રીતે શમતો ન હતો. આથી
કંટાળી ઉચ્છવિનીપતિ ચંડપ્રયોગને નતપકુમ્ભર મંત્રીન રાજ-
ગૃહી નગરીમાંથી ઘણા પ્રયત્ન કરી જે લાગ્યો હતો. કાષ્ટ લુપ્તિ-
વાળા અભયકુમારે વિચારીને કહ્યું કે “જો કોઈ શુદ્ધ સીંગવતી
અને સો પોતે અહિં આવીને જળ છાંટે તો આ અગ્નિ જલથી શાં-
ત થઈ જાય.” તે ઉપરથી બહુ બહુ સીંગા ત્યાં આવીને જળ છાં-
ટી ગઈ, પણ તે અગ્નિ શમ્યો નહિ; પણ બ્યારે (ચિવ. સતીએ પો-
તે આવીને સર્વ સ્થળે જળ છાંટ્યું. ત્યારે તે નામ તત્કાળ શમી
ગયો હતો; તે વખતે લોકોએ ઉદ્દેશ્ય કરી કે “આ સિંચા મ-
હા સતી છે.” આથી તેણીની ધર્મકૃતિ જરતખ દના ત્યારે ખૂણા-
માં પ્રસરી ગઈ હતી અને લોકો સતી સિંચાના દેવીની લેખ દર્શન
કરતા હતા. સીંગધર્મનો મહા પ્રભાવ સ્થળે સ્થળે પ્રસરી
ગયો હતો.

સતી સિંચાના જીવનચરિત્રમાં બનેલા એ અદ્ભુત બનાવે
સરુણી આર્ય સીંચાને સીંગધર્મની પરત આસ્તિક બનાવી હ-
ની એકદમ નહિ પણ સીંગવતી મુંદરીએ સ્વર્ગ અને મોક્ષની

સતી જયંતી.

આ મહા મતી જયંતી કાશ્યાપીના રાજા કિલ્લવનની દુષ્ટ મતી હતી. રાજા કિલ્લવન અને રાણી મૃગાવતી સતી જયંતીની ઉપર ઘણું પ્રેમ રાખતા હતા. જયંતીએ બાલ્ય વયની ધર્મની અને નીતિની સારી કેળવણી લીધી હતી. તેના પિતાનું નામ સહ્યાનીક હતું. તેને શતાનીક નામે એક ભાઈ હતો.

સતી જયંતીના વખતમાં આહિત ધર્મના પ્રભાવિક અને વર્તમાન શાસનના અધિપતિ મહાવીર લગવાન આ ભરતશેખર ઉપર વિચરતા હતા. રાજપુત્રી જયંતી ધર્મ-વીર મહાવીર પ્રમુની પરમ ભક્ત હતા. એ રાજાધિકારી પ્રમુની પ્રથમ શબ્દાતરી મર્ષ હતી. જયંતીએ પોતાના હૃદયમાં ધર્મિક કેળવણી વધારી આહિત ધર્મનું તત્ત્વજ્ઞાન સંપાદન કર્યું હતું. તેણી હવ, અહવ વગેરે નવતત્ત્વોનું સ્વરૂપ સારી રીતે સમજતી હતી. જયંતીએ પોતાના હ-

ભગવાનને વાંદના કરવા રથમાં બેઠીને ચત્રાતરાયજી ચેવ તરફ
રથને ધપા. રથ બધારે ચેવની નજીક આવ્યો, એટલે તે બંને રાજ-
કનિકાઓ રથમાંથી નીચે કનરી પરિવાર સાથે જ્યાં પ્રભુ વિરાજ-
માન હતા, ત્યાં આવી મુદ્દ બાજુથી વીર ભગવાનને વાંદના કરી
અને તે પછી તેઓ તેમની પર્વદામાં યોગ્ય રથાને બેઠી.

આ વખતે કૈયાંબીધનિ હઠાચન રાજા પણ પોતાના પરિવાર
સાથે પ્રભુને વાંદવા આવ્યો હતો. પદાપઠારી વીર પ્રભુએ સવને
દેશના આવી, જે દેશના સાંભળી રાજા હઠાચન વગેરે બધા હૃદ
ધમાં અનિ આનંદ પામ્યા હતા. દેશના સમાસ ધર્મ એટલે બીજી
સર્વ પરિવાર પોતપોતાને રથાને ચાલ્યો ગયો. માત્ર હઠાચન રાજા,
શાહી મુઝવની અને જ્ઞાતી એ ત્રણજ પ્રભુની પામે બેઠી રહ્યા
હતા.

સતી જ્ઞાતી પુદ્ધિમની હતી અને આદ્યન ધર્મના નાશવાનને
ભગવાનની હતી. તેણીએ પ્રભુને ટીનવધી પુછ્યું કે, “હું ભગવાન,
જા હવે જગતી બારે કમી કેવી રીતે થાય છે?” જ્ઞાતીનો આ
પ્રસ સાંભળી પ્રભુએ ઉત્તર આપ્યો કે, “જ્ઞાતી, અદાર પાપરથને
કરી હવે જગતી બારે કમી થાય છે” જ્ઞાતીએ પુનઃ કહ્યું, “સ્વામી,
એ અદાર પાપરથન વિશે કૃપા કરી અમને સમજાવો.”

પ્રભુ જોડ્યો—જ્ઞાતી, તે અદાર પાપરથનને સંવધાન રૂપ
સાંભર હવની હિસા કરવી તે પહેલું પાપરથન છે. જુડું લેવડું,
એ જીજું પાપરથન છે. ડોહની દીજ દારી જી એ જીજું પાપ-
રથન છે. રીંગને કુમચી વિષય લેવડા એ દુનું પાપરથન છે.
દર દવાનું પેમે, ધરેલું અને વલ વગેરે દીજોનો સમેદ કરવો
એ પાંચમું પાપરથન છે. કુસ્મો કરવો એ છું પાપરથન છે.
માથ—પાદ
માન કે અદાર રાખવો એ સત્વમું પાપરથન છે. માથ—પાદ
તખડું એ અત્વમું પાપરથન છે. લે.મ રાખવો એ નવમું પાપ-
રથન છે. ડોહ મ.વમ ઉપર અથવા ડોહ વસ્તુ ઉપર અનિયમ
રાખ રાખવો એ દસમું પાપરથન છે. ડોહની ઉપર દોહ કરવો એ
અગીરમું પાપરથન છે. ડોહની સદા કવદ—પાદ્યો કરવો

તેઓ મુગા રહેવા હોય તો વધારે સારું; પણ હમેશાં કોઈ એવું મુતો
 રહી શકતો નથી તો મારે આપને એટલું જ પુછવાનું છે કે "હવે
 મુગા સારા કે બગવા સારા ?" જ્ઞાતીનો આ પ્રશ્ન સાંભળી
 શ્રી પ્રભુ પ્રસન્ન થઈને બોલ્યા—હે જ્ઞાતી, કેટલાએક હવે મુગા
 સારા અને કેટલાએક હવે બગવા સારા. જ્ઞાતીએ વિન-
 વધી કહ્યું, મહાનુભાવ ! કયા હવે મુગા સારા અને
 કયા હવે બગવા સારા ? એ મને સારી રીતે સમજાવો.
 પ્રભુ બોલ્યા—સતી જ્ઞાતી, સાંજના, જે હવે સ્વરિત-
 ધર્મને જાણી શકે તેને જાણવા ન હોય, જેઓ
 તેને અનુસરવા ન હોય, જેઓ પૂજ્ય કે વડિલ જનને માન આ-
 ર્પણ ન હોય, જેઓ ધર્મશાન મેળવી લીધને ઉપરેય કરવા ન
 હોય, જેઓ ધર્મને માન આપવા ન હોય, જેઓ ધર્મને વિશે
 રાજ ધરવા ન હોય, જેઓ પોતાના કુળાચારને જાણવા ન હોય,
 જેઓ અધર્મ તથા અનીતિથી પોતાની આત્મિયા સ્વચરણ હોય
 અને જેઓ દુરાચારને સેવનારા હોય તેવા હવે હમેશાં મુગા
 સારા, બગવા સારા નહિ; કારણકે એ તે હવે બગવા હોય
 તેવામાં પ્રાણીઓને દુઃખ અને પરિવાપ કરનારા થાય છે, અને એ
 તેઓ મુગા હોય તે પ્રાણીઓને દુઃખ અને પરિવાપ કરનારા થાય
 નથી. માટે જેટલા પશુ હવે છે, તે બધા મુગાજ સારા છે.
 હે જ્ઞાતી, જે હવે સ્વરિતધર્મને જાણનારા, તેને અનુસરનારા,
 પૂજ્ય તથા વડિલજનને માન આપનારા, ધર્મશાસ્ત્રી પ્રતિષ્ઠિ
 પામેલા, ધર્મને ઉપરેય કરનારા, ધર્મને જાણનારા, ધર્મને
 વિશે પ્રેમ રાખનારા, સ્વચારને સેવનારા, ધર્મ તથા નીતિથી પો-
 તાની આત્મિયા સ્વચરણના અને દુરાચારને ત્યાજ કરનારા હોય,
 તેવા હવે બગવા સારા; કારણકે એ તે હવે બગવા હોય તે
 સર્વ પ્રકારે પ્રાણીઓને મુખ આપનારા અને તેમના પરિવાપને
 કરનારા હોય છે; તેમજ તેવા હવે આ દુનિયામાં અને પ્ર-
 સન્ન ઉપાસ કરનારા હોય છે. હે જ્ઞાતી, જેટલા પ્રાણીઓ
 કહ્યું છે કે, આ બગવામાં કેટલાએક હવે મુગા સારા છે અને કેટ-

તે રી રીને ફાધને વચ થયેલા પ્રાણી વિષે પણ સમજી લેવું.”

સીર પ્રમુની આ વાત સાંભળી સતી જ્ઞાતીના મનમાં અતિ આનંદ આવી ગયો અને તે પછી તે મહાસતી ઉત્તમ ભાવના લાવતી પ્રમુને વારંવાર વંદના કરતાઃ કે-“તી પછી જ્ઞાતીના હૃદયમાં વૈરાગ્યભાવ ઉત્પન્ન થઈ આવ્યો. નેમાં તેણીએ પ્રમુની પાસે જન હેવાની માગણી કરી. દયાળુ પ્રમુએ ને મહાસતીને અધિકારિણી બાદી પંચમહામત પારણ કરાવ્યાં. વળતે તેના બત્રીસ કિલોન રાજાએ ચોરાની કુઈ જ્ઞાતી રી રીપાનેઃ બારે કિલોન કર્યો હતો.

સતી જ્ઞાતીએ સાધવી થઈ પૃથ્વીનાં વિચરી આહુત ધર્મનો પવિત્ર કપડેશ આપી ઘણી ધાર્મિકાઓનાં કિલાર કર્યો હતો. આથી સતી જ્ઞાતીનું ચરિત્ર ભારતવર્ષ કિલો ઉત્તમ કીર્તિને પ્રાપ્ત થયું હતું. એ સજ્જુતીએ પોતાની દાનિયત પે ને પારણ કરેલા મહા-મનેમાં દર્શાવી હતો. તેણીએ ધાર્મિકાધર્મ અને સાધવીધર્મને સારી રીતે ઉત્તરિત્રે પહોંચાડ્યો હતો. આખરે ન ધી સતી જ્ઞાતીએ આહુત ધર્મની વૈજ્ઞાતી બની જન મનીષામાં પ્રખ્યાત થયેલ છે.

સાધર્મી ખેલેનો, આ મહા સતીના પવિત્ર જીવનમાંથી સાર મહણ કરએ. સતી જ્ઞાતીના જીવનની પ્રજાએ જન પ્રજામાં બારે પ્રકાશ પડ્યો છે. જન સતી મંદગમ જયવતી થયેલી જ્ઞાતીનું શુભકીર્તન જન આય પ્રજા કરતી હતી, કરે છે અને કરશે આ પ્રજાવ યેનો છે? એમ પ્રશ્ન થતાં તેનો ઉત્તર એટલોજ મજબૂત કે, સ્ત્રીકેળવણીરૂપ કલ્પકલ્પનો એ દિવ્ય પ્રત્યે છે. કેળવણીથી આર્થ અમશાઓ ધર્મમાં પ્રજા થઈ છે, સ્ત્રીધર્મ લાવવ છતાં તેમણે સ્ત્રીવત્તા મેળવી છે. સ્ત્રીજાતિ પરગમ છતાં તેણે સ્વતંત્રતાના જેવું સુખ મેળવ્યું છે. જે શુભ અમશાનું મનોહર ભૂવલ છે, જે શુભ સ્ત્રી અમશા પેતાની પવિત્રતાથી રોગ તથા રોગકાળા આ સંસારમાં સુખ અને શાંતિનું રાજ્ય ફેલાવે છે, તે શુભ સ્ત્રી સાધવી જ્ઞાતી હોયને વાસ્તે અલગૂત હતી. તેણે કરી તે મહાનુભાવા આ જગતમાં અમલ કીર્તિ રાખી ગઈ છે. પન્થ છે તેણીના અવતારને!

રત્ની રાહ જોઈ રહ્યો હતો. તેમ વગી વિદ્વાન અને વ્યવહાર
 મને જાણનારા દેવકે ઉત્તમ કેળવણી લીધી હતી, તેથી તે
 વક પુત્રી કેવા વરને આપવી જોઈએ, એ વાત સારી રીતે
 મન્યો હતો. "જે દેવતી વય, સ્વભાવ અને ગુણથી સમાન
 પ તે આલોક તથા પરચોકમાં મુખી થાય છે." એ મિદાંત ચ-
 તુર દેવકે સિદ્ધ કર્યો હતો. જેની સાથે યાવજીવિત રહી મુખ
 દુઃખ ભોગવવાનું છે અને જેને આધારે આ સંસારનો મહા માર્ગ
 પ્રસાર કરવાનો છે, તેવો યોગ્ય પુરુષ સ્ત્રીને મળવો જોઈએ અને તેની
 યોગ્ય સ્ત્રી પુરુષને મળવી જોઈએ. આ વ્યવહારનું આદિસૂત્ર
 દેવક સારી રીતે જાણતો હતો. આજકાલ લોકો માકડું વગમાડી
 દેવાની કુરીતિ તે સમયે પ્રવર્તતી નહતી. વર કન્યાના પરસ્પર
 યોગ્ય ગુણ જોઈ તેમનો સંબંધ જોડવામાં આવતો હતો. ધણે ભાગે
 કન્યાઓને પણ સ્વતંત્રતા આપવામાં આવતી અને તે સદુપયોગ
 કરતી હતી. કોઈપણ પુરુષના ગુણ સાંભળી આર્થ કન્યા તેને વર-
 વાનો નિશ્ચય કરતી અને પોતાની ઇચ્છા વડિલ જનને જણાવી તે
 જમતમાં પણ લાવતી હતી. એકવાર મનમાં ધારેલા પુરુષને તે
 માન્યદયી વરતી અને મનથી વરેલા પતિને તે વિવાહિતના જેવો
 ધારતી હતી. આ ઉત્તમ રીતિથી સાંપ્રતકાળે આર્થ જૈનપ્રજા હ્રિ-
 તી જાય છે. વરનો જાપ કન્યા ગમે તેવી હોય તે પણ ધન તરફ
 ટે છે અને કન્યાનો પિતા વરના ગુણરોષ જોયા વગર કુલ અને
 તા (લક્ષ્મી) તરફ આકર્ષાય છે. કુલવાનનો પુત્ર પારણા-
 માથી વરે છે અને તે વય, ગુણ અને સ્વભાવના કલેડાના મહા કે-
 હતો. ભોગ થઈ પડે છે. આ હાનિકારક રીવાજો પૂર્વકાલે હતા નહીં
 અને કેળવાયેલી જૈનપ્રજા તેવારીવાજોની ઉત્પત્તિને પ્રથમથી જ અ-
 વગાથ આપતી નહતી. એથી તે સમયે ધારકપ્રજા સાંસારિક મુખ-
 નો અતિ આનંદ મેળવતી અને પોતાની સર્વ પ્રકારની ઉત્તતિ
 સંપાદન કરી શકતી હતી.

આ સમયે યદુવંશમાં સમુદ્રવિજય રાજા રાજ્ય કરતા હતા.
 તેને વસુદેવ નામે એક ભાઈ હતો. એક વખતે રાજા સમુદ્રવિજયે

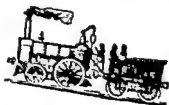
ચાવ કરવાને ઉપાય શોધયો.

એક વખતે કંગા મથુરા નગરીમાં વસુદેવની પામે ગયો. મોટું
પડી ગયેલ ને રથામ થયેલું જોઈ ક'સને વસુદેવે કહ્યું, તે મિત્ર,
દુઃશત્રીન કેમ હેખાય છે ને મારી પામે વ્યાવરાણું કાવતુ જણાવ,
આપણે બધા એકજ હીએ, તારે જે કાઈ ઇચ્છા હોય તે પુરીથી
માગ, જે કહીશ તે બધું આપવા પુરી પુ. ત્યારે કમે દેવકીના
સને ગર્ભની માગણી કરી. આ વખતે દેવકી પણ પ.મેજ હતી,
તેથી વસુદેવે દેવકી મામું જ્યુ. કંગના હુલ અભિપ્રાયને નહીં
બાળકથી ને બને દેવકીએ કહુલ કહ્યું: કાવતુ કે બંનને ગ ક પ્રીતિ
દેવકી કદાચ માગે નહીં. એને ક ને મોટા કરે અમર કંસના
પ્રેમ. એને હુ પાતી મોટા કરું તેમાં કહ્યું અતર નથી: આમય
મજુ એકા ભવથી તે દેવકીએ માને ગર્ભ આપવા હા પાડી.
કમુકમે દેવકીને ગર્ભ દેશ ને પુત્રના જન્મ થયો. આવા અવ-
સરે બલિષ્ઠપુત્રના નામદેહીની સીતુલમા નામની હતી, જેને કંપલ
થત. છે. કાલો જીવવાનહીં રાવ. થ તે પૂએ દર્શનમેથી દેવકીને આ-
ર. પન કરવ. પીતે પ્રવત્ત થયો: ને જે દેવકીને. પુત્ર જન્મે તે પોતેજ પુત્ર
ત્યાંથી જ પડી સુત્રમાને નોયો ને પે. ને જે પુત્ર મરેલ બાપે.
દેવે તે પુત્રને ઉપડી દેવકીની પમે મુકી દીધે. આવી રીતે છ
પુત્રે: સુત્રમાને બા. પ્યા: ને તેન છ પુત્રે: જે મુ. મુરુપ જન્મેલા હતા
તે પુત્રે. દેવકી પમે ર. પ્યા. તે મરેલ પુત્રે. ને નિલક કમે પથવની
રડી: ઉપર પડ. પી તેમના: કડકે કડકા કરી ના. પ્યા. આ બધું
સરૂપ દેવકી નથા વસુદેવના બાળુશામા આનું, પણ પે. ને વચનથી
બધા. એક તથા દેવકી પતિબળાદે. વ. પી કહ્યું બે: થી નહીં તે બાળુ:
નહુપા કે આ બધા બાળો: દેવ ઉપડી બધા છે ને તેમને બાલે મરેલ
ગર્ભ મુકી રો. વની દેવકીના મયુ' નથાની હતી કમે રિત ના. મ. જુ
મેની રી. પી હતી. ત્યારે જન્મ ર. થ કે તરતજ કંનન મ. જુ
મે: મને તાં જન્મ દત્ત તે રે. કા. ના: મનુષ્યે નામ સ્વની કુલ, ઇ
નબ. સેન, વલિનસેન, નિલનાર, દેવવશ અને રાપુસેન
એવા નામ હતા.

એ પ્રેમાળ દેવકી ઉપર ધણું વિશ્વાસ હતો, અને તેથીજ કંસના ભયથી છુપી રીતે પોતાનો પુત્ર કૃષ્ણ તેમને સોંપ્યો હતો. સદ્યુષ્ઠી યયોદ્ધા કૃષ્ણને પોતાના ખાસ પુત્રવત્ ભાવથી હતી, અને તેની ઉપર અપાર વાતસલ્ય ધારણ કરતી હતી. યયોદ્ધાએ બાલ કૃષ્ણને ઉત્સંજમાંથીજ સારી કેળવણી આપવા માંડી હતી અને નાની વયમાં સર્વ પ્રકારની કળાઓ તેને સંપાદન કરાવી હતી, જે કૃષ્ણ વામુદેવને તેના જીવનમાં કીર્તિદાયક થઈ પડી હતી. માતાએ આ પેટી કેળવણી સંતોનોને કંઈપણનારૂપ થઈ પડે છે, એ વાત પ્રાચીન સતીઓના જીવનચારમાં સ્થાને સ્થાને મળી આવે છે.

એક વખતે શ્રી નેમિનાથ ભગવાન દ્વારકામાં સમોસયો હતા. તે ખતર ભણી સતી દેવકી તેમને વંદના કરવા ગઈ હતી. સતીએ પ્રભુને વંદના કરી તેમની પાંચેથી ધર્મ સાંભળ્યો હતો. પ્રભુની ઉપદેશવાણીએ સતી દેવકીના હૃદયમાં સારી અસર કરી હતી અને તેથી તેણીએ પ્રભુની પાસે ગૃહસ્થના બાર મત અંગીકાર કર્યો હતા. વારંવાર દેવકી શુદ્ધ શાવિકા બની હતી. અનુક્રમે શુદ્ધ ધર્મ પાળી મે શુદ્ધ રીતચરિત્ર દેવકી મૃત્યુ પામીને સ્વર્ગે ગઈ હતી. એ મહા-પુનર્વા પાછી સ્વર્ગમાંથી વ્યવીને મનુષ્યલોકમાં અવતરશે અને તે ભવમાં કમના રાજ કરી મુક્તિને પ્રાપ્ત કરશે.

સતી દેવકીના જીવનનો છેડો મુક્તિ મુખી પહોંચવાનો છે. એ મહાસતીના સંકૃતો એવા પ્રજાત ધયા હતા કે, જેથી તેણીનું ધર્મિન જીવન આ માનવલોકમાં ચાવચ્ચંદ્ર દિવાકર મુખી ગવાશે. ધન્ય છે એ વામુદેવની માનનીય માતા દેવકીને !

વેં ચપાનગરીમાં સોમદેવ, સોમભૂતિ અને સોમદત્ત નામના
 ત્રણ પ્રાસાદી બાદ્યો વગડતા હતા. તેમને અનુક્રમે નાગશ્રી, ર-
 તિભૂતિ અને યજ્ઞશ્રી નામની સ્ત્રીઓ હતી. ત્રણે સ્ત્રીઓ પોતપો-
 તાને વારે તેમના સર્વ કુટુંબની રસોઈ કરતી હતી. એક વખતે ર-
 સોઈ કરવાનો વારો સોમદેવની સ્ત્રી નાગશ્રીનો હતો. તેણીએ ઉ-
 ત્તમ રસવતી બનાવી અને સાથે સરસ તુંબડાનું શાક બનાવ્યું;
 શાકના દેખાવ ઉપરથી તેણીએ ક્રિયાકુંડે; આ તુંબડીનું શા-
 ક તો કહ્યું હતો, પણ એના વધાર વિગેરેમાં પૈસાનો ખર્ચ થયો છે,
 માટે મારાથી એ નાખી કેમ દેવાય? એમ ધારી તે એક જીલ્લ
 પાત્રમાં કડી નાખ્યું; ને બીજું નીપજવી સર્વ કુટુંબને જમાડ્યું.
 ભેજામાં ને નગરમાં ધમધિય મુનિ આવેલા હતા, તેમના શિષ્ય
 ધર્મશ્રિય માસુખમળને પાંજે નામથીને ઘેર બિજા અર્થે આવ્યા.
 યતિ ઉપર ક્ષણ રાખત રી તે લેણી નામથીએ પેતું રાખી મુકેતું
 હતા તુંબડાનું શાક તે મુનિને વહોરાવ્યું. તે લઈને શિષ્ય ગુરૂ
 પમે આવ્યા. તેણે આજેલો તુંબડીનો આદાર ભેળવેલો હતો,
 આ તુંબડીય એનિ કહ્યું છે; તેથી પ્રજ્ઞાન થક છે, માટે એને
 કોઈ નિવંધ રચનાને વિરે પડતી આવ. ગુરૂનો આદેશ સાં-
 ભરી શિષ્ય દરબાનમાં ગયો. ત્યાં જગ્યાં જગ્યાં એક બિંદુ ભૂમિ ઉપર
 પડી મ્યુ. તેથી એકી યરેલી દબારા ડીવીઓ મરી ગઈ! તે ભે-
 ઈ ધર્મશ્રિય શિષ્યે વિચરું— 'ભે હું આ તુંબડીનું શાક ભૂમિને
 વિરે પડીયો, તો મળા એવનું હનિ થયે. માટે હુંજ એનું બ-
 રણ કરું.' એવું વિચારી પેતે ને ખાઈ મયો, તેથી તે ગુરૂ સં-
 વમ આરાધક મુનિ પંચપરદેશના પ્વાનમા પરાયણ થઈ મૃત્યુ
 પામી સર્વધોતિદ વિમને મયો. પછવ ધર્મશ્રિય ભદુ સમવ
 યરેા છતાં પાછા દરેા નહિ. એમ જાણી ગુરૂએ બીજા સંપુષ્ટિ-
 ને તેની રે. પમાં મોકલ્યા. સંપુષ્ટિએ તેનું મૃત્યુ યરેલું ભેળ
 તેનાં ઉપાસરો ગુરૂ પમે આવ્યાં. પછી ગુરૂએ સંનજદી ભેળું કે,
 "તે સર્વધોતિદ વિમને મયો છે." પછી તેમણે એ વગ યીજ
 સંપુષ્ટિને જણાવી કે, "ધર્મશ્રિય મૃત્યુ પડેલો છે, પણ એને, જા-

હતો, ત્રીજો પુરૂષ તેણીને પગાવડે પવન નાખતો હતો. ચોથો તેણીના મસ્તક ઉપર છત્ર ધરીને રહ્યો હતો અને પાંચમો તેણીના કોમળ શરીરનો થાક હટારતો હતો. આ પ્રમાણે પાંચ પુરૂષોથી સેવાતી ગણિકાને ભરૂં સુકુમારિકાએ વિચાર્યું—“અહો! આ સ્ત્રીને ધન્ય છે, કે તેની પાંચ પાંચ પુરૂષો સેવા કરે છે અને મને તો આજ ભવમાં પતિએ ફરી ફરીને ત્યજી છે.” આણું વિચારી એ સાધવી સુકુમારિકાએ એણું નિયાણું કહ્યું કે, “જે મેં આદરેલા આ તપનું કાંઈ પણ ફળ થવાનું હોય તો, મને પણ એનીજ પેઠે પાંચ ભત્તાર મળજો.” તેણી પોતાના હથ તપનું ઉત્તમ ફળ સુમાવી બેઠી.

પ્રવર્તિનીએ સુકુમારિકાને જુદા ઊપાધ્યયમાં રાખી હતી. સાધવી સુકુમારિકા અનુક્રમે અડ માસમુધી સંલેખના કરી અતે સૌધર્મ દેવલોકને વિરે નવ પથ્યોપમની આયુષ્યવાળી દેવી ઉત્પત્ત યઇ. ત્યાંથી વ્યવીને તે આ કંપિતપુરને વિરે દરૂપદ રાજાની પુત્રી પહે એવતરી છે. તેણીએ પૂર્વે કરેલા નિયાણાને લીધે અર્જુનના કંઠમાં આરોપેલી વરમાળા પાંચ પાંડવોના કંઠને વિરે પડી છે. એ પ્રમાણે એણીના પૂર્વ કર્મનિ હૃદય થયો છે. હે દ્રુપદ-રાજા, હવે તે વિરેનો અશ્યોષ કરશે નહિ. કર્મની શક્તિ પ્રમળ છે. તેની મહાન્ શક્તિ આમળ કોઈ પણ છુટી શકતું નથી. પુરૂષ ગમે તેટલો જુદિયાળી હોય, પણ તેના કર્મથી પ્રેરાતો હોય, ત્યાં તે શું કરી શકે? કારણકે, માનવ જુદિ તેના કર્મને અનુસરનારી હોય છે. પૂર્વ જન્મમાં ઉપાર્જન કરેલા શુભ અથવા અશુભ કર્મને હેવ કે હલ્ય પણ અન્યથા કરી શકતા નથી. દરૂપદ-રાજાના પૂર્વમવનું આણું વૃત્તાંત સાંભળી ઘણું માણસોએ તે ચારણ મુનિની પાસે આદર્ભત્તમ અગ્નિકાર કયો હતો. રાજા દરૂપદ શુદ્ધ યાવક થઈ ધર્મોચરણ કરવામાં તત્પર થયો હતો. તે મુનિના ગયા પછી દરૂપદરાજાએ પાંચ પાંડવોની સાથે દરૂપદી ને પરજાવી અને આ જનાવધી લોકોને મોટું આદ્યથ થયું હતું. પછી પાંચ પાંડવો દરૂપદીને લઈ પોતાના નગરમાં આવ્યા.

સાંભળી સતી દ્રૌપદી વિચારમાં પડી ગઈ. આદેશ કયો, હું હતીકયો
અહીં મને કોણ ઉપદેશી લાગ્યું? વિગેરે વિચાર કરવા લાગી. પદ્મો-
સર તેને જણાવ્યું છે આ આત્મી નામાટીય છે. તેમાં અમરકંઠા
નામે આ મારી નગરી છે નારદના મુખથી તારી પ્રથમે સાંભળી
આ દેવે અને મારી પ્રિયા કરવા આત્મી છે. આજે તેનાં વચન
સાંભળી દ્રૌપદી વિચારમાં પડી “હવે કેમ કરવું” વળી આડુ પામે
મારું રીત કેવી રીતે હું સાચવીશ તેને ધારી રીતે સમજાવ્યો છતાં
જ્યારે તે ન માન્યો ત્યારે દ્રૌપદીએ વિચાર કર્યો કે હમણા જેવો
તેવો હસાર આપી કાઢવું ઉત્તર કરું નેટલામાં કોઈ મારી શોધ
માટે આવશે તો હીક નહીં તો પછી આજી શરણ કરી પ્રાણત્યાગ
કરવો” આમ વિચાર કરી તેણે પદ્મોત્તરને જણાવ્યું છે છ માસ
સુધી જે કોઈ મારી શોધ માટે અહીં નહીં આવે તો પછી તું
હરીશ તેમ હું હરીશ. આખું વચન દ્રૌપદીનું સાંભળી પદ્મોત્તર ધરી-
સર વિવંધ સહવા સમર્થ ન હતો. તેપણ તેણે વિચાર્યું જે સાહ-
સક કરિયો તો કદાચ આ સ્ત્રી પ્રાણત્યાગ કરશે તોપણ સાફ નહીં
વળી છ માસ હમણા વાડ્યા જશે વળી આ દ્રૌપદીમાં આટલે
જણે દૂર કોણ આવનાર છે એમ ધારી દ્રૌપદીનું વચન માન્ય
કયું. પછી રાજાએ દ્રૌપદીને ગામજવાર રહેલ જગીયામાં જાપ
તામાં રાખી હતી. ત્યાં તે મહાસતી પંચપરમેષીના શ્યાનમાં
લીન થઈ છ મહુમ વિગેરે તપસ્યા કરતી રહેતી હતી.

અહીં પાછળ હસ્તિનાપુરમાં દ્રૌપદીનું હરણ થયેલું જાણી
પાંચ પાંચે ચિંતાતુર થઈ ગયા. તેઓએ સતીની શોધ કરવા
થોડાં પ્રયત્ન કર્યો, પણ કોઈ દેકાણે તેટલીને પસો લાગ્યો નહીં.
પછી પાંચે પાંચે પોતાની માતા કુંતીને કૃષ્ણની દ્રૌપદી થાય છે
તેને કૃષ્ણની પસે મોકલ્યા અને તે સર્વ વૃત્તાંત તેને નિવેદન ક-
ર્યો. તે સાંભળી કૃષ્ણ પણ ચિંતામાં પડ્યા. ત્યાં નારદ મુનિ અ-
શ્યાનક આવી ચડ્યા. નારદને જ્ઞેતાંજ કૃષ્ણે કહ્યું, “હે સતત
વિદારી મુનિ, તમે કયાંયે પણ દ્રૌપદીને જોઈ છે? નારદે કહ્યું,
“ધાતકીખંડમાં આવેલી અમરકંઠા નગરીના રાજા પદ્મોત્તરના

તા.ગે. હેમદાસની, અને બચાવ. કૃષ્ણ પામેથી મેં માસાજપરાધને
માટે હાથ મારી છે. આવખને કૃષ્ણ પણ ત્યા આવી પડ્યા ને દરૂપ-
રીની પ.સે આજી કરને. પરમીતરને એયો. મતી દરૂપરીના વચન-
થી પરમે.તરને જાનો કયો ને પાને દરૂપરી મદાસત્રીને લઈ પાંડોને
મતી પાછા વળ્યા હતા. આ વખતે એવું બન્યું કે, પાંડોની પાંડ-
ના જિનેશ્વર પાસેથી ત્યાંના વામુદેવે માંસગ્યું કે, "જંબુડીપને
વામુદેવ શીકૃષ્ણ અહીં આવ્યો છે " ને ઉપરથી તે નમુદને કાઠે
તેને મળવા ગયો, ત્યાંજને વામુદેવે શાખ પૂર્વે પાછી બધાએ સ-
મદ ઉતરી ગંગાને કાઠે આવ્યા હતા. અહિં એવું બન્યું કે, પાં-
ડો ત્યાંથી પડેલા નાવમાં બેસીને નદી ઉતરી ગયા હતા. પણ તે
મજે કૃષ્ણના બચની પરીણ કરવાને જો ન જને પાણું મોકલ્યું ન-
હિં જ્યારે નાવ આવ્યું નહીં એટલે સમગ્ર કૃષ્ણ વામુદેવ બુધ-
વટે નદી ઉતરી પાંડોની પાસે આવ્યા હતા. પોતાને માટે પાંડ-
વોએ નાવ મોકલ્યું નહીં, એથી કૃષ્ણ પાંડોની ઉપર દોષાયમાન
થયા અને તેમજે તેમનું દલિનાપુરનું વિદ્યાપ રાજ્ય લઈ લીધું
હતું. માત્ર તેમને રહેવાને ફક્ત દશિવ મપુરનો ચોટો પ્રદેશ
આપ્યો હતો.

દ્રોપદીના આવવાથી કુંતી હર્ષ પામી અને પોતાની સતી પુત્ર
વપૂને બેટી તેવીના નેત્રમાંથી આનંદના અધુએ પડ્યા હતા વળી
સતીના આવવાથી તેલીએ ઘણું પુરુષદાન કર્યો હતા અને નગરમાં
મોટી ધામધુમથી ઉત્સવ કર્યો હતો.

સતી દરૂપરી બ્યારે પોતાની પૂજ્ય સાત્રને પગે પડ્યા ત્યારે
તેનીએ જે પોતાના રનેહના ઉદગાર કાઢ્યા હતા, તે દરેક ધાવિ-
ક.એ મનન કરવા થોડ્ય છે. પવિત્ર દરૂપરી કુંતીએ પોતાની પુત્રવ
પુને નીચે પ્રમાણે કહ્યું હતું.—

"વલ્લે, હું કુચલ્લેમ પાછી આવી તેથી મને ઘણું આનંદ
હય છે. તારા વિના આ મરું નમૃદિવાન પર પણ મને રમશ્યન
નહીં લાગતું હતું. તારો પ્રેમ, તારી નમ્રતા, તારો વિનય, તારી ભક્તિ
ને મારું ઉચી જાગતું પ્રવલન મને વારંવાર યાદ આવતું અને

પ્રધાર કરતી હતી સતી દ્રૌપદીને વાંચન અને લેખનનો ધણે
 શોખ હતો. જ્યારે ગૃહકામમાંથી અને પતિઓની સેવામાંથી પર-
 વારથી ત્યારે ને નવા નવા પુસ્તકો વાંચતી અને ઉપયોગી વિષયોના
 લેખ લખતી હતી. સતીને બધા અનુયોગ બાહુવામાં પ્રેમ હતો,
 તથાપિ તેમને દ્રવ્યાનુયોગ અને ચરિતાનુયોગ ઉપર વિશેષ પ્રેમ
 હતો. તે સયે નેહી બીજને કેળવતી એ જતને વધારે કલ્પક રહેતી
 હતી. પાંડવોના ધર્મિક દરબારમાં દ્રૌપદી તરફથી ભાવપ્રાપ્તિ અને
 બાળ શાસ્ત્રિઓને કેળવણીમાં સારા સહાય આપવામાં આવતી
 હતી. તેમજ તેમને ઉત્તમ પ્રશસ્તિ ઉત્તેજન આપવામાં આવતું હતું.
 એક વખતે શ્રી નેમિ બગવત મનુષ્યમાં આવી સમોત્સર્ગ. તે
 ખતર સાંભળી કુંતી પાંચે પુત્રો તથા દ્રૌપદીને લઈ તેમને વંદન
 કરવા ગઈ. ત્યાં પ્રભુએ નેમને ધર્મપદેશ આપ્યો હતો. જેમાં માનવ
 જન્મ, આર્ષ શ્રેય, ઉત્તમ વ્રત, સર્વ કુળ, મુંડર રૂપ, આરોગ્ય,
 દીર્ઘ આયુષ્ય, સદ્ બુદ્ધિ, શાસ્ત્રવ્રત અને શુદ્ધ સંવત્સર-એ સર્વ
 ધર્મમાંથી હર્ષભર જપ્ત થઈ હતી. અને ને ઉપર અસરકારક દર્શનો
 આપી દેતાઓના મનને રંજન કર્યા હતા. તે સાંભળી કુંતી, પાંચ
 પાંડવ અને દ્રૌપદીએ સમન્નિમૂલ જાર મન અંગીકાર કર્યા હતા.
 અનુક્રમે સતી દ્રૌપદીને ઉત્તમ સંતાનો પ્રાપ્ત થયા હતા. જે
 ઓને એ સુત માતાએ સરી કેળવણી આપી ધર્મ તથા સંસારને
 લક્ષ્ય બનાવ્યા હતા. પાંડવો જ્યારે વૃદ્ધ વયે પહોંચ્યા ત્યારે તેમણે
 પોતાના પુત્રોને સમ્યક્ સોંપી માતા કુંતી અને સતી દ્રૌપદીની
 સાથે શુર પાંચે દીકરા લીધી હતી.
 આથી સતી દ્રૌપદી ચારિત્ર લઈ ભારતના જૈન તીર્થોમાં વિચરી
 હતી અને અનેક ધર્મકથા શ્રવિત્ર ઓને તેણીએ ધર્મનો ઉપદેશ આ-
 પ્યો હતો. દ્રૌપદીએ ચારિત્ર લઈ વિવિધ જાતની તપશ્ચર્યા કરી હતી. છે-
 વટે એ મહાસતી તૈરારદેશના વિખ્યાત તીર્થ રાજસિદ્ધ મિરિ ઉપર
 ગઈ હતી. ત્યાં તપસ્થા કરી આયુષ્યનો કાય થતાં મૃત્યુ પામી
 પંચમા દેવલોકમાં ગઈ હતી. ત્યાંથી ચલીને એ મહાસતી અદ્ય
 વમાં મોક્ષપદની અધિકારી થશે.”

સાથ મેળવતો હતો. તે દરેક, ખાસ કરીને આજના સમયે
નવી જગતમાં અને તેટલો જ પવન નથી, ને જ્યારે આ કુદરત
દર્શાવે તેવીનામાં પુરુષના જેવું છે. હજુ અને તેના પ્રસંગે પણ
તે નિત્ય જ તે જગતમાં આપતો. તેની પાસે પિતા, મેઘ અને
પરમનીને બધી જાતી કે જગતની બધી જાતી તેમજ કેટલાકે જાણે છે.
જે, જે હવે આજની જાતો કે જગતની છે, પણ તે પ્રમાણે જાતો.
જે જાતની નથી. એ તેમની મુજબ કે જગતની છે, જેમ કે
જેમની જેમ પડી જાય અને

આજ કાલ પાણી સ્ત્રીઓ કેવળ પી કહે, પણ તે પ્રમાણે વર્તન કરવાની નથી. એ તેમની શુદ્ધ કેવળ પી છે. ત્રિપર ત્રિપરના પોષણથી જેન પડી શકે અને તે વચળે વર્તણૂક નહિ એ અર્થ કેવળ પી કહેવાની નથી. કારણ કે, કેવળ પી પર્મના સ્વરૂપ સમજના હેતુ શુદ્ધ કેવળ પી કહેવાય છે. આથી પાણી પુરવિષે કેવળ પી વર્તવિદુષી સજ્જા: તેમના પ્રવર્તન દ્વિગ દેખાય છે. સતી કરી તેથી શુદ્ધ કેવળ પી પાણી નહી, તે અર્થ કેવળ પી પાણી આથી પર્મ, નીતિ અને શીડના સંસ્કરણમાં તે પાણી ન વર્તી શકે નથી.

રી પાલિત્રી પે નાના પતિ દધિવહન ડિપર પવિત્ર અને મુદ્દ પ્રેમ
 રાખતી હતી તેમજ રાજા દધિવહન પણ તેનીની; ડિપર તેવો
 પ્રેમ રાખતો હતો. પવિત્ર પ્રેમજાતી બાને દંપતી પે નાના મુદ્દ
 દાવાસમાં મળ્યાંજ સુખી હતા; સંસારના વેતવ સુખની સાથે તે
 રોગ વિદવિહન કરતાં અને ધર્મની સચાઈ કરી આત્મને અ-
 સુખ અનાદ આપતા હતા.

સતી ધર્મિની વસ્તુમતી નામે એક પુત્રી થઈ હતી તેણીએ પોતાની માતા ધર્મિની પક્ષેથી જનમ શિક્ષણ મેલ-ચું હતું. માતા અને પુત્રી હંમેશા સાથે રહી વિદ્યવિનાદ કરતાં અને ધર્મિક ક્રિયા તથા તપ આચર્યા હતાં સતીધર્મિનીએ પોતાના રાજમહેલની પાસે એક ફાવડવાળા રચાવી હતી તેમાં તે હંમેશાં વસ્તુમતીની સાથે સમાયિક પ્રતિક્રમણ વગેરે અવસ્થક ક્રિયા કરતી હતી કેટલાં પવનો દિવસ આવે ત્યારે તે સતી નગરની દરબારને બોલાવતી અને દરબારમાં પોતેમુખ્ય થઈ સારા

ધિવાહન રાજાની રાણી અને ચોટક મલની દુહિતા છું. મા
પુત્ર શુદ્ધ અને નિષ્કલંક છે. તેમ જ તું આદ્યપર્મ
મના કરનારી શુદ્ધશાલિકા છું. અરે દુરાચારી, તું જાણી
, ય વિદ્યાભાગી શીજના પ્રમાણ ત રા નિદુષ્ટતામાં નહીં ગ્યા
, નહીં તું આવાં દુર્લભનો ભે.તે નહિ. મતીપારિકા
પ્રાણ લાય તેપણુ શીજનો ભંગ કરતી નથી. અરે પા
રા ગ્યામાનો વિચાર કર. પરનાનીના ભોગની ઇચ્છા કરવા
જવન કરાંકિત થયે ચોટકુલ નહીં પણ તારે લાયકર નાર
ડીયા ભોગવતી પડશે. અરે બર્ષ, આ વિતામણી જેવા મા
ને મેગવી તું આ માટે તેને વૃથા મુમાલે છે ? તું રીધા વર
ભે. આ ધન, ય. ધન વગેરે નશ્વર છે માત્ર દાનિક મુખની
ર તાની છંદમીને તું આ માટે મંદિન અને કરકિત કરે છે ? તમ
તું મમે તેટલું કરીય તો પણ જ્યાંમુખી પ્રાણ હશે ત્યાંમુખી આ
તું શુદ્ધ શરીર તારા દાયમા આવશ્યક નથી. મતીના શરીર
જવન પતિ અને મુત પછી અગ્નિ સ્પર્શ કરે છે તે શિવાય
તું કોઈ સ્પર્શ કરી શકતું નથી. ~

સતીપારિણીના આ વચનો તે દુરાચારી ચુલટની પાંચજાને
મે શક્યા નહીં તેણે તેનીના શીજનું ખંડન કરવા બહુ બહુ
માંદગ્યું, પણ તે શીજવતીનું મન લેશ માન પણ હમુ નહીં.
દુરાચારી સુમટે તે પીની ઉપર મળાન્કાર કરવા માંડ્યા, એ-
પારિણીએ શીજના ગ્રહણ માટે પે તના માનુનો જીભ કરી
ન ક્યો મદ્દામનીએ શીજરતને બદલ પેતાના પ્યારા પ્રાણ-
ભોગ આપ્યો. ધન્ય છે, એ મદ્દામતીના જીવનને. આપી
જવતી શારિકાએ એક વખતે આ ભારતભૂમિને અત્યુત્કર-
હતી એ સમય પાછો હવે ક્યારે આવશે ? આપી સતીઆર્ચના
ભારતવર્ષ વિશ્વમાં સર્વોત્કૃષ્ટ કહેવાયું છે. આપી દેવતાએ
આ સર્વોત્તમ આર્ચભૂમિ ઉપર ચઢીને અવતાર લેવા
છે.

અરે સતીપારિણી પ્રભુરહિત થઈ ભૂમિ ઉપર મુતી તેવખતે
N. M.-r

કરીય. હું હંમજાંજ જઈને રાજને સર્વ વાગ જણાવી દઈશ. જો શોક્ય કહિ જાસી રૂપે આવે તોપણ હું તેણીને પાસે રાખવા પ્રુ-
શી નથી. શોક્યવાણું કહિ રાજ્ય મળતું હોય તોપણ મારે તેનું
કામ નથી; માટે આ ઠોકરીને બીજે મૂકી આવો." પોતાની ઝીના
આવાં વચન સાંભળી તે સુભટ કપી ચાલ્યો અને તે વસુમતીને
બજારમાં વેચવા લઈ ગયો હતો. અને આખરે તે કેઈ ધનાવહ શેક-
ને ત્યાં વેચાણ અને તેણે પુત્રી તરીકે રાખી ને સંદનખાજાના
નામથી પ્રખ્યાત થઈ હતી. તે સંદનખાજાના છાન ચરિતનું આ-
ગળ વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

સતી ધારિણીનું જીવનચરિત્ર અદ્ભુત છે. શીંગને માટે
પ્રાણાર્પણ કરનારી એ મહાસતી આ ભારત ઉપર પોતાની અ-
સંયત્તિ મૂકી ગઈ છે. ભારતની યાવક મહાલાલેમાં ઉજ્જવળ દી-
ર્ઘાધિ કરનારી ધારિણીનું યથોગત જનસતી મંડળમાં અ-
વાપિ થવા કહે છે.

યતુથી પડાયન કરી ગયેલા રાજ દષિવાદને જ્યારે સાં-
ભળ્યું કે, "પોતાની પ્રિયાએ પ્રાણાર્પણ કરી શીંગની રક્ષા કરી છે."
ત્યારે તે મહારાજાએ અતિ પરિતાપ સાથે ઉચે સ્વરે જણાવ્યું હ
કે, "પ્રાણેશરી ધારિણી, ધન્ય છે તારા જીવનને. તારા જેવી સ-
ને મેહેવમાં નિરાપાર મૂકી નાથી જગત આ નિર્વાર્ય નૃપાંત
પિત્રાર છે. પ્રિય, તે તારા સતીજીવનને સર્વરીને સુધાર્યું છે
પુત્રી વસુમતીને માટે મને ધણો ખેદ થાય છે, પાત્રુ મને ખાર્ય
છે કે, તારા જેવી કેજવાયેલી માતાની પાસે ઉછરેલી વસુમતી શી-
ંગની રહે તેમાં કાંઈ પણ આશ્ચર્ય નથી."

"મુશિસિત માતાની પુત્રીએ મુશિસિત થાય"—એ નીતિ
શાસ્ત્રનું વચન છે. પ્રાણ પ્રિયા, તને સર્ગમાં યાંત્રિ મળયો અને
તારો પવિત્ર આત્મા ચિત્રમુખનો સંપાદક થયો."
જેને, તમે સતી ધારિણીની પહે તમારા શીંગની રક્ષા ક-
રજો અને તમારા શાન્તિજીવનને પરપુરપના પ્રસંગથી મલિન
અને કલહિત કર્યો નહીં. વળી તે સાથે વિચાર કરજો કે, શીંગ

તેણે છે, ને ત્રણેયું પાત્ર આવતું નથી "

મુનિવરની આવી દેશના સામંતી આસ્તિ હૃદયવાળા ગોપા-
લના હૃદયમાં વેર, અમલવાળા અમલ ચર્પ આવી તેને આ મંત્રર-
મને તેના પાંદો નાચવેન બસવા લાગ્યા તે હૃદયથી એવાને તે
મુનિવરની પામે દોષા લીધી હતી

તે પાત્રનો જાણ પાડી મુદાવલમાં રોકેલ હતો. તેને દર્શિત
હોને અને રાજ્યવર્દન નામે જે પુત્રો યજ્ઞ હતા. જન બાઈબાને
તેના પિત્ર પાત્રે પામ્યા કેમવળેની મથે વરદાસની કેમવળે
આવી હતી. તેણે, પનંથાજમા યજ્ઞ પ્રાપ્તિ થવા હતા. તેઓમા
દર્શિતવર્દનની ગમે, રુનિ તપા પામિત અમલ ભાગે તેણે યજ્ઞ ન
હતી. કમથેને તેણેની જુનિ યજ્ઞ આપના વિરોધે દેવથી દર્શિત
થયેલી હતી.

ર.ભ પાત્રે તે જાને પુત્રોને જે રાજ્યપ્રતીબંધની તથા પાત્રે
જા હતા. અર્ધે પુત્રે તા.લા કમલના યજ્ઞ મંદકે લખ્ય પાત્રે
દર્શિતવર્દનને રાજર અને રાજ્યવર્દનને પુરુષ પાત્રે આવી પેને
સંવેમ મેલુનું કુર્પુ હતું સંવેમ લેવજ તેની પવિત્રતા ઉપર
યતિર પામંતી આવી કમ. પડી હતી પાત્રે અર્ધે પેત્રની રાજર
તામીને તુરુતર લખ લીધી ત્યારે લોકો કહેતા કે, ધન્ય છે રાજ
પાત્રે કે જેણે રાજ્યમ. રાજ્ય તામીને લખ દીધી આ ઉપરથી
રાજ્યવર્દન લખ થય છે રાજ્યમ કુર્પુ છે, " લેવજ સમયમાં
યજ્ઞમંત્રે પેત્રની વિના રાજ્ય સમયેને ત્યારે છે, તેણે સમ
યમાં પેત્ર ઉપર મિત્રા વિના આપને લેવી હતી નથી "

પુરુષ રાજ્યવર્દનની સીતું નામ ધારિતી હતું. તેણે એ જાણ
પાત્રે સર્વ જાન મેલુન કુર્પુ હતું. સતી પદ્મિની ઉપર પડી અને
રાજ્યપાત્રે હતી. તેણે પવિત્રતામાં પામિતવરને સારી
મંદકા પાત્રે હતી. તેણે એ જાણે પાત્રે રાજ્યવર્દન મુરુ
રાજ્યમાં હતું તેણેને રાજ્યમંત્રે રાજ્ય પાત્રે રાજ્ય રોકે
પાત્રે અને તેણે રાજ્યમંત્રે અજુકારી રાજ્ય હતી
રાજ્યવર્દનને અજનિસેન નામે આ ઉપર થયેલું છે

જેવું છે, તે અથેડું પાખું આવતું નથી.”

સુરિવરની આવી દેશના સાંભળી આસ્તિક હૃદયવાળા ગોપા-
લના હૃદયમાં વૈરાગ્યભાવના ભગ્નત ધર્મ આવી. તેને આ સંસાર
અને તેના પદાર્થો નાશવંત ભાસવા લાગ્યા. તે ઉપરથી ગોપાળે તે
સુરિવરની પાસે દીક્ષા લીધી હતી.

ગોપાલનો ભાઈ પાલક ગૃહાવાસમાં રહેતા હતા. તેને દર્શિવ-
ર્દન અને રાષ્ટ્રવર્દન નામે બે પુત્રો થયા હતા. બંને ભાઈઓને
તેના પિતા પાલકે ધાર્મિક કેળવણીના સ.યે વ્યવહારની કેળવણી
આપી હતી. તેઓ ધર્મશાસ્ત્રમાં મધ્ય પ્રવીણ થયા હતા. તેઓમાં
દર્શિવર્દનની મનોવૃત્તિ ઉપર ધાર્મિક અસર ભેદાંબે તેથી થઈ ન
હતી. કમચોગે તેણીની વૃત્તિ શકે આકાંક્ષા વિગેરે દોષથી દૂષિત
પડેલી હતી.

રાજા પાલકે તે બંને પુત્રોને બે રાજપુત્રીઓની સાથે પરણા-
વ્યા હતા. જ્યારે પુત્રો લાયક ઉગ્મરના થયા એટલે રાજા પાલકે
દર્શિવર્દનને રાજ્ય અને રાષ્ટ્રવર્દનને પુરગાજ પદવી આપી પોતે
સંયમ ગ્રહણ કર્યું હતું. સંયમ લેતાંજ તેની પવિત્રવૃત્તિ ઉપર
ચારિત્ર ધર્મની સારી પ્રભા પડી હતી. પાલકે જ્યારે પોતાની રાજ્ય
લક્ષ્મીને વૃણવત્ત ત્વજી દીધી ત્યારે લોકો કહેતા કે, ધન્ય છે રાજા
પાલકને કે જેણે ક્ષત્રુમાં રાજ્ય લક્ષ્મીને ત્વજી દીધી આ ઉપરથી
શસ્ત્રનું જયન સત્વ થાય છે. શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે, “જેટલા સમયમાં
ચક્રવર્તી પોતાની વિસ્તારવાળી સમૃદ્ધિને ત્વજે છે, તેટલા સમ-
યમાં કેાઈ હુખસિમુક પોતાના આપરને ઊડી ચકતો નથી.”

સુવરાજ રાષ્ટ્રવર્દનની સ્ત્રીનું નામ ધારિણી હતું. તેણીએ બાલ્ય-
યથી સારું જ્ઞાન સંપાદન કર્યું હતું. સતી ધારિણી સદૃશ્યવતી અને
સ્વરૂપવતી હતી. તેણીના પવિત્રહૃદયમાં ધર્મભાવનાનો સારો
પ્રકાશ પડ્યો હતો, તેણીએ
કષ્ટભલવાના
તપસ ૨-
સતી ધારિણીને

૧. રીતે નદયુજી બન્યો હતો
 ૨. અને આદ્યતથર્થમાં
 ૩. ખરો એક વીરપુત્ર
 ૪. એવી જિત્તમ શિશુજી
 ૫. મનન કરવા ચે.અ. છે.
 ૬. તેનું મ. ડકડે પેશમે
 ૭. ૧૫. વડે મ. નાને વિ
 ૮. ૧૬. 'માતાએ કહ્યું,
 ૯. 'ને. ૧. કહેવાય? બ. ડકડે
 ૧૦. મ. પુત્રે મેં કે કહેવાય'
 ૧૧. ૨. અ. પાળા દાધીએ
 ૧૨. ૩. શરારે મોટા
 ૧૩. ન. પાળી છે. શરીરની
 ૧૪. ૪. અને ત્યારથી

૧. ૫. ના પુત્રને ગમ-
 ૨. ૬. પારજી પેતાના
 ૩. ૭. ગર્જન કરતી હતી,
 ૪. ૮. ૧૬. તે નુદર રમ
 ૫. ૯. ન. તેના હૃદયમાં
 ૬. ૧૦. ધરમ ધારણ કરવા
 ૭. ૧૧. નુદનીને શિખા-
 ૮. ૧૨. ન. આવી મતીને એ-
 ૯. ૧૩. ૧૦. છે. તમારા જે-
 ૧૦. ૧૪. ૧ કરવા છડે છે.
 ૧૧. ૧૫. 'છે છે.' દ્વિતીના
 ૧૨. ૧૬. ૧ અર્થ પામી ગઈ.
 ૧૩. ૧૭. ૧ રાગને કહેજે
 ૧૪. ૧૮. ૧ નમાન છું. વળી

તે તમે તમારી જીતવિ કરવા દયુછતા હો તો આવા અવનતિના
માર્ગમાં જયો નહિ. પરત્વી ગમનથી પુરૂષ દેવતાના લેવો હોય,
તોપણ આ લોકમાં હુઝી યઈ પરલોકમાં નરદીની પીડા ભોગ-
વે છે. તે વિરે પોતાના પરાક્રમથી વિધનો વિજય કરનાર રાવણ-
નું ચરિત્ર યાદ કરજે. વિશેષમાં તે અપ્રમ રાજાને જલુવજે કે,
પરત્વીને દેખી વૃષભની લેમ નીચું જોઈ ચાલનારા પુરૂષો આ જ-
ગતને વંદન કરવા ચે.વ્ય યાયછે. તેઓ અશ્રય કરવામાં આસક્ત,
દાદીનો વધ કરવામાં પાંગળા, પારતી નિદા તાંતજવામાં જોરા,
પારમ દેવ હોવામાં મુંગા અને પરત્વીને લેવામાં આંધળા હે.ય
છે, તેવા પુરૂષોનું હવિત આ જગતમાં ધન્ય ગણાય છે. સ્વદારા
સતોષી પ્રસન્નચરિતોને દેવ, દાનવ, વશ, રાક્ષસ અને કિતાર દેવ-
તઓ નમસ્કાર કરે છે.” હે દાસી, તું આ મારા મુખના અશરે
અશર મારા લેડ રાજા દતિવર્દનને જલુવજે.
દૂતીએ જઈ રાજાને પારિણીના બધા વચનો કર્યાં તે સાંભળી
રાજા નિરાશ યઈ ગુસ્સા મને ચિતવવા લાગ્યો. છેવટે તેણે નિર્દય
કર્યો કે, “જ્યાંમુખી જાઈ રાષ્ટ્રવર્દન હવનો છે, જ્યાંમુખી એ પારિણી
મને અંગીકાર નહિ કરે. માટે પ્રથમ એનો ધાન કરે. પછી એ
આમરી અમજાને હું સુપે મેળવી સપ્રીય.”
વાચકટુંદ, હુએ, વિચયવિકારની કેવી પ્રગટવા છે? માત્ર
હવિક મુખને માટે દુરાચારી દતિવર્દન પોતાના સહોદર ભાઈને
મારવા તૈયાર થયો. તેણે જાતૃદયાનો અને પચેદ્રિય અવહિસા-
નો જરાપણ વિચાર કર્યો નહિ. આનું નામજ શુભ કેળવણી છે.
ધર્મના પૂરે પૂરા સંસ્કાર થયા વગર કેળવણી લેનાર અને મનના
વિકારી વેગનો રોધ નહીં કરનાર પુરૂષ વાત્સી કેળવણી પ્રાપ્ત થયા
છતાં પણ સન્માર્ગના સાથી યગ્ય નથી. દેવજનિની પતિના જાઈ
પણકે પોતાના બને પુત્રોને સરખી કેળવણી આપી હતી, પણ
રાષ્ટ્રવર્દનના હૃદયમાં તે ધર્મિક સંસ્કારો લાગી ગયા, તે દતિવ-
ર્દનના હૃદયમાં લાગ્યા નહીં. તે કે આમાં કર્મપ્રતીતિની સત્તા
જેવાની છે, તથાપિ કેળવણીરૂપ કલ્પવૃક્ષનો આશય આપનારાએ

આંગણમાં મૂકી આવી. રાત્રી વાર પછી રાજ્ય અવતિમેન ત્યાંથી પ્રસાર થયો ત્યાં તે બાગક તેના ભેગમાં આવ્યો. રાજ્યએ ને જ લોક દીધો. તેને બીજે પુત્ર ન હોવાથી તેને ઘેર લાવી પુત્રપણે સ્થાપી નો મહાન્સર કર્યો અને તે બાગકનું નામ મણિપ્રભ પાડ્યું. માર મણિપ્રભ લગત વયનો થતા રાજ્ય અવતિમેન મૃત્યુ પામ્યો. એટલે પ્રધાનોએ મતી મણિપ્રભને રાજ્યાધિપતિ કર્યો હતો.

અહિં દનિવદને જાતૃદન્યા કરી. પછી તપાસ કરતાં મતી ધર્મિણી નેના ભેગમાં આવી નહીં એટલે તેને ઘણું પશ્ચાત્તાપ થયો. પછી પેતાને સંતપ્તિ ન હોવાથી ધર્મિણીના પુત્ર અવતિમેનને રાજ્ય મોંઘી રેને વેરમથી દીધા મહત્ત્વ કરી હતી.

અવતિમેન ઘણું ગવજાન રાજ્ય થયો. તેનામાં તેજ, પ્રતાપ અને પરક્રમ વગવાર રજુ હતા, તેથી તે ભારતવર્ષના ધર્મનાં રક્ષાએ ને તબે કરતા લાગ્યો. દીર્ઘના બગથી મર્વ પામેલા અર્ચાતનેને એક વખતે કાંચાંબીના પત્રે મણિપ્રભ પામે હંદ માગ્યો. પણ માની મણિપ્રભે તેને હંદ આપ્યો નહીં. હંદ ન મળવાથી તેણે પેતાના મર્વ સંસ્કાર લઈને અ.વીને કાંચાંબીને ઘેરા ઘાસ્યો હતો.

આ વખતે સાચી ધર્મિણી તે પ્રદેશમાં વિચરતા હતા, તેણીના અંગુષ્ઠમાં આવશ્યકો તેણીને વિચરું કે, "આ એક જ માનના પુરો પરાપર અજાનથી લગ્ન કરે એ, મરે તેમને જીવે વગર એ.એ." અત્રુ વિચરી સતી ધર્મિણી ત્યાં આવી અને તેણીએ પેતાના પૂર્વન. પુરેને મર્વ સ્વરૂપ જનુ રી સમજાવ્યા અને તેમને કહ્યું નિરર્થ. તે પછી અને અહિં એક બીજાને એણે પી પર રપર મત્તા, અને પ્રતિજ્ઞા થતા હતા. પછી અવતિમેન અને મણિપ્રભે કે જાની મનને વિનવે કરી કે, "અત્રા આ અજાન જાનીને એ પાસે." ને ૧૫૨૯ સારી ધર્મિણીએ કે જના પુરેને ને પ્રમણે કે પાસે હતો. —

"પુરો, એ તમ કે તમના જીવનને કમ્ય વિનિમાં મુખ્ય રેવ અને મનુષ્ય જામની અર્થના કરી દેવ. તે. અને ને"

જકુમાર જ્યેષ્ઠને ભયાવી લીધેા. રાજા વિજયમેન તેથી પલ્લે ખુશી થયેા અને તેણે દત્તને ભારે સત્કાર કરી પેલાને ત્યાં રાખ્યેા હોય.

એક વખતે રાજાએ તે દત્તને પેલાની સલામાં બેઠાવીને કહ્યું, “ભાઈ દત્ત, તે તારા ભાઈ જ્યેષ્ઠને ઉપર લેવેા ઉપકાર કર્યો છે, તેથી તીને તારી બહેન કડાવતીને ચેગ્ય સ્વામી શોધી આપી તે-લીના ઉપર ઉપકાર કર અને મને આ ચિતાસાગરમાંથી પાર ઉતાર.” રાજા વિજયમેનના કહેવાથી દત્તે તેમ કરવાની હા પાડી અને પછી સતીકડાવતીનું મુંડચિત્ર આવેળી લઈ તે વિદેશ જવાને તૈયાર થયેા હોય.

કડાવતી કડાવતીનું ચિત્ર લઈ દત્ત ભારતના વિયાગ પ્રદેશમાં ભમરા લાગ્યેા અનેક નગર, ગામ, મજ અને ખીલ્લામાં ફરતે ફરતે, અને કડાવતીને ચેગ્ય એવા પતિને શોધતે શોધતે તે પેલાના રાખપુર નગરમાં આવ્યેા તે નગરમાં રાખ નામે રાજા રાજ્ય કરતેા હોય. એક વખતે રાજા રાખ સમાજની સિદ્ધાસન ઉપર બેઠેા હોય તેવામાં પેલેા દત્ત રાજકુમારી કડાવતીનું ચિત્ર લઈને આવ્યેા. રાજાએ ગજથેલીના પુત્ર દત્તને બોળાખ્યેા અને કહ્યું, “દત્ત, આ પૂત્રી ઉપર ફરતાં તે કાંઈકાનુક જ્ઞેષ્ઠ હોય તો કહે દત્ત બેઠ્યેા— “હું વેપાર અર્થે દેવરાજ નગરમાં ગયેા હોય. તે નગરમાં મેં એ કાનુક જ્ઞેષ્ઠ છે, તેનું સ્વરૂપ હું કહી શકતે નથી.” એમ કહીને દત્તે રાજા રાખને એક પાટી લખાવી તેમાં આડેપેલી કડાવતીની મુંડર છત્રી જ્ઞેષ્ઠને તેણેતે એમજ કાર્યું કે, ‘આ છત્રી કોઈ દેવમનની છે.’ પછી દત્તદત્તીને બેઠ્યેા. “રાજાને દેવી નથી પણ માનુષી છે. દેવરાજ નગરના રાજા વિજયમેનની એક કડાવતી નામે પુત્રી છે. આ પુત્રી ઉપર કડાવરમાં દેવકુમારીને પણ પરાજય કરે તેથી છે. વતી તે ધર્મ તથા વિદ્યાકામાં કુશલ છે. જ્યારે તે વિવાહ થેા જાય ત્યારે તેના વિદ્યા એવ પતિના દેવની ચિત્રરૂપ સાગરમાં પાડેા હોય. પછી તેણે પેલાની પુત્રીની હાથે જ્ઞેષ્ઠ સ્વયંવર સ્થપાવેા નિશ્ચય કર્યો છે. તેમાં જો પુત્ર તે કડાવતીના ચાર પ્રસન્ને હૃદય આવે તેની સ.રે તેને વિવાહ કરવે.” એ

કુનાઈ થયેલો શાખરાજ દત્તને સાથે લઈને સત્તર દેવશા-
લ નગર તરફ ચાલ્યો. તેને આજનો સાંનગી વિજયમેન રાજા-
એ પોતાના પુત્ર જામેનને મામે મોકલ્યો. અને મહેન્દ્ર પૂર્વક
તેને નગર પ્રવેશ કરાવ્યો.

આરે સ્વયંવરનો સમય થયો. ત્યારે ભારતવર્ષના સર્વ બ્રૂપતિઓ
સ્વયંવર મંડપમાં આવી મ.ચ.કા ઉપર બેઠા. પછી જેને માટે ઇચ્છ
પરતુ થયેલું છે એવી કલ્પની વિપુની જેમ મંડપને પ્રકાશ
કરી સુખ.મન ઉપર જેમી સખીઓના પવિત્ર તરિત ત્યા આવી.
તે પુત્ર અનુષ્ઠાન દર્શન એક સર્વ રાજાઓ. સજિ થઈ ગયા. અને
તેમને જલની ઉમાં ભરી દી આશાઓ. પરતુ કરવા લાગ્યા.
માર ૧ની કલ્પનીની આ.ત.થી તેની એક પ્રતિજ્ઞા કરી કે
દે.કી - " મહારાજાઓ. આ રાજકુમારી કલ્પનીના ચાર પ્ર
કારો જે નગર આ પછે તે આ કલ્પનીના દલકમવમાં રહેલી
જામ કાને રોગ થયે તે ચાર પ્રકાર આ પ્રકાર છે. " દેવ કાણુ
કા કાણુ નાથ યુ અને નાથ કાને કાણુ આ ચાર પ્રકારો
સ્વયંવર આ પછે નગરની રાજકુમારી કલ્પનીના પવિ
રેમનો જ ર થયો.

તે મંડપી સર્વ રાજાઓ. રોગ રોગની બુદ્ધિ અનુસાર તેને
નગર આ.કા. લગ, પણ અસ્થિતિની પરમ ભાગ એવી કલ
પની એકે મન્ય રાજાઓ. તરિ ત્યારે શાખરાજ કહે: થઈને
મે.કે. — "આ ચાર પ્રકારો. ઉત્તર આ.કા.કા ઉપર રહેલી પુત્રી
મ.કી જામી આજે " એમ કહી, સ્થાન ઉપર રહેલી પુત્રીના
માથ ઉપર રાજાઓ રોગને દર્શ માટે: એકે પુત્રીને કી —
"સંજો. હું એ ચાર પ્રકારો. નગર આ.કા.કા. રોગ એ
પામ દેવ છે. પણ મહાત્મા પરતુ કાણુ એ પામ થઈ છે,
મંડપ ઉપર આ રાજાઓ. મન્ય છે અને દરિયો. ઉપર
નિશ્ચ રાજાઓ. નમ મન્ય છે. " પુત્રીના કુખની આ
જામી સંજો કલ્પની દર્શન દર્શ પછી પછી રોગ મન
મન્ય પુત્રીને કી મ.કી તે કાણુ શાખરાજના કાને વિષે જ

ની ઉપર સ્નેહ જણાવા સારો પોશાક અને જે રત્નજડિત ઝેરખા તે આવનાર મહુસોની સાથે મોકલાવ્યા હતા. માણુમોએ જઈ શખરાબને કહ્યું, “અમારા રાજા વિજયમેને કહેવરાવ્યું છે કે, કઠાવતીને મોકલો.” મેવકોએ કહ્યાં છતાં શખરાબએ માણુ નહીં અને કઠાવતીને ન મોકલી પછી તેઓ જયમેને મોકલેલ પોશાક તથા જે ઝેરખા કઠાવતીને આપી પાંચેકડા પાછા વળ્યા હતા.

એક વખતે કઠાવતી પોતાના બાઈ ઉપરના સ્નેહને લીધે પોતાના હાથમાં તે બંને ઝેરખા પેઢેરી સમાનવયની સખીઓની સાથે હસતી હસતી ગોખ ઉપર બેઠી હતી. વાત પ્રસંગે હર્ષિત થયેલી કઠાવતીએ પોતાની સખીઓને કહ્યું, “અહો! જોણે આજ મને આવા અદ્ભુત ઝેરખા મોકલ્યા, તે ચિરંજીવીનો મારા ઉપર કેવો સ્નેહ! આવી મુંદર વસ્તુ મને બહુ દિવસે પ્રાપ્ત થઈ છે, તે મારા હસ ઉપર એવી શોભે છે કે, આજ મારો જન્મ હું સફળ થયો મનું છું.” તે વખતે તેણીની સખીઓ પણ કહેવા લાગી “મહા દેવી, જેવીરીને ચંદ્રની પ્રીતિ કુમહિની ઉપર હોય છે, તેવીરીને તેની તમારા ઉપર પ્રીતિ છે.”

કઠાવતી અને સખીઓની આ વાતચિત ગોખ નીચે જતાં રાબાએ સાંભળી લીધી તે સાંભળતાંજ રાજાના મનમાં શંકા ઉપજી ન થઈ. કારણકે, તે વાતચિતમાં જોઈએ તેવું સ્પષ્ટીકરણ થયું ન હતું, આથી રાબાને ખાતરી થઈ કે, કઠાવતી કલંકિત છે અને તે તેણીના કોઈ પ્રેમીની વાત કરતી હતી તેમજ રાજા શંખ અતિ-શય ક્રોધાવમાન થઈ ગયો અને કઠાવતીના વચનો તેના શરીર ઉપર અગારા જેવા લાગી આવ્યા. તેણે પોતાના મનમાં વિચાર્યું કે, “મને પિછાર છે, બાહેરથી રક્ત એવી ચત્તેહી ઉપર રૂચિ બતાવનારા મૂર્ખ વાનરની પેઠે હું પણ બાહેરથીજ રક્ત એવી કઠાવતી ઉપર પ્રીતિ બતાવી કામગીરી મૂક બન્યો! અહા! સ્ત્રીઓ દેવી વિચિત્ર છે! જેની ઉપર હું તન, મન અને અને ધનથી પ્રેમ દર્શાવું છું, તે સ્ત્રી મારાથી વિરક્ત થઈ બીજા ઉપર રક્ત થઈ છે.

ના ભયથી તેઓ તેલીના ઘેર ખાવાના લે હાથ કાપી લઈ ચાલ્યા
જયા હતા.

સતી કથાવતી ઘેર અરણ્યમાં એકલી રહી અને પંચપરમે
હીના પ્રભાવિક મંત્રનું સ્મરણ કરવા લાગી. યોગીનાર પછી તે સ-
ર્ગમાં મહાસતીએ એક પુત્રને જન્મ આપ્યો. જ્યારે પુત્ર જન્મી
ફાન કરવા લાગ્યો, ત્યારે એ સતી મધુર અને કરુણ સ્વરે બોલી,
“બેટા, શામાટે રૂંદે છે ? જો તારો આ જન્મ પિતાને ઘેર થયો
હોત તો, અનેક પ્રકારની ધામધુમથી તારો જન્મોત્સવ ધાન અને
વાસ્તિના નાદ યાત, પણ અહિં તો સિંહ, યિયાત ત્રિગેરે પ્રાણી-
ઓના નાદથીજ તારો ઉત્સવ થાય છે.” એવામાં ત્યાં આવેલી એ-
ક નરીમાં ભારે પૂર આગ્યું, તે પૂર આસપાસના વૃક્ષોનું ઉન્મૂલ
ન કરવા લાગ્યું, તે બાલપુત્રમુદ્રિત પેતાને એ પૂર ધમધમી ભ-
રે, એવું લાગવાથી તે મહાસતી પંચપરમેશ્વીનું સ્મરણ કરતી બો-
લી—“જો શુદ્ધ મન, વચન અને કાયાએ કરીને મેં મારો પતિ
મતા ધર્મ બરાબર પાળ્યો હોય અને મારા શીંગડાની સારીરીતે
રક્ષા કરી હોય તો મારા આ બને હાથ નરા થશે અને આ નરી-
નો પ્રવાહ અનુકૂળ થઈ જશે.” સતીના મુખમાંથી આ વચનો
નીકળતાંજ તેલીના હાથ નરા થયા અને નરીનું પૂર અનુકૂળ થઈ
અગ્નિ અહા ! ધન્ય છે, સતી ધર્મને શીંગડો પ્રભાવ દિવ્ય છે. એ
મહાપ્રભાવથી જગને સ્થાને સ્થગ અને સ્થગને સ્થાને જગ થાય
છે. શીંગડા સિંહની આગળ અંતરાયરૂપ મુગલાઓ સિલુવાર
પણ ટકી શકતા નથી. શીંગડા પ્રભાવથી ભારતવર્ષની સતીઓ
એ આ જગત ચક્રિત કરી નાખ્યું છે. સ્વર્ગના દેવતાઓ પણ
શીંગડાની સતીના સેવક થઈને રહે છે.

કથાવતી નિર્ભય થઈ તે અરણ્યમાં પેતાના બાળ પુત્રને ધર-
સતી બેઠીહતી, ત્યાંકોઈ એકકુળપતિ તાપસ આવીચડ્યો. કથાવ-
તીને બાળક સાથે રહેલી જોઈ તે મહાનુભાવ તેલીની પાસે આગ્યો
—તેણે કયા લાગીને પુછ્યું, “બાઈ, તમે આવા નાના બાળકને
લઈ અહિં કેમ રહ્યા છો ? આ જન્મ ભયંકર છે, માટે તમારે

ન લો. તું તમને મારા આશ્રમમાં રા-
 ૧૦૦ માંબગી મનીએ કહ્યું, “મહા-
 નને કાઢના બધ નથી. વગી મારી
 ૧૦૦ ને મારી મર્વદા રજા કરે છે. તા-
 ૧૦૦ યા છે? અને કોણ છે? સતી જો-
 ૧૦૦ લીગુ તામ શીજ છે અને તે મારા
 ૧૦૦ ની રજા કરે છે. તે સાંભગી તાપસ
 મનીએ તેને પોતાના વનવાસ સંભધી
 ૧૦૦ ને ને માંબગી તાપમે કહ્યું, “જેન જેદ
 ૧૦૦ ને જાણ્યો છે કે, ફરી તારો ઉદયથરો.”
 ૧૦૦ ને જોતા વચના સાંભગી કલાવતી ખુશી
 ૧૦૦ ને જોતા પમીઆના મહવાસમાં રહેવા

૧૦૦ ને જોતા સાંભગી કલાવતીના હાથ છે.
 ૧૦૦ ને જોતા તે બેરખા ઉપર “જ્ય-
 ૧૦૦ ને જોતા રાજા આકુળજ્વયાકુળ થઈ ગ-
 ૧૦૦ ને જોતા સાંભગી પછી તેણે દત્તને જોલાવી-
 ૧૦૦ ને જોતા રાજી અર્ધ કોણ આવ્યું હતું?”
 ૧૦૦ ને જોતા રાજાએ રોવકો આવ્યા હતા,
 ૧૦૦ ને જોતા તેમની માથે બે બેરખા મો-
 ૧૦૦ ને જોતા એ સાંભગી રાજાને વચના
 ૧૦૦ ને જોતા રાજાને સિંહાસન ઉપરથી પડી
 ૧૦૦ ને જોતા રાજાના પચારથી મચેત થયો.
 ૧૦૦ ને જોતા અહા! કેવી મારી મૂકતા!
 ૧૦૦ ને જોતા વિચારીપાણું અને કેવી મારી
 ૧૦૦ ને જોતા રાજાએ આવીને પુછ્યું. “આ શું?”
 ૧૦૦ ને જોતા રાજા “ક્યાં જાઉં? કોને કહું?”
 ૧૦૦ ને જોતા રાજા આત્માનેજ કહી પુછે!
 ૧૦૦ ને જોતા રાજા “શું છે? એ મેં વિચારજ

ક્યોં નહીં એ મહામનીને મેં વૃથા મનાવે ક્યોં અહો! ને ચંદ્ર
 લેખામાં કલક, ને દૂધમાંથી પૂરા કલકા જેવું ક્યોં કારણ
 કે, મારી પ્રિયામાં ને દોષનો અમુ અવ, તેજ દોષનો મેં સં
 સવ ગણ્યો! હવે હું કેને મુખ બનવું? મેં મહામની મારી
 પરમ પવિત્ર પત્નીને ત્યજી દીધી છે, હવે તો મારે બોનું
 કાંઈ કર્તવ્ય નથી. માત્ર ચિતા ખડગથી હું જામિ પ્રવેશ કરીશ”
 સાધના આવા વચનો સાંભળી મધનો અકબુ, “મહારાજા,
 આપ ધર્મવાનુ દર્પ આવા હૃદય વિચાર કરી નહીં એક તો કમચો
 ને નિદોષ દેવી મૃત્યુ પામ્યાં. ત્યાં તો વાતો બોધા તમે અમદન્યા
 કરવા તૈયાર થાઓ છો! તો વિરેકાથી નમોજ, ને અશ્વામેધ મુકી
 દો” આ પ્રમાણે મંત્રીએ એ અને નગર જનોએ પહોં નમવા
 હ્યો: પહોં રાજા રાખે તેમનું હાથું માન્યું નહીં અને ઉવટે તે સ
 વના વચનનો અનુદર કરી મૃત્યુ પામવા જંગલમાં જવાને તૈયાર
 થયો.

આ વખતે અરણ્યને ઘાલુન. રો દળનો પિતા મજ ધંડી ત્યાં
 આપ્યો અને તેણે વિનયથી રા.ને કહ્યું:—“રવ.ની, આપ
 જનધર્મને. સાળા છો, રા.ને આપું અનુચિત કામ કરવું—યે અ
 ન.પ પામશે.” મજધંડીનું કહેવું રા.પાસનાં ઉચિત લાગ્યું,
 અને તેથી તે જિનેયરની પૂજા કરવાને અર્થે જિતાવવામાં ગયો,
 જિનપૂજા કરી પાછો વળ્યો ત્યાં સાંભળવામાં આવ્યું કે, અ-
 મિનતેજ ન.મે એક મુનિ આવ્યા છે, એટલે ર.જા મુનિને વંદ-
 ન કરવા ગયો. મુનિએ નીચે પ્રમાણે પ્રમદિસના આપી—

“આ નંભાર એક ભયંકર અટપી છે, તેમા સર્વ હવે પો-
 તના પૂર્વ કર્મથી વટોડીયા વાયરથી પ્રસાદને વારંવાર પ્રમલુ
 થયાં કરે છે. તેમાં ને મુખ લાગે છે, તે માત્ર સાંનિ છે, પહોં પ-
 મદે પમલે દુઃખ રહેલું છે. આ સંચારથી હદેગ પામી ને હવ
 આ લોક તથા પરલોકને વિરે મુખ આપનારી જિનમુનિ મેવા
 કરતાં નથી, તેઓ આંગણમાં ઉગેલા કલ્પવૃક્ષને ઉન્મૂલન કર્યા

ના દર્શનરૂપ અમૃતની વૃદ્ધિથી તારા વિયોગી પતિને સુ-
ખાસન આપ તારા પતિ શબ્દરાજ પૂર્ણ પદ્માસપ થ-
કાગ અગ્નિ પ્રવેશ કરતા હતા, પણ અમે તેને આજ સુ-
તે રાખ્યા છે. " હત્તના મુખથી આવે વચન સાંભળી કુ-
શવતીએ પેતાના પ્રિયસ્વામી ઉપર કરૂણા કરી. તેણીએ કુશ-
વસને નમન કરી તેની આજ્ઞા માગી. પછી દયાળુ તાપસે
ને આશીર્વાચન સહિત આજ્ઞા આપી એટલે કતાવતી
તથા હત્તની સાથે ચાલી નીકળી.

તે કતાવતી રથમાં બેસી શબ્દપુરના સીમાદ્ય ઉપર આવી
પછી હત્તે રાજ્ય શબ્દને વધામણી મોકલાવી તે ઉપરથી
ધણી ધામ પૂમથી તેણીનો નગર પ્રવેશનો મહોત્સવ કરા-
વ્યો આવે સતીની હામા માગી અને કહ્યું કે, " દેવી, તું
છતાં મેં તારી આવી વિદ્વંસના કરી અને ઘેર જંગલમાં
વી ટીપી, એ મારા અપરાધને હામા કરવો. તારા ઉદા-
સ બને હાથ પાછા ઉપજાય થયેલા બેઈ મને અગ્નિ આનંદ
કે અને તારા સતીધર્મ ઉપર હૃદયમાં પવિત્ર ભાવ પ્રગટ
લ." આ પ્રમાણે કહી રાજ્યએ પેતાના પુત્રને બેઠી ઉત્સાહમાં
કે અને ઘણી ધમપધમથી તેનો પુનઃ જન્મોત્સવ કરાવ્યો.
સ્વપ્નને અનુસાર પુત્રનું પુષ્પકલશ એવું નામ પાડ્યું.
આ શબ્દ પેતાની પવિત્ર પ્રિયાની સાથે રહી રાજ્ય મુખ
વા લગ્યો. અને અવિરોધ પણ ધર્મ, અર્થ અને કામ
લાભો. કતાવતીએ પણ શબ્દનગરમાં કેટલાએક નગીન
કરવા અને પૂર્ણ ઉત્સાહથી તેમાં બિન ભયરંતની પ્રતિમા-
પ્રતિષ્ઠા કરાવી. તે સાથે ધર્મનું આરાધન કરવાને ધર્મશાલા-
વપથનામાં અને જ્ઞાનશાળાઓની એટા પાયા ઉપર રથાવ-
ા. આથી શબ્દપુર એક આદર્શ ધર્મની રાજધાની હોય તેવું
રજુ હતું. એક વખતે કતાવતી એ પેતાના પતિને પ્રગટ
સ્વામી તમે મારા દેવ દેવ બોલેને મારા ત્વચ કવો હોયો
ઉત્તર આપ્યો, " પ્રિય, તારા હૃદય પણ દેવ ન હોય, બોલે

તારા પૂર્વ કર્મને લીધે થયું છે. તેં જ્યારે પેલા બે બેરખા પાંચ
તે વખતે તેં જોખમાં બેસી તારી સખીઓને કહ્યું કે, ‘મારા
પાત્રે એ મોકલ્યા છે,’ એ મેં સાબર્યું, તેથી મને કોપ ચડી આવ્યો.
એટલે મેં તારી બુદ્ધિ છેદાવી અને વનમાં મોકલાવી. જેનું સ્મરણ
કરતાં અત્યારે મને પાછો પશ્ચાત્તાપ પ્રગટ થાય છે. સ
તારા જેવી પવિત્ર ધ્યાવિધાને મેં ઘણીજ દુઃખી કરી છે.
એમ કહેતાં કહેતાં રાજના નેત્રમાંથી અશ્રુની ધારા ચા
કલાવતી બોલી—“પ્રાણનાથ, એક કરો નહીં. જે જન્મું તે ખ
કર્મની ગતિ વિચિત્ર છે. આપનો દોષ દોષ છે? એ બધાનું સુ
કારણ મારા પૂર્વના કર્મ છે.” રાજ શંખે સાવધાન થઈને ક
પ્રિયા, મને એક વાત સ્મરણમાં આવી. આ નગરમાં અમિતતે
નામે એક મુનિ પધાર્યા છે, અત્રો આપણે તેમની પાસે
તારા પૂર્વકર્મનું સ્વરૂપ પુછીએ. પછી તે જાને દંપતી મુનિની પ
ગયા અને વદના કરી તેમની પાસે બેઠા. જ્ઞાની મુનિએ તેમ
ધર્મોપદેશ આપ્યો. ઉપદેશ આપી રહ્યા પછી શંખરાજએ વિન
ધી પુછ્યું, “હે મુનિશ્વર, આ કલાવતીએ પૂર્વે એવાં શા કર
કયા હશે કે જેને લીધે એ નિર્દોષ છતાં પણ એની બુદ્ધિ મેં
છાવી?” આ પ્રશ્ન સુ રાજના પુછવાથી જ્ઞાની મુનિએ નીચે પ્રમ
કલ વર્તી. ‘પૂ’ જાતની કયા કહી હતી—

‘મહાવદેહ ક્ષેત્રમાં મહોદ્રપુર નામે નગર છે જેમાં નર
ક્રમ નામે રાજા નામ્ન્ય કરતો હતો. તેને લીલવતી નામે એ
સા હતી. તેણીને એક સુંદર પુત્રી અવતરી હતી. તેનું ના
સુલોચના પાડ્યું હતું. સુલોચના અદેખર સુલોચના હતી. એ
વખતે રાજા નરવિક્રમ સુલોચનાને ઉત્સવમાં બેસારી રમાડ
હતો. તેવામાં કોઈએ આવીને રાજાને એક ઉત્તમ પોપટ ભેટ અ
પ્યો. પોપટ સારી રીતે પડેલો અને ચાલાક હતો. રાજાએ
તુકથી પોપટને કાંઈ પણ બોલવા કહ્યું—એટલે તે નીચે પ્રમા
અ શીર્ષચન્દ બોલ્યો. “હે રાજા, વિધને પ્રકાશ કરનારો આ
નો પ્રતાપરૂપી સૂર્ય ચતુરૂપ અધકારને દાયકારો અને રાજ તેજ

કરનારો થાઓ.”

પાપટના મુખની આ વાણી સાંભળી રાજા મલ્લે પ્રસન્ન થયો. તેણે પોપટ લાવનારને સારું ઈનામ આપ્યું. પછી તે પોપટ પી પુત્રો મુલોચનાને રમવા આપ્યો. રાજકુમારી મુલોચનાને લઈ મનમાં હરખાતી હરખાતી પોતાને સ્થાને ગઈ અને ન એક મુલવણના પાંજરામાં નાંખ્યો. અને સાકરના કટકો, તથા હાડમના બીજ વિગેરેથી તેનું પોષણ કરવા લાગી. વળી પટને હાથ ઉપર હાથ અને અંભા ઉપર રાખે ને એ પ્રકારે જાતને: આનંદ મેળવે. જેમ યોગી પુરૂષ મનની એકાગ્રતા પામે, તેમ મુલોચના પોપટને કવાંચ પણ ત્યજતી નહીં. લોખને શયન સમયે, રાજમંડામાં જાય ત્યારે, અથવા વનને વિષુ તે તેને પોતાની પાસેજ રાખતી.

એક વખતે મુલોચના પોતાના પ્રિય પોપટને લઈ સખીઓની વનમાં ગઈ હતી. ત્યાં સીમંધર સ્વામીનું એક દેરાસર હતું. તે પોપટને લઈ દર્શન કરવા ગઈ. ત્યાં પોપટે તે દેરાસરમાં ગળી પ્રતિમા ઘી તે જોઈને તેણે ચિત્તચુંકે, “મેં આવું પૂર્વે કેઈ સ્થાને જોયું છે.” એમ ભાવના ભાવતાં તેને જાતિ કુ જ્ઞાન થઈ આવ્યું. અને તેથી પોતાનો પૂર્વ ભવ યાદ આવ્યો. પૂર્વ ભવે ચારિત્રને પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તેમાં ક્ષયોપચમને લીધે શાસેનો અજ્ઞાસ થયો હતો; પરંતુ ક્રિયા ઉપર મારી આસ્થા તી, તેથી હું હેરા પણ ક્રિયા કરતો નહીં. સર્વથા અભ્યાસમાંજ ચિત્ત હતું. હું વજ્ર, પુસ્તક અને પાત્ર વિગેરેની મૂર્ખામાં જ થતો. તત્ત્વ જ્ઞાન છતાં પરોપકારી કૃત્યને વિષે મિથ્યા અજ્ઞા-વેગ્રજાણો રહેતો. તેથી અતે મનની વિરાધનાથી આવોયણ વિ. મૃત્યુ પામી આ વનમાં શુકરાજ થયો છું. પૂર્વ ભવે જો અજ્ઞાસ કરેલો તેથી આ તિર્યચના ભવમાં પણ પડિન છું. મને નિશ્ચય થાય છે કે, એ જન્મમાં જ્ઞાન રૂપી દીપક દશ્યમાં છતાં મેં પુણ્ય કર્યું નહિ અને કષ્ટવનાથી ચારિત્ર્યું, તેથીજ આ ભવમાં હું તિર્યચ્યોનિ રૂપ સાગરમાં પડ્યો છું.”

આ પ્રમાણે પૂર્વ ભવનું સ્મરણ કરી અને હૃદયમાં અતિ પશ્ચાત્તાપ કરી એ પક્ષીએ ત્યાં શુદ્ધ હૃદયથી અભિગ્રહ ધારણ કરે.
 “હવેથી મારે સીમધર પ્રભુનાં દર્શન કર્યા પછીજ અત્ર લેવું
 આ અભિગ્રહથી તેના શુદ્ધ પરિણામ વૃદ્ધિ પામ્યા અને તે માગ
 સારીના પવિત્ર અધિકારનો પાત્ર થવા યોગ્ય થયો હતો.”

પછી સુલોચના પ્રભુને નમન કરી ભક્તિસહિત પૂજન.
 પોપટના પાંજરા સહિત ઘર તરફ પાછી ફરી. બીજે દિવસે
 સુલોચના પોપટને લઈ ભોજન કરવા બેઠી, ત્યારે પોપટને પો
 નિયમ યાદ આવ્યો; તેથી તે “નમો અરિહંતાય” એમ
 ઉડી ગયો અને આકાશ માર્ગે ઉડી જ્યાં સીમધર પ્રભુનું ચૈત્ય
 ત્યાં આવ્યો. ત્યાં પોતાની ઇચ્છાથી ત્રિકરણ શુદ્ધિવડે સીમધર
 સ્વામીને નમી પછી પુષ્પના ઉદાનમાં ગયો અને ત્યાં ફળનો
 આહાર કરી આમતેમ ફરવા લાગ્યો.

અહિં પાછળ રાજકુમારી સુલોચના પોતાના પ્રિય પક્ષીના
 વિયોગથી આક્રંદ કરવા લાગી, એટલે તેને પકડી લાવવાને જેમ
 ગરૂડ સર્પને પકડવાને હોડે તેમ રાજ્ય સેવકો પોપટની પાછડી દોડ્યા.
 તેઓએ ધીમે ધીમે જઈને કોઈ વૃક્ષની શાખા ઉપર બેઠેલા તે પોપ
 ટને પકડ્યો અને તેને પાસથી બાંધી લીધો. અને ફરી તેને રાજ
 પુત્રીની પાસે લાવવામાં આવ્યો. તે પોપટ ઉપર શુદ્ધ પ્રેમભાવ
 રાખનારી સુલોચના પોતાના પ્રિય પક્ષીને હાથમાં લઈને બોલી-
 “પક્ષી, હું માતાની જેમ તને રાખું છું, તે છતાં મને ત્યજીને તું
 ક્યાં ગયો હતો? હવે પછી હું તારો વિશ્વાસ નહીં કરું.” આ પ્રમાણે
 કહી તેની ઉડવાની અતિ બંધ કરવાને તેણીએ તેની પાંખો છેડી
 નાંખી અને તેને એક કાષ્ઠના મજબૂત પાંજરામાં પૂરી દીધો.”

સુલોચનાએ જ્યારે તેની આવી સ્થિતિ કરી એટલે
 તે ચતુર પક્ષી વિચારમાં પડ્યો—“અહો! મને ધિષ્ટાર
 છે! કે મેં સ્વાધીન પક્ષે ક્રિયા ન કરી તો હવે મારે પરાધીનપણે
 વેદના ભોગવવી પડે છે.” પછી તેણે પોતાના શરીરને સજાધીને
 રહ્યું, “અરે પક્ષીશરીર, ખેદ કરીશ નહીં. તારી સ્થિતિ તો એવીજ

યધી જોઈએ. તું સ્વાધીનતાનું પાત્ર યયું નહીં, તો હવે તારે પ-
રાધીનતાનું દુઃખ ભોગવવું જ પડે. ” આવું ચિંતવતાં તે શુકના
નેત્રમાં અશ્રુધારા ચાલવા લાગી. અને તેણે તત્કાળ અનશન મત
ગ્રહણ કર્યું. અનશનથી કેટલેક દિવસે મૃત્યુ પામી તે સૌધર્મ દેવ-
લોકમાં દેવતા થયો.

સુલોચના પણ પોપટના વિયોગથી દુઃખ પામી અનશન લઈ મૃ-
ત્યુ પામી. સ્વર્ગ લોકમાં તેની જ પ્રિયા યધનિ ઉત્પન્ન થઈ. મુનિ અ-
મિતતેજ કહે છે—જે શબ રાજા, તેઓ બને ત્યાંથી આયુઃશયે ન્ય-
વીને આલોકમાં અવતર્યા. તેમાં પોપટનો જીવ તું શબ રાજા થ
યો અને એ સુલોચનાનો જીવ આ તારી પ્રિયા કલાવતી યઈ. કલા-
વતીએ શુકની પાંખો ઊડી હતી, તેથી તેણીના બંને હાથ તે આ
જીવમાં ઊંઘા હતા. ”

મુનિના મુખથી આ પ્રમાણે પોતાના પૂર્વજનો વૃત્તાંત સાં-
ભળી તે બંનેને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થઈ આવ્યું અને તેથી તેમને
આ સંસાર ઉપર વૈરાગ્ય થતાં ચારિત્ર લેવાની ઈચ્છા ઉત્પન્ન થઈ.

રાજા શબ પોતાના પુત્ર પુષ્પકલચને રાજ્ય સોંપી શુકની
પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરવા તૈયાર થયો એટલે સતી કલાવતી
પણ તેની સાથે મત લેવાને તૈયાર થઈ. પછી બંને રાજદંપતીએ
માનવ જન્મને ચરિતાર્થ કરનાર ચારિત્ર ગ્રહણ કર્યું હતું.

સતી કલાવતીએ ચારિત્રધર્મ પાળતાં ભારતની જૈનપ્રજાનો
ભારે ઉપકાર કર્યો હતો. સ્ત્રીકેળવણીની વૃદ્ધિ કરવાને તેણીએ ભ-
ગીરથ પ્રયત્ન કરી જૈન અભગ્યાઓનો ઉદ્ધાર કર્યો હતો. અને તે-
થી ભારત વર્ષની આજ જૈનપ્રજા તેણીના પ્રશંસનીય ગુણોનું કી-
ર્તન કરતી અને તેને હૃદયથી અલિનંદન આપતી હતી.

આ પવિત્ર સાધ્વીના જીવન ચરિત્રમાંથી મોટો ઘટો તો એ
લેવાનો છે કે, મનુષ્ય જીવન કેવું મહત્ કાર્ય કરી શકે છે અને
તેના ઉત્તમ સ્વરૂપમાં શું અસાધ્ય છે ? એ સારી રીતે બતાવી
આપે છે.

કલાવતીની માતા કીમતીના જીવનમાંથી માતાના ખરેખરા

કર્તવ્યનું જ્ઞાન થાય છે. તેથીએ પુત્રીનું કલ્યાણતી એ નામ સાર્થક કરવાની જે પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી, તે તેથીએ કેવી રીતે પાળી હતી? એ વાચકના હૃદયને અસર કર્યો વિના રહેશે નહિ. શ્રીમતીના જેવી અનેક શ્રાવકમાતાઓ આર્થ દેશમાં પ્રગટ થાય તેા આ જનકોમતી ઉત્પત્તિ મત્તર થાય, તેમાં કાંઈપણ આશ્ચર્ય નથી. આ રી સતીઓના કલ્પ ચરિત્રો વીંચાઓને સતેજ અને જામના કરે છે. માનવ જીવન કેટલે મુઠ્ઠી ઉચ્ચતામાં આવી શકે એમ છે, તે આ જીવનચરિત્ર ઉપરથી જણાય છે. તેથીઆશ્ચર્ય વાચકનું એાન્ય નવંજ થાય છે, ઉન્નતિની આશાને જીવન આપે છે. નવી દીપ્તિનું જનન થકા અર્પે છે અને કાચું સિદ્ધિમાં સારી રીત પ્રવર્તન કરાવે છે એથી પવિત્ર સતીઓની સાથે તેમના જીવનચરિત્ર દ્રશ્ય રહેવું અને જીવવું, તેમના હાખડા જોઈને રડુનકાવમાન થવું, તે ઉત્તમ આત્માઓના સમાગમમાં અને કેવલ મદદગારીમાં નહવાન કરવા અસાધ્ય છે.

મતી કલ્યાણતી પોતાનો પતિમનાધર્મ પાળી પતિ પ્રેમમાં નરકાવ રહે છે તેથીજ તેના પતિ શાંખસાગરને પાલે કરેલા અષ્ટ રાષ્ટ્રને મારે પથ્થરનાપ કરેલા પડેલા હતો અને એ મદાસતીની કલ્યાણ વાચકનો પ્રસન્ન બાળ્યો હતો. છેવટે એ જાને રૂપનીરૂપ રસના પવિત્ર પ્રમના પાત્ર બન્યા હતા. પછી એ જોડું કલિપણ વિનુદ પડ્યું ન હતું. મૃદાવાસમાં અને વારિત્રમાં પણ તે સદા વાની થતું હતું, અને છેવટે તે સ્વર્ગની ભૂમિ ઉપર પણ સાથે રહી આપી આપી. પુનઃ ચારિત્ર તથા કેવલ જ્ઞાન પાળી મુક્તિપુરીનું અભિજ્ઞાની થતું હતું. ધન્ય છે, એવા પવિત્ર રૂપનીને! જન પ્રજાના તેજા અનેક રૂપનીઓ કયારે પ્રગટ થશે?

રાજાએ માન્યા નહીં અને તેણે સર્વનો અનાદરકરી પુષ્પચૂડ અને પુષ્પચૂડાનો વિવાહ કર્યો.

એક વખતે રાણી પુષ્પવતીએ ફરીવાર પોતાના પતિ પુષ્પકેતુને લખ્યું કે, “રામી, તમે આપણા પવિત્ર ધાવક કુલને કલકિત કર્યું છે. ભાઈ અને બહેન કે જેઓની વચ્ચે સહોદરપણાનો પવિત્ર પ્રેમ સહેલો હોય, તેઓ વિવાહિત થઈ સ્ત્રી પુરુષ અને- એ ધર્મ અને દુરાચાર ભેદથી રીતિ તમારે હાથે થઈ- એ ધર્મનીય નીચ કૂચ થયું છે.” પુષ્પવતીના અવાજ બારે પડતાં વચનો સાંભળી રાજાને કે.પ ચડવે. અને તેણે તિરસ્કાર કરીને કહ્યું. “રાણી, બરા કરો. વંધારે ત્રેલ નહીં જો ફરીથી એવું બોલીયતો ત્યારે ઘાત કરોશ. નિરસ્કાર પામેલી પુષ્પવતીને તરત વેરાચ્છ ઉત્પત્ત થઈ આંખો, અને તેથી તેણે મર પામે જઈ ચાલિત ગ્રહણ કર્યું. યથાર્થ ચાંચિપાલીતીમનપક્ષર્થાકરીઅનુક્રમે પુષ્પવતીને અવસ્થાનિવિરે દેવતા પલ્લે ઉત્પત્ત થયો. તે પછી કેટલેક કાળ જતાં રાજા પુષ્પકેતુ પલ્લ મનુ પામ્યો હતો અને પુષ્પમદનમરની રાજ્યગાદી ઉપર પુષ્પચૂડ બેઠો હતો.

હવે પુષ્પવતીને અવ ને દેવ થયો હતો, તેણે અવધિ સાન- વડે પોતાના પુત્ર પુષ્પચૂડ અને પુત્રી પુષ્પચૂડાનું લોકવિરૂદ્ધ અપકૃત્ય જોઈ તેનું નિવારણ કરવાને પુષ્પચૂડાને સ્વપ્નામાં નરકની ભૂમિએ લગાવી. તેમાં નારકીના અરોના લયકર દુઃખ જોઈ તે કપાયમન થઈ જઈ ગઈ. પુષ્પચૂડા લયભીન થઈ પોતાના પતિ પામે આવી અને તેણીએ તે સર્વ નિવેદન કર્યું. રાજા પુષ્પચૂડે પલ્લ લયભીન થઈ તેને માટે શાંતિક પૈત્રિક વચેરે ઉપાયો કરાવ્યા. પત્ર પેશા પુષ્પવતીના અવ દેવતાએ તો નારકીના દુઃખ દેખાડવા શરૂ રાખ્યાં. તેથી રાજાએ સર્વ ધર્મના આચાર્યોને બોલાવીને પુરુષકે, “કહો, નરકનું સ્વરૂપ કેવું હશે?” ત્યારે કે.પએ કહ્યું. “અર્તવાસ જેવું, કોઈએ કહ્યું, શરિદ જેવું અને કો.પએ કહ્યું, પરતંગ જેવું, પણ પુષ્પચૂડાએ મુખ મરડીને ‘કો.પનું કહેવું’ ખરું નથી, એમ કહ્યું.

સ્વાથી, પવેદ્રિય એવના ઘાતથી અને માંસનેા આહાર કરવાથી
એ તે નરકગતિમાં ઉત્પત્ત થાય છે.

સુરીશ્વરની આ વાણી સાંભળી પુષ્પચૂડ અને પુષ્પચૂડા હર્ષ
પામતાં પેતાને ઘેર આવ્યા.

તે રાત્રે પુષ્પચૂડનીને એવ લે દેવ થયેલો છે, તેલે પુષ્પચૂડાને
સ્વપ્નામાં દેવલોકનું સ્વરૂપ દેખાડ્યું. રાત્રીએ તે વાર્તા આનંદ-
પૂર્વક પાંત્રિને જણાવી, એ ઉપરથી રાજાએ પહેલાની જેમ સર્વ ધ-
ર્મનાં આચાર્યોને બોલાવી "સ્વર્ગનું મુખ કેવું હોય?" તે પુછ-
વામાં આવ્યું. મિથ્યાત્વી આચાર્યોએ કહ્યું કે, "જ્યાં ઉત્તમ પક્વા-
ત વિગેરેના આહાર મળે, પહેરવા પડકુળ મળે, બેસવાને ઉ-
ત્તમ આસન અને વાહન મળે—તેજ સ્વર્ગ કહેવાય છે. પણ રા-
ત્રીએ તે વાત મન્ય કરી નહીં. પછી ગુરુ અભિકાપુત્રને તે વાત

પુછવામાં આવી, એટલે તેમણે જણાવ્યું—“સમ્યક્ પ્રકારે આ-
રાધેલો બરમતરૂપ શુદ્ધચર્મ કે, પંચમહામતરૂપ દત્તિધર્મ,
તેના મેરવથી બાર દેવલોકના મુખ પ્રાપ્ત થાય છે. એ દેવતા-
ઓના બધા જાતીને બાર લોક છે. પહેલા દેવલોકનું નામ દેવા-
ધર્મ છે, તેમાં જગીશ તાબ વિમાને રહેલા છે, ધીજા દરશન ના
મના દેવલોકમાં બધાનીય લાખ વિમાનો રહેલા છે, ચીજ સન
રકુમાર દેવલોકમાં બાર જાખ વિમાનો રહેલા છે, ચોથા માહેન્દ
દેવલોકમાં અડત્રાખ વિમાનો રહેલા છે, પાચમા બ્રહ્મા નામના
દેવલોકમાં ચાર લાખ વિમાનો છે, છઠા લોક કે નમના દેવલોક-
કમાં પચાશ હજાર વિમાનો છે, સાતમા મહાશુક દેવલોકમાં
ચાવીશ હજાર વિમાનો છે, આઠમા સહસ્ત્રાર દેવલોકમાં છ હ-
જાર વિમાનો છે, નવમા આનંત અને દશમા પ્રાણુત—એ બે
દેવલોકમાં મળીને ચારસો વિમાનો છે તમા અગ્નીવાસમા આ-
રણ અને બારમા અમ્બુત—એ બે દેવલોકમાં મળીને ત્રણસો
વિમાનો છે. એટ મુગટ ધારણ કરવો ઉચ્ચગે તપા ચંચાગ કુદગ
વિગેરે આપૂણ્ણો પહેરવા, અને ઐરાવત હાંતી ઉપર સવારી કરવી
અટલી દંડની સમૃદ્ધિ હોય છે.”

હવે અને તેમાં અરિષ્ટનેમિ બગવાનની પ્રતિમા સ્થાપી હતી.
સતી પુષ્પચૂડાના સમયમાં ઉદાસન રાખવું રાખ્ય ચાલવું
હવે અને તેણે મહાસતી પુષ્પચૂડાના દર્શન કર્યો હતો, અને તેણી-
ના ઉપકારી ગુરુ અન્નિકાપુત્રના ઉપદેશથી તેણે અનેક પ્રકારના
ધાર્મિક મહોત્સવો કર્યો હતો. એના ન્યાયી રાજ્યમાં પુષ્પચૂડા સ-
તી ધર્મનો પ્રસાર કરી અને સાવિત્રના કર્તવ્યનો ઉપયોગી ઉપદેશ
આપી કેવળ દાન ધારી મુક્તિમાર્ગની પશ્ચિમ બની હતી.

પુષ્પાશ્રુતી.

મહાસતી દ્વારકા પતિ કૃષ્ણ વાસુદેવની પત્ની હ-
તી. કૃષ્ણની આડ પટરાણીઓમાં તે મહાત્મી હતી.
તેણીની ધર્મ તથા જ્ઞાન ઉપર ઘણી પ્રીતિ હતી તે-
ણીને પિતાના પિતાને ઘેર, રહી સારી કેળવણી
સંપાદન કરી હતી. આથી કૃષ્ણ વાસુદેવ તેણીની
પર ઘણી પ્રીતિ રાખતા હતા.

જ્યારે કૃષ્ણ પદ્માવતીને મદિર આવતાં ત્યારે તે બને દેખતી
તથા વ્યવહારની લેખક સર્વ કરતાં અને તેમાંથી જ સાર
રતેને શ્રદ્ધા કરી તે પ્રમાણે પ્રવર્તવા પ્રયત્ન કરતાં હતાં. પદ્મા-
વતીની વાણીમાં ઘણું આપુર્વ હતું અને તે ચિત્તવુ આપવાની યા-
ચી રહતી સારી રીતે બાલ્યની હતી. જ્ઞાન ઉપર પ્રીતિચળ્ય અને
શ્રીઓની વિદ્યાને માન આપનારા કૃષ્ણ ઘણીવાર કૌટુંબી પ્ર-
સંગે કાઢી પદ્માવતીના મુખથી ઉપદેશ સાંભળતાં અને તે સાંભળી
દૃઢમાં અતિશય આનંદ પામતા હતા.

મારા વ્યાધિની વાત જાણવી, ત્યારે તેણે કહ્યું કે, "જે ગૃહાવા-
સીથી સુખી હોય, "ત્યાં જઈ તું આ મારી આપેલ મંત્રવિ-
ધાનું આરાધન કરજે, એટલે તારો રોગ મટી જશે. પછી મે-
તેમને પુછ્યું કે, "સીથી સુખી એવો ગૃહાવાસ શી રીતે જણા-
ય ?" પછી તેણે કહ્યું કે, "જે ભૂમિ સોના આંસુથી ભીંજાયેલી
હોય તે ભૂમિમાં તું જઈશ એટલે તારા હૃદયને પરિતાપ થશે અને
જ્યાં તારા હૃદયને શાંતિ મળે ત્યાં તારે જાણવું કે, આ ભૂમિ સી-
થી સુખી છે." ભદ્ર. આ પ્રમાણે હું ઘણી ભૂમિમાં ફર્યો પણ
કંઈ સુખી સીથી સુખી એવો કોઈ ગૃહાવાસ મારા જોવામાં આ-
વ્યો નહીં. હવે હું કોઈ બોબ દેશમાં જવા ધારું છું કે, જ્યાં-
મને એવી સુખી સંસારની પવિત્ર ભૂમિ પ્રાપ્ત થાય-તે વિદ્વાનના
આવા વચન સાંભળી તે ગૃહસ્થ ખુશ થયો અને તેણે તેની આગ-
ળ પોતાની સ્ત્રીને સુખી રાખવાની પ્રતિજ્ઞા કરી અને તે વિદ્વાન
માણસને પોતાને ત્યાં રોકી આખરે મૂર્છાની વ્યાધિથી મુક્ત
કર્યો હતો.

કૃષ્ણ કહે છે—“હે દાસી, તેથી ગૃહસ્થાવાસમાં સ્ત્રીને સુખી
કરવી અને તેણીને રાજી રાજી રાખવી. ખરેખર સ્ત્રીના પ્રસન્ન મુ-
ખની ચોભાજ ધરનો અધકાર દૂર કરે છે. કુલીન પુરૂષે પોતાની
પત્ની ઉપર ખરી પ્રીતિ રાખવી, તેનેજ પોતાના હૃદયનું સર્વ-
સ્વ ગણવી જોઈએ. તે ગમે તો કુલી હોય, કે પાંગળી, તે ગમે તો
બહેરી હો કે મુંગી, ગમે તો આંધળી હો કે કુરૂપી, પણ જેનો હા-
થ જન વિધિ પ્રમાણે દેવ, અગ્નિ અને લોકોની સાક્ષીએ પ્રતિજ્ઞા
લઈ મંદલ કર્યો છે, તેને યાવત્ હૃદય પ્રેમસંદિત રાખવી એ
પુરૂષનો ધર્મ છે.

જેમ સ્ત્રીને પોતાના પતિ શિવાય બીજા પુરૂષનું મુખ જોવું
પણ કહ્યું નથી, તેમ પુરૂષે પણ પોતાની સિવાદિત સ્ત્રી શિવાય
બીજા સ્ત્રીનું મુખ પણ દષ્ટિએ જોવું ન જોઈએ. જેમ સ્ત્રીએ પો-
તાના પતિનેજ રૂપ, શુભ અને શીજથી ઉત્તમ ગણવો જોઈએ,
તેમ પુરૂષે પણ પોતાની એક વિવાદિત પત્નીનેજ રૂપ, શુભ અને

કૃષ્ણ—આ વિષે વાત છે ?

ગાંધારી—પ્રાણનાથ, જ્યારે તો શ્રી ધર્મની વાત આવે છે.

કૃષ્ણ—શ્રીધર્મ એટલે તું તે તમે જાણો છો ?

ગાંધારી—પ્રાણનાથ, જેટલું માનવિતાને ઘેર શીખ્યા છીએ,

તેટલું જાણીએ છીએ.

કૃષ્ણ—ત્યારે તમારામાં વધારે કોણ જાણે છે ?

ગાંધારી—આ લશ્મણા જાણે છે.

લશ્મણા—ના સ્વામીનાથ, આ ઝીરી જોન વધારે જાણે છે.

ઝીરી—ના સ્વામી, આ ગાંધારી જોન વધારે જાણે છે.

કૃષ્ણ—તમે માહોમાંથી વાદ કરો નહીં, એ તમારી મરજી

હોય તો હું પરીક્ષા કરી જોવું.

બધી—હા, એ પરીક્ષા આપ જમારી પરીક્ષા કરી જુવો.

કૃષ્ણ—પહેલા ઝીરીને પુછું તું “ પતિ વય કેમ થાય ? ”

તે કહે. ઝીરી હસતી હસતી લેલી—સ્વામી, એ પ્રશ્ન તો આપની

ઉપર લાગુ પડે છે, તેથી મને કહેતાં શરમ આવે છે.

કૃષ્ણ—એમાં શરમ શાની ? જે તું જાણતી હો તે પુરઠીથી

કરી દે.

ઝીરી—સ્વામી, એ પ્રશ્ન પહેલા ગાંધારીને પુછે.

ગાંધારી—જોન ઝીરી, જોને જે પુણ્યમાં આવે તેનો ઉત્તર

તેજેજ આપવો જોઈએ.

કૃષ્ણ—હા, એ ખરી વાત છે.

ઝીરી—(વિનયથી)—સ્વામી, જેવી આજ્ઞા. પણ મારી માતાએ

જે મને શીખવ્યું છે, તે હું કદીય

કૃષ્ણ—પુરઠીથી તું જે જાણતી હો તે કહે.

ઝીરી—કેટલીક સીમાને પોતાનો પતિ વય કરવાના કોડ હોય

છે. જે સીમે પતિ વય થાય, તે શ્રી પૂર્ણ જાણવાના ગણાય છે.

એક વખતે મારી માતાએ મને કહ્યું કે, “ જોન ઝીરી, જ્યારે તું

સાસરે જ, ત્યારે તારા પતિને વય કરી લે જે. મંત્ર, ચંત્ર, હોરા-

ધામાથી પતિને વય કરવાની જે વાત છે, તે મૂર્ખતા જાણેલી છે.

આટલી વાત મારી માન્ય છે મને સમજાવી હતી.

કૃષ્ણ ગાંધારીની સામું જોઈને કહ્યું, પ્રિયા, મારીએ જે વાત કહી તે વ્યર્થ છે અને તે મારી પરીક્ષામાં જરાગર પ્રસાર થઈ છે. હવે “પ્રિયને જીવ કયા કપાયથી વચ કરવો?” એ વાત તમે કહો.

“ગાંધારી મૃદુલાસ્થ કરી લોહી—સ્વામી, મને મારી માન્ય છે જે શીખવું છે, તે હું કહું છું, તેમા કાંઈ ખ.ખી હોય તો હામા કરી જણાવશો—“અહંકાર, ક્રોધ, કોપ તથા હોલનો ત્યાગ કરી પતિની સેવા કરવી. હંધાં છોડી દઈ મનને વચ કરી પતિ જેમ પ્રમત્ત થાય, તેમ કરવું. દરથી જોવાવે જગર હંધારો કરે તો તરત પતિની પાસે હાજર થવું. નેમની છંછા પ્રમલ્લે ચ.વતું. પતિને જોઈ તામે કોઈ કાંઈ જોવતું નહિ. નારો દેઃલે દેહા રહેવું નહિ જે સ્ત્રી હોડોમાં કાંઈક નહિ. પોતાના પ્ર.વત.ય વિના દેવ, મનુષ્ય, ગંધર્વ કે રિષ, પરમ્પર મને તેવા કુપ.તા. વે.વનવા.જા અને વચાવકાર-શી શોભિત હોય તો પશુ તેમને તુચ્છ કોખવા. પતિ જમ્યા પછી જમવું. અને પોતાના મનમાં બંધવું કે, આ જગતમાં સ્ત્રીની હોમા પતિ છે. પતિ વિનાની સ્ત્રી શોભતી નથી. પતિ વિનાની સ્ત્રીને સર્વ સંસાર શોભતું ક.વલું છે. આ સંસારમાં સ્ત્રીને મુખ મ.વનો હેતુ પતિ છે. પતિની સ્ત્રીને સર્વ પ્રકારનું મુખ અને સ્વ.મ.અ.છે. આત્મ વિચારી મન, વચન અને ક.વ.થી પતિની ભક્તિ કરવી અંતઃકરણમાં સ્થાવર રાખી પ્રેમપૂર્વક પતિની સેવા કરવી. આમ કરવ.થી પતિ વચ થાય છે.”

ગાંધારીના આવાં વચનો સાંભળી કૃષ્ણ પ્રમત્ત થઈને કહ્યું—“પ્રિયા, જાન.ય છે. તું પણ પરીક્ષ.માં જારી મહાર થઈ.

પતિ કૃષ્ણે હૃદયમણી સ.મે જોઈને કહ્યું, “પ્રિયા હૃદય હવે હૃદય થઈ જ.અ.યો.”

કૃષ્ણ—સદાશંકર જોઈને શું? અને સ્ત્રીએ કહી રીતે સદાશંકર પછી જોઈને?

હૃદયમણી—સ્વામી, મ.રા જોઈને કૌતુહલ અને ગાંધારીએ જે

લગી અને દરેક યૈચના સુંદર અને વિચાળ શોકમાં પ્રભુના શુભે-
ના સ્થિતિ રામના મનની હતી. તેણીને મધુર સ્વર સાંભળવાને લો-
કો ઉમંગથી આવના અને તે સાંભળી સર્વે ધર્મી ધડ જતા હતા.
સુભાએ પોતાના અંગપુરના મહેલની પાસે એક શુદ્ધચત્ર
કરાયું હતું. તેમાં તે હમેશાં ત્રિકાલ જિનપૂજ કરતી અને સખી-
ઓની સાથે ઝીનવણી પ્રભુની પૂજા ભજાવતી હતી.

જગ્નવીએ પણ પોતાના પિતૃમૃદમાં રહી શ્રીધર્મનું સાદું
સાન સંપાદન કર્યું હતું. જગ્નવીની રમણશક્તિ ધણીજ ઉચ્ચ
પ્રકારની હતી તેથી તેણીએ અર્ધધર્મના તાત્વિક અને નૈતિક
મથનોના સારો અભ્યાસ કર્યો હતો.

આ બંને પદસાદી ઉપર કૃષ્ણની નવી પ્રાપ્તિ હતી. એક વખ-
તે કૃષ્ણ તેઓના મહેલમાં આવી ચડ્યા. કૃષ્ણ સુભાની સાથે ધર્મની
અને નીતિની વાતોમાં ચડ્યાં, એટલે ત્યાં ઘણો વખત થઈ ગયો.
તેમાં એક દિન કૃષ્ણને તેઓ અગ્યો. તે ક્રી. આવી વાતુદેવને
જણાવ્યું કે, "મહારાજ, રૂકિમણીને મહેલ કોઈ બીજામાં આ-
વ્યા છે, તે આપની રાહ છુવે છે. દેવદત્તને સમય થઈ ગયો છે."
તે સાંભળતાજ કૃષ્ણ ચિત્તપુર થઈ ગયા. — "અરે આજે
શુદ્ધ પોતાં હતું મારે ઘર અનિયમિત અને તે અત્યાર સુધી
કુપ્પાર રહ્યો, શવરને ઘર અનિયમિતે હ અથવા. એ પડુંજ વિષ-
રીત મહેલ." આટલું કહી કૃષ્ણ ગેઠા ધડ જવાને તૈયાર થયા—
એટલે જગ્નવીએ કહ્યું. "પ્રભુનાથ, તમે મોટી ભૂલ કરી, અ-
મારા દેવી અત્તા સી પણ એવી ભૂલ કરતી નથી, તો આપ સુતા
પુરૂષ ધર્મને આવી ભૂલ કરો એ કેવી યામની વાત ?"

જગ્નવીએ જવારે આ પ્રમત્તે મહેતું માર્યું, એટલે કૃષ્ણ હજુ
યમાં વિચાર કર્યો કે, આ સી અનિયમિતો ધર્મ ભાગ્યની નથી, તે
હવે મન સરથી આવું એલે છે. મારે તે વિષે તેની પરીક્ષા કરી
એવી. જો તેને અનિયમિતી મેવા જ્ઞાતિ વિશે પૂરે પૂરું જ્ઞાન ન હોય-
તો પછી તેણીનું કપડાસર કરવું. અહું ચિત્તથી કૃષ્ણ ત્વરથી
રૂકિમણીને ઘર આગ્યા અને તે બીજામાંની સમા આગી તેને

આંતરે આવેલા સાધુ અતિથિ કે ગૃહસ્થ અતિથિનો સારી રીતે સત્કાર કરવો જોઈએ. તેને આદર ભાવ આપવો, પુરી ખબર પુછવા અને કહેવું કે, અહો ! ભલે પધાર્યા, તમે અમારે ત્યાં ક્યાંથી ? વિગેરે વિવેક ભરેલા વચનોએ આદર સત્કાર થનો જોઈ પડેલો પુરી થાય છે. પછી ભલે ખાન, પાન, જે આપણું ઘરમાં હોય તેવું આપીએ તેની હરકત નહિ, પણ ધરમણીનું જ સર્વ મુખ અને વિવેક જોઈ બીજે પણ તેના વખાણ કરે છે, તેથી ઘરની પ્રતિષ્ઠામાં વધારો થાય છે. તેમજ ઘર આગળ અને સદ્ગુણસંપન્ન મ, વિદ્વાન, ગૃહસ્થ, સંન્ય, વૃદ્ધ, પ્રતિષ્ઠિત અને સદ્ગુણસંપન્ન મનુષ્ય આવે તો તેમને આસન આપી બેસાડવા, પછી જળપાન આપી કુશળ ખબર પુછવા. તે જતાં સુધી જો આવવાનું કારણ ન કહે તો પછી જવાનું કારણ પુછવું. જતી વખતે વિવેક, વિનય ભરેલા મધુર વચનો કહી, અને ત્યાંસુધી વળાવા જવું. જો પતિ કે ધરનો કોઈ પુરુષ એ વખતે હાજર ન હોય, તો પોતાની મર્યાદા સાચવી તેમનો ઘટતો સત્કાર કરવો. પોતાના શીજને હાનિ ન પહોંચે તેમ એની તજવીજ રાખતા જવી. એકદમ અજણ્યા માનુષ્યનો ભરોસો કરી દેવો નહિ. તેમ તેમને ખોટું લાગે તેવું વર્તન પણ કરવું નહિ. બધી રીતના વિચાર રાખી કાર્ય સાધવું, એ ચતુર સૌનું કામ છે. આવી રીતે પ્રવર્તન કરવાથી ગૃહસ્થના ઘરની શોભામાં અને સત્કૃતિમાં વધારો થાય છે.

જંબૂવતીના આવાં વચનો સાંભળી કૃષ્ણ હૃદયમાં યરમાઈ મ-યા અને પોતાની સ્ત્રી જંબૂવતી સારી રીતે સત્કાર ધર્મ જાણે છે, એવી તેને ખાત્રી થઈ ગઈ. પછી કૃષ્ણે હસતાં હસતાં કહ્યું, “ પ્રિ-યા, ધન્ય છે તને તારા જેવી કેળવાયેલી સ્ત્રીથી મારો ગૃહાવાસ સંપૂર્ણ થોભા વાળો છે; એવી મને આજે ખાત્રી થઈ છે.”

સતી સુસીમા અને જંબૂવતીએ કૃષ્ણ વાસુદેવના ગૃહાવાસને સારી રીતે શોભાવ્યો હતો. તેમના ગૃહાવાસમાં એવું આનંદ્ય થવું કે જેથી લોકોમાં તેની ભારે પ્રશંસા થઈ હતી. સુસીમા અને જંબૂવતીના મહેલમાં હવે પ્રકારે સાધર્મિવાસસ્થ થવું અને

તથાપિ તે સ્વભાવે રીસાળ અને રૂપગર્વિતા રહી હતી. સત્યભામાને સર્વથી શેષ રહેવાની અને બહુમાન મેળવવાની સતત ઇચ્છા રહ્યા કરતી હતી. તથાપિ તે શીતનું રક્ષણ કરવામાં હંમેશાં તાપર રહેવારી હતી. તેનામાં પતિ ભક્તિ ધણી હતી. ગમે તેવે પ્રયત્ને પણ તે પતિનું અનિષ્ટ ઇચ્છતી ન હતી.

એક વખતે એવું બન્યું કે, કીડના કાનુકી અને સતત વિચરનારા નારદ મુનિ કૃષ્ણના દરબારમાં આવી ચડ્યા. તેઓને આવતા જોઈ દ્વારકાપતિ કૃષ્ણે કેટલાક પગલાં સન્મુખ જઈ નારદને પ્રણામ કર્યા અને ઘણાં આદરથી આસન વિગેરે આપી એ મહાપિતૃ સન્માન કર્યું. ત્યાં કેટલીક વાર રહી એ અપવિત્ર સ્વભાવવાળા મુનીધર ત્યાંથી ઉઠી તેના અંતઃપુરમાં આવ્યા. ત્યાં રૂપગર્વિતા સત્યભામા દર્પણને વિષે પેનાનું મુખ જોતી હતી.

અ.વા. વખતે ભરમ શરીરે લગાડેલ એવા નારદનું આગમન તેણીના પાસે થયું, પણ સત્યભામાએ તેને દ્રષ્ટિથી પણ જોયા નહીં. પણ ભરમ લગાડેલ જોયી તેની માંસુ પુત્રકર કયો. નારદને પ્રણામ કર્યો નહિ, તેથી નારદને રોષ થયો અને તેણે વિચાર્યું કે, “આ કૃષ્ણની પ્રિયા છતાં સત્યભામા મારી અવતા કરે છે અને અહંકારને લીધે તે હચિત્ત અચાર પુત્ર આચરતી નથી. માટે આને કોઈ દુઃખમાં નાખું.” અમ વિચારી આકાશ માર્ગે ચાલતા થયા. આ અસ્ત્રમાં કુલિનપુર નગરમાં ભીમકરામાં રાજ્ય કરતો હતો. તેને રૂકમી નામે પુત્ર અને રૂકિમણી નામે પુત્રી હતી. રૂકિમણીએ પેનાના પિતાને ધર રહી સારી કેળવણી સંપાદન કરી હતી. તેણીએ સ્ત્રી ધર્મ, સીનીની અને સ્ત્રીકર્તવ્ય વિષે સારું જ્ઞાન મેળવ્યું હતું. તે સાથે એ રાજકુમારીએ આહંતપર્મનું અને આહંતપર્મના અચારનું પણ વિશિષ્ટ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું હતું.

સત્યભામાથી નારાજ થયેલા નારદે આકાશમાર્ગે જતાં વિચાર્યો કે, “જો કોઈ મુંદર અને સદ્ગુણી રાજકુમારીનો કૃષ્ણની સાથે થાય તો સત્યભામાનું અભિમાન તુટી જાય અને તેણીએ રાજા મારા અપમાનનો જાડલો લેવાય.” આતુર થિતી નારદ

એ છે, જ્યોત્સ્ના ચંદ્રની સાથેજ ચોભે છે; અને નાગવધી મુખમાં જ ચોભે છે, તેમ રાજકુમારી રાજકુમારની સાથેજ ચોભે છે, અને ખરેખરો રાજકુમાર શિશુપાળજ છે. માટે જા, તારા કૃષ્ણને કહે કે, તમારે રાજકુમારી રૂકિમણીની ઇચ્છા રાખવી નહીં એમ કહીને તેણે દૂતને પાછો વાળ્યો. એ દૂતે આવીને રૂકિમણના કહેવા પ્રમાણે કૃષ્ણને નિવેદન કર્યું જે સાંભળી કૃષ્ણના હૃદયમાં રાજકુમારની ઇચ્છા થયે.

રાજા રૂકિમણે કૃષ્ણનું માથું સ્વીકાર્યું નહીં એ વાત તે તેની એક કુદંતા બાલ્યવામાં આવી, ને કુદંતી પેનાની ભત્રીજી રૂકિમણી ઉપર પ્રીતિ હતી. તેણીએ જઈને રૂકિમણીને કહ્યું કે, “દારકના રાજા કૃષ્ણ તારે માટે માથું એકત્યું હતું, પણ તારા જાણીએ ના કહી અને શિશુપાળની સાથે તારા વિવાહ કરવાની વાત જણાવી”. તે સાંભળી રૂકિમણી ચોકાતુર થઈ બોલી—“કુદંતા, બાઈ રૂકિમણીએ મેઝી ભૂલ કરી. હું કૃષ્ણ શિવાય બીજા કોઈને વરવાની નથી.” આ પ્રમાણે તેણીએ કહ્યું એટલે તેની કુદંતીએ મુમ રીને કોઈમણ સને મેઝી કૃષ્ણને કહેવરાવ્યું કે, “રૂકિમણી તમારી ઉપર અનુરોધ રાખવાથી છે માટે તમારે મુમ રીને નામદેવની પૂજાને બદલે વનને વિરોધી થઈ, તે વખતે તમારે આવીને તેણીને અગ્રીયાર કરવી.” આ વાત સાંભળી કૃષ્ણે સામું કહેવરાવ્યું કે, “હું તે વિરોધ સત્તર આવી નપુર નગરને વિરોધ રૂકિમણીના વિવાહનો મહોત્સવ થઈ રહ્યો હતો. રાજા શિશુપાળ રૂકિમણીના પત્નીમદલને અર્થે કુદિનપુરમાં આવ્યો હતો. જેને કવલ પ્રિય છે એવા નારદજીએ આ ખબર આપીને કૃષ્ણ તથા ભગમદને કહ્યું તે સાંભળનાંજ તેઓ જાને રથમાં આરૂઢ થઈને ત્યાં આવ્યા. તે ખબર પુષ્પીરીએ જાણી પેલી કુદંતીએ આવી રૂકિમણીને કહ્યું, “બાઈ, જા, તારે વંછિયા પતિ આવી પહોંચ્યો છે હવે વિવાહ કરીશ નહીં તેના રથને વિરોધી જાને બેસીશ.” આ પ્રમાણે કુદંતા કહેવાથી રૂકિમણી નામદેવની પૂજાનું

‘કુરમનોના પર્વત જેવા હસ્તીઓને પાડી નાંખ્યા. આમ દારૂણ પુર-
યવાથી શિશુપાલક કંપાયમાન થઈને નારી ગયો, પણ શણવાર પડી.
પાછો તે પુનઃ પુર કરવાને આગ્યો, એટલે શ્રી કૃષ્ણે કમળના નાળની
પેડે તેનું મસ્તક ઘેરી નાખ્યું. બલભદ્ર રૂકમી રાજની સામે થયા
હતા. અને તે પોતાના વચ્ચે જેવા હથથો તેના પ્રાણ લેત, પણ
રૂકિમણી વહુન. વચનથી તને જવા દડા છું.” એમ કહી તેણે તેને
છવનો ઘેરી મુક્યો. પછી એ રૂકિમ રાજા લગ્નવાથી પાછો પોતાના
નગરમાં આવ્યો નહીં અને ત્યાંજ નગર વસાવીને રહ્યો.

કૃષ્ણ સતી રૂકિમણીને લઈને દારકા તરફ આવ્યા. દારકા નગ-
રીની બાહર રહેલા હવાનમાં કૃષ્ણે પગલ નાખ્યો. ત્યાંથી સુવર્ણ-
પુરી દારકાનો મુંડર દેખાવ દેખાતો હતો. કૃષ્ણે તે વખતે ‘પોતાની
પ્રિયાને ત્યાં રહી દારકા નગરી બતાવી. મગન મુખી ડાંચા જેના
શિખર છે, એવા રાજમેહેલે, અટારીઓ અને દેવાલયોની ઘેરૂં-
બંધ ચોક્કા જોઈ સતી રૂકિમણી હૃદયમાં પ્રસન્ન થઈ હતી. આવી
કલમ રાજધાની જોઈ રૂકિમણીના હૃદયમાં શંકા આવી કે, આ
મેહેલમાં કૃષ્ણને બીજી સ્ત્રીઓ હશે, તેમાં મારો ભાવ કયાં
પુછશે? આવી શંકા લાગી તે રાજપુત્રીએ લગ્નવાથી મંદસ્વરે કહ્યું,
પ્રાણનાથ, આ નગરી તો કલમ છે, પણ તમે મને અહીં બગાડકારે
લાવ્યા છે. તેનું શું સંકટ? પ્રિયાના આ પ્રશ્નથી તેણીના હૃદયની
શંકા કૃષ્ણના જણવામાં આવી ગઈ અને તરતજ કૃષ્ણે દસના હસના
કહ્યું, ‘પ્રિયા, મારા હૃદયની શંકા મારા જણવામાં આવી ગઈ છે.
નું જરાપણ ખેડ કરીશ નહીં. હું તને મારા અંતઃપુરમાં પડરાણી
તરીકે રાખીશ અને મારા પતિ પ્રેમનું તને જ પાત્ર બનાવીશ.
પતિના આ વચનો સાંભળી રમણી ખુશી થઈ. પછી કૃષ્ણે ગાંધર્વ
નિવાસથી તેજ સ્થળે તેણીનું પાંખિમદલ કહ્યું. પછી તે હવાનમાં
એક લક્ષ્મીનું મંદિર હતું, તેમાં લક્ષ્મીની છબી પ્રતિમા સ્થાપિત
કરી દીધી. કૃષ્ણે તે પ્રતિમાનું ઉત્થાપન કરી તેને બદલે આ પ્રત્યક્ષ
રૂકિમણીને સ્થાપી. પછી પોતે દારકામાં ગયા. ઘેર આવેલા ચંદ્રપતિ
કૃષ્ણને સત્યભામાએ પુછ્યું. સ્વામી, એ સ્ત્રીનક્યુ છે કે, તમે નથી

વિશે મનુષ્ય કહ્યું હતું અને તેમાં સપત્નીઓએ પરસ્પર કેમ વર્તણું
 બેઠેલો તેને માટે સાક્ષી વિવેચન કહ્યું હતું. રૂકિમણીના વચનની
 જસરથી કૃષ્ણપત્નીઓએ પરસ્પર સ્પર્ધા કર્યો હતો અને સ્ત્રી
 જીવનની સાચકતા એમાં છે! જે વિશે સારી સમજૂતી મેળવી
 હતી. રૂકિમણીના પછીના ઉપદેશથી બધી સપત્નીઓમાં ભગિની
 ભાવ થયેલો જેથી દારકાપતિ કૃષ્ણ અન્યતઃ પ્રસન્ન થયા હતા અને
 તેણે સર્વની વચ્ચે જે સગીની છુટે મુખે પ્રથમ કરી હતી.

સતી રૂકિમણી પોતાના મધ્યજીવનમાં સંસાર તરફના ઉપેક્ષા
 શાળી વર્તતી હતી. તેણીની ધાર્મિક વૃત્તિ વિશેષ યર્થ હતી. તે
 સાથે તે દારકાનગરીની ધાવિકાઓને બોધ થવાના અનેક કાર્યો
 આરંભતી હતી. યાદરોની ધાવિકાઓનો મોટો સમાજ એકઠો
 કરી પેષક, પ્રતિક્રમણ અને સામાયિક કરતી અને ઉત્તમ પ્રભાવ-
 બેક વળને શીનેમિનાય પ્રમુ ગિરનાર પર્વતથી ઉતરી દાર-

કાનગરીમાં સમેસર્ધા પ્રમુના આગમનના ખજર સાંભળી સતી
 રૂકિમણી પતિની આસા લઈ તેમને વાંદવા આવી. પ્રમુએ દયામય
 ધર્મની દેશના આપી, જે દેશના સાંભળી સતી રૂકિમણીના હૃદય-
 માં વૈરાગ્ય ભાવના બદલ યર્થ આવી. તેણીને રાજવૈભવ ઉપર અ-
 ભાવ થઈ ગયો. અને તરતજ પોતાના સ્વામી તિમેરની આસા લ-
 ઈ તેણીએ પ્રમુની પાસે દીક્ષા લીધી. જે દીક્ષાના મહોત્સવમાં દાર-
 કાના રાજકુટુંબે અને પ્રજાજને સારો ભાગ લીધો હતો. સતી
 રૂકિમણી પોતાની રાજધાનીને છેડી સાકરી થઈ ચાલી નીકળી હો-
 તી. તે મહાસતીએ ખર્ચદારા સમાન તીવ્ર તપ આચરી અને આ-
 ચાર્વર્તની ધાવિકાઓને બોધ આપી પોતાના ચારિત્રને ચરિતાર્થ
 કહ્યું હતું. સતી અને સાગની રૂકિમણીએ પોતાના જીવનમાં જે
 સી ધર્મ અને ચારિત્રધર્મ બતાવ્યો છે, તે યાવચ્ચંદ્ર દિવાકર મુખી
 જનપ્રજાને સ્મરણમાં રાખવા જેવો છે. તે મહાસતીનું યોગ્યાન
 બધાપિ જનપ્રજા ઉપર સ્વદેશીય છે અને તેણીના પવિત્ર નામને
 પ્રતિપૂર્વક જાણે છે. ધન્ય છે એ મહાસતીના જીવનને.

એવી રીતે અનુક્રમે સાતમીને સાતવાર માંખણેડું ગામ આવી
હી હતું હતું. મંત્રી શકતાળ આવી તેમની વિગત જુદી જોઈને
પણ પ્રસન્ન થઈને અને તેમને કંઈકે જાણી આપવાને મદાવન કરીને
હો. નવી યજ્ઞ સર્વની મોટી દેવ હતી, તે પેતાની ૭ નાની
જોઈને તે પેતાની જીભ આપી હતી તેથી. સાતે સર્વદા
વિધ જિજ્ઞાસુ હતી અને પરસ્પર પ્રશ્નો પુછી પુછી. આનંદનો
અનુભવ કરતી હતી. કોઈવર તે સાતે જોઈને તા મંડળમાં તેમના
ભૂંડ સૂત્રમદ અને શોધક આજ્ઞા અને તેમની પત્ની સાથે પર-
મ મંત્રેષ પામતા હતા.

મંત્રી શકતાળે પેતાન સંતોષને મંત્રે પેતાના પરના એક
ભાગમાં પડ્યાનાં સ્થ.પત્ર કુલ હતું અને તેના પાંડવીપુત્રના
અથવા મંત્રી પત્ર કોટલાએક જન આજ્ઞા અને ગ.ગિજ્ઞાઓ આ-
વી તે પડ્યાનાં લ મંત્રેષ હતા. કોઈકેલં વર શકતાળ અ-
ને તેની સ્ત્રી લક્ષ્મીની ત્યા આજ્ઞા અને પેતાના નંતાનેનાં વિ-
ધ.વિનંતી જોઈ પદ્મ આનંદ પામતા હતા.

એક વખતે શકતાળે પેતાની પુત્રીઓની પરીણ કરવાને પુ-
છ્યું કે. ધર્મશી મું મું મને છે? તે તમે જુદા જુદા બતાવેલ તે
વખતે યજ્ઞ ધર્મશી કલમ કુળમાં જન્મ મને છે. " યજ્ઞદત્તા
"સદીને અ.રાગ્ય રહે છે. " જુતા "નં.ભાગ્ય વર્ષ છે. " ભૂતદ-
તા "અરુણ મુખ મને છે. " સૈણા "લક્ષ્મી પ્ર મ યાય છે. "
સૈણા "અયુષ્ય વર્ષ છે. " સૈણા —"યશ, વિગ, ચક્રવર્તી કે
દેવી પાત્રી મને છે. " —સાતે પુત્રીઓના મુખથી આવત જુદા
જુદા જિત્તર સાલની શકતાળ ધર્મ પ્રસન્ન થઈને હતા.
તે વખતે નંદરાજના દરબારમાં વરરૂચિ નામે એક પ્રાણજ
રહેતા હતા. તે એક આદી વિદ્વાન કવિ હતા. તેની કાવ્યશક્તિ
અદ્ભુત હતી. તે હંમેશા નંદરાજના દરબારમાં જતા અને પ્રતિ-
દિન એકસોને આઠ નવા કાવ્ય રચતા અને તેની નંદરાજને સેટ
કરતા હતા તેથી નંદરાજ તેની ઉપર પ્રસન્ન રહેતા હતા. વરરૂચિ
કવિતા આદી કરતા પણ તે મિથ્યાત્વી હોવાથી તેના કવિતામાં મિ-

વપરાય છે.

સ્થૂલભદ્ર જ્યારે ચેરવાસકના થયો ત્યારે રાજનંદને તેનો ભાઈ
 શીયક વધારે વિશ્વાસપાત્ર થયો હતો. ચક્રટાલે વરરૂચિનું અપમા-
 ન કરું એટલે તેણે તેની ઉપર દેશ કરવા માંડ્યો. આખરે તે દેશ-
 નું પરિણામ એવું આવ્યું કે, રાજનંદે ચક્રટાલના કુટુંબને મા-
 રી નાંખવાનું ધાકું હતું. આ ખબર જાણી મંત્રી ચક્રટાલે ઝેર ખાધું
 અને પોતાના પુત્ર શીયકને જોડાવીને કહ્યું કે, હું રાજની પાસે જાણીશું,
 ત્યાં આવી તું મને રાજદ્રોહી કહીને મારી નાખજે એટલે આપણું
 કુટુંબનું રક્ષણ થશે. ત્યાર પછી ચક્રટાલ રાજની સભામાં જઈ રા-
 જની શીયક આવીને જોડ્યો. — “તેણે રાજ્યનો દ્રોહ કર્યો છે,
 તેનું મસ્તક આખર છેડી નાખવું,” આમ કહી તેણે પોતાના પિ-
 તાનું મસ્તક છેડી નાખ્યું. એટલે રાજ સન્મુખ ધડને જોડ્યો. —
 તે પિતાનો વધ વૃથા કેમ કર્યો? ત્યારે શીયકે તેનું કારણ કહી
 સભાગમ્યું અને વિશેષમાં પેલા વરરૂચિ છાંસલુના કપટજાતની પણ
 વાતકરી એટલે રાજએ તેવરરૂચિને પોતાના દેશની હદ પાર કર્યો.
 પછી રાજ શીયક ઉપર બહુ ખુશી થયો અને તેણે મંત્રીનો હોદ્દો
 મુદ્રા સાથે આપવા માંડ્યો. ત્યારે શીયકે વિનંતિ પૂર્વક જણાવ્યું,
 મહારાજ, જ્યાંમુખી મારો મેટો ભાઈ સ્થૂલભદ્ર દોષ, ત્યાં મુખી
 મ રાંધી એ હોદ્દો ન લેવાય. તેથી તેને જોડાવીને મંત્રીની પદવી
 આપો. રાજએ પુછ્યું, “તારો મેટો ભાઈ સ્થૂલભદ્ર કયાં છે?”
 તેણે કહ્યું — આજ ધણે વખત થયા કારણ ગણિકાના આવાસમાં ર-
 હે છે. શીયકની આવી પવિત્ર અને નિર્લોભી વૃત્તિ જોઈ રાજનંદ ધણે
 ખુશી થઈ ગયો. તેણે વિચાર્યું, આરો નિર્લોભી પુરૂષ મેં કાઢી લેયો
 નથી. લોભ અને વૃણા એ પુરૂષને આગળાંવિના રહેવાનથી તે ઉ-
 પર એક વિદ્વાન લખે છે કે, “દાંત પડી ગયા પુદ્ગિ જાડી થઈ ગઈ,
 હાથ પત્ર કપેલા લાખ્યા, આંખમાંથી પાણી ઝરવા લાખ્યું, સૈંદર્ય
 નાશી ગયું. અને યમરાજની મોટી દાસી રૂપ જતા આવી તે છતાં
 વૃણા રૂપી મુલતી દુરય રૂપી નગરમાં નૃત્ય કર્યા કરે છે.” આવી

પણ મુદ્રા આ પ્રમાણે પાંચ મુદ્રાવાલો આ વ્યાપા છે. રાજાએ તે મંત્ર આપું મદાન કાર્ય જોઈ તેને ધનવાદ આપ્યો. પછી સ્થૂલભદ્ર નંદરાજાને ધર્મ લાભ કહીને વનમાં ચાલ્યા ગયા હતા. અને તેમણે સંભૂતિવિદ્યની પામે વિષિ પ્રમાણે જન દીક્ષા મદલ કરી હતી.

પાછળથી નંદરાજાએ મનિપદની મુદ્રા શ્રીયકને આપી હતી. શ્રીયક શુદ્ધ આવક ધર્મને પાળેનો હતો. તે રાજ્યકાર્ય કરતાં છતાં ત્રણ વખત જિન પૂજા કરેનો અને મનિકમલુદિ ક્રિયા પણ કરતો. વળી સાત દોષોને વિશે ધન વાપરતો હતો. તેણે એકમે જિનાલય અને ત્રણસો ધર્મશાલાઓ કરાવી હતી. સાધુ, સાધ્વી, આવક, શાવિકા, જિનભવન, જિનમનિમા અને પુસ્તક એ સાત દોષોમાં શ્રીયકનું ધણું દ્રવ્ય વપરાયું હતું.

સ્થૂલભદ્ર અને શ્રીયકની સાત જીહેનોનું હૃદય પ્રથમથીજ સંસાર તરફ વિસ્તૃત થયું હતું, તેથી તેઓ સંસારના પ્રપંચમાં પડી ન હતી. જ્યારે રાજા નંદના કોપથી ચક્રાલે જરખાઈ પોતાના પુત્ર શ્રીયકને હાથે શિરચ્છેદ કરાવ્યો. ત્યારથી તે સાત મહાસતીઓની મનોવૃત્તિ વેરાચ વાસનાથી ભપપૂર થઈ હતી. તેઓએ સંસારવાસમાં પણ બહુ પ્રકારે ધર્મોપાધન મ્યું હતું. પાટલી પુત્ર નગરની જન સ્ત્રી પ્રજાને તે મહાસતીઓએ સારી કેળવણી આપી હતી તે વખતે ત્યાંની જન ભાગ્યેજ વિદુષી કહેવાતી અને સર્વદા વિચારવિનોદ કરનારી હતી.

છેવટે એ મહાસતીઓ દીક્ષા લઈ પિતાના ધરમાંથીજ ચાલી નીકળી હતી તેમનું ચરિત્ર ભારતની જન પ્રજામાં વિશેષ પ્રથમનીય થયું હતું. હજારો આવકો તે મહાસતીઓનો ઊપદેશ લેવાને અને તેમના પવિત્ર દર્શન કરવાને આવતા હતા. સહસ્ર શાવિકાઓ તેમના ઊપદેશથી શુદ્ધ શાવિકાધર્મને પાલનારી અને સતી ધર્મથી અલંકૃત થઈ હતી. તે સાતેમાં યશા સાધ્વી મુખ્ય હતી અને તેણીની આજ્ઞામાં બીજી જીહેનો વર્તતી હતી. ધર્મમૂર્તિ શ્રીયકે છેવટે પોતાના પુત્રને નંદની પ્રધાન પદવી આપી પોતે રીગુરની પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરી હતી.

૪૪૧ જ મારે પશુપત્તી પામે આવના વક્ષાસાધવીએ શ્રીયકનેક
 ૪૪૨ જ મારે પામે જાત્રાને, આજ ને પુણ્ય કરીએ, તેનું અનંત
 ૪૪૩ માન્ય કાળ થાય ને તેના માટે આર્દ્ર ૧ શાશ્વમા લખ્યું છે કે,—
 ૪૪૪ જ મારે પામે પશુપત્તી ૧૬ મા સ્વક મ જિન જિનશાશ્વતની પ્રભાવન
 ૪૪૫ જ મારે પામે પશુપત્તી ૧૬ મા સ્વક, અને એકવીસ વાર કમ્પમુદ
 ૪૪૬ જ મારે ૧૬ વારી શીવ મારા સમુદ્રને તરી આવે છે, વાત્રી સંવ
 ૪૪૭ જ મારે પામે જાત્રા ને માંડે નવને વિષે જિનપૂજા અને તપ
 ૪૪૮ જ મારે પામે પશુપત્તી ૧૬ મા સ્વક અને એક વારી તેજીએ શ્રી
 ૪૪૯ જ મારે પામે પશુપત્તી ૧૬ મા સ્વક, ૩૨ વારી શરણીનું પચ્ચખાણ,
 ૪૫૦ જ મારે પામે પશુપત્તી ૧૬ મા સ્વક, અને એકાગ્રાણી—એમ
 ૪૫૧ જ મારે પામે પશુપત્તી ૧૬ મા સ્વક, ૧૬ વારી શરણીએ શ્રીયકે

Figure 1 consists of two bar charts. The left chart is titled 'General population' and the right chart is titled 'Respondents personally affected by the economic crisis'. Both charts show the percentage of respondents for four levels of agreement: 'Strongly agree', 'Agree', 'Disagree', and 'Strongly disagree'. The y-axis represents the percentage, ranging from 0 to 100. The x-axis represents the level of agreement. In the 'General population' chart, 'Strongly agree' is approximately 65%, 'Agree' is approximately 25%, 'Disagree' is approximately 5%, and 'Strongly disagree' is approximately 5%. In the 'Respondents personally affected by the economic crisis' chart, 'Strongly agree' is approximately 75%, 'Agree' is approximately 20%, 'Disagree' is approximately 3%, and 'Strongly disagree' is approximately 2%.

॥ इति श्रीमद्भगवत्गीतायाः अष्टाध्याय्योऽष्टोत्तशतिकाश्च समाप्ताः ॥

• ૧૨ • વૈ. શ્રી. ભ. ૩. ૫૫૦ની સંવિધાનના

१. ४ यस्मिन् वेदा नाम पर स्वाभीपासे

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

સાધીને મધ્ય વિદેશ કોનન વિષે

११. १०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

१ नी फमे ज्वा निमित्तं यथेता इति.

[illegible]

૧. ૧૦૦ ગ્રામ ઘર.શી કાગળ પર્મને પાચે. ઉ.

[illegible]

... १४ नमो, यत्र, अत्रेवता, भाषा-

• • • • • ਸੁਰੀਤਿ ਅਤ੍ਰ, ਰੇਵਾ ਨੇ ਓੜੀ ਕੇਰ

• ७ वर्षी तेज प्रयत्नित हेतु नही

• • • • • મ.જી.વી. વ્યાખ્યા મળતે દર્શિ વડી

୧. ଏହି ବ୍ୟାପକ ଧାରାଧାରକ ହେବ:-

अ ५५ छे ? " प्रथमे उत्तर मा.भ्यो.

... ધર્મ ધરો છું તે પછી જમન

પ્રભાવને લીધે મુક્તિ પામયો. " તે સાંભળી યશ્વ વ્યઃતરાતુ' કહે છે, ત્યાં પ્રભુએ ચાર મુલિકા વિશે વ્યાખ્યાન કર્યું, તે સાંભળી તે વ્યાખ્યાન ચતુર યજ્ઞાને વ્યાપી ગયું. પણ શાસનદેવીએ તેણીને ત્યાંથી વાળને સંઘમાં મુકી ત્યાં યજ્ઞાએ ગુરૂની અને સંઘની સમક્ષ શ્રીયકની સદગતિની વાત કહી અને તે ચારે મુલિકા શ્રી ગુરૂને આપી. શ્રી ગુરૂએ તેમાંની ભે મુલિકા દય વૈશલિક સૂત્રને જાતે અને બીજી ભે મુલિકા આચારાંગ સૂત્રને અંગે પ્રશ્નો પછી યજ્ઞા સાદરી પોને વિશેષ તપ કરવા લાગી, ત્યારે ગુરૂએ કહ્યું, "જે પ્રાણી અદમી સંજેરે પર્વોમાં તપ કર્યા કરે છે, તેમના કર્મ ફીલ જઈ જાય છે અને તેમને મુક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે; કારણ કે, તપ નિઃશયિત કર્મને લેવાનું છે. " ગુરૂનું આતુ' શાનુમેદન મળવાથી સાદરી યજ્ઞાએ પોતાની જાહેનોને તપ કરવાનો ઉપદેશ કર્યો હતો. તેથી તેઓ બધી તપરથા કરવામાં પરાક્રમ થઈ હતી. યજ્ઞાવિરેદે સાત મહાવીરોને

યજ્ઞવિષ્ણુરે સાગ સાગીએએ જાતન ભુમિઉપર વિહર કરી મહાન
 ઉપકાર કર્યો હતો. યજ્ઞ ખરેખરી સમર્થ વિદુષી થઇ હતી. તેમ
 તેણીની ઉપદેશ આપવાની શક્તિ કારે હતી યજ્ઞ ક્યારે ઉપદેશ
 આપવા બેસતી ત્યારે હજારો લોકો તેનો ઉપદેશ સાંભળવાને
 આવાના હતા. તેણીની મુખર વાણીને પ્રચલ અમૃતની ધારાને
 અનુસરનો હતો. તે સારે તેનમાં વિવેક, વિનય વિષેરે જીભ ધર્મ
 ગુણો રહેલા હતા. ધીજી સાને સાગીએ યજ્ઞના આશય નીચે
 રહી જાન તથા ધર્મનું આરાધન કરતી હતી તેઓ પશુ પોતાના
 કર્તાધર્મને અનુસરી આયં યજ્ઞિઓને સારા ભોજન આપતી હતી.
 એક વખતે તે સાને સાગીએ પોતાના પૂર્વ જન્મ સ્મરણને
 જાતન કરવાને કહ્યું. ત્યાં નેમના ગુરુ સંજીવિશ્વ આચાર્યના દર્શન
 થયા. તેમણે આ.ચ.કને નમીને કહ્યું, "સ્ત્રી, અમારા કાલ
 સ્મરણને ક્યાં ઉપદેશ કર્યો હતો? "આજન જ્યો, અરોહણ
 ગાયત્રી, તેની નીચે ને જોડીને સમજાવે કહે છે. "સાને સાગીએ
 કહ્યું, ત્યાં જાતના જાતની જાણે. નેમણે એક વિચારન કિંદને
 રીતે. ને જોડીને સમજાવે. જાણી આજની રહી આજને જાને

કહ્યું, “અમારા ભાઈને મિલક બહાનુ કરી ગયો હાગે છે. કમળ ત્યાં તે નથી. ફક્ત એક મિલક હોયો છે.” આચાર્યે કહ્યું, “એક મહા, તમારો ભાઈ કુમાર છે, ફરી જાઓ અને તેને પાંડના કો પછી પછી જોડો ત્યાં મળે. ત્યાં મુનિ શ્રુતભદ્ર જોવામાં આવે. જ્યારે તેમને જોવને પાંડના પછી પછી તેમને પુછ્યું કે, “એ મિલક ફોતો, તેનું શું કરાવું?” શ્રુતભદ્રે કહ્યું, “એ મિલકનું ફોત વિપ્રનું હતું. પછી એ વાત સાંભળીએએ જાંઈને સંભુનિ કથન કરી.

જ્યારે દુગ્ધમદ્દ મઠાય કરીને પોતાના ગુરુ પામેવાચના સે
આજ્ઞા, એટલે ગુરુએ તેમને કહ્યું હતું કે, “સિદ્ધતા રૂપને વિ
ર્ચનાના તાર જેવું કૃપાવર્તે છે વાચના તરફી આપું.” પછી રમુક
શ્રમા માગી હતી. ત્યારે ગુરુએ જાણવું હતું કે, દરેક
વિષય આજ્ઞાએ જ આ જ્ઞાના મર્ચિતતા માનુષ્યને જ્ઞાનનું અર્થ
કેરું, તેથી તે જ જ્ઞાના ને જ્ઞાન ગુરુ તરીકે પછી જ્યારે મ
ન રૂપે તે જ જ્ઞાન ને જ્ઞાન માનુષ્યને છેડતા આ
પૂર તરફી આ જ્ઞાનને. ને જ્ઞાન ને જ્ઞાન જ્ઞાન પાડ આ
દેતા, પછી છેડતા પૂરે જ્ઞાનના દેતા જ્ઞાન તેના અર્થ રીતને
જ્ઞાન દેતા.

[illegible]

ધાર થયે અને જૈનધર્મની ધાર્મિક અને સાંપ્રારિક ઉન્નતિના ઉ-
ચા શિખર ઉપર તેઓ આરૂઢ થઈ આહૂત ધર્મના મોટા મહિ-
માને વધાર્યો શાસ્ત્રનિદેશ એ સમય ક્યારે આવશે?

—૦—

શીલવની

મહાસત્તાનો જન્મ મંગળપુરીના જિનદત્ત
શેઠને ઘેર થયો હતો. જિનદત્તશેઠ જૈનધર્મી હતો.
તેનું હૃદય ધર્મથી વામિન હોવાથી પવિત્ર હતું.
તેને વ્યાપાર કાળમાં સતી વાંચી મેળવી હતી તે
વાંચીનો સદુપયોગ કરવામાં ન-પર રહેતો. જૈન-

ધર્મના સંગ હતો. માં તેના દ્રવ્યનો વ્યય થતો હતો. તેને ઘેર
જન્મેથી શીલવની ખરેખર શીલવનીજ હતી. તેણીનામાં રૂપનું
અને સુસુતું-કસપ ક્ષેત્ર પ્રકાશમાન થઈ રહ્યું હતું. એ સુદિમની
જાગ્રતે જાગ્ય વયમાંથીજ સતી કેળવણી લીધી હતી. તેણીની
મનોવૃત્તિમાં આહૂત ધર્મની ઉત્તમ અસ્થા સ્થાપિત થઈ હતી, તેથી
તે મંગળપુરીની જૈનધર્મમાં પ્રથમ સ્ત્રી કન્યા ગણાવી હતી.

એક વખતે જિનદત્ત શેઠને ઘેર કોઈ વ્યાપાર અર્થે નીજમાન
આવ્યો. વ્યારે તે શેઠની સાથે જોગન લેવા બેઠો તે વખતે ચતુર
લાગ્યા શીલવની તેને પીરસવા આવી. તે જાગ્રતે વિદ્યાની મનો-
હરતા જોઈ તે મીઠમાન પ્રસન્ન થઈ ગયો. તે સાથે તેણીના રૂપ
સુષુ જોઈને તેણે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો કે, "જેના ઘરમાં
આ જાગ્રતે આવ્યો, તે પુરૂષ ખરેખરો સુખી થયો. આવા કન્યારત્ન-
થીજ સ્વપક્ષસાર પૂર્ણ થોવાને પ્રાપ્ત કરે છે. જો આ કન્યા

મારા શેડના પુત્ર અજિતસેનને માસ થાય તો ઘણુંજ ઉત્તમ યોગ થયો ગણાય. અજિતસેનનો પુણ્યરાશિ આ કન્યારતનને સંપાદન કરાવવામાં સહાયનુત થશે ”

આ પ્રમાણે વિચારી તે અતિથિએ જિનદત્તશેડને પુછ્યું, “શેડજી, આ દેવકન્યા જેવી કન્યા કોણ છે?” શેડે ઉત્તર આપ્યો—“એ મારી શીંગવની નામની કન્યા છે. તે વર યોગ્ય થઈ છે, પણ તેણીને યોગ્ય વર મળતો નથી. તેની મને બહુ ચિંતા થાય છે.” અતિથિએ કહ્યું, શેડજી તમે કહો છો, તે સત્ય છે. ‘કન્યાને યોગ્ય વર મળશે કે નહીં? તે તેણીને પ્રિય થશે કે નહીં?’ વળી તે કન્યા સાસરીઆને પોતાના ગુણથી સંતોષ આપશે કે નહીં? ‘પં નાનું’ શોળ પાળશે કે નહીં? અને તે પુત્રાદિકને પ્રમથશે કે નહીં?’ આવી આવી ચિંતા કન્યાના મામાપને થાય છે. વળી તેણીના કેવર શોક્ય ન આવે અને તેની માતા પણ દુઃખ ન પામે એવી પણ તેણીના પિતાને શ્રીકર રહેછે. શેડેકહ્યું નદ્ર, આ મારી પુત્રી ગુણરૂપી માણિક્યની ખાણ છે. રૂપ તથા ગુણથી તેણીના નાનકેવર દુઃકથાય પણ જોતો નથી.

જિનદત્તશેડના આવા વચન નાંભળી તે મીઠમન મોકલ્યો—શેડજી, તમે ચિંતા કરો નહીં. નંદપુરનગરને વિષે મારા શેડ રતનાકર શેડોને અજિતસેન નમે એક પુત્ર છે, તે તમારી પુત્રીને યોગ્ય વર છે. તેના આવાં વચન નાંભળી જિનદત્ત શેડ ખુશ થયો અને ચિંતાના ભારમાંથી તે મુક્ત થઈ ગયો હોય, તેમ તે દેખવા લાગ્યો. જિનદત્તે આનંદ પૂર્વક કહ્યું, નદ્ર, તમે બહુ ચાડું કહ્યું, વર શોધવાની ચિંતારૂપ સમુદ્રમાંથી તમે મારા ઉદાર કર્યો છે. એ દહું કદી તેજી બીજો દિવસેતે વર અને ઘર જોવાને નિમિત્તે પેતાના પુત્ર જિનશેખરને તેની માથે નંદનપુર મોકલ્યો.

નંદનપુર જંબૂદ્વીપના દક્ષિણ ભરતમાં આવેલું છે. તે નગર ઘણું મુશોબિત છે. તે નગરમાં તે વખતે અદિમદંન નામે રાજા રાજ્ય કરતો હતો. તેમાં રતનાકર શેડી રહેતો હતો. તે રાજાને માનીતો હોવાથી નગરશેડ કહેવાતો હતો. તેને ગુણરૂપ મણિની ખાણરૂપ એવી શ્રી નામે સી હતી. તે શ્રી તે રાજાના શ્રીજ હતી.

તે શુદ્ધ શાવિકા યથા જૈનધર્મ પાળતી હતી. રત્નાકર અને શ્રી-
એ જાને શાવક દંપતીનો સંસાર મુખે આવતો હતો. એવું પ્રવર્તન
શાવક સંસારમાં હોવું જોઈએ, તેવું પ્રવર્તન રાખી તે જાને દંપતી
આદર્શ ધર્મની તોપાસના આચરના હતા.

એ પ્રમાણે ચિરંજીવ સાંમારિક મુખ ભોગવામાં પણ તેમને
કોઈ પણ સંતનિ થઈ નહીં. સંતનિના અભાવથી શેઠાણી શીના
હૃદયમાં વિના રહેવા લાગી માંસરિક સર્વ સામગ્રી છતાં પણ
સંતન વિના નેને સર્વ સંસાર શૂન્ય દેખાવા લાગ્યો. એક વખતે
શેઠાણીએ પેનાના પતિને કહ્યું, સ્વામી, આ નગરની બહાર એક
ઉપવન છે. તેની અંદર જિનાલયની પાસે મહા પ્રગટ સન્નિવાળી
અજિતબ્રહ્મા નામે એક દેવી છે. તે પુત્ર રહિતને પુત્ર આપે છે,
નિર્ધનને ધન આપે છે. દુર્ભાગીને માંસાદ્ય આપે છે, અને અવિદ્યાન-
ને વિદ્યા આપે છે, દુઃખીને સુખી કરે છે, અધને સમુ આપે છે,
અને રોગીને નીરોગી કરે છે. એવા એ સમન્વિત દેવી મેવવા યોગ્ય છે.
એની સેવાથી આપણું વાંછિત પૂર્ણ થશે હે આર્ય પુત્ર, એ મન્દાદે-
વીની પાસે જઈને પુત્રને મટે પ્રાર્થના કરવી. પણ તો પુત્ર મે-
ળવવાને એ મહાશક્તિને પેનાના પ્રાણ સમર્પણ કરે છે. શેઠાણીના
સાવા વચન સાંભળી રત્નાકરશેઠ ઉપવનમાં ગયો અને ત્યાં તેણે
શુદ્ધ હૃદયથી તે દેવીની આરાધના કરી. તેની શુદ્ધ સન્નિ જોઈ
દેવી અજિતબ્રહ્મા પ્રસન્ન થઈ અને તેણીએ પ્રવચન થઈ રત્નાકરશેઠ-
ને કહ્યું, 'શાવકધર્મ, તારે હવે પુત્રના અભાવરૂપ અંતરાય કર્મનો
રૂપ થયો છે, તેથી તને પુત્ર પ્રાપ્ત થશે.' મહાદેવીનું આ વરદાન લઈ
રત્નાકરશેઠ પેનાને પેર આવ્યો અને તેણે તે વધામણીની વાર્તા
પેનાની સ્ત્રી શીને જણાવી. પુત્ર મોહિતા શ્રી હૃદયમાં આનંદ પામી.
અનુક્રમે તેણીને પુત્રનો પ્રગવ થયો. યોગ્ય અવસરે આરાધિત્રીક્રિયા
સફલ થયા વિના રહેતી નથી. પુત્રના જન્મથી આનંદ પામેલા
રત્નાકરશેઠે પુત્રનો જન્મોત્સવ કર્યો અને તે પુત્રનું અજિતસેન
એવું નામ પાડ્યું હતું.

તે અજિતસેન અનુક્રમે બાલ્યવય પ્રસાર કરી યૌવનવયને

આગળ આપણા અગ્નિસેનનું વર તરીકે નામ આપ્યું તેથી તે
યજ્ઞો સંતુષ્ટ થયો અને લીજેજ દિવસે આપણું ઘર તથા વર જો-
વાને માટે પોતાના પુત્ર જિનશેખરને મારી સાથે મોકલ્યો છે, તે
હાલ મારે ઘેર છે.

પોતાના વાલોતરના મુખથી આવૃતાંત સાંભળી રત્નાકરશેક
તથા શ્રી શેકાણી ધણાંજ ખુશી થઈ થયાં. પછી તે શેકે કહ્યું કે,
તારે ઘેર આવેલા જિનશેખરને અહીં જોવાયો. તે ઉપરથી તે
સેવક પોતાને ઘેર લઈ તેને શેકને ઘેર જોવાવી લાગ્યો. શેક
રત્નાકર તથા શેકાણી શ્રીની નમતા જોઈ તથા તેના ઘરની
સમૃદ્ધિ જોઈ જિનશેખર દ્રવ્યમાં પ્રસન્ન થયો. પછી તેણે ક્રેષ્ટિ
પુત્ર અગ્નિસેનને જોયો. તેના સુલક રૂપ જોઈ તેનું અંતરંગ આ-
નંદિત થઈ ગયું. પછી તરતજ તેણે ત્યાં પોતાની બ્હેન શ્રીગવ-
નીનું વામદાન આપ્યું અને વિવાહનો નિશ્ચય કર્યો.

કન્યાને વિવાહ લગ્નનો દિવસ આવ્યો જોડેલે અગ્નિસેન મંગ-
લપુરીમાં શીવચત્રીને પરણવા ગયો. ત્યાં જૈન વિધિથી પરત્વી મોટા
મહોત્સવ સાથે તે પાછો ઘેર આવ્યો. રત્નાકરશેક અને શ્રી શેકાણી
વિનયવતી પુત્રવધૂને જોઈ પોતાના સાંસારિક જીવનને કૃતાર્થ
માનવા લાગ્યા. પુત્રને થોડા કન્યા પરણાવી પોતે પોતાનો માતૃ
પિતૃ ધર્મ યથાર્થ બજાવ્યો છે, એવું તે માનવા લાગ્યા. કારણ કે,
કુલ તથા ઘરના દીપક લેવી ઉત્તમ વધુ પ્રાપ્ત કરીને મનુષ્ય ગૃહસ્થા-
યમને ત્રણ વર્ગમાં સારજૂત માને છે.

શીવચત્રી આ પ્રમાણે વિવાહિત થઈને પોતાના અસુરગૃહમાં
રહેતી હતી. તે હમેશાં પોતાના નિયમ પ્રમાણે ચાલતી અને પતિ
તથા વરિષ્ઠ જનની સેવા કરતી હતી. સુશિશિલ શીવચત્રી સમયના
જુદા જુદા ભાગ પાત્રી તે પ્રમાણે વર્તતી હતી. પ્રાતઃકાલે તે સામા-
યિક પ્રતિક્રમણ કરી જિન પૂજા કરતી. તે પછી ભોજન સમયે
સ્વાદિષ્ટ રસરની બનાવી પોતાના અસુર કુટુંબને અને પતિને જમા-
વતી હતી. તે પછી મધ્યાહ્ને સામાયિક લઈ વિવિધ પ્રકારના ધાર્મિક
તથા સાંસારિક પુસ્તકો વાંચી તેમાંથી સાર મેલણ કરતી હતી અને

નીચતા. ? નારીઓ સુવર્ણની ધરીની પેઠે બહારથીજ મનોહર દેખાય છે; એમના અંતઃકરણ તો અત્યંત દારૂ હોય છે. આ પ્રમાણે રત્નાકર એક શય્યામાં સુતોમુતો વિચાર કરતો હતો.

સતી શીવવતી ને કપટરહિત અને નિષ્કલંક હતી તે કાંઈ અનિર્દિત દારૂ કરીને પાછી આવી અને પેલા ઘડાને મુઠી પાછી પોતાની શય્યામાં મુકી મૂકી.

પ્રભાતકાલ થયો. શીવવતી પોતાના નિત્યના નિયમ પ્રમાણે પ્રવર્તન કરવા લાગી તે વખતે સત્રિનો બનાવ જોઈ શકિત થયેલો રત્નાકર એક પોતાની સ્ત્રીની પાસે આવ્યો. પતિને ચિંતાતુર જોઈ સ્ત્રીએ પુછ્યું, 'સ્વામી ચિંતાતુર કેમ દેખાવ્યો છે ?' રત્નાકર એકે કહ્યું, પ્રિયા, મારે તને એક પુછવાનું છે કે, આપણી વહુ શીવવતી તને શીવચુલમાં કેવી દેખાય છે ? તેણીએ બિચાર આખો—સ્વામી, તેણીના નેટલા વળાણ કરું, નેટલા થોડા છે. ઉત્તમ કુળની મર્યાદા પ્રમાણે તેણીનું વર્તન છે. રત્નાકરે કહ્યું, હું પણ તેવીજ બાલુનો હતો. પણ તને તેના ચરિત્રની ખબર નથી ?

શીવચુલ ?' એકે કહ્યું, 'આજ રાત્રે મેં એને શુભ રીતે ક્યાંઈ જાણ કરીને પાછી આવી. એકદલી સજ્જમથી બોલી—એ વાત મા-રણી કેમ મનાય ? શીવવતી કેવી ધર્મિણી અને નિરમિત્ર રીતે વર્તનારી રાવિણ છે. તે પોતાના શીળનું ખંડન કેમ કરે ? એકે કહ્યું, સાંભળેલી વાત કરતાં પ્રત્યક્ષ જોયેલી વાત વધારે બળવાન છે, માટે મેં ને કહ્યું તે સત્ય મનાય.

આ પ્રમાણે બંને દંપતી વાતચિત્ત કરતા હતા, એવામાં પુત્ર અગ્નિસેન પ્રભાતે દેવચુરની સેવા કરી માતાપિતાના ચરણે નમવાને આવ્યો. તે માતાપિતાના જીવંતુદા ચરણે પડીને તેમની પાસે આત્માની રાહ જોઈ. પછી પિતાએ તેને બેઠું સહિત કહ્યું, પુત્ર, તને શું કહું, વિષયઃએ તો આપણા ગૃહના આંગણમાં પારિબત-કની વેલ રાખી હતી, પણ તે તો વિવશના નીકળી. ઉત્તમ કુળમાં

આ સેવકનિને ધનું ધાન્યદાન આપવો. " તે સાંભળી વડુએ કહ્યું,
 "જે એને કોઈ ખાઈ નહીં લેય તો આપનું વચન સત્ય થયો." વડુ-
 નું કોવું વચન સાંભળી શેઠેનું "જાવડુ આપનું અગાધ કેમજોડે
 છે?" આ શેઠને તાત્કાલિકે કહેલું, "જો આપનું વચન સત્ય થયું હોય તો
 નથી. પણ તે જોયે ત્યાં... વડુનું કોવું એક નગર આ-
 નગર કોવું અને આ નગર મુકે તો બરૂર કોવું એક નગર આ-
 નું નેને ભેટ સચવાશે મના. પાની નેના વખતે કોઈ પણ વડુ
 પાની વહી નહીં; તે વડુને નેના કહ્યું. "જે આ નગર કોવડે
 તો સાફ. " તે સાંભળી શેઠે વિચાર્યું કે, "આ વડુ તો મરી હાં
 શી કરે છે. એ અનિર્ણય શીને નેના અવિનયનું કાગળ મળ્યો. " આ-
 મના વડાં એક શુભ મળ્યો. તે પ્રહરશી ધવલ યથેચો હશે. તે-
 ને ભેટ શેઠે તેની પ્રથમ કરી ને કહ્યું, "વડુવડુ! તમે બહુ પ-
 રાકમી છે. " પણ શીડવતીને હમેશાં કવડું કોવડી ને લેવા
 વગર રહી નહીં. "મસલત, એના પું વખતે કહે છે. ૧ કોવડે તો
 ક્યાંક માર ખાધે છે. એ તે. પ.મર ને બીજી છે. " તે સાંભળી
 શેઠે વિચાર્યું કે, આ વડુ અગાધ મરણી પ્રતિજ્ઞા છે, તેણે દરેક
 બાબતમાં અગાધ લેવે છે. હું જેને કહું છું, તેને એ
 જોડું પડે છે. નીચે શાશમાં વળે છે કે, " સહુ
 પેના પેનાની પ્રથમ કરે છે, સર્વે પેના પેનામાં
 પેના પેના પેના પેનામાં કોવડે પેના કોવડા કરે છે, પણ પેનામાં
 માં કોવડે તે પેના તે કોવડે નથી. " આ પ્રમાણે વત્તાકર શેઠ
 વિચાર્યો હતો, ત્યાં રત્નમાં એક વડુનું દુઃખ આપ્યું. ત્યાં શેઠે રત્ન
 કોવડે રખાવ્યો અને તે વડાની ઉપમામાં લેતો. પણ વડુને વડાની
 ઉપમા ત્યજીને મધ્ય કિશર વચ નાખીને દૂર લેઈ સમસાએ વડુને
 ઉપમામાં લેવાયી, પણ તે તો સાંભળ્યા ઉપમા ત્યાં મળી નહીં એટલે
 શેઠે વિચાર્યું કે, આ વડુને તો કુશિષ્યની રીતે કાંઈ કિશર આપવા
 કોવું નથી. પણ શેઠે આગળ કહ્યું. ત્યાં રત્નમાં એક કોવડે
 આપ્યું. તે ભેટ શેઠે લેવા - " જુદા પું મુંદર દોરે છે! એમાં
 સાત સાત પેના છે. " વડુ લેઈ - " એને કોવડે મમડું "

હું સર્વ યાત્રી: યીખી તે સાથે વિવેચન. પાતું' રૂન ૧૭૭ અર્થ
 સદિન યીખી હતી " વપુના જાવા વચન સાંભળી સર્વે' કરેલો.
 મધુસૂત્ર જેમ યજુનીના યજુથી ભેડે: યા:વ, તેમ એક હોયો યજુને
 વહુની ૫ સે મયે: અને ત્યાં જઈ તેણે કહ્યું— "કુલોન વપુ, મારો
 અપરાધ હમા કરો." તે સાંભળી વપુ બેઠો— "તે વપ-
 તે જ્યારે તમે જમના હતો, ત્યારે હું જે મનુષ્ય ઉપર
 થયો હતો તે જહોર મહં હતી. તે એક યોગજીવિનો યજુ સાંભ-
 નીમાં તલવડું આવે છે. તેના યીર જીવર હસ મૂલ્યના આભ-
 રજો છે. તે કોઈ હાં થયો અને મુઠકું મને આપે." તે સાંભળીને
 હું ત્યાં મહં ને ને મુઠકાના આભરજો હાં તેજ કથને નવીને
 દારે હુમ દીને દારીને મુઠકું યોધાવને નાખી થયો હાં ૫. છી
 જાણી તે મુમયે તમે આપું કે. હું હાં હુશરિત કરીને આપી
 અને તમે એ સંકેતી મને જાહીલા:વા: છે, ૧૭૭ હેમજા:હા, એમાં
 તમરો દોષ નથી એનો મનાકમનો. દોષ છે. મુજર. અમુત કમનો
 કોટીનમે વપુ લે. મન:વા: વિતા: કર્યો નથી. હમજા:વા ૩. ૩૫૬ હો
 જો હો, ને આપણે કરજો. મારે છે. તે મુમયે છે કે, 'જા કેરકાના વપુ
 મુઠકા હા. મુઠકા છે' ત્યારે જે તેને કહ્યું. "પૂર્વે એક કર્ષ કહ્યું, તે
 મારા સંકરને દુષિતર હા. હાં તહિ તે હવે એ લીધું કરવા જઈ'તો
 મુઠકા હા. "વપુના આ વચન સાંભળી મેરીએ મનુષ્ય મુઠકાને
 કહ્યું. "તમે કહો છે, તે મુઠકા છે?" વહુએ કહ્યું, "જે તમને
 સંકેતરો. વપુ આ કુલવી છે, તે હાંને પોલી જુઓ." તે સાંભળી
 મધમ તે કરવાનું ક. મારને લલિત. ના. પી એક હો. તને હીપે વહ-
 છતાં તલવડું મુઠકાની જેમ ક. દ. ની વડે તે વપુની નીચે પોરવા
 હા:થો. દોડું. મોજા:વા તેમાંથી ઉતરવાના સ્વર કુંભ નીજા. તે
 જોઈને યેથી બે. થો:— "જાહા! આ વપુનો મારા ધરને વિષે સાક્ષાત
 હમનીવ આપી છે. જરે મે' દારની કાંતિથી મારા મનુષ્ય
 અપરાધના કરી" એમ કહી એકે પિતાને: અપરાધ મરત કરી યી.
 લાવીની ૫ સે હમા મની અને તેજ હજુ તે રવ ૫ છે: વા:વો: યા.

છાં વળાં ગોડે વહુને પુછ્યું, “આ શેઠેર કે જેમાં સાત સાત તો દવાજ છે, તેને તમે કિંઈ કેમ કહ્યું?” વહુએ ઉત્તર આપ્યો, જેમાં બહુ વસ્તી હોય, છતાં આપણું કાંઈ ન હોય, તે કિંઈજ અત્યંત, કારણ કે નીતિ શાસ્ત્રમાં કહે છે કે “કોઈ શેઠેર વસ્તીવાળું છતાં જેમાં આપણી કિંઈ વસ્તુ કે પ્રાણિ જનાવનાર કોઈ પણ ન હોય, તે ગામ પૂર્વે, કિંઈ અન્ય વસ્તુ છે.” વળી શેઠે પુનઃ પ્રશ્ન કર્યો— “તમે કિંઈ જેવા કે માતા ગામને વસ્તીવાળું કેમ કહ્યું?” વધુ બોલી, “તે ગામમાં એક મરા મામનું ઘર હતું, તેથી મેં તે ગામને વસ્તીવાળું કહ્યું.” વળી શેઠે કહ્યું, “તમે વડની છાયા મુકીને તક્કામાં જઈને બેઠા તેનું શું કારણ?” વધુ બોલી—“વડ વૃક્ષની ઘટા ઉપર કાગડો બેઠો હોય. તે જો સ્ત્રીના માથા ઉપર ચડે તે. છ માથામાં તે સ્ત્રીના પાનિને મહાન્ અનર્થ થાય છે. વળી વડના મૂળ પામે સપાટિ જેટલી છંબોનો જાય હોય છે; માટે હું દૂર જઈને બેઠી હતી.” પુત્રવધૂના બાવા વચન સાંભળી રત્નાકર શેઠ પ્રવચન શરૂ કરીને કહે, “તે કિંઈજ નહીં, હું કુલાકોટાર, કુલાકર, વિજયકોટી પુત્રકોટી, તે કિંઈજ નહીં. વૃદ્ધ પણાને લીધે ભુલિદ્વીન વધં ગયેલા આ કોમને તે સારો પ્રેમ આપ્યો! પછી શેઠે ફરીવાર પુછ્યું, કુલીન માળા, “ત્યારે મેં પેલા મુલકના વખાણ કર્યો, ત્યારે તમે એને બહુ ખીંકલું છે” એમ કેમ કહ્યું?” વધુ—બોલી પૂજ્ય પિતા, તે મુલકના ચરીરના પૃષ્ઠ ભાગે બધા પ્રકાર હતા તેથી જ તે પદે તરો મુલક હોતો તે સ્વયં પ્રકાર છાતી ઉપર જખમ્યા હતા. શેઠે તે વાત માન્ય કરી પુનઃ પુછ્યું, “મેં જે મમના સેત્રને પરિપકવ દયાવાળું કહ્યું, ત્યારે તમે એમ કેમ કહ્યું કે, “જો તે પૂર્વે ખવડું ન હોત તો? તેને તે વખતે તો કોઈએ ખાધું ન હતું.” વહુએ સમજણ પાડી કે, “આ સેત્રવાળા કલુશી લોકો દરિદ્રો જેવા હોય છે, તેઓ જમણા આપવા કરીને કલુશી જ લાવે છે અને ખેડકારે છે. હવે ત્યારે ધાન્ય નીપજવીને ઘેર લાવે છે ત્યાં તો પેલા પૂર્વે ધાન્ય આપનારાઓ—લેલુદારો આવીને તે લઈ જાય છે એટલે મેં એમ કહ્યું કે,

ભમણુ આપણું કરીને ધાન્ય કાપેલ એ તે દુષિતર પ્રથમથી જ શેવને
ખાઈ ગયા કહેવ.ય. "વતી થોડે લીછ યાકા પુછી " જો ભરેલી
નદી આવી ત્યારે મેં તમને કપાન ઉતારવાને કહું તે છતાં તમે તે
કેમ ન કરો ? તે કપરથી વધુએ ખુલ્લો કર્યો કે. "નદીને
વિશે કહેતા છ યા પ્રમુખ હોય તેના ભયને લીધે મેં તે કપરની ન-
હી કાઢવું કે, તેથી કાવાને કહેય થાય." આ પ્રમણે પુત્રવધૂના
કુળિવાળા વચનોથી બહુ સંતોષ પામેલો કૌટી પે.વાને ઘેર આ-
વી પહોંચેલા ત્યાં વહુએ ધણમાં ભરેલા આમૃતલેખા જા.વાં ત્યા-
થી રત્નાકર થોડે દેરેડીને બહુ સન્મન આપ્યું અને પે.વાના ધ-
ની સ્વામિની કરી સ્થાપી

અનુક્રમે રત્નાકર થોડ પડેલો પામી ગયા અને તે પછી તેન
સી થીપણુ શરમે ગઈ. એટલે હવે અશ્વિત્તમેન તેના કહેવનો ના
કે યથે. એ વખતે અશ્વિત્તમેન રા.વને ચારસોને નગરુ મંથી
હતા. તે ભર.ગર પાંચમે. પૂર્વ કરવાની ઇચ્છાથી તેણે પ્રયેક ન-
બરેથી મ.ણુમે.ને જોડવી જોડવાની એવો પ્રશ્ન પુછ્યો કે, "જો
મને પવની થાડુ મ.રે તેને શે. હર કરવો ? " એવેએ કહ્યું
આપે. કે, "તે મ.ણુમે.ને ચિત્તેડા કરવો." આ કહ્યું રા.વએ
મન્ય કર્યો નહો. ત્યારે શીવગીની વનુર કુદિયી તે પ્રશ્નો ઉ.
તર અશ્વિત્તમેને જઈને રા.વને કહે. "તે પવની થાડુ મારવાને
રા.વ આપણું" આવે. પે.ને ચિત્તેડા કહ્યું સાંતીને રા.વએ
તેને કહી જાવનો પે.થાક આપે. અને તેને કુદિમ ન બાંધી પે-
તા.ને મુખ્ય પ્રધાન બનાવે.

એક વખતે રા.વ અશ્વિત્તમેન ઉ પ્રા.તણું લેન્ય લઈને પે.તાના
પર્વતેશના રા.વ કિડમેનને ઇનગ.ને નીકળ્યો. ત્યારે તેણે અશ્વિ-
ત્તમેનને સ.થે આવવાની આજ્ઞા કરી. તે કપરથી અશ્વિત્તમેન ચિ-
ત્તમાં પડ્યો. મહાકાલી શીવગીએ જ્યારે કહેમ થવાનું કારણ
પુછ્યું, ત્યારે તેણે કહ્યું કે. "એ કેવું કુદીલ છે, તે પલ-
તને એકલી ઘેર મુડી રા.વ સ.થે જત.ને મારું મન માનવું નથી
શીવગીએ નમકાથી કહ્યું, "જમે તેમ પલ રા.વના કા.ર કરવા
ક. M.-૧૧

કરી ગયે? આ'તુ' સિતલીએ ચતુરએ જરાપણ વિકરપ વિના
ચમુના ખુલ્લુમાંથી તેના નરક દિગ્ધ કરી. મુંઝરી શીતલનીની પોતાની
તરફ દિગ્ધ પડ્યાં તેા તે મૂર્ખ દર્પ પામી ચિતરવા લાગ્યો. "મારું
વાંછિત સિદ્ધ થયું; કારણ કે, એ ચુમુખીએ મારા તરફ નજર કરી
છે." એમ ધારી તે અધમ અરોડે શીતલનીની પાસે એક દલી
બોલતી હતીએ આવી શીતલનીને કહ્યું, "બાઈ, તારા સ્વામી તો
શબ સાથે ગયો છે, તેનું કોણ બાળે શું થયે? ગયો દિવસ કરી
પાછો નહીં આવે; તારું ધૈવન ભોગ વિના નિષ્કળ બાધ છે." દલીના
આવા વચન સાંભળી શીતલની બોલી- "બાઈ, આ તું શું બોલે છે?
તને સતી ધર્મના પ્રભાવની ખબર નથી. તું આર્ય કુલીન કાંતા-
ઓના સદવાસમાં આવી નથી. કુલીન સ્ત્રીઓ પરપુરુષ સાથે સંગમ
તો શું પણ વાનાંએ કરતી નથી. તેઓ તો સર્વદા પતિપ્રાણા અને
અને પતિમજ્જા હોય છે. પણ પેલી દલીએ કરી કરી પ્રાર્થના
પૂર્વક કહ્યું. ત્યારે શીતલનીએ સુખિ પૂર્વક કહ્યું કે, "હીક ત્યારે
આજથી પાંચમે દિવસે મોકલશે" દલીએ જાહેર પેલા અરોડને
એ વાત જાણાવી. અરોડ તેથી ઘણુંજ ખુશ થયો અને તેણીને
પ્રથમથી અર્ધ લક્ષ દ્રવ્ય મોકલાવ્યું.

અદિ સદગુણી શીતલનીએ પોતાના શીતલની રક્ષાને માટે ચાર-
ણમાં એક ઘિટા ખાટો મોકલ્યો. તેના ઉપર એક નિષ્કેવલ તંતુથી
ભરેલો પલંગ મુક્યો, ને તે પર આછાડ પાથર્યો. ત્યારે પાંચમે
દિવસ આવ્યો. એટલે અરોડ બાકીના અર્ધ લક્ષ સોનૈયા લઈને
શીતલનીને ઘેર આવ્યો. શીતલનીએ તેને કહ્યું, "ભોજન તૈયાર થાય
છે અને સ્નાન કરવાને હજી જલ મુક્યું છે, ત્યાંમુખી તમે આ પલંગ
ઉપર બેસો." અરોડ હોંશ ધરતો તે પલંગ ઉપર બેઠો, એટલે
પલંગ છૂટી પડ્યો. ને અરોડ નીચે ખાડામાં પડ્યો. ત્યારથી અરોડ
નિર્જીવન થાય તેથી એક દોરીથી તેને માટે ચાલણા વટે અજ પાણી
મોકલવા લાગી, પરંતુ અરોડને તો ખાડામાં નરકનું દુઃખ સદન
કરવું પડ્યું.

અહીં શબ અરિમર્દને વિચાર્યું કે, એક માસ વીતી ગયો તો

જે આ તમારા યસો છે, તે પ્રિય અને મન ગમતી રસોઈ આપે
 છે, માટે જો તે મુસાફરીમાં આપણી પાસે હોય તો માર્ગમાં શંખ-
 વાની અડચણ વિના સંન્યતે ભોજન મળે. " માટે તે અમોને
 આપો તો સાફ મંત્રીએ કહ્યું, "મારી પ્રિયાને કહીને હું તમને તે-
 જોને આપીશ. " પછી અગ્નિસેને તે વાત પોતાની પ્રિયાને કહી
 શીવતીએ તે ચારેને એક પેટીમાં ભેંસારી દીધા. પછી કહ્યું કે,
 "જો તમે મારું કુટુંબ કર્યો તો તમને છોડી દઈશ. " તેઓ તેમ કર-
 વાને કમુવ યથા, એટલે તેમને શીવતીએ જણાવ્યું કે, "આ પેટી
 રાજાને આપવાની છે. રાજા અહીંથી પ્રયાણ કરી મધ્યાહ્નકાળે
 જ્યાં મુખી ભોજન મળે ત્યાં મુખી તમારે બીજાકુલ બેઠવું નહીં. જો
 વચ્ચે જોડ્યા તો મૃત્યુ આવ્યું જાયજો. " તેઓએ તે વાતની હા
 કહી એટલે તે પેટી રાજાને સોંપવામાં આવી. રાજાએ તેને હર્ષથી
 ખગીકાર કરી. એક પ્રયાણ કરી રાજાએ ભોજન વખતે તે પેટી ઉ-
 ઘડી, તેમની પાસે રસોઈ માગી, ત્યારે તેઓ જોડ્યા— "મહા-
 રાજા, ભોજન વિના અમારા ગાત્ર શિથિલ થઈ ગયા છે, તો તમને
 ભોજન કયાંથી આપીએ ? " એ સાંભળતાં રાજાએ તેમનો સ્વર
 જોણખી દીધો. પછી તેમને તરત ગદાર કાઢ્યા અને શીવતીની જ-
 ધી વાતો પુછી તેમણે જે પોતાને માથે ધણું, તે જણું રાજાને નિ-
 વેદન કર્યું. તે સાંભળી રાજા અરિમર્દન ધણેજ ખુશી થઈ ગયો. અ-
 ને ત્યાંથી પોતે પાછો આવી સતી શીવતીની પાસે આવ્યો.
 તેણે તે મહાસતીના શીવની ધણીજ પ્રશંસા કરી અને કહ્યું કે, "હે
 પવિત્ર સતી, તું મારી જીવન છે. તારું ઉત્તમ શીવ જાણી મને અ-
 વિશ્વસ્ય આનંદ ઉપજે છે. મારા મંત્રીના ઘરમાં તારા જેવી પવિત્ર
 સતી છે, એથી હું ધણે મગર થાઉં છું. એટલુંજ નહીં પણ મારા
 નમરનો ચતુર્વિધ સ્થાવર તારાથી અલગ છે. " આટલું કહી રાજાએ
 તે મહાસતીને હૃદયી જાનના પોશાક આપ્યો.
 આ વૃત્તાંત નંદનપુરમાં ચારે તરફ પ્રસરી ગયું. નંદન પુરની
 પ્રજા અમરકર પાત્રી કહેવા લાગી કે, " આ શીવતી સતીઓમાં
 શ્રેષ્ઠ છે. " લોકો શીવતીને દેવીની જેમ માનવા લાગ્યા અને તે-

ના દર્શન કરી આત્માને પવિત્ર થયેલો સમજવા લાગ્યા. જેન વર્ગની કુલીન રમણીઓ શીતલવતીનો સત્સંગ કરવા આવવા લાગી અને તેણીની પાસેથી શ્રીધર્મ તથા શ્રીકર્ત્તવ્યનો મહાન ઉપદેશ લેવા લાગી-ઘણી બાલાઓ તે મહા સતીના સંહવાસથી સદ્ગુણી બની ગઈ અને ઘણી પ્રાદાઓ આવક સંસારને મુચોભિત કરવાની તાલિમ થઈ શુદ્ધ આવિકા થઈ હતી.

અજિતસેન પોતાની પ્રિયા સતી શીતલવતીની સુખ ભોગવતો ચિરકાર પર્યંત સુખમાં રહેવા લાગ્યો. સતી શીતલવતીના સંહવાસથી તેનો આવક સંસારનું મુનાદાર બન્યો હતો. આવક ગૃહસ્થના જે ધર્મો શાસ્ત્રકારે દર્શાવ્યા છે, તે સતી આવક શીતલવતીની સાથે રહી અજિતસેન યથાર્થ રીતે પાળતો હતો. વક સંસારના મુખને અનુભવ કરતા અજિતસેનનો અને ચંદ્રસેન નામે જે પુત્રો થયા હતા, તેઓને સતી એ બાલ્ય વયથી ઉત્તમ કેળવણી આપી ઘણા બાહોશ કર્યા હકમી ધર અને ચંદ્રસેન બને જેન ધર્મમાં પ્રવીણ થયા હતા તે તેઓ એક નિષ્ઠાથી જિનોક્ત ધર્મને પાલતા હતા.

એક વખતે હમધોય નામના એક સૂરિવર તે નગરમાં વી થયા. તે ખંબર સાંભળી અજિતસેન પોતાની પ્રિયા ને સાથે લઈ તે સૂરિવરની પાસે ધર્મ સાંભળવા ગયો. આ સૂરિએ નીચે પ્રમાણે ધર્મ દેશના આપી—“ધર્મ એ છે. એ વાંછિત દાયકે કલ્પવૃક્ષની શીતળ છાંયામાં રહેલા ભવ્ય પ્રણીને ઉત્તમ કુળમાં જન્મ, શરીરે આરોગ્ય, સાભાગ્ય, બળ, નિર્ભયપણ, વિદ્યા અને દ્રવ્ય એટલા પાનાં મળે છે. હા ભયંકર અરણ્યમાંથી પશુ નિસ્તાર કરે છે અને વિવિધ પ્રાની વિપત્તિમાંથી બચાવે છે. એ ધર્મ ને સમ્યક્ પ્રકારે સેવ્યો તો તે સ્વર્ગ તથા મોક્ષનો દોરો થાય છે.”

આ પ્રમાણે સૂરિવરની દેશના સમાસ થયા પછી સતી જલવતીએ અર્જુનને પુછ્યું—“મહામુનિ, મેં પુર્વભવે કયું હશે, કે જેથી મને મનોહર શુદ્ધ પ્રાપ્ત થઈ શકું?”

તિ સરિવર ગંભીર રવરથી જોડ્યા—“કુમુદપુરનગરમાં મુક્તસ
 નામે એક શાવક રહેનો હતો. તેને મુલશા નામની સ્ત્રી હતી.
 તેને બહિષ્કરણ થયેલો હતો. તેને એક મેરક હતો. તે દુર્ગતને
 દુર્ગિતા નામે સ્ત્રી હતી. એક વખતે દુર્ગિતા મુલશાની સાથે કો-
 ઠે સાધી પામે ગઈ. ત્યાં મુલશાને પુત્રાની પૂજા કરતાં જોઈ દુ-
 ગિતાએ સાધીને પુછ્યું, સાધીજી, આજે શું પર્વ છે કે ને.
 શી માતા શોભા પુત્રાની પૂજા કરે છે. સાધીએ કહ્યું, “આજે સુ-
 તતિધિથી વિજયાન જોવી જાનપંચમી તો. જે આજે જાન પંચ-
 મીને દિવસે ઉપવાસ કરી જાનની પૂજા કરે અને જાનની પ્રભાવના
 કરે, તે શુભ, સોભાવ્ય, ભાવ્ય, અને ભુદિ વિદેદ વૈભવને પ્રાપ્ત
 કરી અનુક્રમે મેરો ભાગ છે.” એ સાંભળી દુર્ગિતા જોડી—
 મારી શોભા મુલશાને ધન્ય છે કે જે આ પ્રભાવે જાનપંચમીનો
 તપ કરે છે. હુંતો એવી તપશ્ચર્યા કરવાને પણ સમર્થ નથી.” તે
 વખતે સાધીએ કહ્યું, બાઈ દુર્ગિતા, એ તું તપસ્યા કરવાને અ-
 સમર્થ હો તો તારે સ્વાધીન એવું શીલવન પાળ, જેથી તું મુખી
 થઈશ દુર્ગિતાએ પુછ્યું, શરણીજી. મારે કેવીરીને શીલવન પા-
 લવું? સાધી જોડ્યા—“હે વિવેકવાળી, તું યાવજીવિત પર પુર-
 વનો ત્યાગ કર અને બદલી તથા ચતુર્દશીને દિવસે તારા ભર્તાની
 સાથે પણ વિષય મેવન કરીશ નહીં.” સાધીના આ વચન સાંભ-
 લી તેણીએ સાધીજીની પાસે તેવો અભિમત લીધો અને તેથી ૭
 દર્ પંચમી પોતાને ઘેર આવી. અને તે વાત તેણીએ પોતાના
 નિને બધાવાં પતિએ કહ્યું, પ્રિયા, તે ઠીક કર્યું. જેવીરીતે તે બ-
 ઠમી તથા ચતુર્દશીનો નિયમ કર્યો છે, તો મારે પણ આજથી જ
 નિયમ અંગીકાર છે. આ પ્રભાવે તપ કર્યો એવા તે બને કપટી
 શુદ્ધ શીલ પાળવા લાગ્યા. અનુક્રમે શીલવનના પ્રભાવથી તેમણે
 સમ્યક્ત્વ રત્ન સંપાદન કર્યું. એમ કરતાં કરતાં દુર્ગિતાએ જા-
 ન પંચમીનો તપ આદર્યો, આમુખ્યનો સાથ થઈને બને મુલશા પા-
 ત્રી સંપત્તિ દેવલોકે દેવતા પહેલે ઉત્પત્ત થયા. તેમાં જે દુર્ગત હતો
 તો, તેનો જીવ ચિત્તસેન થયો અને જે દુર્ગિતાનો જીવ તે આ

મુંદર ચંત્રી

—સાર—

મદાસની સોપારપુર નગરને વિષે જન્મી હતી તે.
પિતાનું નામ નાગદત્ત એહી હતું. તેણીએ પોતાના
પિતાને ઘેર રહી સારી કેળવણી લીધી હતી. યાવા
સંસારમાં કેવી રીતે વર્તવું જોઈએ? અને સ્ત્રીઓનું
શું કર્તવ્ય છે? એ વિષે તેણીએ સારા અભ્યાસ કર્યો હતો. મૃદ-
સંસારનો ભાર વડન કરનારી સ્ત્રીઓની રી રી કરજ છે અને
તેમનું ઉચ્ચ વર્તન કેવું હોવું જોઈએ? એ વિષયને પુષ્ટિ આપ-
નારા પુસ્તકોનું વાંચન કરવામાં નંદયંતી સર્વદા તાત્પર રહેતી હતી.
કેળવણીએલા પિતા નાગદત્તે પોતાની પુત્રી ભવિષ્યમાં ઉત્તમ કુટુંબ
આવિકા અને એવી ઇચ્છા રાખી તેણીને ખંતથી સારું શિક્ષણ
અપાવ્યું હતું. આથી નંદયંતી બાલ્ય વયથી જ ધણી સુશિક્ષિત
બાલ આવિકા બની હતી.

જ્યારે નંદયંતી બાલ્યવયમાંથી મુક્ત થઈ યૌવન વયમાં પ્રવિષ્ટ
થઈ એટલે નાગદત્ત એહી તેણીને માટે ઉત્તમ વર શોધવા લાગ્યો.
આ આવક બાલા કેવી રીતે સુખી થાય? અને તેણીનો આવક સંસાર
કઈ રીતે એટલાને ધારણ કરે? એવા ઇરાદાથી તેણે લાયક અને
વિદ્વાન વર તથા ધર જોવા પ્રયત્ન કરવા માંડ્યો.
પોતાનપુર નામના નગરમાં નરવિક્રમ રાજા રાજ્ય કરતો હતો.

તે વર્તવા લાગી. તેણીએ જે પિતૃશ્રદ્ધમાં કેળવણી લીધેલી, તે બ-
ધીનો ઉપયોગ તેણીએ પતિશ્રદ્ધમાં કરવા માડ્યો. નંદયંતી શુદ્ધ
શ.વિકાસના મતને આચરતી અને આદ્ય પર્મની ઉપાસના કરતી
હતી. તેણી પોતાના સાસરાને માતપિતાસમાન ગણતી અને
પતિને દક્ષિણ ભાનની હતી. તેણીના ઉત્તમ શુભોમી શ્રવણ કુ-
રુબ તેને બહુ માન આપતું અને તેણીની સાથે પ્રેમ ભાવથી
વર્તતું હતું.

સદ્ગુણી સમુદ્રદત્ત પોતાની પ્રિયાની ઉપર અપાર પ્રેમ રાખતો
અને તેણીના સદ્વાસથો યાવક જન્મની સાર્થકતા માનતો હતો
સતી નંદયંતી પતિને આનંદ આપતી અને શુદ્ધ તન મનથી પ-
તિમેવા કરતી. એવી રીતે તે બંને યાવકકર્મની ઉત્તમ પ્રકા-
શ પોતાનો સુખમય શ.વક સંસાર ચલાવતા હતા અને નિરંતર પ-
ર્મ તથા વિદ્યાનો અનુપમ આનંદ અનુભવતા હતા.

એક વખતે સમુદ્રદત્તના મનમાં વિચાર થયો કે, “હવે હું યો-
ગ વચનો થયો છું. પિતાએ ઊપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી મારે ભોગવવી
શુક્ર ન કહેવાય; માટે મારે સ્વહસ્તે ધનોપાર્જન કરવાને વિદેશમાં જ-
વું શુક્ર છે. પિતૃપાર્જિત લક્ષ્મીનો ઉપભોગ કરનારા પુત્રો અધમ
ગણાય છે. આપું વિચારી તેણે પિતૃને આવી નિવેદન કર્યું,—
“પિતાશ્ર, મારે દ્રવ્ય ઊપાર્જન કરવાને વિદેશ જવું છે, માટે આજ્ઞા
આપો.” પુત્રની આવી પ્રાર્થના સાંભળી પિતાએ કહ્યું, “વત્સ, તારે
ધનોપાર્જન કરવાની જરૂર નથી. તારા ઘરમાં કોટીશ પદ્મ્ય છે,
તે તું અહીં રહીને ભોગવ. કંઈપણ છતાં લીલકાના વૃક્ષ પાસે
કોણ ભય?” પિતાના આ વચન સાંભળી પુત્ર બોલ્યો,—“પિતાશ્ર,
તમારી ઊપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી ભોગવવી—તે મને પરિત લાગતું
નથી. પૂર્વજોએ ઊપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી તો હલકા જનો ભોગ-
વે છે. યૌવન વયમાં પિતાની લક્ષ્મી માતાની પેઠે ભોગવવા યોગ્ય
નથી.” પુત્રની આવી શાસ્ત્રી સાંભળી શેઠ સાગરપોત ગદગદિત
કંઠે થઈ ગયો અને તેણે પુત્રને ઘણું સમજાવવા માંડ્યો, પણ સ-
મુદ્રાતે પોતાનો દહનિયય ફેરવ્યો નહીં અને તેણે પુત્ર કહ્યું, પૂ-

તેમાં સાગરપોત નામે એક વેપારી વણિક રહેતો હતો. નેને શ્રી નામની સ્ત્રીના ઉદરથી સમુદ્રદત્ત નામે એક પુત્ર ઉત્પન્ન થયો હતો. સમુદ્રદત્ત ધણો ચાલાક અને બુદ્ધિવાન હતો. સાગરપોતે તેને ઉચ્ચ કેળવણી આપી એક મારો વિદ્વાન કર્યો હતો. આર્ય વ્યવહારની ઉત્તમ પદ્ધતીને જાણનારા સાગરપોતે પોતાના મનમાં નિશ્ચય કર્યો હતો કે, “પુત્ર ત્યાંમુધી વિદ્વાન અને લાયક વયનો થાય નહીં ત્યાંમુધી તેનો વિવાહ કરવો નહિ.” દૃઢ પ્રતિજ્ઞાથી તે શેક પોતાની એ પ્રતિજ્ઞાને વળગી રહ્યો અને છેવટે તેની ધારણા પ્રમાણે સમુદ્રદત્ત વિદ્વાન અને લાયક થયો ત્યાંમુધી અવિવાહિત રહ્યો હતો.

પૂર્વકાળે આવી ઉત્તમ રીતિ ભારતની આર્ય પ્રજામાં પ્રવર્તતી હતી. આધુનિક કાળના હાનિકારક રીવાજો તે વળતે આ દેશમાં પ્રવર્તી શક્યા ન હતા. આજ કાલે તો કેળવણી વગરના અજ્ઞોડો પોતાની સંતતિને હાનિકારક રીવાજોને તામે ઘણું પાયમાલીમાં નાખે છે. હજુ વિદ્યાના ઉત્તમ માર્ગમાં પ્રવિષ્ટ થયો હોય અને ‘સંસાર એ શી વસ્તુ છે?’ એવો હૃદયમાં બોધ પણ થયો ન હોય, તેવામાં તો તેને પ્રતિકૂળ પત્નીની સાથે જોડી દે ને અને તેને યાવજીવિત કષ્ટમય સ્થિતિમાં લાવી મુકે છે. જાળજીમ રૂપ ભયંકર અગ્નિ સાંપ્રત કાળે આર્ય પ્રજામાં સત્તરી ઉડ્યો છે. અને તેથી અનેક જાનના અનર્થો ઉત્પન્ન થાય છે, જે આર્ય સંતાનોને અતિકષ્ટથી સહન કરવા પડે છે.

શેક સાગરપોતના જાણવામાં આવ્યું કે, સોપારપુરમાં નાગદત્ત નામના એક આવક ગૃહસ્થને ઘેર ધાર્મિક તથા સાંસારિક કેળવણી પામેલી એક મુંદર કન્યા છે, તેથી તેણે પોતાના એક વિશ્વાસુ માણસને ત્યાં મોકલ્યો અને તે જાળ આંચિકાનું માથું કર્યું. નાગદત્તે સમુદ્રદત્તના ચુલુની પરીક્ષા કરી તેની સાથે નંદયંતીનો સંબંધ જોડ્યો. જાનેનો પામધૂમથી વિવાહ મહોત્સવ કરવામાં આવ્યો. અને નંદયંતી પોતાની માતાની સિસા ગ્રહણ કરી સાંસારે ગઈ. નિર્મળ હૃદયની નંદયંતી અસુરગૃહમાં આવી સારી રી-

ને વર્તવા લાગી. તેણીએ જે પિતૃશ્રદ્ધમાં કેળવણી લીધેલી, તે જાણીને ઉપયોગ તેણીએ પતિશ્રદ્ધમાં કરવા માડ્યો. નંદવતી શુદ્ધ વિજ્ઞાના મનને આચરતી અને આદ્યંત ધર્મની ઉપસના કરતી હતી. તેણી પેતાના આસરાને માનપિતાશ્રમાન ગણતી અને પતિને દિશ્તુકવ માનતી હતી. તેણીના ઉત્તમ શુભોચી શ્રવણુર કુટુંબ તેને બહુ માન આપતું અને તેણીની સાથે પ્રેમ ભાવથી વર્તતું હતું.

સદશુભી સમુદ્રદત્ત પેતાની પ્રિયાની ઉપર અપાર પ્રેમ રાખતો અને તેણીના સદ્વાસથી ધાવક જન્મની સાર્યકતા માનતો હતો. સતી નંદવતી પતિને આનંદ આપતી અને શુદ્ધ તન મનથી પતિનેવા કરતી. એવી રીતે તે જાને ધાવકદેવની ઉત્તમ પ્રકારે પેતાનો મુખમય ધાવક સસાર ચતાવતા હતા અને નિરંતર ધર્મ તથા વિજ્ઞાનો અનુપમ આનંદ અનુભવતા હતા.

એક વખતે સમુદ્રદત્તના મનમાં વિચાર થયો કે, “હવે હું ચોક્કસ વધનો ધયોહું. પિતાએ ઊપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી માટે ભોગવવી મુજબ ન કહેવાય; માટે માદેરવહુસ્ને પતેપાર્જન કરવાને (વિદેશમાં જવું) મુજબ છે. પિતૃપાર્જિત લક્ષ્મીનો ઉપભોગ કરનારા પુત્રો અધમ ગણાય છે. આવું વિચારી તેણે પિતાને આવી નિવેદન કર્યું,— “પિતાશ્રી, માદે દ્રવ્યોપાર્જન કરવાને વિદેશ જવું છે, માટે આજ્ઞા આપો.” પુત્રની આવી પ્રાર્થના સાંભળી પિતાએ કહ્યું, “વાત્સ, તારે પતેપાર્જન કરવાની જરૂર નથી. તારા ઘરમાં કોટીગણ દ્રવ્ય છે, તે તું અહીં રહીને ભોગવ. કપ્પનૃપ છતાં લીખડાના વૃક્ષ પાસે કોણ જાય?” પિતાના આ વચન સાંભળી પુત્ર ખોડાયો— “પિતાશ્રી, તમારી ઉપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી ભોગવવી—તે મને ઘડિત લાગતું નથી. પૂર્વજોએ ઉપાર્જન કરેલી લક્ષ્મી તો હજી જનો ભોગવે છે. યૌવન વયમાં પિતાની લક્ષ્મી માતાની પેઠે ભોગવવા યોગ્ય નથી.” પુત્રની આવી વાણી સાંભળી શેઠ માગરપોત ગદગદિત કહે થઈ ગયો અને તેણે પુત્રને ઘણું સમજાવવા માંડ્યો, પણ સમુદ્રદત્તે પેતાનો દૃઢ નિર્ણય દેર્યો નહીં. અને તેણે પુનઃ કહ્યું, પૂ-

પોતાના પતિને ઓળખી લીધો. સતીએ હાથ યુધ વિનયસહિત
તેનો આદર કર્યો. પરંપર સમાગમ થવાથી તેઓ સહુવાર આદ્ર
હૃદયવાળા થઈ ગયા અને કાંઈ બોલી શક્યા નહિ. સતીને પ્રથમ-
ની દુઃખી અવસ્થા સ્મરણમાં આવી એટલે તેણીના નેત્રો ભાદર-
વાની વૃદ્ધિની જેમ અધુધી ભરાઈ ગયા. સમુદ્રને પોતાની પ્રિ-
યાને હૃદયમાં ઘાળી શાંત કરી. પછી તેણીએ પોતાના બધા વૃ-
ત્તાં જણાવ્યા. ભયુપુરના મહારાજાએ સતીનો સારવાર કરી તે-
ને માટે સમુદ્રને તેનો બારેઆભારમાન્યો. પછી સમુદ્રના રાજાની
જાણ લઈ પોતાની પ્રિયાને હૃદયસહિત પોતાનપુરમાં લાવ્યો. ત્યાં
તેમના બધા સંબંધીઓ આવીને મળ્યા. સાગરપોત થોડે પોતાની
સતી પુત્રવધૂની શમા માગી. તેણીએ તેમને સર્વને પોતાને વન-
ને ચિરે વિનેલી હરીકા કરી સંભળાવી. જે માંત્રથી તેમના હૃદ-
યમાં દુઃખ ઉત્પન્ન થયું. એ અવસરે એક કેવળજ્ઞાની સાધુ પોત-
નપુરમાં આવી ચડ્યા. તેમન. આવવાની ખબર જાણી સમુદ્રના
પોતાના માનપિતા તથા સ્ત્રી પ્રમુખની માથે તેમને વંદના કરવા
મયો. કેવળજ્ઞાનગતે તેમને ધર્મદેશના આપી દેશના સમાજ
થયા પછી નંદવંતીએ વિનય પૂર્વક પુછ્યું, “હે મહાનુભાવ, જ
મવન મારે કયા કર્મને લીધે આટલો વખત પતિનો વિયોગ રહ્યો
કેવળી ભગવાન જે.કયા—” ચંદ્રપુર નગરમાં સુકુંદ નામનો એક
રક્ષત્ર હશે. તેને શ્રીમતી ન.એ એક સ્ત્રી હતી એક વખતે મુ-
ર્તિ પોતાની સ્ત્રીની મ.યે ધરમાં ચડતો મહો-સવ કરતો હતો, તે-
માં કે.ઈ દીનસાધુ તેને ઘેર જોઈને લેવા આપી ચડ્યા. સુનિને
જાણે એક શ્રીમતીએ તેમનું કેવળાચ કર્યું. અને તે સાધુને
અપમનથી કહ્યું કે, “હે શ્રદ્ધ, આ જ.જ.જ. પવિત્ર શ્રદ્ધમાં કેમ
જાઓ છું? સ્ત્રીએ આરો. જ. ” તેણીના આ.વા કેવળાચને
તેનો પતિ સુકુંદ અને સર્વે વિરે જીજ બધા અનુભવ થયા.
તે સુકુંદ મનુષ્ય પછીને આ સમુદ્રના થયો છે અને એ શ્રીમતીનો
જીવ જ નંદવંતી થઈ પૂ. તે જીવ રીને કાલમ પ્રકરે ધર્મમા-
ન કરે તેથી તેને શ.વિ.ક.પર્મ નથ. સતીધર્મ આમ થયે. છે. તે

રોહિણી.

મહાનની પાટલીપુત્ર નગરના નિવાસી ધનાવદ્ધ શેઠની સ્ત્રી હતી. તેણી જાત્યવયમાંથીજ એક સફ-
 ચુકી સવિકા મળી હતી. તે દમૈયા નિયમસર વ-
 તનારી અને આદર્શ ધર્મને આચરનારી હતી-
 તે હીન. દુદય ઉપર સ્ત્રી કેળવણીની સારી છાપ પ-
 ડીજ ધર્મની રક્ષા કરવી અને તની ધર્મના પ્રજાવને પ્રગટ કરવો.”
 આ તેને નિઃશય વાચનરૂચિન હતી રહેલા હતો. અને એ નિઃશ-
 યથીજ તેણીનું નામ યાવચ્ચંદ્રિવાકર સુખી જનસતીમંડળમાં
 સ્થાપિત થયું હતું.

તની રોહિણીનો પતિ ધનાવદ્ધ શેઠ એક સફરી વ્યાપારી હ-
 તો. તેને વ્યાપાર પ્રસંગે ઘણીવાર વિદેશ ગમન કરવું પડતું હતું.
 તે છતાં તે ધનકષર્મ ઉપર દૈવ આરાધનાઓ હતો. તે ગમે ત્યાં
 જતો તો પશુ પેનાના ધર્મની રક્ષા કરવાને ત-પર રહેતો હતો.
 ધનાવદ્ધ શેઠ અને સતી રોહિણી વચ્ચેગાઢ પ્રેમ વાધાયો હતો. સ-
 ની રોહિણી પેનાના પતિની તન, મનથી સેવા કરતી હતી અને
 પેનાના ધર્મને યથાર્થ રીતે સાચવતી હતી.

આ સમયે પાટલીપુત્ર નગરના રાજ્ય ઉપર નંદ નામનો
 રાજા રાજ્ય કરતો હતો. નંદ બીજી રીતે સુલ્ક અને સુલ્કને માન

નખતે મુનિનો ઉપદેશ કરનાથી તારા પતિનો તારે વિયોગ થયો.”

કેવળીના આ વચન માંબળી નંદયંત્રી સ્વાસ્થી વિયોગ ધર્મનું સંજીવી યજ્ઞ. પછી સમુદ્રકલ પોતાના કુટુંબ માથે ઘેર આવ્યો. તે એ પોતાની સતી સ્ત્રીઓ માથે સ્ત્રી શ્રાવક ધર્મ યથાર્થ રીતે કરવા માડ્યો. ૧ પ્રતિદિન જિનપૂજા, અને આર્હત ધર્મની પ્રતિષ્ઠા કરતાં હતી. સતી નંદયંત્રી પણ પોતાનો શ્રાવિકા ધર્મ યથાર્થ રીતે પાળી મુદ્દરમ ધર્મને આચરતી હતી, તે મહાનુભાવ પ્રતિ દિન આધ્યાય જ્ઞાન કરતી અને સામાજિક ક્ષેત્રે નવનવા પુસ્તકો વાચતી હતી તેણીની વિદ્યા કપર પછી પ્રીતિ હોવાથી તેણીએ એક જ્ઞાનમાળાની સ્થાપના કરી હતી અને તેમાં તે શ્રાવિકોની જાળાઓને એકઠી કરી આ ધર્મના નવાનવા વિષયો વંચાવતી હતી. કેવળ મનને પાતાની આધર્મી જ્ઞેનાનો મોટો મમાજ એકઠો કરી તેમાં મુનોપક આવજી આવતી અને પછી વિવિધ પ્રકારની પ્રજાવના કરતી હતી. આથી પોતાનપૂર્ણી જેન પ્રતમા નંદયંત્રી પછી જ વિષય વગરની અને પછીની પર્મકોર્મને તે દેગમા ન્યોરેસને પ્રવરતી હતી.

સતી નંદયંત્રીએ પોતાના જીવનમાં જે જ્ઞાનનો અપકાર બતાવ્યો હતો, તે અપૂર્વ હતો. તેણીને પોતાનો આ ધર્મ શ્રાવક પ્રજાની પાસે પ્રવર કરી શ્રાવિકાઓનું ખરું કર્મજ મુ છે ? એ જાવ પ્રત્યક્ષ પાત્ર તમા ને જાણી હતી છેવટ એ મહાનની આગુજનો અથ વગરની ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૨૧, ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, ૨૬, ૨૭, ૨૮, ૨૯, ૩૦, ૩૧, ૩૨, ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧, ૪૨, ૪૩, ૪૪, ૪૫, ૪૬, ૪૭, ૪૮, ૪૯, ૫૦, ૫૧, ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫, ૫૬, ૫૭, ૫૮, ૫૯, ૬૦, ૬૧, ૬૨, ૬૩, ૬૪, ૬૫, ૬૬, ૬૭, ૬૮, ૬૯, ૭૦, ૭૧, ૭૨, ૭૩, ૭૪, ૭૫, ૭૬, ૭૭, ૭૮, ૭૯, ૮૦, ૮૧, ૮૨, ૮૩, ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯, ૯૦, ૯૧, ૯૨, ૯૩, ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૯૭, ૯૮, ૯૯, ૧૦૦, ૧૦૧, ૧૦૨, ૧૦૩, ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૬, ૧૦૭, ૧૦૮, ૧૦૯, ૧૧૦, ૧૧૧, ૧૧૨, ૧૧૩, ૧૧૪, ૧૧૫, ૧૧૬, ૧૧૭, ૧૧૮, ૧૧૯, ૧૨૦, ૧૨૧, ૧૨૨, ૧૨૩, ૧૨૪, ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭, ૧૨૮, ૧૨૯, ૧૩૦, ૧૩૧, ૧૩૨, ૧૩૩, ૧૩૪, ૧૩૫, ૧૩૬, ૧૩૭, ૧૩૮, ૧૩૯, ૧૪૦, ૧૪૧, ૧૪૨, ૧૪૩, ૧૪૪, ૧૪૫, ૧૪૬, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨, ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫, ૧૫૬, ૧૫૭, ૧૫૮, ૧૫૯, ૧૬૦, ૧૬૧, ૧૬૨, ૧૬૩, ૧૬૪, ૧૬૫, ૧૬૬, ૧૬૭, ૧૬૮, ૧૬૯, ૧૭૦, ૧૭૧, ૧૭૨, ૧૭૩, ૧૭૪, ૧૭૫, ૧૭૬, ૧૭૭, ૧૭૮, ૧૭૯, ૧૮૦, ૧૮૧, ૧૮૨, ૧૮૩, ૧૮૪, ૧૮૫, ૧૮૬, ૧૮૭, ૧૮૮, ૧૮૯, ૧૯૦, ૧૯૧, ૧૯૨, ૧૯૩, ૧૯૪, ૧૯૫, ૧૯૬, ૧૯૭, ૧૯૮, ૧૯૯, ૨૦૦, ૨૦૧, ૨૦૨, ૨૦૩, ૨૦૪, ૨૦૫, ૨૦૬, ૨૦૭, ૨૦૮, ૨૦૯, ૨૧૦, ૨૧૧, ૨૧૨, ૨૧૩, ૨૧૪, ૨૧૫, ૨૧૬, ૨૧૭, ૨૧૮, ૨૧૯, ૨૨૦, ૨૨૧, ૨૨૨, ૨૨૩, ૨૨૪, ૨૨૫, ૨૨૬, ૨૨૭, ૨૨૮, ૨૨૯, ૨૩૦, ૨૩૧, ૨૩૨, ૨૩૩, ૨૩૪, ૨૩૫, ૨૩૬, ૨૩૭, ૨૩૮, ૨૩૯, ૨૪૦, ૨૪૧, ૨૪૨, ૨૪૩, ૨૪૪, ૨૪૫, ૨૪૬, ૨૪૭, ૨૪૮, ૨૪૯, ૨૫૦, ૨૫૧, ૨૫૨, ૨૫૩, ૨૫૪, ૨૫૫, ૨૫૬, ૨૫૭, ૨૫૮, ૨૫૯, ૨૬૦, ૨૬૧, ૨૬૨, ૨૬૩, ૨૬૪, ૨૬૫, ૨૬૬, ૨૬૭, ૨૬૮, ૨૬૯, ૨૭૦, ૨૭૧, ૨૭૨, ૨૭૩, ૨૭૪, ૨૭૫, ૨૭૬, ૨૭૭, ૨૭૮, ૨૭૯, ૨૮૦, ૨૮૧, ૨૮૨, ૨૮૩, ૨૮૪, ૨૮૫, ૨૮૬, ૨૮૭, ૨૮૮, ૨૮૯, ૨૯૦, ૨૯૧, ૨૯૨, ૨૯૩, ૨૯૪, ૨૯૫, ૨૯૬, ૨૯૭, ૨૯૮, ૨૯૯, ૩૦૦, ૩૦૧, ૩૦૨, ૩૦૩, ૩૦૪, ૩૦૫, ૩૦૬, ૩૦૭, ૩૦૮, ૩૦૯, ૩૧૦, ૩૧૧, ૩૧૨, ૩૧૩, ૩૧૪, ૩૧૫, ૩૧૬, ૩૧૭, ૩૧૮, ૩૧૯, ૩૨૦, ૩૨૧, ૩૨૨, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬, ૩૨૭, ૩૨૮, ૩૨૯, ૩૩૦, ૩૩૧, ૩૩૨, ૩૩૩, ૩૩૪, ૩૩૫, ૩૩૬, ૩૩૭, ૩૩૮, ૩૩૯, ૩૪૦, ૩૪૧, ૩૪૨, ૩૪૩, ૩૪૪, ૩૪૫, ૩૪૬, ૩૪૭, ૩૪૮, ૩૪૯, ૩૫૦, ૩૫૧, ૩૫૨, ૩૫૩, ૩૫૪, ૩૫૫, ૩૫૬, ૩૫૭, ૩૫૮, ૩૫૯, ૩૬૦, ૩૬૧, ૩૬૨, ૩૬૩, ૩૬૪, ૩૬૫, ૩૬૬, ૩૬૭, ૩૬૮, ૩૬૯, ૩૭૦, ૩૭૧, ૩૭૨, ૩૭૩, ૩૭૪, ૩૭૫, ૩૭૬, ૩૭૭, ૩૭૮, ૩૭૯, ૩૮૦, ૩૮૧, ૩૮૨, ૩૮૩, ૩૮૪, ૩૮૫, ૩૮૬, ૩૮૭, ૩૮૮, ૩૮૯, ૩૯૦, ૩૯૧, ૩૯૨, ૩૯૩, ૩૯૪, ૩૯૫, ૩૯૬, ૩૯૭, ૩૯૮, ૩૯૯, ૪૦૦, ૪૦૧, ૪૦૨, ૪૦૩, ૪૦૪, ૪૦૫, ૪૦૬, ૪૦૭, ૪૦૮, ૪૦૯, ૪૧૦, ૪૧૧, ૪૧૨, ૪૧૩, ૪૧૪, ૪૧૫, ૪૧૬, ૪૧૭, ૪૧૮, ૪૧૯, ૪૨૦, ૪૨૧, ૪૨૨, ૪૨૩, ૪૨૪, ૪૨૫, ૪૨૬, ૪૨૭, ૪૨૮, ૪૨૯, ૪૩૦, ૪૩૧, ૪૩૨, ૪૩૩, ૪૩૪, ૪૩૫, ૪૩૬, ૪૩૭, ૪૩૮, ૪૩૯, ૪૪૦, ૪૪૧, ૪૪૨, ૪૪૩, ૪૪૪, ૪૪૫, ૪૪૬, ૪૪૭, ૪૪૮, ૪૪૯, ૪૫૦, ૪૫૧, ૪૫૨, ૪૫૩, ૪૫૪, ૪૫૫, ૪૫૬, ૪૫૭, ૪૫૮, ૪૫૯, ૪૬૦, ૪૬૧, ૪૬૨, ૪૬૩, ૪૬૪, ૪૬૫, ૪૬૬, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૬૯, ૪૭૦, ૪૭૧, ૪૭૨, ૪૭૩, ૪૭૪, ૪૭૫, ૪૭૬, ૪૭૭, ૪૭૮, ૪૭૯, ૪૮૦, ૪૮૧, ૪૮૨, ૪૮૩, ૪૮૪, ૪૮૫, ૪૮૬, ૪૮૭, ૪૮૮, ૪૮૯, ૪૯૦, ૪૯૧, ૪૯૨, ૪૯૩, ૪૯૪, ૪૯૫, ૪૯૬, ૪૯૭, ૪૯૮, ૪૯૯, ૫૦૦, ૫૦૧, ૫૦૨, ૫૦૩, ૫૦૪, ૫૦૫, ૫૦૬, ૫૦૭, ૫૦૮, ૫૦૯, ૫૧૦, ૫૧૧, ૫૧૨, ૫૧૩, ૫૧૪, ૫૧૫, ૫૧૬, ૫૧૭, ૫૧૮, ૫૧૯, ૫૨૦, ૫૨૧, ૫૨૨, ૫૨૩, ૫૨૪, ૫૨૫, ૫૨૬, ૫૨૭, ૫૨૮, ૫૨૯, ૫૩૦, ૫૩૧, ૫૩૨, ૫૩૩, ૫૩૪, ૫૩૫, ૫૩૬, ૫૩૭, ૫૩૮, ૫૩૯, ૫૪૦, ૫૪૧, ૫૪૨, ૫૪૩, ૫૪૪, ૫૪૫, ૫૪૬, ૫૪૭, ૫૪૮, ૫૪૯, ૫૫૦, ૫૫૧, ૫૫૨, ૫૫૩, ૫૫૪, ૫૫૫, ૫૫૬, ૫૫૭, ૫૫૮, ૫૫૯, ૫૬૦, ૫૬૧, ૫૬૨, ૫૬૩, ૫૬૪, ૫૬૫, ૫૬૬, ૫૬૭, ૫૬૮, ૫૬૯, ૫૭૦, ૫૭૧, ૫૭૨, ૫૭૩, ૫૭૪, ૫૭૫, ૫૭૬, ૫૭૭, ૫૭૮, ૫૭૯, ૫૮૦, ૫૮૧, ૫૮૨, ૫૮૩, ૫૮૪, ૫૮૫, ૫૮૬, ૫૮૭, ૫૮૮, ૫૮૯, ૫૯૦, ૫૯૧, ૫૯૨, ૫૯૩, ૫૯૪, ૫૯૫, ૫૯૬, ૫૯૭, ૫૯૮, ૫૯૯, ૬૦૦, ૬૦૧, ૬૦૨, ૬૦૩, ૬૦૪, ૬૦૫, ૬૦૬, ૬૦૭, ૬૦૮, ૬૦૯, ૬૧૦, ૬૧૧, ૬૧૨, ૬૧૩, ૬૧૪, ૬૧૫, ૬૧૬, ૬૧૭, ૬૧૮, ૬૧૯, ૬૨૦, ૬૨૧, ૬૨૨, ૬૨૩, ૬૨૪, ૬૨૫, ૬૨૬, ૬૨૭, ૬૨૮, ૬૨૯, ૬૩૦, ૬૩૧, ૬૩૨, ૬૩૩, ૬૩૪, ૬૩૫, ૬૩૬, ૬૩૭, ૬૩૮, ૬૩૯, ૬૪૦, ૬૪૧, ૬૪૨, ૬૪૩, ૬૪૪, ૬૪૫, ૬૪૬, ૬૪૭, ૬૪૮, ૬૪૯, ૬૫૦, ૬૫૧, ૬૫૨, ૬૫૩, ૬૫૪, ૬૫૫, ૬૫૬, ૬૫૭, ૬૫૮, ૬૫૯, ૬૬૦, ૬૬૧, ૬૬૨, ૬૬૩, ૬૬૪, ૬૬૫, ૬૬૬, ૬૬૭, ૬૬૮, ૬૬૯, ૬૭૦, ૬૭૧, ૬૭૨, ૬૭૩, ૬૭૪, ૬૭૫, ૬૭૬, ૬૭૭, ૬૭૮, ૬૭૯, ૬૮૦, ૬૮૧, ૬૮૨, ૬૮૩, ૬૮૪, ૬૮૫, ૬૮૬, ૬૮૭, ૬૮૮, ૬૮૯, ૬૯૦, ૬૯૧, ૬૯૨, ૬૯૩, ૬૯૪, ૬૯૫, ૬૯૬, ૬૯૭, ૬૯૮, ૬૯૯, ૭૦૦, ૭૦૧, ૭૦૨, ૭૦૩, ૭૦૪, ૭૦૫, ૭૦૬, ૭૦૭, ૭૦૮, ૭૦૯, ૭૧૦, ૭૧૧, ૭૧૨, ૭૧૩, ૭૧૪, ૭૧૫, ૭૧૬, ૭૧૭, ૭૧૮, ૭૧૯, ૭૨૦, ૭૨૧, ૭૨૨, ૭૨૩, ૭૨૪, ૭૨૫, ૭૨૬, ૭૨૭, ૭૨૮, ૭૨૯, ૭૩૦, ૭૩૧, ૭૩૨, ૭૩૩, ૭૩૪, ૭૩૫, ૭૩૬, ૭૩૭, ૭૩૮, ૭૩૯, ૭૪૦, ૭૪૧, ૭૪૨, ૭૪૩, ૭૪૪, ૭૪૫, ૭૪૬, ૭૪૭, ૭૪૮, ૭૪૯, ૭૫૦, ૭૫૧, ૭૫૨, ૭૫૩, ૭૫૪, ૭૫૫, ૭૫૬, ૭૫૭, ૭૫૮, ૭૫૯, ૭૬૦, ૭૬૧, ૭૬૨, ૭૬૩, ૭૬૪, ૭૬૫, ૭૬૬, ૭૬૭, ૭૬૮, ૭૬૯, ૭૭૦, ૭૭૧, ૭૭૨, ૭૭૩, ૭૭૪, ૭૭૫, ૭૭૬, ૭૭૭, ૭૭૮, ૭૭૯, ૭૮૦, ૭૮૧, ૭૮૨, ૭૮૩, ૭૮૪, ૭૮૫, ૭૮૬, ૭૮૭, ૭૮૮, ૭૮૯, ૭૯૦, ૭૯૧, ૭૯૨, ૭૯૩, ૭૯૪, ૭૯૫, ૭૯૬, ૭૯૭, ૭૯૮, ૭૯૯, ૮૦૦, ૮૦૧, ૮૦૨, ૮૦૩, ૮૦૪, ૮૦૫, ૮૦૬, ૮૦૭, ૮૦૮, ૮૦૯, ૮૧૦, ૮૧૧, ૮૧૨, ૮૧૩, ૮૧૪, ૮૧૫, ૮૧૬, ૮૧૭, ૮૧૮, ૮૧૯, ૮૨૦, ૮૨૧, ૮૨૨, ૮૨૩, ૮૨૪, ૮૨૫, ૮૨૬, ૮૨૭, ૮૨૮, ૮૨૯, ૮૩૦, ૮૩૧, ૮૩૨, ૮૩૩, ૮૩૪, ૮૩૫, ૮૩૬, ૮૩૭, ૮૩૮, ૮૩૯, ૮૪૦, ૮૪૧, ૮૪૨, ૮૪૩, ૮૪૪, ૮૪૫, ૮૪૬, ૮૪૭, ૮૪૮, ૮૪૯, ૮૫૦, ૮૫૧, ૮૫૨, ૮૫૩, ૮૫૪, ૮૫૫, ૮૫૬, ૮૫૭, ૮૫૮, ૮૫૯, ૮૬૦, ૮૬૧, ૮૬૨, ૮૬૩, ૮૬૪, ૮૬૫, ૮૬૬, ૮૬૭, ૮૬૮, ૮૬૯, ૮૭૦, ૮૭૧, ૮૭૨, ૮૭૩, ૮૭૪, ૮૭૫, ૮૭૬, ૮૭૭, ૮૭૮, ૮૭૯, ૮૮૦, ૮૮૧, ૮૮૨, ૮૮૩, ૮૮૪, ૮૮૫, ૮૮૬, ૮૮૭, ૮૮૮, ૮૮૯, ૮૯૦, ૮૯૧, ૮૯૨, ૮૯૩, ૮૯૪, ૮૯૫, ૮૯૬, ૮૯૭, ૮૯૮, ૮૯૯, ૯૦૦, ૯૦૧, ૯૦૨, ૯૦૩, ૯૦૪, ૯૦૫, ૯૦૬, ૯૦૭, ૯૦૮, ૯૦૯, ૯૧૦, ૯૧૧, ૯૧૨, ૯૧૩, ૯૧૪, ૯૧૫, ૯૧૬, ૯૧૭, ૯૧૮, ૯૧૯, ૯૨૦, ૯૨૧, ૯૨૨, ૯૨૩, ૯૨૪, ૯૨૫, ૯૨૬, ૯૨૭, ૯૨૮, ૯૨૯, ૯૩૦, ૯૩૧, ૯૩૨, ૯૩૩, ૯૩૪, ૯૩૫, ૯૩૬, ૯૩૭, ૯૩૮, ૯૩૯, ૯૪૦, ૯૪૧, ૯૪૨, ૯૪૩, ૯૪૪, ૯૪૫, ૯૪૬, ૯૪૭, ૯૪૮, ૯૪૯, ૯૫૦, ૯૫૧, ૯૫૨, ૯૫૩, ૯૫૪, ૯૫૫, ૯૫૬, ૯૫૭, ૯૫૮, ૯૫૯, ૯૬૦, ૯૬૧, ૯૬૨, ૯૬૩, ૯૬૪, ૯૬૫, ૯૬૬, ૯૬૭, ૯૬૮, ૯૬૯, ૯૭૦, ૯૭૧, ૯૭૨, ૯૭૩, ૯૭૪, ૯૭૫, ૯૭૬, ૯૭૭, ૯૭૮, ૯૭૯, ૯૮૦, ૯૮૧, ૯૮૨, ૯૮૩, ૯૮૪, ૯૮૫, ૯૮૬, ૯૮૭, ૯૮૮, ૯૮૯, ૯૯૦, ૯૯૧, ૯૯૨, ૯૯૩, ૯૯૪, ૯૯૫, ૯૯૬, ૯૯૭, ૯૯૮, ૯૯૯, ૧૦૦૦.

રોહિણી.

મહાસુની પાટલીપુત્ર નગરના નિવાસી ધનાવદ્ધ
 દેવની સ્ત્રી હતી તેણી અત્યવયમાશીષ એક સદ-
 ધુલી ધ વિદ્યા બની હતી તે હમેશા નિયમસર વ-
 ર્તમારી અને અર્ધન ધર્મને આચરનારી હતી-
 તેણીના હૃદય ઉપર સ્ત્રી કેળવણીની સારી છાપ પ
 યીન ધર્મની રસ કરતી અને સ્ત્રી ધર્મના પ્રચાર કરતી
 આ તેને નિશ્ચય અવગણવિગ હતી હતો અને એ નિશ્ચ
 યથીજ તેણીનું નામ અવગણવિગ હતી હતો અને એ નિશ્ચ
 રથ પિત્ર થઈ હતું.
 સુની રોહિણીને. પતિ ધનાવદ્ધ એક એક સફરી વ્યાપારી હ-
 તો. તેને વ્યાપાર મેલે એ સફરીવાર વિદેશ ગમન કરવું પડતું હતું.
 તે છતાં તે યવકધર્મ ઉપર હદ આચરતી હતો. તે ગમે ત્યાં
 જતો તો પણ રાત્રાના ધર્મની રક્ષા કરવાને તત્પર રહેતો હતો.
 ધનાવદ્ધ એક અને સુની રોહિણી વચ્ચે માત્ર પ્રેમ વધાયો હતો. સ-
 ? રોહિણી પોતાના પતિની તન, મનથી મેલા કરતી હતી અને
 રાત્રાના ધર્મને યથાર્થ રીતે સાચવતી હતી.
 આ સમયે પાટલીપુત્ર નગરના રાજ્ય ઉપર નંદ નામનો
 રાજા રાજ્ય કરતો હતો. નંદ બીજી રીતે ધુણી અને અગતી

સતી રાહિણી

૧૩૩

તે બહે જીમ રીને રાત્રિને વિરે મારે ઘેર આવે." એમ કહી તે મહાસતીએ તે રાજની ભેટ પ્રીતિ પૂર્વક સ્વીકારી એ દ્રુતીને વિ-
ષ કરી. દ્રુતીએ જઈ રાજને કહ્યું, "રાહિણીએ કહ્યું છે કે, રાજ-
પતે મારે ઘેર આવે." આ સાંભળી વિષથી રાજ ધણે પુરથી થઈ
મર્યો અને બધારે રાત્રિ પડી ત્યારે ઉત્તમ મૃગાર પારજી કરી રા-
હિણીને ઘેર ગયેલ રાહિણીની દાસીએ રાજને આસન આપ્યું.
રાજ તે ઉપર સ્થાય થઈ બેઠો. તેવામાં ભૂમિ ઉપર દષ્ટિ રાખતી
સતી રાહિણી ત્યાં આવી રાજ તે મનોહર રમણને જોઈ
હસ્યે. પડી રાહિણીએ પેતાની સખીઓને સ્નેહ બતાવવાની
ભાવના કરી. બીજીને વગી કહ્યું કે, "રાજની આગળ
ઉત્તમ પ્રકારના ફળથી ભરીને એક થાળ લાવે." સખીઓએ
તેના કથા પ્રમાણે કહ્યું પડી રાજ તે ફળનો સ્વાદ લઈ સસદાયક
સ્થિતિની જમી રાહિણીના મહેલ ઉપર આવેલી ચંદ્રગાથામાં ગ-
યો. ત્યાં તેને નિદ્રા આવવા લાગી. હજુમાં નિદ્રા આવે વગી સ-
ખીઓએ રાહિણીએ તેને પાટી આપ્યું. પડી ફરીવાર તેણે
વગી સરસ નથા વિરસ સ્નેહ જમાવી તે જની રાજને રા-
હિણીને પુછ્યું, "આ નાના પ્રકારની સ્નેહમાં કેટલીક સરસ અ-
ને કેટલીક વિરસ છે એમ કેમ?" રાહિણીએ કહ્યું, "એનો વિ-
રસ તમને મમજાવે છે. આ બધો. એમ આવસુઓને વિ-
રસપૂર્ણ અને વિરસપૂર્ણ રહે છે. આ પુરૂષને જમને વિરે પડે છે,
પડી અને વિરસ છે. એમ નર્મભણિ સુખને જોઈને અવગિત થય
છે, તેમ કામગીર પુરૂષો મુગ્ધાધી બીજીને જોઈને વિરસ
પડે છે. તે સ્વમી, આપણે સર્વ પ્રવલ્લ પિત્રાદિ અને અન્યને
મર્મ પ્રવલ્લ, એ રાજને દ્રુતિ કરે છે. તેથી આપને એ સ-
મર્મનું ઠાવણ કરવું થોડું નથી. આ તે નરની ખણ ક-
રે. ૧ છે. વગી તે સુદિ અને દ્રુતથી જઈ રાજની નથા પડેની

પતનું પુણ્ય લિપાળને કહું હતું.

રાહિણી બધારે પોતાનો અંતઃક્રમ આપ્યો, ત્યારે તે-
શનંદને જોડાવી પોતાના પતિને કહું હતું કે, “મ.તી પા-
ત.થી સાત દેવોની અંદર દ્રવ્ય વાપરજો. તેમાં ખાસ ક-
ષેત્રની પુષ્ટિ માટે વિશેષ ધ્યાન આપજો. એ દેવ સર્વ
જ્ઞાન અને વિપ્રોગી છે. ત્યાં મુખી એ દેવને લિપ્તમ
પુષ્ટિ મળ્યે નહોં, ત્યાં મુખી પીઠ દેવોને પુષ્ટિ મળવાની
દષ્ટિ જરૂરમાં દિવ્ય પદાર્થ છે. એ દિવ્ય પદાર્થના પ્ર-
ત્યક્ષ જન પ્રજા લિપ્ત ગિરિ લિપર આવી છે. જાનના તે
લોએ અસાન રૂપ અધિકારને દૂર કરી નાખ્યું છે. તેથી
જન અને પતની જ્ઞાન દેવની વૃદ્ધિ કરજો.” આ પ્રમા-
ણેના ઉદઘા વચનો સાંભળી તેના પતિ પતિવ્રત એકે તેના
જન દેવની વૃદ્ધિને માટે દુઃખની મોટી રકમ અર્પણ કરી. તે
દુઃખમાં રાહિણીના વચનની સતી અસર થઈ છે એવા ન
જન દેવના લિપ્તજન માટે કેટલે એક મ અર્પણ કર્યા હતા.
દેવ મુખનો શરૂ થયો રાહિણી મુખ પાતી પડેલા દે-
વ અને ત્યાં અપી મનુષ્ય બધ પ્રાપ્ત કરી મુખ પાતે
કર્યો.

દે રાહિણી આ પ્રમાણે પોતાનું લિપ્તજન અને દશસ્ત્રી લ-
પી કરી આ જ્ઞાનની લેન પ્રજાને સતી ધર્મનો પ્રજાવ બ-
તનું અમર નામ મુખી થાલી થઈ છે. એ મહાકવિના લ-
લિપ્તજનની લેન આ પ્રજાને થઈ રહી જવ નું છે. રાહિણી
જ્ઞાન કેવળીના પ્રજાવથી કેવું ચમત્કારી કામ થયું હતું ?
પ્રજા ક વિશિષ્ટ એ તેનું મનન કર્યો તે તેમને મુખ
“ક વિશિષ્ટ રીત ધર્મથી કેવી કેવળીને પડે છે ?
મ.તી આ કેવળીનો પ્રજાવ કેવા મોટામાંથી કેવળી
પડે છે ?” એ પૂછે તેના દુઃખમાં સતી અસર થઈ જવ
જ્ઞાન વિશિષ્ટી બાપુર એકે નંદાજનનારી લેનની
સાદામાં એકે દેવ પૂતે અતરલ દેવ તેને કેવી દેવે મ-

મે.ફને આપનારું પુણ્ય જિપાર્જન કર્યું હતું.

સતી રૈદિણી જ્યારે પોતાનો અંતઃસમય આવ્યો, ત્યારે તેણીએ સજનનંદને જોવાની પોતાના પતિને કહ્યું હતું કે, “મારી પાછળ જિહારવાથી સાન સેવોની અંદર દ્રવ્ય વાપરજો. તેમાં ખાસ કરીને જ્ઞાનસેવનો પુષ્ટિ માટે વિશેષ ધ્યાન આપજો. એ સેત્ર સર્વ સેવોમાં જગત્સાન અને જિપયોગી છે. જ્યાં મુખી એ સેત્રને જિત્તમ પ્રકારની પુષ્ટિ મળ્યો નહીં, ત્યાં મુખી બીજા સેવોને પુષ્ટિ મળવાની નથી. જ્ઞાન એ જગત્સાનમાં દિવ્ય પદાર્થ છે. એ દિવ્ય પદાર્થના પ્રભાવથી આર્થ લેન પ્રજા જિહ્ય ગિરિ જિપર આવી છે. જ્ઞાનના તે જલ્દી કિલ્લોએ જગત્સાન રૂપ અધિકારને દૂર કરી નાખ્યું છે. તેથી હમે જન મન અને ધનથી જ્ઞાન સેવની વૃદ્ધિ કરજો.” આ પ્રમાણે રૈદિણીના ઉચ્ચ વચનો સાંભળી તેના પતિ ધનાવહ શેકે તેના પોતપોતા જ્ઞાન સેવની વૃદ્ધિને માટે દ્રવ્યની મોટી રકમ અર્પણ કરી. તે પછી તેના દુરવ્યમાં રૈદિણીના વચનની સારી અસર થઈ છે એવા નંદર. અજે જ્ઞાન સેવના જિત્તે જન માટે કેટલાએક મ મ અર્પણ કર્યો હતા.

છેત્રે આયુષ્યનો સુવ યવાથી રૈદિણી મનુષ્ય પાત્રી પહેલા દે-રહેડમાં ગઈ અને ત્યાં જ્યથી મનુષ્ય જાવ પ્રાપ્ત કરી મુજિ પદને કંપન કર્યો.

સતી રૈદિણી આ પ્રમાણે પોતાનું જિત્તવલ અને યશસ્વી જીવન પૂર્ણ કરી આ જાગરતની લેન પ્રજાને સતી ધર્મનો પ્રભાવ જાગરત પોતાનું અમર નામ મુખી ચાલી ગઈ છે. એ મહાસતીના જીવન ચરિત્ર જિપરથી લેન સ્ત્રી પ્રજાને ઘણું શીખવવું છે. રૈદિણી જે પોતાના કેમવણીના પ્રભાવથી કેવું જનનની ર મ રૂપ રૂપ” એ વિષે પ્રત્યેક સ.વિ.ક.એ. જો તેનું મનન કરે. તે તેમને માત્રુમ પામે કે, “રૈદિણીના રાં જ પર્વમાં કેવી રીતે રીતે પહેલે છે ? વળી તે સાથે સ્ત્રી કેમવણીના પ્રભાવ કેવા સંકટમાંથી શીલવની સ્ત્રીની રક્ષા કરે છે ?” એ પણ તેના દુરવ્યમાં રીતે અસર ઉપજાવે છે. જિપરના જિહારથી જાગરત એવો નંદરાજ નહીં વાનવથી સતીના સદનમાં નવે. હવે પત્નિ તેમનું સતીએ તેને કેવી રીતે સ-

શ્રીકૃષ્ણને વરે, તેમ તે રાજ ચંદ્રને વરી. પછી શુભ મુહૂર્તમાં તેના વિવાહોત્સવ કરવામાં આવ્યો. રતિમુંદરીનું અદ્ભુત સ્વરૂપ જોઈ લોકો કહેવા લાગ્યા કે, અહો ! આ તે શું દેવી હશે ? કે વિદ્યાપરી ? કે પાતાલ કન્યા હશે ? પછી જ્યોત્સ્નાથી ચંદ્રની જેમ રતિમુંદરીથી અલંકૃત થયેલો ચંદ્રરાજ સર્વથી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને પ્રાપ્ત થયો.

ધાર્મિક અને સાંસારિક કેળવણી પામેલી રાજકન્યાના સહવાસમાં રહી ચંદ્રરાજ પણ ધાર્મિક બની ગયો, તે હમેશાં પાતાની રાજ્યવૃદ્ધિને માત્ર સૂત્રોમાં વાપરવા લાગ્યો. રાણી રનિમુંદરીના કહેવાથી ચંદ્રનરેશ્વરે પોતાની જિનપ્રજને માટે સારી ગારી ચોટુનાઓ સ્થાપિત કરી, અને જ્ઞાનની વૃદ્ધિને માટે મોટી પાઠશાળાઓ અને જ્ઞાનશાળાઓ ઉપાડી.

એકદા કુરુદેશનો રાજ મહેન્દ્રસિંહ કે જે ઘણો બળવાન ગણાતો હતો. તેના સાંભત્તરામાં અ ંયું કે, નંદનનગરના રાજ ચંદ્રના દરબારમાં રનિમુંદરી નામે એક ઘણીજ મુંદ રાણી છે, તેના જેવી અનુપમ સૌંદર્યવતી કોઈપણ રાણી નાંખતકાળે બારન વર્ષના કોઈ રાજના અંતઃપુરમાં નથી. આથી તે સમર્થ અને મુરબીર રાજાએ ચંદ્રરાજ ઉપર એક દૂત મોકલ્યો, અને કહેવરાવ્યું કે, “હે ચંદ્રરાજ, જેમ કમળ અને સૂર્યને તથા ચંદ્ર અને સમુદ્રને પ્રીતિ છે, તેમ આપણે પણ કુલકમાગન પ્રીતિ છે, તે લોપથી જોઈએ નહીં જે પુત્રો સત્તવાળા થઈ પોતાના પૂર્વજોએ કરેલા સંબંધને લોપના નથી, તેઓજ કુળને ઉલોન કરનારા પુત્રો કહેવાય છે. માટે આપણી પ્રીતિમાં વધારો થવાને અર્થે તમે નવી પરણેલી રતિમુંદરીને અમારી તરફ ભેટ તરીકે મોકલો.”

દૂતના અવાં વચન સાંભળી ચંદ્ર રાજ હસીને બોલ્યો:-“હે દૂત, ચંદ્રિત્ર જેમ ચંદ્રને પ્રિય છે, તેમ સ્વર્ગનકોને પ્રિય ન હોય? દક્ષિણ, પ્રિયલાલ, મુશીક, વિનય અને દાન—એ સજ્જનોના ગુણ છે. પરંતુ તારા રાજાએ જે આ કહેવરાવ્યું, તે સાચું નથી. કારણકે, મહાન કુળપતિઓ પોતાની મર્યાદાને ઊંડતા નથી. અને તારો રાજ તો મર્યાદા છે. હીને મારી સીને માગે છે, તો શું નીચ

શ્રીકૃષ્ણને વરે, તેમ તે રાજ ચંદ્રને વરી. પછી શુભ મુહૂર્તમાં તેનો વિવાહોત્સવ કરવામાં આવ્યો. રતિમુંદરીનું અદ્ભુત સ્વરૂપ બેઠ લોકો કહેવા લાગ્યા કે, અહો ! આ તે શું દેવી હશે ? કે વિદ્યાધરી ? કે પાતાલ કન્યા હશે ? પછી જ્યોત્સ્નામી ચંદ્રની જેમ રતિમુંદરીની અત્યંત યથેચ્છે ચંદ્રરાજ સર્વથી ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિને પ્રાપ્ત થયો.

ધાર્મિક અને સાંસારિક કેળવણી પામેલી રાજકન્યાના સંઘવાસમાં રહી ચંદ્રરાજ પણ ધર્મિક બની ગયો, તે હમેશાં પાતાની રાજ્યવંશીને સાત ક્ષેત્રોમાં વાપરવા લાગ્યો. રાણી રતિમુંદરીના કહેવાથી ચંદ્રનરેધરે પોતાની ઈનપ્રજને માટે સારી તારી યોજનાઓ સ્થાપિત કરી, અને જ્ઞાનની વૃદ્ધિને માટે મોટી પાઠશાળાઓ અને જ્ઞાનશાળાઓ ઉઘાડી.

એકદા કુરુદેશનો રાજા મહેન્દ્રસિંહ કે જે ઘણો બળવાન ગણાતો હતો તેના સાંભળવામાં આવ્યું કે, નંદનનગરના રાજા ચંદ્રના હરબારમાં રતિમુંદરી નામે એક ધણીજ મુંદ રાણી છે, તેના જેવી અનુપમ સૌંદર્યવતી કોઈપણ રાણી માં પ્રતક્ષાએ ભારત વર્ષના કોઈ રાજાના અંતઃપુરમાં નથી. આથી તે સમર્થ અને શૂરવીર રાજાએ ચંદ્રરાજ ઉપર એક દૂત મોકલ્યો, અને કહેવરાવ્યું કે, “હે ચંદ્રરાજ, જેમ કમળ અને સૂર્યને તથા ચંદ્ર અને સમુદ્રને પ્રીતિ છે, તેમ આપણે પણ કુલકમાગત પ્રીતિ છે, તે લોપવી નહીં. જે પુત્રો મત્તવાળા ધર્ષ પોતાના પૂર્વજોએ કરેલા સંબંધને લોપના નથી, તેજોજ કુળને ઉદ્ધોત કરનારા પુત્રો કહેવાય છે. માટે આપણી પ્રીતિમાં વધારો થવાને અર્થે તમે નવી પરણેલી રતિમુંદરીને અમારી તરફ ભેટ તરીકે મોકલો.”

દૂતના આવાં વચન સાંભળી ચંદ્ર રાજા હસીને બોલ્યો—“હે દૂત, ચંદ્રિકા જેમ ચંદ્રને પ્રિય છે, તેમ સ્વજનકોને પ્રિય ન હોવાં દાસિવ્ય, પ્રિયભાવણ, મુશીક, વિનય અને દાન—એ સાધ્યનોના શુભ છે. પરંતુ તારા રાજાએ જે આ કહેવરાવ્યું, તે સાંકું નથી. કારણકે, મહાન કુળપતિઓ પોતાની મર્યાદાને ઊંડતા નથી. અને તારો રાજા તો મર્યાદા છેડીને મારી જીતે માગે છે, તો શું નીચ

ભામે પણ પોતાની સ્ત્રી કોઈને આપી જાતી છે ? જુને કહ્યું, “સ-
 ન્ જોમ ન જોડો, સમુદ્ર જ્યારે મપોંદા મૂકે, ત્યારે તેને કોણ રો-
 શકે ? જો સમુદ્રજ જ્યારે દોષ પામે, ત્યારે પાત્ર બાંધવા કોણ
 મર્દ પાવ ? અમારો રાજા અતિ બાળવાનું છે. તેની મેનાના બા-
 ણી પૂત્રી પણ કોઈ સાથે છે, માટે તમારે રામના રાખી જોડ
 ” જુના આમાં વચન સાંભળી અંદ્ર રાજા રોષે બસાઈને કહેવ
 યો. “ અરે જુન, મારી સ્ત્રીની ઇચ્છા કરનારા તારા રાજાને
 કહે તારે જુ પડ્યો. જો તારા મનનો રાજા એવું કેમ જોડે
 ? કોઈન પાતાની સ્ત્રીને પારકે પેર કાઢાવે મોકલી છે ? ન મ
 પોંદા હોય, ત્યાંપણી તેના મનિ કોણ રાઈ શકે ? જુો તમના થી
 ” “ જુ જુ, નીનિમા કહ્યું છે કે, તમે તે પ્રકારે અભાનું ર-
 નું રાજા મોકલો તર બદ્ધ પામે છે, મન્યુ પામેજાને કાંઈ મળ-
 તાથી વળી નીનિમાજ રાજે છે કે, “ કુળના અગાધને માટે
 રાજા જ્યાં કરે. રામના જ્યાંતને માટે કુળનો ત્યાં કરેલ,
 રાજા જ્યાં નહીં રામના જ્યાં કરેલો, અને આત્મપત્તા રાજા
 નું દુરસોના પત્ર પાડ કરેલો.” જુનાં આ વચનો અંદ્ર, અને
 રાજા રાજા વચનજ તેનું કોમળી રાજા નેવ કરી જુને બાહર
 ની મુકેલ. ત્યારબાદ પામેલો જુન કુરુદેમમાં આજ્યો અને તેનું
 રાજા રાજા મંડળને ને તમા પુત્રાંત કરી મંજાવ્યો, તે સંજ
 મંડળના નેવે કુપ વડ્યો. અને મારી રોના રાજા કરી
 નેવર જાત. તરન રેવર મોકલ કરી. રાજા અંદ્ર ને પાત્રી
 મારી મંડળ ને પત્ર નાના પુત્ર કરવાને વિચાર થયો. અને તેની
 મુજબ અર્થે. અનુક્રમે અને રાજાની રાજા પેર પુત્ર થઈ
 ટે તેના રાજાના મોટાજાને અંદ્ર રાજાને મુકેલ પત્રી
 ની નીંદે રાજાને રાજા પત્રીની નેવે રાજા રાજા નેવે
 અને રાજાની મોટાજાને રાજા અર્થપુત્રાંત મોકલ કરી નીંદ
 રાજાને પત્રી નેવે રાજાની રાજા કરી. પત્રી મંડળ
 રાજાને રાજા મોકલ કરી. રાજાને રાજા મોકલ કરી. રાજાને રાજા
 રાજાને રાજા.

મતી રતિમુંદરી પેતાના પતિથી વિયુક્ત થઈ અતિ દુઃખ પા-
ગી તથાપિ એ બદાદર વાળાએ પેતાના શીશની રક્ષાને માટે
૮૬ નિશ્ચય કર્યો હતો. પ્રાણ બચે તો પણ શીશરત્નની રક્ષા કરવી,
તે મારા પત વંદ્ર રાજાને મગી મારા શીશનો પ્રભાવ બતાવી
પરો, જેથી હું સર્વ રીતે આ જગતમાં જીતી શકાવિશ્યેને
નુકરણ કરવા પોત્ત્ય થઈ.

પેતાના કબજમાં આવેલી રતિમુંદરીને મદનને વચ્ચે યથેચ્છા
હેંદ્ર રાજાએ કહ્યું—“ મેં આ બધા મુદ્દનો આરંભ તારે માટે
યો છે. મારી ઈચ્છા બહુકાળે પૂર્ણ થઈ છે. માટે હવે તું મારી
મર્યાદા ચાલ અને તારા જન્મને તથા મૃત્યુને સફળ કર.” રા-
જાનાં આ વચનો સાંભળી રતિમુંદરીએ વિચાર્યું— ‘ પિત્તર છે
મારા કપને તેનથીજ મારા રવાનીની નાની દયા થઈ છે. પેતા-
ના પ્રેમી પતિને પીડામાં નાખનારી નાનીઓના દુઃખને પિત્તર
ના આ દુરાચારી કમી રાજા જુગારની પેડે મારે માટે હતુક છે.
મારા ચિત્તનો આશય તે વિચારનો નથી. પણ હવે મારે મારા
શીશ રત્નને કેવી રીતે સાચવવું ? ક્યારેની દુકાને પાપેચ્છા લોક-
ના જેવું આ દર્શિત છે. આવા દર્શિતનો તો અત લાવવો એ-
ક મેયકર છે. પરંતુ નીનિચાસનું એવું વચન છે કે “ પ્રાણસંટક
કાળે તો કાળનો વિલંબ થાય, તો કાંઈ પણ મેય થાય છે. તેથી
આ વખતે સાદસ નહીં કરતાં કોઈ પણ મુશ્કિલી રાજાને સમજા-
વો.” આલું વિચારી રતિમુંદરી ઉપરથી અનુરૂપ બનવી તેની
કાંઈ બોલી—“ હે રાજા, જો તમે મારી પ્રાર્થના નિષ્ફળ ન કરો, તો
હું તમારી પાસે કાંઈક માગી લઉં ? રાજા સહર્ષ થઈ બોલ્યો—“ મુ-
ંદરી, શી પ્રાર્થના છે ? તે પ્રગટ કર. તારે માટે મારા પ્રિયપ્રાણને
પણ હું તજવું મહું છું. હે મુજ, જેણે પેતાનું ધિર આપ્યું, તેને
પછી ચક્ર આપવી ક્યાં રહી છે ? માટે મને તેવું દુર્બલ હોવા, તો
તે પણ મગી લે. હું તારી માગણી હમંજથી અંગીકાર કરીશ.”
તે ઉપરથી રતિમુંદરી બોલી—“ હે નરકુંજર, હમણા આપણે માવ
શબ્દોથીજ બચાર રાખવો. ચાર માસ મુખી તમારે મારા પ્રશ-

કાંઈપણ અમર થઈ નહીં. વિપથના વિકારથી દગાચેલું તેનું મન તેવું ને તેવું કામાસક્ત રહું. રાજાએ જરા મનમાં એક પામીને કહ્યું, “કામિની, તારી બુદ્ધિ હજી જોઈએ તેવી સત્યચોધક થઈ નથી. એમ જણાય છે. આ સંસારમાં અવતરી શો લાભ લેવાનો છે ? એ વિષે તે જરા પણ રીર્ષ વિચર કર્યો નહીં. યમ, નિયમ, તપ આદિ જે કર્તવ્ય છે, તે સુખના વિયોગવાળા દુઃખી પ્રાણીને કરવાનું છે ? જેમને શુદ્ધ વૈભવ તથા શરીર સંદર્ભની પૂર્ણ સામગ્રી હોય, તેમને એ કરવાનું નથી, તં છતાં કહિ તે આંખિત તપનો નિયમ સ્વીકાર્યો હોય તો, એ તારી તપશ્વર્યા પૂર્ણ કર.

રાજાની આવી રૂપય લોહુપતા અને અજ્ઞાનતા જોઈ રતિમુંદરી વિચારમાં પડી હતી તથા પંહુદયમાં હિમન રાખીને તે પોતાનું તપ કરવા લાગી. તે સતી ન એક નિષ્ક્રી અને શુદ્ધ હૃદયની આંખિતનું તપ પૂર્ણ કર્યું. રાજા મહેન્દ્રસિંહે પણ તેલીના મોહને લઈને હૃદયની આશાકતાને વધારતા તેલીની તપસ્યાનો કાજ માંડ માંડ નિર્ગમન કર્યો.

જ્યારે તપસ્યા પૂર્ણ થઈ, એટલે રાજાએ આવી તેલીને વિનયથી જણાવ્યું, “પ્રિયા, હવે તારું તપ પૂર્ણ થયું છે, માટે મારો મનોરથ પૂર્ણ કર.” રતિમુંદરીએ, કહ્યું, “રાજા આજ તો મારું પારણું છે. રાજા તે દિવસ ધિરજ રાખી ચાર્યો ગયો.

રતિમુંદરીએ જણ્યું કે હવે આવતી કાલે શો મિષ કરવો. રાજા જરૂર મારા શીંગતું ખંડન કરશે, પછી તેલીએ શાસનદેવીનું સ્મરણ કર્યું “મહાદેવી, આ આપત્તિને વખને મારી રક્ષા કરજો. જેથી મારું શીંગ અખંડ રહે તેવી યોજના કરી મારા જીવનને નિષ્કંઠક રાખજો. હું ધર્મમતા, તમારા પસાયથી જગત્માં આહુત ધર્મની દત્તિ રહેલી છે. જિનશાસનનો પ્રભાવ તમારાથી જ પ્રવર્તે છે. ધર્મી જનને કોઈ જાતનો ઉપદ્રવ થાય તો તેને દૂર કરનારાં તમે છે.”

સતીની આ પ્રાર્થના ધ્યાનમાં હઈ શાસનદેવીએ તેલીના શીંગની રક્ષા કરવા માટે તેલીનું રૂપ એવું કર્યું કે, રાજા તેનાથી

શ્રીમતી

સર્વજ્ઞા

મહા સર્વજ્ઞા કન્યા રાજપુત્રી નગરીમા ધરો
હને તેના પિત્રનું નામ ધનદાસ અને મતા
નું નામ ધનસી હતું ધનસીને અનુક્રમે બે પુત્ર
એ ધનપણી મહા મતી શ્રીમતીનો જન્મ થયો

શ્રીમતી ખરખરી શ્રીમતી હતા. તેમની મા મરણુએ ની છ.લા સાથે
મંદિર રહેતું હતું. સત્ર પુત્રોની ઉપર શ્રીમતીનો જન્મ થયો તે
તેમની મા પિત્રને પહોંચા પિય હતી. શ્રીમતી હજુ ચિત્રવટી
હતી તેમની માતા તે ચિત્રવટીના જાતિને જાતનીથી ૧૨૭માં
રાખતી હતી અને મપુર ત્રણથી હ.વરના અંત તે જાતિના સા
વજમાં જ પુરું રમ રેતી હતી

તે વખતે રાજપુત્રી નગરીમા વજાધ રાજ રાજા રાજા હતા. તેના
તેના રાજામાં પ્રથમ પુત્રી હતી અને જર્વ રેતરે તત્કાલ વખતે
નિર્વિખે પડતો હતો. એ વખતે રાજામાં જન્મ્યો એ પુત્રી
પંચમે જન્મ્યા એ રાજપુત્રી નગરી ૧૨૭ પતારી રહે અને તે
નગરી રેતરે હતા રાત્રીને જાતે જુદા રહેતી તે વખતે નગર
જાતી જતા રેતરે છા રાત્રીને જાતે જાતે જાતે જાતે જાતે
જાતે શ્રીમતીની રાજાના રાત્રીને જાતે જાતે જાતે જાતે જાતે

જિનદત્ત શેઠે એ બાલિકાને સારી કેળવણી આપી. બુદ્ધિમતી શ્રીમતી યૌવન વયમાં આજ્યા પેઢેલાં ગુણવતી અને જ્ઞાનવતી થઈ. તેણીનો કંઠ ઘણો મધુર હતો, તેથી તે સંગીત કળામાં સારી પ્રવિણ હતી. કોઈગર એ બાળા જિનાલયમાં જઈ મધુર સ્વરે પ્રભુના રત-વન ગાતી ત્યારે બીજા દર્શકો ચિત્રવત્ થઈ જતા, અને તેમના હૃદય-માં ભકિતજાલવનો દરશાન થઈ રહેતો હતો. અનુક્રમે શ્રીમતી યૌવન વયમાં પ્રાપ્ત થઈ. તેણીનામાં સદ્ગુણ સાથે અનુપમ સૌંદર્ય ખીલી નીકળ્યું. શ્રીમતી વિદ્યાવિલાસિની હોવાથી તેણીના સહવાસમાં તેની સમાન વયની યાવત્રીઓ રહેતી અને તેથી તે વિદ્યાવિલાસ-માંજ પેતાનો વખત નિર્ભગન કરતી હતી.

એક વખતે શ્રીમતી પેતાના પાળક પિતૃપ જિનદત્તશેઠના ઘરની ચેરીમાં પેતાની સમાન વયની સખીઓની સાથે ક્રીડા કરતી હતી. તે વખતે તેણીના નુપૂરના મધુર ધ્વનિથી ગગનમંડળ ગાછ રહ્યું હતું અને તેના લાવડપની કાંઈની ચારે તરફ પ્રકાશ પડી રહ્યો હતો. તેવામાં રત્નપુરનો રાજા રત્નશેખર ત્યાં યઈને નીકળ્યો. તેણે એ મનેહુર બાળાને રમતી જોઈ પેતાનો અશ્વ દોલો રખ્યો, અને તે જિનદત્ત શેઠના દ્વાર આગળ જઈ ઉભો રહ્યો. રાજાને ત્યાં રહેલો જોઈ જિનદત્ત શેઠ દોડી આવ્યો, અને તેણે રાજાને માન આપી આ-સન પાંચરી બેસાડ્યો. રાજાએ શેઠને પુછ્યું, “ભદ્ર રૂપલાવણ્યમાં મુસ્મંદરીને પણ જિતનારી આ બાળા કોણ છે?” શેઠે વિનયથી ઉ-ત્તર આપ્યો, “મહારાજા, એ બાળા મને કોઈ નિર્જન વનમાંથી પ્રાપ્ત થઈ છે. અને તેણીને મેં પુત્રી તરીકે રાખી છે. એ મુંદર બા-ળાએ પેતાના સદ્ગુણોથી અને જ્ઞાનથી મને વાતસલ્ય રસનો પાત્ર કરી દીધો છે, એનો વિયોગ હું શણ માત્ર પણ સહન કરી શકતો નથી. વળી તે મારા નવપુત્રોની એકની એક મંગલકારિણી બહેન થઈ છે.” શેઠના આ વચનો સાંભળી રાજા બોલ્યો—“શેઠ, મારે પણ સો પુત્રો છે, તેમની એ મંગલકારિણી બહેન થાઓ.” એમ રાજા અને શેઠ બંનેની તે પુત્રી થઈ, અને અનુક્રમે યૌવનવયને પ્રાપ્ત થઈ.

તે ચત્રાવતી હતી. ગૃહના પુર—ભારને વધન કરે તે વધુ હોવાથી—એ શબ્દાર્થને શ્રીમતીએ સારી રીતે દર્શાવી આપ્યો હતો. શ્રીમતી વરિસ જ્ઞાની એવા અને પતિ બ્રહ્મમાં તત્પર રહી ધર્મ સાધન કરતી હતી. તેણી દ્વેષમાં નિયમ પ્રમાણે વર્તી પેતાના સતીધર્મની રક્ષા કરતી, અને શત્રુકાના ગુહ ધર્મને બળવતી હતી. સ્ત્રી કેન્દ્રચણ્ડી૩૫ ૬૬૫૩૧ના મધુર દ્વેષને આસ્વાદન કરતી શ્રીમતી પેતાના ગૃહવાસમાં રહી, સ્વકર્તવ્યને સાધતી અને આદર્શ ધર્મને આરાધતી હતી.

એક વખતે ચાર જ્ઞાનના નિખાનૃપ કેાઠં જાતી મુનિ રત્નપુર નગરની રાહરે આવી ચડ્યા, તે ખમર ચાલી સુમતિ ચેડ પોતાના પરિવારને લઈને તેમને વાંદવા આવ્યો. ગુરૂએ તેમને ધર્મદેશના આપી દેશના સમાસ યથા પછી તેમણે ગુરૂને પુછ્યું, "આ શ્રીમતીએ પૂર્વ જીવને વિષે શું ગુરૂન કહ્યું હશે ?" ગુરૂએ જ્ઞાનદ્રષ્ટિથી જોઈને કહ્યું— "ગર્જન નામના જામને વિષે જીવજન નામે એક દરિદ્રી જાણવું રહેતો હતો. તેને દેવતી નામે એક સ્ત્રી હતી. દેવતીને અનુક્રમે આઠ પુત્રોન્નિ થઈ, તે આઠને તેણે મદાસન-કંઠે પરણાવી હતી. તે પછી વગી પણ એક અનામિકા નામે નવમી પુત્રી થઈ. તે તો સ્ત્રીકુલ આદર રહિત છતાં પણ અસ્વયની હતી. પેડે વધીને વયે પેટાંચી, એટલે તેણીને પણ એક માણુવક નામના સિપુકની સાથે પરણાવી. માણુવક તેણીને પરણીને તેણીની સાથે પૂરતી ઉપર બમવા નીજ્યે. બમીને પાછો પોતાને મામ આવ્યે. તેણે આવી પોતાની માતાને પ્રભામ કહ્યું. તેની વડુ પણ સામૂને નમી; સાસુએ પણ વડૂની આશીષ પૂર્વક સંભાવના કરી. અનુક્રમે તે સામૂને રામચર્યાઈ મૃત્યુ પામી. માણુવકે યથાશક્તિ તેણીનું મૃત દર્શ કર્યું. તેના સર્વ પત્નનો ન્યય થઈ ગયે. પછી માણુવક પોતાની સ્ત્રીની સાથે એક નૃસુની છુંપડીમાં રહેવા લાગ્યે.

એક વખતે એ દિવ્યપત્ની અનામિકા વિમળથી નામે પ્રવર્તિની આવી હતી પાસે આવી ચડી ત્યાં સાધીએ તપ ઉપર ઉપરેય આવ્યે— "જોનો, આ જગતમાં તપસ્યા એ દિવ્ય વસ્તુ છે. તે-

સતી સુનંદાનાં આ વચનો તેના પિતા ધનપતિએ છપી રીતે સાંભળ્યા હતા. તે વચનો સાંભળતાંજ ધનપતિને. હૃદયમાં પોતાની પુત્રી સુનંદા તરફ ને વાત્સલ્યભરવ ઉત્પન્ન થયો હતો, તે અપૂર્વ હતો. તે પવિત્ર પિતાએ તત્કાળ પોતાની પુત્રીનો સંબંધ એલીકની સાથે કરવાનો નિર્ણય કર્યો હતો.

પુણ્ય પ્રભાવિક એલીક એક વખતે ભોજન લઈ ધનપતિને ઘેર ચિત્રચાત્રમાં બેઠો હતો. તેની મને વૃત્તિ વિચાર કે તુકોના વિચારમાં મગ્ન થઈ હતી. આ વખતે ધનપતિએ એણીને પ્રાર્થના કરી કે, “ મહાભાગ, આપના પ્રભાવથી તું સંપત્તિવાન થયો છું. મારા દીનગૃહને આપે રાહ્યસ્થિતિપર મૂકેલું છે. હવે આપની પાસે એક પ્રાર્થના કરવાની છે કે, મારી પુત્રી સુનંદાને આપ પરણો. એ સુવમ્મલી સુતા મનોવૃત્તિથી આપનેજ વરી ચૂકી છે. કદિ જો આપ દાક્ષિણ્યતાને ઠોડી એલીકને અનાદર કર્યો, તો તેલી આ સંસારનો ભાગ કરી સાચી દીશા મેલણ કર્યો. વળી આપ એક ધનાઢય પુરૂષ છે, એમ ધારીને હું આપને પુત્રી આપનો નથી, પણ તેલીના પ્રેમને વચ થઈ તેલીની આપની તરફ સ્વાભાવિક પ્રીતિ-જનિત ઇચ્છા પૂર્ણ કરવાને માટેજ હું આ પુત્રી આપને અર્પણ કરવા ઇચ્છું છું. દ્રવ્યની ઇચ્છાથી પુત્રીનો વિક્રય કર્યો, એ ઘણુંજ અધમ ગણાય છે. તેમાં જો પુત્રીને પિતા દ્રવ્ય લઈ પુત્રીને આપે છે, તો તે નરકનો પૂર્ણ અધિકારી થાય છે. કન્યાવિક્રય કરનારા પિતાઓ પતિત થઈ મહાપાપમાં મગ્ન થાય છે. તેમ ને પિતા કેવળ સંપત્તિને જોઈ અનુચિત પતિની સાથે પોતાની પુત્રીનો સંલગ્ન કરવાની ઇચ્છા રાખે છે, તે પણ પાપરૂપ મહાપાપમાં મગ્ન થાય છે. હે ગુણનિધાન અતિથિ, તેથી આપ આ મારી પ્રેમજન પુત્રીને અંગીકાર કરવાની કૃપા કરો. આ નિયમવતી સુનંદા હવે તમારા સિવાય બીજા પતિને નહીં વરે ”

ધનપતિનાં આ વચન સાંભળી એલિક કુમારે ધનપતિને કહ્યું, “ ભદ્ર, તમારી મનોવૃત્તિ મારી તરફ મમતજનુ બની મને વધારે ખુશી હવે છે. પરંતુ તમારી પુત્રીનાં દિનના ખાતર મારે કહે-

સુનંદા સ્નેહવતી થઈને લે લી-“ભદ્ર, તમારાં આ વચનો મને
શંકાથી ભરખરી લગતાં નથી હવે કે, મારી મને વૃત્તિમાં નિ-
શ્ચય છે કે, જો તમારી સાથે વિશદ સચેત્ર થાય, તેજ જ સંસા-
રની દાતા કરી, નહીં તો સુધમ દાતા કશને લખાવું. કદિ
જાણ મને પસંદીને ચાલ્યું જશે, તે હું સીતવત પત્ની મુખે ઘેર
રહીશ સ્વયં મને જાહેર આવશે. તેજ મારા સીતવત પાંડવ
થશે નહિ. ”

કદી સુનંદાનાં આ વચનો મેલ્હિતના હૃદયને અને પાશરક
દરાં હતાં સહુથી મેલ્હિતનાં નિશ્ચય કરી જઈ હર્ષ લાગે
હતે. તેજ વખતે તેના પ્રેમી દુધમના સુનંદા તરફ જ મની કાપત
કર્ષણથી અને તેજે પદપત્ર મોડને રહું, “હોહ, આજે સમગ્રી
વેદા સુતર છે. જાપન જે કુચે તે કરે. આ સરીર દશે આપનેજ
આપીત છે. ”

મેલ્હિતના આ વચન કરી પદ પિયે સુનંદાને મોટા કાલ-
વતે મેલ્હિતની કાચે પાલુથી હતી સુનંદા. મેલ્હિતને પસંદી હા-
થમાં જાત હર્ષ પત્ની હતી મેલ્હિત અને સુનંદાની બેટી સ્વયં
સંહારના અનુપાસને રહે તેમાં સુખ નેતવરને ભગવાની થઈ
હતી સુનંદાના સદાસમાં રી મેલ્હિતે પૂર્ણ વિદ્યાશાલ કચે
હતે. અને મેલ્હિતના સચેત્રાને સુનંદા પેટના નારી હવડને પૂર્ણ
ભગવાન માલતી હતી. અને તેની સત્વિકસમાં મમ પર્ષ
સ્વર્ગત ધર્મની પરમ કાલના કાળે હતાં તેમના દુઃખ પરપર
શુદ્ધ અને પૂર્ણ પ્રેમમાં મમ થતાં હતાં.

મેલ્હિતની કાચે ગુણાલમાં રહેતી સુનંદાને અનુક્રમે મર્મ
રોગે હતે. જા. પાપર સાંતની પદપત્ર અને તેની સ્ત્રી અને સ્વયં
સુધી થતાં હતાં સુનંદાની મના પુત્રને મર્મવતી થઈ નરનવા
મને. રો. કરી હતી અનુક્ર મમ વરતીત થતા પત્ની સુનંદાનું
સરીર દુઃખે થતું થતું, અને તેની મર્મની અને પ્રાણની જાળને
અનુક્રમના હતી. કા. મ. ન્ય નીને મર્મવતી સ્ત્રી. સરીરમાં કેટલા-
કોત જતાને દુઃખદાયક અને છે. પણ સુનંદા તે જાતવેતના કાળે

શુનંદા સ્નેહવતી થઈને લેણી-“ સદા, તમારાં આ વચનો મને ઈંપણ લપાટી લાગતાં નથી. કારણ કે, મારી મનોવૃત્તિમાં નિ-
ય છે કે, જો તમારી સાથે વિવાહ સંયોગ થાય, તોજ આ સંસા-
રી યાત્રા કરવી, નહીં તો મ વચ મ યાત્રા કરવાને તત્પર થવું. કદિ
ના અને પરણીને આશ્વા લયો, તો હું શીંગવન પાળી મુખે ઘેર
ફીથ આપ મને ત્યારે આવશે તોપણ મારા શીંગનું ખંડન
મે નહિ. ”

સતી શુનંદાનાં આ વચનો યે ફીકના હૃદયને સંતેષારક
પાં દતાં અશુભી યેજક શુનંદાના નિઃશ્વર કપર અનિ દર્પ ગમ્યો
તેના નેજ વખને તેના યેમી દુદનમા શુનંદા તરફ લાગને કંપલ
ઈ આવી અને તેને પનપન યેદને કવું. “ યેજ, આજે તમની
૧૧ મુંદર છે. આપન જે કવે તે કરો. આ શરીર દવે આપનેજ
માપીત છે. ”

યેજિકના આ વચન કપરની પનપનિને શુનંદાને મોટા હૃત્વ-
ની યેજિકની સાથે પસણી હતી શુનંદા. યેજિકને પરણી દુદ-
નામાં માંત દર્પ પત્ની હતી. યેજિક અને શુનંદાની જોડી શબક
કંસારના અમુકવને ઘટે તેમાં મુખ મેગવરને ભગ્વણી ઘણ
હતી. શુનંદાના મહાસુમાં રી રેજી પૂર્વ વિવિધાલ કયો
દને અને યેજિકના લયેગરી શુનંદા. પેતના નરી દવનને પૂર્વ
મામ્પનન માનની હતી અને દવની સ્તનવિલસમાં મમ દર્પ
બાદન પમોની પરમ કપાલના કરતાં દનાં તેમના દરવ પરપર
શુદ અને પૂર્વ પ્રેમમા મમ થતા દનાં.

યેજિકની સાથે મુદાવસમાં રોડી શુનંદાને અનુકમે નર્મ
રોડો દને અને અનર સાંજની પનપનિ અને તેની સી લને ઘણુંજ
પુરી થતાં દનાં શુનંદાની અના પુત્રીને મર્મવતી જાત્રી નરનવા
મનેરયો કરતી હતી. અમુક માન જાત્રીના ઘણા પત્રી શુનંદાનું
શરીર દુભાંજ થતું હતું. અને તેની મર્મની અનેક પ્રકારની લપાને
અનુભવના દાંતી મમ ન્ય રીને મર્મવતી સીદા શરીરમા કેદવા-
યોજ લનાને દુઃખદવા લને ને. ૫૫ શુનંદા તે લનારોડા દનાં

ધી જિન ભગવંતની દ્રવ્ય પૂજા કરે. વગી મને એવી પણ ઈ-
યાય છે કે, રાજાનાં વાજિત્રો મારી આગળ વાગે, અને પાત્રો
કરે, તે વખતે હું પંચપરમેષ્ઠોનો મંત્ર જાણું. એટલુંજ નહીં,
તે વખતે હું જીજ્ઞાની પાસે મસ્તકે ઇત્ત મરાણું, મનવાંછિત
આપું, સાધર્મિઓને સંતુષ્ટ કરું, દેશમાં અમારિ પજાણું, અને
પરિપાટી કરી પાછી ઘેર આવું. વગી હૃદયમાં એવું પણ ઈ-
છું કે, સત્પાત્ર સાધુઓને ઘૃતાદિ શુદ્ધ આહાર વેહોરણું. હે
મ, આવો મારો અસાધ્ય દોહડ કોઈનાથી પૂર્વ યાય તેમ નથી.
તમારી આગળ આ સઘની વાત નિવેદન કરી છે. ત્યાંસુધી
તે આ દોહડ પૂર્વ ન યાય, ત્યાંસુધી મારા હૃદયની ચિંતા દૂર થ-
તી નથી. અભયદાન શિવાય હવે મારું અવિત નથી.”

આ પ્રમાણે સુનંદાના દોહડની વાત સાંભળી તેની માતા વિ-
શ્વામાં પડી ગઈ. પોતાની પુત્રીના દોહડની અશક્યતા બાણી, તેણી
તેજસ્ય ખેડ પામવા લાગી. તેણીએ ષડી પોતાના જમાઈ એ-
કને એ વા જણાવી ધર્મિષ્ઠ એણિક સુનંદાનો એ દિવ્ય અને
તેજ દોહડ સાંભળી ઘણોજ ખુશી થઈ ગયો. તેણે પોતાના હૃદ-
ય વિચાર કર્યો કે, “સુનંદાનો આ દોહડ ખરેખર પ્રશંસનીય છે.
તે આવો ઉત્તમ દોહડ કંતપત્ર થયો છે, તેના ગર્ભમાં અવરય
ઈ પુરુષવાનુ અવજ આવ્યો હશે. સગર્ભા સ્ત્રીને આવા ધર્મિક
હૃદ પુણ્યના યોગેજ યાય છે. અને વગી તે જ પૂર્વ યાય, તો
જાણું અને સુગંધ જેવું યાય. પૂર્વે જે હવે જે શુભાશુભ ક-
ર્મું હોય, અથવા અશ્યાસિત કર્મું હોય, તેજ અબ્યાસને યો-
દરીપણુ તેની આગળ તેજ ઉપસ્થિત યાય છે. સુનંદાનો આ દો-
. મારે કોઈપણ સુક્રિતથી પૂર્વ કરવો.” આ પ્રમાણે વિચારી ચ-
ત એણિકે પોતાના સસરા પત્રપતિને પુછ્યું—“શેઠ, આ બે-
તદના રાજાને જે અધપુત્રી હતી, તે હવે છે કે નહીં?” શેઠે ક-
ત આપ્યો. “જરૂરજ સુધી તે હવે છે. તે બતિઅધ રાજપુત્રી
સ્થાવસ્થાથી દીક્ષા લેવાનો નિશ્ચય કરી બેઠી છે. પણ અધને દી-
: લેવાનો અધિગર ન હોવાથી તે પ્રચંડ તપ કરે છે. તે જાણાનું

પ્રમાદિક છે. પ્રસન્ન થયેલા રાજાએ પત્નિપતિ થોડને કહ્યું, “કે-
લી છેલ્લિન, તમે માફ અર્થ રાજ્ય થઈ જુ કરો. ” થોડે કહ્યું,
જ્યને અમે શું કરીએ. જો આપ પૂર્વ પ્રસન્ન થયા હો તો મા-
ફની સુનંદા જે હાલ ગર્ભવતી છે, તેણીનો દોહદ પૂર્વ કરો. ”
એ તે દોહદનો પ્રકાર પુછ્યો, એટલે પત્નિપતિએ તેણીના દોહ-
દ અર્થ વાન નિવેદન કરી હતી. રાજાએ આનંદ પૂર્વક તે વાત
પ્રકાર કરી.

પછી સતી સુનંદાનો દોહદ રાજા - પૂર્વ કર્યો, જેથી સતીની
|| અને તેણીનો પતિ એલિક અતિથય સંતુષ્ટ થઈ ગયા હતા.
સુનંદાનો દોહદ પૂર્વ થયા પછી એલિકે પોતાની પ્રિયા સુનં-
કહ્યું હતું કે, તને દોહદની પ્રાપ્તિથી અભય થયેલ. તેથી તારા
માંથી જે પુત્ર અવતરશે, તેનું નામ અસયકુમાર પાડીશું.
નાં આ વચનથી પ્રિયાનું હૃદય પ્રકુલિત થઈ ગયું.

કેટલાએક દિવસ પછી એલિક કુમારને તેના પિતા પ્રસન્નજિત
એ પોતાના રાજ્યમાં પ્રાણી લીધો હતો, અને સુનંદા પોતા-
પિતા પત્નિપતિને ઘેર રહી હતી. અનુક્રમે સુનંદાએ એક તેજ-
પુત્રને જન્મ આપ્યો હતો, અને પતિના સંકેત પ્રમાણે તેનું
દ અસયકુમાર થઈયું હતું, અસયકુમાર ભાસ્વવયથી પોતાની
મા સુનંદાના સદુપાસમાં ઉછરી નારા સારા સદ્ગુણોના નિધાન
થો હતો. અસયકુમારે જુદાના ચતુર્થથી મોતપદ પ્રાપ્ત કરી જે
તે જોઈથી હતી તેનું મુખ્ય કારણ તેની માતા સુનંદા હતું.
એસિત માતાએના સદુપાસમાં રહેલી સંતતિ કેવી સદ્ગુણી બ
છે, એ વાતમાં સુનંદા સતી પૂર્વ દર્શાવરૂપ છે.

અસયકુમાર જેવા કેળવણીના ચતુર પુત્રની માતા સુનંદા
|| જગતમાં ખરેખરી પુત્રવતી થઈ હતી. તેણીએ કેળવણીના પ્ર-
વર્ગી મગધદેશની રાજધાની રાજશૃદ્ધ નગરીમાં સારી કીર્તિ મે
વી હતી માનુસજ્ઞ અસયકુમારે પોતાની માતાના સર્વ મનો-
હ પૂરા કર્યા હતા. મગધદેશની સર્વ પ્રજા સુનંદાની સારીચિન્તુ
ન કરતી અને તેણીના સતી જીવનને પત્નિવાદ આપતી હતી.

અનિલકા

સદ્ગુણી શાવિકા આહત ધર્મના વીર પુરુષોમાં પ્રખ્યાતિ
મલિકાપુત્રની માના યાય છે. તે પવિત્ર શાવિકાનો જન્મ
પુરામાં વણિક કુટુંબની અંદર થયો હતો. તેણીએ બાદ્ય-
રી કેળવણી લીધી હતી. તેણીને શીશુવયમાંથી જ માતા-
વિયોગ થયો હતો. તેણીને જ્યસિંહ નામે એક ભાઈ
રસિંહ પોતાની જ્ઞેન અલિકા ઉપર સારી પ્રીતિ રા-
ખે. એ ભાઈ જ્ઞેનનો પ્રેમ અપૂર્વ હતો. અલિકા અને
હમેશાં સાનગોષ્ઠી કરી પોતાનો સમય પ્રસાર કરતાં હતાં.
તેની સદ્ગુણી હતી, તેની સૌંદર્યવતી હતી. તેણીના સરીર-
ગ્રીવના ધર્મી ચિત્તાકર્ષક હતી. આવું અનુપમ સૌંદર્ય
નામાં એક અંશ માત્ર પણ રૂપમદ ન હતો; કારણકે,
હું તેણીનું હૃદય દ્રવ્યરૂપના કરતા ભાવરૂપને વિશેષ પસંદ
!

વખને ઉત્તર મયુરા નિવાસી દેવદત્ત નામનો કોઈ વણિક
પાર કરવાને દક્ષિણ મયુરામાં આવી ચડ્યો. તે સાહસિક
સેનાની વ્યાપાર કથાથી દક્ષિણ મયુરાના વ્યાપારી વર્ગને
તે આકર્ષ્યો હતો. કોઈ પ્રસંગને લઈને તે દેવદત્તને અલિકા
સિંહની સાથે મૈત્રી થઈ આવી. શીશુ, ગુણ અને સ્વભા
સમાનતાથી તે ભવેની વચ્ચે ગાંઠ મૈત્રી વધવા લાગી અને
વા લાગી.

એક વખતે અનિતાના પાણિયહાથના વિચારમાં મગ્ન થયેલા તને ઘેર જ્યસિંહ આવી ચડ્યો. પોતાના મિત્રને ચિંતાતુર જોયો તો પ્રશ્ન કર્યો—“ મિત્ર, આલે આટલા બધા ચિંતાતુર દેખાઓ છો ? તમારા હૃદયમાં શી ચિંતા છે ? આ તમારા બે તમારી ચિંતામાં લાગીદાર બનાવો. તમારી ચિંતા દૂર કરે હું ચંચાલિત પ્રયત્ન કરીશ. ”

જ્યસિંહનાં આવાં વચન સાંભળી દેવદત્તે પોતાના મનમાં વિચાર કે, “ આ વખતે સ્વેચ્છા પ્રગટ કરવાનો બરાબર લાગ છે; માટે હૃદયની જાત પ્રગટ કરવી યોગ્ય છે. ” આજુ વિચારી દેવદત્તે પોતાને—“ મિત્ર, તમારાથી ગુપ્ત રાખવાની મારી ઈચ્છા નથી; તમે મને જે ચિંતા પ્રગટ થઈ છે, તે તમારા સંબંધનીજ છે. તે પ્રગટ રીતે કહેનાં મને લજ્જા ઉત્પન્ન થાય છે. ” “ મિત્ર, તમારા સંબંધીથી તમને ચિંતા પ્રગટ થઈ હોય, તો હું તેને સ્હેલી દૂર કરી શકીશ. વળી મારે લીધે તમે દુઃખી હો, એ પણ મનજીવકારી છે; માટે ગમે તેવી વાત હોય, તો પણ મારી આગળથી પ્રગટ કરો, અને આ મિત્રને તે અપરાધમાંથી મુક્ત કરું. ” જ્યસિંહે મુઠ્ઠાભાવથી કહ્યું. જ્યસિંહનાં આ વચનો સાંભળી દેવદત્તે હૃદયમાં આશાના અંકુરો પ્રગટ થઈ આવ્યા. તે ઉચ્ચે દેવદત્તે—“ મિત્ર, તમારી જોડેન અનિતા મુલુવની અને નિતા કુમારિકા છે. તેથી સદ્ગુણી આલિંગની સાથે વિવાહિત થવાની મારી પૂર્ણ ઈચ્છા છે. જો એ વાત તમને રૂચિ કરે લાગે, તો હું તમારા આને કૃતાર્થ થયેલો સમજીશ, અને તમારી મિત્રતાનું ફળ પૂર્ણ મેળવીશ. ”

દેવદત્તનાં આ વચન સાંભળી જ્યસિંહ સત્વર વિચારમાં પડ્યો, પણ તેના હૃદયમાં તે વિષે નિરસ્કર હતો. નહીં તેણે આંખો ઉત્તર આપ્યો—“ મિત્ર, તમારી આ માગણીને હું માન્ય કરી શકી છું, પરંતુ તે વિષે મારે એવો નિર્ણય છે કે, “ જે પણ મારી જોડે અનિતાને પરણે, તે તેણીની માથે મારાજ ધર્યાં. ” કારણકે, જો તેને મને એટલી વધી વધાવી છે કે, તેનાથી હું

કે તે જુદની પાસે જયો, તો મને પણ તે સાસુ સસરાની સેવાનો લાગ મળશે. સાસુ અને સસરાને માનપિતા સમાન જે કુળવધૂ તેમની સેવા કરે છે, તે આ લોક તથા પરલોકમાં યાય છે, અભિક્ષાનાં આ વચન સાંભળી દેવદત્ત બોલ્યો:—
 “યા, તારા ભાઈ વ્યસિદ્ધની સાથે હું પ્રતિજ્ઞાથી બંધાયો છું કે તી સાથે મારે વ્યસિદ્ધ રહેવું.” અને એ પ્રતિજ્ઞાને લઈનેજ તે વ્યસિદ્ધે તારો વિવાહ મારી સાથે કરેલો છે. જો હું હવે મા-તેનાની મેવાલા લાગી, અહિં ન રહું. તો મારી પ્રતિજ્ઞાનો ભંગ થાય. ઉત્તમ પુરૂષે કદિપણ પ્રતિજ્ઞાનો ભંગ ન કર્યો. જોઈએ. તેને નીતિ શાસ્ત્ર લખે છે કે, “કદિ દ્રવ્યનો નાશ થાય, ભાઈએ ન થાય, રાજ્યનો દાગ યાય, તીર્થગમન થાય, પ્રાણનો નાશ અને પીઠું ગમે ને થાય, ને પણ પીર પુરૂષે પોતાની પ્રતિજ્ઞા પાળવાનું નથી.” વળી નીતિશાસ્ત્ર લખે છે કે, “મનુષ્યે નેટ-પોત્તવું કે, જેટલાનો તેનાથી નિર્વાહ થઈ શકે, ઉત્તમ મનુ-જલવું જોઈએ કે, આપણા શબ્દો આપણા મૃત્યુ પછી વૃથા તો જાય. પણ આપણા જીવનમાં તો તે વૃથા ન થવા એ.”

નીતિમાર્ગને અનુસરનારા પતિના આચારો વચન સાંભળી પાળે નીતિ જાળવનારી અભિક્ષા બોલી—“સ્વામીનાથ, તમારા ને એ કે નીતિને અનુસરતાં છે. તથાપિ તેની અંદર પણ ની-તિ અપવાદ છે, તે તમારે ધ્યાનમાં લેવો જોઈએ. જે નીતિ પ્રતિ-જ્ઞા જાળવે મારે લખે છે, તેજ નીતિ પાછી જણાવે છે કે, “આ તમારો માતાપિતા સમાન બીજું તીર્થ નથી, તે પવિત્ર જંગમ ની સેવા કરવાને પુત્રે સર્વદા તત્પર રહેવું જોઈએ. જે પુત્ર તીર્થની ઉપેક્ષા કરે છે, તે પુત્ર અધમ ગણાય છે.” આ નીતિ સ્ત્રીએમ પણ સિદ્ધ થાય છે કે, “માતાપિતાને અર્થે પ્રતિજ્ઞાનો ભંગ થાય, તો પણ તેમાં દોષ નથી.” અભિક્ષાનાં આ વચનો સાં-ભળે દેવદત્ત બોલ્યો—પ્રિય, જો તારામાં સાસુ સસરાની પવિત્ર જ્ઞ હોય, તો તું તારા ભાઈ વ્યસિદ્ધને સમજાવ દે, જેથી તે મને

સમયને જીતી ન શકો.”

અતિથિ આ પ્રમત્તે પેતાના જાણને આશીર્વાદ આપી પેતાના પતિ દેવદત્તાની સાથે ઉત્તર મયુરા જવાને નીકળી હતી. ત્યારે અતિથિ પેતાના જાણને મૃદુમારી નીકળી હતી, ત્યારે તે સમયે હતી. માર્ગમાં તેનીએ એક પુત્રને જન્મ આપ્યો હતો. દેવદત્તે તેનીને અમુક મહત્ત્વની એક ભાષા રાખી હતી. તે કુમારનું નામ પાડ્યું કે તે ત્રિપે દેવદત્તે અતિથિને પુત્ર તો વહિવટ ભક્તિ-વતી જાનિતીએ પેતાના પતિને જુદું હતું કે, એ પુત્રનું નામ મારા જાણ મને મળ્યા પછે મારી તે જાણને દેવદત્ત અતિથિ પુત્ર હતીને દેવદત્તે હતો.

અનુક્રમે દેવદત્ત વિદ્યા અને પુત્રની નવે પેતાના વચનમાં જાણી પેહોંઓ હતો. તેની જાણ એ પેતાના પૂજ્ય મામુ અને સહજા આ જાણ હતી તેમની આશીર્વાદ મેલ હતી હતી પેતાના પુત્ર દેવદત્તને પુત્રની સાથે ને તેની તેના પુત્ર આજીવિતને અતિ આનંદ થયો હતો. હવે મારા પેતાએ પેતાના પૈતૃનું નામ ‘સાધીરુ’ એક પુત્ર હતું હતું પણ અનિદિમાં તે અતિથિપુત્ર એક નામ હતું હતું.

સુશિશિત અતિથિ પેતાના જાણને ચારો કેશવની આપવા લાગી. સુશિશિત માનના સદાસત્તા રહેલા અતિથિપુત્રે યે.અ. વયમાં આવતાં પેહેલાં વિનય, વિવેક, સદાચરણ અને સદનુત્તિ વગેરે ભાવો સુધે મેળવવા કયાં હતા. તે સાથે તેના મુખ હૃદયમાં તેની વિદ્યાના માનના પ્રસાદની ધર્મિક અને સાંસારિક કેળવણીની ઉત્તમ કળા સુશિત થઈ ગઈ હતી.

અનુક્રમે અતિથિપુત્ર યોવન વયમાં આપ્યો, ત્યારે પૂર્વ પુત્રના હૃદયની તેના હૃદયમાં ધર્મિક વિચારોની વૃદ્ધિ અને આ સાંસાર તરફ ઉપેક્ષા થવા લાગી. તે હૃદયમાં શુદ્ધ પાસે જઈ ધર્મ સાંભળવા લાગ્યો અને આ સાંસારનું સ્વરૂપ સમજવા લાગ્યો હતો. શુદ્ધતા સુખની ધર્મદેશના સાંભળતાં અતિથિપુત્રને નિશ્ચય થયો કે, અર્જુનસાહેબમાં રહેલાં વચનો યથાર્થ છે, અને તે પ્રમાણે પ્ર-

તપર રહેલો. પૂર્વકાળે જૈનશ્રીએ પોતાના પતિના વડિલોની તરફ કેવું માન રાખતી હતી. સાસુ અને સસરા તરફ કેવી પૂજ્ય ભુદ્ધિ રાખતી હતી ? એ વાત સતી અતિકાના ચરિત્ર ઉપરથી દેખાઈ આવે છે. તેણીએ પોતાના સાસુ સસરાની દુઃખી સ્થિતિ જાણ પોતાના પતિને કેવાં વચનો કહ્યાં હતાં ? તેણીના એ વચનો હરેક યાચિકાએ મનન કરવા યોગ્ય છે. પોતાના પરમ ઉપકારી પ્રિયજન પુણ્યસિંહનો પત્ન વિશેષ સદન કરી સતી અતિકા પોતાના પૂજ્ય સાસુ સસરાની સેવા કરવાને તપર થઈ હતી. એ તેણીનો મહાન્ ગુણ પ્રત્યેક આવકવપૂર્ણ મંદલ કરવા યોગ્ય છે. વળી મુશિક્ષિત માતાઓની સંતતિ કેવી ધાર્મિક, નીતિમાન અને શક્તિમાન બને છે, એ વાત પણ અતિકાપુત્રની ધાર્મિક ઉત્પત્તિથી સિદ્ધ થાય છે.

શ્રીમતી

શ્રીમતી.

(મહામુનિ અતિમુક્તની માતા.)

પવિત્ર સતી પેદાજપુરના મહારાજા વિજયની રાણી અને આપણા જૈન ઈતિહાસમાં પ્રખ્યાતિ પામેલા અનિમુક્ત મુનિની માતા થાય છે. રાણી શ્રીમતી પેદાજપુરના અધિપતિ વિજયરાજાની યશી પ્રીતિપાત્ર હતી. જાને રાજદેવતી

આદ્ય પર્મના પરમ ઉપાસકે હતાં. દાન, શીજ, તપ અને ભાવ-એ ચતુર્વિધ ધર્મનેતેએ શુદ્ધ હૃદયથી આચરતા હતા. આવા ધર્મી રાજદેવતીને લઈને પેદાજની સર્વ પ્રભાં જૈનધર્મ ઉપર અતિ

તપર રહેલો. પૂર્વકાળે જૈનશ્રીઓ પોતાના પતિના વડિલોની તરફ કેવું માન રાખતી હતી. સાસુ અને સસરા તરફ કેવી પૂજ્ય બુદ્ધિ રાખતી હતી? એ વાત સતી અજિઞ્ઞાના ચરિત્ર ઉપરથી દેખાઈ આવે છે. તેણીએ પોતાના સાસુ સસરાની દુઃખી સ્થિતિ જોઈ પોતાના પતિને કેવાં વચનો કહ્યાં હતાં? તેણીના એ વચનો હરેક સાવિત્રીએ મનન કરવા યોગ્ય છે. પોતાના પરમ ઉપકારી પ્રિયજનનું જીવસિંહનો પણ નિયોગ સદન કરી સતી અજિઞ્ઞ પોતાના પૂજ્ય સાસુ સસરાની સેવા કરવાને તપર થઈ હતી. એ તેણીનો મહાન્ ગુણ પ્રત્યેક સાવકવધૂએ અદ્ભુત કરવા યોગ્ય છે. વળી મુશિસિત માન્યોની સંતતિ કેવી પામિક, નીતિમાન અને શક્તિમાન બને છે, એ વાત પણ અજિઞ્ઞાપુત્રની પામિક ઉત્પતિથી સિદ્ધ થાય છે.

શ્રીમતી

શ્રીમતી.

(મહામુનિ અતિમુક્તની માતા.)

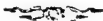
પવિત્ર સતી પેદાજપુરના મહારાજા વિજયની રાણી અને આપણા જૈન ધર્મોદ્ધાસમાં પ્રખ્યાતિ પામેલા અતિમુક્ત મુનિની માતા થાય છે. રાણી શ્રીમતી પેદાજપુરના અધિપતિ વિજયરાજની પત્ની પ્રીતિપાત્ર હતી. જાને રાજદંપતી

આદ્યત પર્મના પરમ ઉપાસકે હતાં. દાન, શીળ, તપ અને ભાવ-એ ચતુર્વિધ ધર્મને તેઓ શુદ્ધ હૃદયથી આચરતા હતા. આવા ધર્મી રાજદંપતીને લઈને પેદાજની સર્વ પ્રભાં જૈનધર્મ ઉપર અતિ

લોહોનો વિસ્તાર કર્યો હતો. તેણીએ શ્રી કેશવજીરૂપ કલ્પલતાને પોતાના રાજ્યમાં નવપદ્મવિન કરી હતી. તે સાથે હીન, દુઃખી અને નિરાશિન લોકોને અ.શ્વ આપવાની અનેક સંસ્થાઓ સ્થાપી હતી. તેણીની પ્રજાઓ રાજ્ય વિષયે પેતાની રાજ્યવશીની સાથે સેઓમાં પ્રસારી અ.દ્વન ધર્મનો મહાન ફલોન કર્યો હતો, તે સમયે ભારતીય જનપ્રજાએ મહાદેવીનુ યથોમાન કરતી હતી. સર્વ જગતે રાજી શીમતીની ધર્મદીર્ઘિ મંત્રી હતી મુનિવરો પણ તેણીને અનિમિત્ત કુમારની મનાવતીકે અને સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા ધર્મને લગુનારી પરમ ધર્મવિદ્યા તરીકે તે જાનીને પાન્યવાદ આપતા હતા. ધન્ય છે એ પરમ સ્વિત્ર સતી શીમતીના સ્વચરને. જનપ્રજામાં એવી મુશિલિન યાવક માતાઓ પ્રગટ થયો, ત્યારેજ આદ્યન ધર્મનો નેજરી મુર્ખ મધ્યાન્હના સમયને પ્રગટ કર્યો.

શ્રી કૃષ્ણી સુતી.

આ સતી ધર્મવિદ્યા પાટલીપુત્ર નગરના નવમા નંદ રાજના પ્રથમ શકદાસની સ્ત્રી થાય છે, અને આદ્યનધર્મના પ્રખ્યાત ધર્મચીર સ્ફુલિત્રની માતા થાય છે. એ સતીનો જન્મ ધર્મે, ત્યારે તેણીના પિતાને લશ્મીનો બહુ લાભ થવાથી તેણીનું નામ લશ્મીવતી પડેલું હતું. લશ્મીવતી બાલ્યવસ્થીજ ધર્મિક અને સ્વિત્ર દુહાવતી હતી. તે સાથે તેણીનામાં બીજા કેટલાએક સ્ત્રીઓને કચિત એવા સંપૂર્ણ સ્વાભાવિક રીતે સહેલા દગા

લશ્મીવતી જ્યારે થોડા જયની રૂડ, ત્યારે તેણીના માતાપિતા-
કે. M-૧૧

આપણે આમંદથી કહ્યું હતું, તથા પિપિતાનો વધ કયાં પછી પ
આપણાં પટેલા કીધકે તે વાત અગીકર કરી ન હતી તેમજ કે-
યાં વેરયાને ધર રહેલા પે.ત.ના મોટા ભાઈ સ્વૃષ્ટિમદ્રનું નામ આપ્યું
હતું. રાજા નહે ન-ક-જ સ્વૃષ્ટિમદ્રને પે.ત.ની પ.મે જો.લા-યો હતો.
વેરયામ આસક્ત થયેલ સ્વૃષ્ટિમદ્રે રાજા પ.મે જવાને કોરયાની આ-
રા માગી. ત્યારે કોરયાને તેને બહાર એક સેવકને પે.ત.ની પ.મે
રોસરીને રજા આપી હતી સ્વૃષ્ટિમદ્રે તેજ વખતે પે.ત.ના પિતા
શકટાતના મૃત્યુ તમ.ચર બાદવા હતા. જેથી તેના હૃદયમાં પિતાને
માટે ભારે ડામણી ઉપત્ત થઈ આપી હતી.

સ્વૃષ્ટિમદ્ર પિતાના મૃત્યુથી હૃદયિય થઈ પે.ત.ની વિધવા માતા
પ.મે આવતાં. તે સર્ગીએ તે વખતે જે જે.પ આપ્યો હતો, તે સ્વ-
ષ્ટિમદ્રના હૃદયમાં પ્રતિબિંબિત થઈ ગયો હતો. તે પછી સ્વૃષ્ટિમદ્ર
રાજા પ.મે જતા રાજાએ તેના પિતાની મોજેપદથી લેવાને કહ્યું,
એટલે સ્વૃષ્ટિમદ્રે તે વાત નિજાર ઉપર રાખી, પછી પે.તે તે વિધિ-
ચાર કરવાને અચોક્કવનમાં ગયો હતો.

વિવિધ વસ્તુની ધટાથી રમણીય અને જાન જાનના પક્ષીઓ-
ના મધુર ધ્વનિથી આનંદમય બનેલા અચોક્કવનમાં શાંતતાથી જો-
ડેલા સ્વૃષ્ટિમદ્ર વિચાર કરવા લાગ્યો. આ વખતે તેની પવિત્રમાતા-
એ આપેલો પૂર્વજે.પ તેના હૃદયમાં અચાનક જામવા થઈ આપ્યો,
તેના હૃદયમાંથી વેરયાના સંગવડે ઉપત્ત થયેલી મહિન છ.વા વિ-
શીલ થઈ ગઈ. પૂર્વ પ્રતિજે.પના પ્રકાશિત કિરણોએ તેના હૃદ-
યના અધઃકરને દૂર કરી નાખ્યું. હવે સ્વૃષ્ટિમદ્રનો આત્મા બહાર
ગયો. વેરયાના મહિન મૃદના સંસ્કારો તેનાથી દૂર થઈ ગયા. તે
પવિત્ર આત્માએ તે વખતે વિચાર કર્યો કે, “અરે, હું કોણ છું? મા-
રી કંઈ સ્થિતિ છે? મારા માતા પિતા કોણ છે? હું એક સતી
શાવિશ લક્ષ્મીવતીનો શ્વક પુત્ર છું. મારા સ્વર્ગવાસી પિતા આ-
દિત્યર્ષના આરાધક હતા. એવા પવિત્ર પિતાનો પુત્ર હું વેરયા-
માં આસક્ત થયો, એ મારી કેવી મોટી ભૂલ! રાજા નહે અને જે મ-
વિપદની મુદ્રા આપતા પારે છે, તે મુદ્રા લઈ રાજ્ય પ્રપચની ઉપા-

૧૨ શીખવવામાં આવતી, તે કાલુવારમાં શીખી લેતી હતી.
 વસુ બ્યારે મુખ્યવયમાંથી મુખ્ય થઈ ચૂકે. વનવયમાં પ્રવિષ્ટ
 તેણીના માતપિતાને કોઈ થોડા પનિની સાથે વિવાહિ-
 કે બારે ચિંતા થઈ હતી. એક વખતે નાગવંશુ પોતાની
 ૨૦ વયની સખી સાથે વાર્તાવિતોદ કરતી હતી, તે વખતે
 માતા છાની રીને ઘરમાંથી તે વાર્તાલાપ સાંજળતી હતી.
 ૧૩ મુને તેણીની સખીએ કહ્યું, “પ્રિયસખી. તું કેવા વરને
 ” નાગવંશુએ જરા લજ્જા સાથે કહ્યું, “જેન, તે વાત
 ૧૪ નાને આધીન છે. તથાપિ એ તેઓ મારી ઈચ્છા. કાલુવા
 નો હું જણાવીશ કે, “જે પુરૂષ યાવજીવિન અદનાદાન-
 ૧૫ ધારણ કરતો હોય, તેના પુરૂષની સાથે મારો વિવાહ
 ” સખીએ આશ્ચર્ય પાતી પ્રશ્ન કર્યો—“ જોન, એ તો
 ૧૬ થાય છે. કદિ અદનાદાનના મહાજાને ધારણ કરનારો
 ૧૭ એ તેનામાં રૂપ ન હોય, અથવા બીજા ગુણો ન હોય,
 ૧૮ કામનો ? ” નાગવંશુ ઉપે સ્વરે જોડી—“ જોન, જે-
 ૧૯ અદનાદાનનો મહાજા ગુણ હોય, તેનામાં બીજા ગુણો સ્વા-
 ૨૦ રીને હોય એકાએક. જે પુરૂષ જરૂરી વસ્તુને તેની અદનાદાન
 ૨૧ ની ઈચ્છા કરતો નથી, તે પુરૂષમાં ધર્મ, નીતી, દયા અને
 ૨૨ વરેદ ગુણો સ્વતંત્ર રીતે રહેલા હોય, એમ સમજી
 ૨૩ બીજી વસ્તુ જેવી હોય. ૨૪ ધર્મ, એમ સમજનારો
 ૨૫ ધર્મને સમજે છે— એમ સમજવું. જે વસ્તુ કોઈ બીજાનો
 ૨૬ જે વસ્તુ બીજાની સત્તાની છે, તે વસ્તુ હોય. એ બીજાને
 ૨૭ એમ સમજનારો પુરૂષ નીતિના તત્ત્વને મારી રીતે સમજે છે.
 ૨૮ કોઈ બીજાની પ્રાપ્તિ છે—મમત્ત્વ છે, તેથી વસ્તુ જેવલથી
 ૨૯ હાથમાં રહેતું હોય. ૩૦ ધર્મ—એવું વિચારને કરનારો પુરૂષ
 ૩૧ ધારણ કરનારો હોય છે. ૩૨ એ જો મારા અદનાદાનના મહા-
 ૩૩ ધર્મ ધારણ કરનારો છે, તે પુરૂષ સર્વ રીતે પ્રશસ્તનીય છે અને
 ૩૪ રૂપની સાથે જે જોઈએ જરૂર સંગ્રહ એકાદ છે. તે સૌ સર્વ
 ૩૫ મમત્ત્વની છે. ”

રાખજો, અને સર્વથા તેનું મનન કરી તમારા પુત્રો અને
ના સંબંધને માટે વિચાર કરજો. લાકડે માંકડું વળગાડ-
ને યોજના સંપ્રતકાળે ચાલે છે, તે કુરીવાજને પિછારીતેમાં
કરજો. પૂર્વકાળે વર અને કન્યાના સંબંધ વખતે કેવો
કરવામાં આવતો હતો? અને વર તથા કન્યાની માતા પોતા-
નાનાના વિશદ સંબંધમાં કેટલો વિચાર કરતા હતા? તે પૂર્વ
અનુસરવા પ્રયત્ન કરજો.

પોતાની પત્ની પનશ્રીનાં આ વચન સાંભળી યતદત્ત પ્રિય-
સર્વવાહની પુત્રી નાગવમુની તેલીના જ્ઞાનાદિ શુભેાને માટે
પરીક્ષા કરાવી હતી, અને પછી પોતાના પુત્ર નાગદત્તની સાથે
સંબંધ જોડ્યો હતો.

આ તરફ નાગવમુએ પત્ર નાગદત્તના શુભેાની તારીફ સાંભળી
હરવાને માટે પોતાની અંતરંગ ઇચ્છા પ્રગટ કરી હતી. અને
તે જોને વિદ્વાન ધર્મનિષ્ઠ અને સદ્ગુણી જોડેના મોટી ધામ-
ની વિશદોત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો.

નાગવમુ પોતાની ઇચ્છા પ્રમ જો અદત્તાદાનના મહામનને ધારણ
રા નાગદત્તને પરણી હૃદયમાં અતિ આનંદ પામી હતી, અને
ના હૃવનની સાર્થકતા માનતી હતી.

આ અરસામાં એવું જન્યુકે વમુદેવ નામનો એક ગૃહસ્થ ર-
હ્યો. તે કોટવાળના અધિકાર ઉપર હતો. તેણે નાગવમુના
અને સૈંદ્યની પ્રશંસા સાંભળી તેણીના પિત્ર પ્રિયમિત્રની
તેણીનું માતૃ કંથુ હતું, પણ પ્રિયમિત્રે તેની માતૃલેખે અન્ત-
રી નાગવમુને નાગદત્તને આપી હતી, આથી જો કેટલેક
માં ભારે ઈર્ષ્યાને લઈને હમેશાં નાગદત્તનાં ઊદ્ધાર જોડે રહે

એક વખતે વારણસીનો રાજા અશ્વમેધ કરવાને જાહેર
કર્યો હતો, તેવામાં તેના કાનમાંથી કુંડલ પડી ગયું હતું તે
અજ્ઞાત હોવાથી અશ્વને દોડાવે દોડાવે સર્વે સર્વે દોડે
માર્ગે રાજાનું કુંડલ પડી ગયું હતું, તેજ અર્થે નાગદત્ત અત્રી સ-

વચન સાંભળી નાગદત્ત વિચારમાં પડ્યો. તે વખતે તેની સતી સ્ત્રી નામવયુ હૃદયમાં હોંમતને ધારણ કરીને બોલી હતી. જે તેણીના ધર્મવીરપણાનાં વચનો સંભળે માટે હૃદયમાં સ્થપિત કરવા યોગ્ય છે. વીરધર્મની વીરધાત્રિકાએ ઉચે સ્વરે પોતાના પતિને કહ્યું, “સ્વામિનાથ, અવિચારી રાજાની આજ્ઞાને આધીન થાઓ. તમારામાં અદત્તાદાનનું મહામન જે સ્વયં રીતે હોય, તે તમરા શરીરની રક્ષા થયા વિના રહેશે નહીં. તમ રી ટેક અને સચળા શૂળી-નું સ્થાનની આગળ આજ પ્રત્યક્ષ થયે, અને ધર્મના અધિષ્ઠાત્રક દેવના તમારી વાજે દે હોય.” પોતાના મરી શા વકના અ વચનોએ ધર્મવીર નાગદત્તના હૃદયની હોંમતને દ્વિગુણિત કરી હતા. તત્કાળ તે ધર્મવીર રાજાને ગેરકે.ને આ લીન થયે, અને હૃદયમાં હોંમત ધારણ કરી તત્કાળ આજ્ઞા. રાજાની અધમ આજ્ઞાને લઈને રાજા ગેવકોએ નાગદત્તને મોકલ ઉપર ચલાવ્યો, અને આખા નગરમાં ફેરવી નેને શૂલી ઉપર લઈ જવામાં આવ્યો. નિરપરાધી નાગદત્તને શૂળી ઉપર ચલાવતી વખતે હજારો મનુષ્યો એકઠા થયા હતા, અને જાજિત્રોના નાદ થઈ રહ્યા હતા. જેવ.નાં નાગદત્ત શૂળી ઉપર ચાલ્યો, તેવામાં તે શૂળી ઉપર એક દિવ્ય ત્રિદાસન થઈ મળું. તે સમયે રાજા દેખાત જોઈ લોકો આશ્ચર્ય પામી ગયા. તે વાતો સાંભળી વારાણસી નગરીને રાજા જિનમુનુ ત્યાં આવ્યો, અને તે દેખાત જોઈ તેના હૃદયમાં અતિ આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થઈ આવ્યું. આ વખતે શામનદેવીએ ઉચે સ્વરે આકાશવાણીથી કહ્યું,—“આ ધર્મવીર નાગદત્ત નિરપરાધી ઉત્તમ પુરુષ છે. તેને અદત્તાદાનનું મહામન ધારણ કરેલું છે. કદિ પ્રાણ જાય, તો પણ તે પારગી વસ્તુ લે નહીં. આ ધર્મવીર ઉપર વસ્તુદેવ કોટવાળે ખેડું આજ ચલાવ્યું છે.” શામનદેવીની આથી આકાશવાણી સાંભળી રાજા અને બીજા લોકો સાનંદાશ્ચર્ય થઈ ગયા હતા. પછી રાજા તે નાગદત્તને નાગેન્દ્ર (શૂળી) ઉપર ચલાવી ઘણી પામપૂમ સાથે પોતાના દરબારમાં લાવ્યો હતો, અને તેનું બારે સંમન કર્યું હતું.

સતી નામવયુ પોતાના પતિને બારે સંમન લેઈ હૃદયમાં આ
S. M-૧૭

નામદત્ત મુનિ યદ્યં મુનિગામી થયા પછી સતી નામવસુમે
ગાની અંત્યાવસ્થા ધર્મિક જીવનમાંજ ગાની હતી. તેણીએ
હૃતધર્મનો ઉદ્ધોગ કરવાને વારાણસી નગરીમાં એક મેઢી ધર્મ-
શાળા સ્થાપી હતી, અને તે અંગે ધર્મિક જ્ઞાનની વૃદ્ધિ કરવાને
વિષય પ્રકારની યોજનાઓ રચેલી હતી તે શિષ્યાય જ્ઞાનરોવની
મે કરવાને પોતાના તરફથી તેમજ શાસ્ત્ર તરફથી મેઢી જ્ઞાન-
તા દેવાયી હતી, અને તે દ્વારા સાધર્મિ વાતસત્યનો મદન પ્રભાવ
રાણસી નગરીની જન પ્રજાને સારી રીતે દર્શાવી આપ્યો હતો.

પ્રિય ધર્મજ્ઞેનો, આપણા કેવળી ન ગદત્ત મુનિની ધર્મપત્ની
મયમુના જીવન ઉપરથી મારો જોષ મહત્ત્વ કરજો, અને તેના
તમ જીવનનું અનુકરણ કરવાને તન, મન અને ધનથી પ્રયત્ન
જો. તેમજ અદ્વિતાદાનના મહાભરતને ધારણ કરનાર નામદત્ત કે-
ળીના ચરિત્રની ઉત્તમ છાંય તમારા હૃદયપર પાડી તેની ઉત્તમ
વના ભાવ્યા કરજો. જોયી તમે તમારા જીવનમાં ઉચ્ચ સ્થિતિને
મ કરી આ લોક તથા પરલોકના મુખના સર્વ અધિકારી
દ શકશે.

મુનિદા

મતી રાજગૃહ નગરીના ધનેશ્વર નામના સાર્થવા-
હની સી આજે ત ધર્મવીરમંડળમાં પ્રખ્યાતિ પામેલા
કૃતપ્રવચ કુમારની માતા થાય છે. સતી મુનિદા
પોતાના પિતૃગૃહ (પીયર)માં રહી સારી કેળવણી
મી હતી તેણીના પવિત્ર હૃદયમાં ધર્મિક અને વ્યવહારિક જ્ઞાનની
જુ પ્રમા પડી હતી.

તી મુખદ્રા અને કૃતપુણ્યની સ્ત્રી ધન્યા જાનેજ તેના નિર્ધન ઘરમાં
હતાં. ધનેશ્વરે પુત્રને માટે અનંગમેના વેશ્યાના વિજ્ઞાસમાંજ
તાની સંપત્તિ ગુમાવી દીધી હતી. તેથી મુખદ્રા અને ધન્યા
સ્થિતિમાં આવી પડ્યાં હતાં. એક વખતે સની મુખદ્રાને અકસ્માત
જ્વર ઉત્પન્ન થઈ અ.બો, જ્વરનો પ્રગળ વેગ જોઈ સતી મુખદ્રા-
એ બળ્યું કે, આ જ્વર તેણીના પ્રાણનો નાશ કરશે. તત્કાળ તે
વેદુષી બાળાએ પોતાની પુત્રવધૂ ધન્યાને બોલાવીને કહ્યું—“ભદ્રે,
હવે મૃત્યુને શરણ થવાની છું, આ મહાજ્વર મારા જીવનનો
અંત લાવશે, તેથી તારે માટે જે ઉપદેશના વચનો કહેવાની મારી
ઉઠ્યા છે, તે તું સ.વધાન ધર્મને સાંભળ. વત્સે, તું કુત્રીન ધાવક બા-
ળા છે. સ્ત્રી કેળવણીના સુગંધથી તારું દૃઢ્ય સુવાસિત થયેલું છે.
તેથી તને વિશેષ કહેવાની જરૂર નથી, તથાપિ સાસુ તરીકેના મારા
કર્તવ્યને અનુસરી મારે તને હિનોપદેશ આપવો જોઈએ. હું મૃત્યુ
પરમ્યા પછી તારે આ ગ્રન્થગૃહમાં રહેવાનું છે, તેથી ઘણી સંભાળ
રાખવાની આવશ્યકતા છે. આપણ ધા.વિકાએને પોતાના જીવનમાં
ખરીરીતે રક્ષણ કરવા યોગ્ય વસ્તુ સીંગરતલ છે. એ જાવરનની સ-
ર્વદા રક્ષા કરજે, તારો પતિ પિતાના મોહથી વેશ્યાના સંગનો ભો-
ગ થઈ પડ્યો છે, હવે તેમાં આપણે ઉપાય શાકનો નથી, તેથી તું
વિશેષ અપશેષ કરીશ નહિ, જ્યારે તારા મનમાં એ (વપેનો અપ-
શેષ થાય, ત્યારે તું કર્મની સત્તાનું રમરણ કરજે, અને તત્વજુદ્ધિ-
થી આ સંસારના સ્વરૂપનો વિચાર કરજે. એમ કરવાથી તારા દ્વ-
હયનો શોક દૂર થઈ જશે. વત્સે, આપણા આ ઘરમાં વેશ્યાના યોગ-
થી તારા પતિએ દ્રવ્યની મહાન્ હાનિ કરી છે. તો હવે આ દીનગૃ-
હમાં રહીને તારે જે દિવસને નિર્ગમન કરવાના છે, તે બધા દુઃખ-
મય છે. તેમ છતાં તું હૌમત રાખી વર્તજે, હવે ઘરમાં કાંઈ દ્રવ્ય
રહ્યું નથી, તેથી તારે માટે મને ઘણી ચિંતા થાય છે. પણ તેનો કાં-
ઈ ઉપાય મારાથી સાધ્ય થાય તેમ નથી. હવે હું આ સ્થિતિએ
આવી પહોંચી છું, તેને માટે હવે તારી પામે એક આધાર રહ્યો
છે કે, જે તારા આબૂપણે અઘાપિ અખલિત રહેલ છે. તે આબૂપ-

યો હતો. પોતાની ઉપકારિણી અને સતી સ્ત્રીને સુખ આપ-
તે કેટલોએક સમય ગૃહાવાસમાં રહો હતો, અને તેણે મુસા-
દરી કેટલુંક દ્રવ્ય સંપાદન કર્યું હતું. તે વૃત્તાંત તેના પ્રખ્યાત
રેવમાં સારી રીતે આપેલું છે.

શ્રેણીકે અને અભયકુમરના ઇતિહાસમાં કૃતપુણ્ય પ્રખ્યાત
તેને ભગવાન મહાવીર સ્વામીનાં દર્શન થયેલાં છે. વીરપ્રભુએ
તેને તેના પૂર્વ ભાગની વાત કરી, ત્યારે તેના હૃદયમાં તીવ્ર
વ્ય ઉત્પન્ન થયો હતો અને તેથી તેણે પુત્રને ગૃહભાર મોંપી
તાના જીવનનો પૂર્ણ ભાગ મેળવ્યો હતો. કૃતપુણ્યે પોતાની
તા મુલશાએ આપેલી પૂર્વની કેળવણીનું સ્મરણ કરીને પોતાના
થનો સાત દોરોમાં વ્યય કર્યો હતો. અને તેથી આર્હત પ્રમાણે
તેક પ્રકારની ઉત્તતિનો લાભ આપ્યો હતો. આખરે એ મહા-
માય ચારિત્ર પાળી દેવડોકનો અધિકારી બન્યો હતો.

સતી સુમદ્રાનું નામ એ મહાનુભાવ પુત્રના ચરિત્રની સાથે ગ
ય છે, અને અત્યાપિ તેણીનું સ્મરણીય ચરિત્ર આર્હત ધર્મની
યસમૃદ્ધિમાં યાવત્ચંદ્ર દિવાકર સુખી ભવમાન રહેલું છે.

પુણ્યલક્ષ્મી.

(પુંડરીક અને કુંડરીકની માતા.)

આ

સતી મહાવિદેહ દેવમાં પુણ્યલક્ષ્મી વિજય
ની અંદર આવેલી પુંડરીકલ્પી નગરીમાંના

ભાગ મહાપદની રાણી અને આર્હત ઇતિહાસમાં પ્રખ્યાત પુંડરી-

જાણપરવશી રોનાના જાળપુત્રોને ધાર્મિક સંસ્કારવાની કેળવણી આપવા માંડી, અને તેમને ધર્મ તથા નીતિના પવિત્ર માર્ગ તરફ દોરવા માંડ્યા. બંને બાઈએ માતાની જાળકેળવણી સાથે લેવા હતા, પણ પુંડરીકના હૃદયમાં જેવી તે કેળવણીની છાપ પડતી, તેવી કુંડરીકના હૃદયમાં પડતી ન હતી.

એક વખતે નગરીની બહાર આવેલા નહિનીવનમાં કોઈ લીન મહામુનિ આવી ચડ્યા. આ ખમર માંજની રાજ્ય મહાપદ્મ પોતાના મને પુત્રોને લઈ તેમને વહના કરવા ગયો. તે વખતે તેજસ્વી પુંડરીકને જોઈ તે માની મુનિના ભાવુતામાં આશ્ચર્ય કે. આ રાજકુમાર ધર્મના ઉપેક્ષારી થયો, આથી મુનિએ તેને ઉદ્દેશીને ધર્મદેશના આપી મુનિની દેશનામાં લેમ કહેવ.માં આશ્ચર્ય કે, "આયિ, બ્યારિ અને ઉપાધિની વેદનાથી ભરેડ. આ અસર સંસારમાં અદ્વપપણ મુખ નથી, એમ ભાવુતા છતાં પણ આ જીવમત્લીન ધર્મને અચરનો નથી." આ મહારાકયની અતર રાજ્ય મહાપદ્મ. પુંડરીક મને કુંડરીકના હૃદયમાં યર્ષ લાગી. પરંતુ તે વખતની યોગ્યતાને ઇને મહાપદ્મ તત્કાલ પે તત્તુ રાજ્ય પુંડરીકને એવી સંયમ લેવા તપર થયો.

મહાપદ્મે ઘેર આવી પેતાની સતી સ્ત્રીની આગળ સંયમની વાત જણાવી, એટલે તે મહાસતીએ પોતાના સંસ્કારી હૃદયમાંથી જે ઉદ્ગારો કાઢ્યા હતા, તે અપૂર્વ હતા. સતી પદ્માવતીએ વિનયથી કહ્યું કે, "પ્રાણનાથ, તમારા સદ્વિચારને હું અભિનંદન આપું છું. ધર્મસાધન કરવાની આ ચે.અ વય છે, અને તેને માટે તમે જે દેતી ગયા છે, તે ઘણું જ યોગ્ય થયું છે. જે પુરૂષ યાવજીવિત સંસારના મોટા ખાડામાં પડી રહે છે, તે પુરૂષ પોતાના પાતમાને વચિત કરે છે, અને તેથી ઘણું દુઃખી થાય છે તમારી નેતૃત્તિ જે સન્માર્ગની સાથી બની છે, તેથી તમે તમારા આત્માને વચિત કરતા નથી, પણ તેનો ઉદ્ધાર કરવાને તત્પર થયા છે. પ્રાણનાથ, તમે ખુશીથી તમારા આત્માનું શેષ કરો, હું તેમાં અનુમેદન આપું છું, અને તમારી સહચારિણી થવાની ઇચ્છા

જાત હતી, તેણે અનેક ઘાનના નિમૂનિવાળા પદાર્થો ખાવા માંડ્યા અને તેથી તે આખરે ત્રિશુલિકા (જ.હ.)ના રોગથી આત્મધ્યાન રોગો મુક્તિ પામી ગયો હતો. અને કુચરકારોના યોગથી ને સાત નારદીનો અધિકારી થયો હતો.

સતી પદ્મવતીના શુભ મંત્રક. અને પ.મેલા પુંડરીકે ચાલિત હતું. સંયમની આર.ધના કરી હતી, અને તેણે પોતાની માતાની પૂર્વની કેળવણીને સર્વ રીતે સાર્યક કરી હતી. પુંડરીક જેવા વિદ્વાન અને સંયમી પુત્રને પ્ર.મ કરી સતી પદ્મવતી અ. જગતમાં વિખ્યા. નિ પાઠ્યાં છે. તે ઉપરથી વીજી મ.ત.આ પે ત.ના સંત.ને.ને શા. રાની શીતજ છ.યામાં રાણે છે. તે માતાએ. પે ત.ના જીવનને ઉજવણ કરે છે, અને જ તે સદ્મનિની પાત્ર અને છે. પુંડરીક જેવા મમર્થ મહાનુભ.વની માતા પદ્મવતીનું જીવન દરેક અ.વિકાએ મનન કરવા જેવું છે. જનમ અ.વિકા તેનું અનુ. રણ કરી પોતાના જીવનને ઉજવણ કરવા ત-પર થયે, તે તેણીના જીવનમાં તે સર્વ પ્રક.રે વિજયવતી, ધર્મવતી અને શય:સાધિ. રસા વિના રહેશે નહીં

અમરુદ્ધરસી

પવિત્ર સતી આર્હત ચરિત્ર.નુયોગમા પ્રખ્યાત એવા સુદર્શન શેઠની માતા યાય છે. તે સતી. એ સુદર્શન જેવા ધર્મવીર પુત્રને જન્મ આપી પેતાની શાવક માતા તરીકેની ઉત્તમ કીર્તિને

તરી રાખ્યો હતો, અને તેથી તે સમયની ઉપયોગિતા સાચવવાને
સહા તરફ રહેતી હતી.

મની અર્ધદાસી ધણીનાર ચણપુરીની અવિશ્વાસને એકઠી
 રતી, અને તેઓની વચ્ચે સીકેંગરણીની પ્રથા સા કરી માનવ છ-
 નની હુલેબાઃ વિરે સારી ચર્ચા કરવી, અને પછી પ્રભાવના કરી
 વિશ્વ સમાજને વિશ્વજન કરવી હતી. તેજીન આ પ્રવર્તનથી
 ધણપુરીની અવિશ્વાસમાં જાન અને ધર્મની સારી રુદ્ધિ
 આર્થિક અને અર્થિકને

અર્થાત્ અને અર્થાત્ પોતાના યાવક સંસારને લીધેલાં
મુખે દિવસે નિર્મળ કર્યાં હતાં એમ કર્યાં સગી અર્થાત્
સમર્થ થઈ, અને ગુમ દિવસે તેણીએ એક તેજસ્વી કુમારને જન્મ
આપેલ કુમારનું સ્વરૂપ દર્શનીય હોવાથી તે દેખીને તેનું સુદ-
શન નામ પડ્યું, અને તેની ખુશાલીમાં અનેક પ્રકારના પામિક
ઉત્સવો કરવામાં આવ્યા હતા.
સુદર્શન બાલક થઈને

સુદર્શન જાણવવાથી તેની માતા બહુ દુઃખી પડે છે. સારી કે-
ળવ-પી પામશે. હોય. સુદર્શન સંવિદ્યા માતાએ પોતાના ભ.ગુ-
પના હૃદયમાં ધર્મ અને નીતિના ઉત્તમ સરસારો આપેલા હતા.
તે જાણક માતાના શિષ્યજીથી નમ, કષ્ટ, વિનીત અને વિવેકી
ધરો હોય. જ્યારથી તે કુટુંબમાં જાય, ત્યારથી તે જાણક
પરમજી મંત્રના અસ્તુત કરનાર કિશોરો થાય. જ્યારથી તે જાણક
હીની વચમાં તે તેજી આપવડા કિશોરો થાય. જ્યારથી તે જાણક
અને પોતાની માતા પ.મે તેની કિશ. કરનાં પત્ર તે રીજીયે. હોય
સુદર્શન જોમ જોમ વચમાં વપનો ગયે, તેમ તેમને જાનમા પડ
વપનો ગયે. હોય.

કુમર મુદ્યાનંદ વન વચના આરંભમાં તેણે એક અર્થવિષયનો
અને અલગ અલગ વિષયો ઉત્તમ રીતે બતાવ્યા હતા. અર્થવચનીની
સૌખ્યમાં તેની મ.રી પ્રતિષ્ઠા વધી હતી તે સમયે તે વડા
અને દલ હતા. અ.ત. વિદ્યાની અભ્યાસ કરીને અર્થવચનીની
સૌખ્યમાં તેણે ક.ઈ.૧૩ સંપાદન કર્યું હતું તેની અર્થ

રેકાએને શાવકસંસારનું શુદ્ધ સ્વરૂપ સમજાવ્યું હતું, અ-
ક ય વિકાએને માર્ગાનુસારિત્વી કરી હતી. તે સમયે બાર-
ઃ આર્હંત પ્રજા સતી અર્હંદાસીના ઉપકારાની પ્રશંસા કર-
ને તેના પવિત્ર ગામને સ્મરણ કરતી હતી. આખરે એ સા-
રિત્ર ધર્મને યથાર્થ પાળી સદ્ભૂતિની અપેક્ષારિત્વી યથા આ-
ંગી અદૃશ્ય યથા ગઈ છે. તેણીના દ્રવ્ય શરીરનો અભાવ થ-
હતો, પણ તેણીનું ભાવ શરીર તેણીના પુત્ર ધર્મધીર સુદ-
ના ચરિત્રાની સાથે અદ્યાપિ વિદ્યમાન છે. નર્વ આર્હંતપ્રજા
દૃષ્ટિથી તેણીના ભાવ સ્વરૂપને સારી રીતે અવલોકન કરે છે.
ના પિતાના સાંસારિક વિયોગ પછી સુદર્શન પાતાની પ્રિ-
તોરમાની સાથે ગૃહસ્થસારમાં રહ્યો હતો. સુદર્શન અને
મા હમેશાં સ્વધર્મનું આચરણ કરી પાતાનો સમય પ્રસાર
કુળે તેઓ બંને દંપતીના હૃદયમાં આર્હંત ધર્મને માટે હ-
ત્રદ્વિચારો પ્રગટ થતા હતા. તેઓ પરસ્પર મળીને આ-
કેહેનાં હતાં કે, “ હરેક પુરૂષ વા સ્ત્રીએ સમ્યક્ત્વને સં-
કરવું જોઈએ. સમ્યક્ત્વ જોધિતીજરૂપી વૃક્ષનું મૂલ છે, પુ-
ત્ર નગરનું દાર છે, મે.સરૂપી મેહેલની પીઠ છે, અને વગી તે
ત્રંપત્તિનું નિધાન છે. જેમ સમુદ્ર રત્નોનો લંગર છે, તેમ
મકિન સર્વ સહસ્રલોનો લંગર છે, અને તે ચરિત્રરૂપી
પાત્ર છે. તેજ સમકિનની કે.જી પ્રશંસા ન કરે ?”

। બંને દંપતી આ પ્રવચ્ને સમકિનની પ્રશંસા કરી હૃદયમાં
પ્રકારની ભાવના ભાવતાં હતાં, અને તે ભાવનાને ક્રિયામાં
વિરતાં હતાં. સુદર્શન યહીવાર પાતાની પ્રિયા મનોરમાની પા-
તાની સ્વર્ગવાસી માતા અર્હંદાસીના ઉપકારની વાતો કરતો,
તે ઉપકારી માતાનો આભાર માની તેની પદોક્ત રીતે સ્તુતિ
હતો. તેના એ પ્રવર્તનને મનોરમા અનુભવેદનઆપતી હતી.
સતી અર્હંદાસી જેવી સિદ્ધા અને ધર્મનિષ્ઠ માતાના સહ-
માં સ્ત્રી, સુદર્શને જે શુદ્ધ સંપાદન કર્યા હતા, તે શુદ્ધ તેને
જીવનમાં કેટલા બધા ઉપયોગી થયા છે, તેનો એક બહુવા

એક વખતે કપિત્ર કોઈ કાર્ય પ્રસંગે બહાર ગયો. એ સ-
 યનો લાગ જોઈ કપિત્ર કોઈ બાનું કરી મુદર્યનને ઘેર આવી, ત્યાં
 જઈ તેણીએ મુદર્યનને કહ્યું, “તમને તમારા મિત્ર ઘેર જોવાયે
 છે. તેમને શરીરે અકસ્માત બચકર જવર આવેલો છે, માટે આપ
 તરત જ ક્યાં ચિવાય ચાલો.” હજી કપિત્રનાં આ વચન સાંભળી
 મુદર્યન હતાવળો હતાવળો તેને ઘેર આવ્યો. તે ઘરમાં પેડા કે ત-
 રતજ કપિત્રાએ ઘરના દ્વાર બંધ કર્યા અને ઘરની અંદર ગયા પછી
 કપિત્રા બોલી—“સ્વામી, તમારો મિત્ર બહાર કાર્ય પ્રસંગે ગયા
 છે. તમને ખોટું બાનું કરીને હું અહિં લાવી છું. આજે તમેજ મા-
 રા સ્વામી છે. હું બહુ કાળથી તમારો મંગમ હંચતી હતી, તો
 હવે આ શરીર અને શબ્દા આપને આપીન છે.” કપિત્રાની આ
 હજી વાણી સાંભળી પોતાની સાધવી માતાની શિશુને પ્રાપ્ત થયેલા
 મુદર્યને કહ્યું, “બહે, તમે મારા મિત્રનાં પત્ની મારે માતા સમાન
 છે. હું મિત્રની સ્ત્રી પાસે નપુંસક છું. તારા જેવી હિતમ કુળની સ્ત્રીએ
 આવો કુવિચાર કરવો ન જોઈએ. આજગતમાં સ્ત્રીને ખરેખરે રક્ષ-
 તુ કરવા ચોખ્ખી શીજ છે શીજવની સ્ત્રી સતી કહેવાય છે. જ્ઞેન, ત-
 મારો પતિ તમારે હજીવત માન્ય છે. હવે ફરીવાર આવી કુમારના
 કર્મો નહીં.” મુદર્યને આ પ્રમાણે કહી પોતે નપુંસક છે, જોવું
 બાનું બતાવી, અને આ વાત સુમરાખવીએવો નિશ્ચય કરાવી, પો-
 તાને ઘેર આવ્યો હતો. વાંચનારી જ્ઞેનો. આ પ્રસંગ ઉપરથી તમા-
 રે કેવો બોધ લેવાનો છે. મુદર્યને પોતાના મિત્રની સ્ત્રી કપિત્રાની
 પાસે જે વિચાર દર્શાવ્યા હતા, તેનું કારણ તેની સતી માતાનું શિ-
 શુ હતું. સતી અર્ધદાસીએ બાલ્યવયમાં પોતાના પુત્ર મુદર્યનને
 જેમિશુ આપ્યું હતું, તેના પ્રભાવથીજ મુદર્યન શીજમત પારી
 થયો હતો. તે ચિવાય તે ધર્મવીર મુદર્યને પોતાના જીવનમાં જે
 ચમત્કારી પ્રભાવ દર્શાવેલ છે, જે તેના જીવનચરિત્રમાં પ્રસિદ્ધ છે.
 તેનો હેતુ પણ તેની માતાની ધાર્મિક કેળવણીનો હતો. સતી અર્ધ-
 દાસી જેવી માતાના પ્રતાપથી મુદર્યન શેક અર્ધત વીરમંડળમાં
 પ્રખ્યાતિ પામી ગયો છે.

રાજકુળમાં જન્મ્યાં હતાં, તથાપિ તેઓની મનોવૃત્તિ જ્ઞાનની આરાધના કરવામાં એવી આસક્તિ હતી, કે તેઓ શત્રુવાર પણ જ્ઞાનની ભક્તિ ઇશ્વરતાં ન હતાં.

સતી યશોમતી જ્યારે યોગ્ય વયની થઈ. ત્યારે તેના પિતાએ તેણીને માટે યોગ્ય પતિની શોધ કરવા માંડી હતી. તે વખતે કાંપિલપુરના રાજાને પીડ નામનો એક ચતુર કુમાર હતો. તેણે ધર્મિક અને સાંસારિક કેળવણી સંપાદન કરી હતી. પીડના સહુણોની પ્રશંસા સાંભળી પૃથ્વીના નગરીના રાજાએ તેની સાથે યશોમતીનો સંબંધ કર્યો હતો.

એ અરસામાં કાંપિલપુરના રાજાનું અને પૃથ્વીના નગરીના રાજાનું સાથે મૃત્યુ થઈ આવ્યું. યશોમતીને પિતા અને સસરાનો વિયોગ સાથે થયો. પૃથ્વીના નગરીના રાજ્યાસન ઉપર યશોમતીનો મોટો ભાઈ શાસન આવ્યો, અને કાંપિલપુરના રાજ્યાસન ઉપર યશોમતીનો પતિ પીડ આવ્યો. પીડ મહારાજા થવાથી સતી યશોમતી કાંપિલપુરની મહારાણી થઈ હતી.

પૂર્વની કેળવણીને લઈને યશોમતીએ મહારાણી પદ દીપાવ્યું હતું. તેણીએ પોતાના રાજ્યમાં આર્દ્રત ધર્મનો પ્રભાવ વધે તેવાં ઉત્તમ સાધનો ચોક્કસ હતાં, અને સર્વ દૈન્યપ્રજામાં સાત હોત્રોને ઉત્તમ પ્રકારની પુષ્ટિ આપી હતી. યશોમતી દુહયની ઘણી ઉદાર હતી. તેણી પ્રતિ દિવસ વિવિધ પ્રકારનાં દાન આપતી હતી. હજારો અપંગ, દીન અને દુઃખી લોકો તેણીનો આશ્રય લઈ સર્વ રીતે સુખી થતા હતા. યશોમતીની ઉદારતાની કીર્તિ ભારતવર્ષના ચારે ખૂણામાં પ્રસરી ગઈ હતી. અનેક યાચકો વિદેશમાંથી તે સતીની ઉદારતાનો લાભ લેવાને આવતા હતા, અને તે લાભ લઈ તેઓ તે સતીની ભારે પ્રશંસા કરતા હતા.

સતી યશોમતી અને પીડરાજા-એ બંને દેવતાનો રાજ્યસંસાર ઘણી સારી રીતે ચાલતો હતો. રાણી યશોમતી પીડરાજાની આજ્ઞાને અનુસરીને પ્રવર્તતી હતી, અને તેને પોતાના ઇષ્ટદેવ સમાન ગણતી હતી.

મનસરજુ કુર્ચુ. એક ચોજન પ્રમાણ ભૂમિ ઉપર ર
 રચના કરવામાં આવી. રૂપાનો, રાનનો અને મુર:
 દીડતા બનાવવામાં આવ્યા. મધ્ય ભાગે આવેલા
 જગ-પતિ વિરાજમાન થયા, અને દેવ, મનુષ્ય
 પર્વતો ભર્યું મદ્ય. આ વખતે પૃથ્વિ પાપનિ શાલ
 જાયુ મહાશયને સાથે લઇ દેશના સંમગવા
 પ્રમુને વિધિથી વંદના કરી પર્વતમાં જોડો. તેવામાં
 ધર્મદેશનાનો આરંભ કર્યો:-દેવ, મનુષ્ય અને નિ:
 તાની માયામાં સમજે, નેત્રી રીતે પ્રમુખે હૃદયન. અ
 કરનારી દેશના આપી ને દેશન ની વહી આડું પા
 એવા શયર:ભયે પેતાના હૃદયમાં અપિન કરી રા
 વીરપ્રમુ દેશના અપર: પછી ત્યાંથી વિદર કરી
 હતા. વીરની ધર્મવાહીએ સતી યયો:મતીના જાયુ
 હૃદયમાં ભરે પ્રક.ય કર્યો હતો. તેના અસ્તિક હૃદયમાં
 રતર: પૂર્ણ અમ.વ ઉપાસ થઈ આવ્યો, અને તે અ
 અ:મસાધન કરવાન તપર યયો. પેતાની જ્ઞેન યયો
 હતા:સમાં રહી. તેણે ને શિક્ષણના સંસ્કારો પ્રાપ્ત કર્યા
 સરકારો આ વખતે અકર:માત્ર જામન થઈ આવ્યા હતા.
 એક વખતે ગગનમણિ આકાશના મધ્ય ભાગે આગ
 લેના હૃદયમાં વૈરાગ્યની ભાવના પ્રમદ છે, એવો સતી
 તીનો જાયુ શાલરાજા લોજન કરી મહાવીરપ્રમુની દેશના
 ચાર કરને હતો. તેણે પેતાના હૃદયમાં વિચાર્યું-“વારપ્ર:
 વાહી કહી છે, તે યયાર્ય છે. આ રાજ્યવૈભવ અનેક ઉપ
 ભરપૂર છે. અ.વા રાજ્ય ઉપર મેહ રાખી ધર્મગી વિમુખ
 તે ચે:અ નથી. વીરપ્રમુએ કહ્યું હતું કે, ને મનુષ્ય ધર્મનો
 હા:થી છે, તે કૃત.ર્ય યયો છે. વગી વિપેક્ષી માણસ ધર્મ કર
 રાજસર પ્રાપ્ત કરી કદિ વિલંબ કરતો નથી. મધ્ય, વિષય, ઠ
 નિદ્રા અને વિકાર-એ પાંચ પ્રમાદો જીવને આ હુ:ખરૂપ સંસા
 પાડે છે. તેમ વગી જોમ કા:દથી અમિ તૃપ્ત મનો નથી, અને

બને છે." વીરપ્રભુની આ વાણી મારા દૃઢ્યમંદિરમાં સ્થાપિત થઈ
 છે. તેથી તમારા સામ્યને મદલુ કરવાની મારી હજી નથી.
 મહાશાસનનાં આ વચન સાંભળી શાલ સાબલે તેને ધલુ' સ
 મનવા માંડ્યું, તોપણ તે સમજ્યો નહીં. ઉઠડે તેમણે પોતાની
 બહેન યથોમતી અને ભાણેજ ગાંગિવને બોલાવ્યાં. પોતાના પવિત્ર
 બપુએની આજ્ઞાથી સતી યથોમતી પોતાના વિનીત પુત્ર ગાંગિ-
 વને કહ્યું, અને પોતાના પતિ પીડ સાબની આજ્ઞા કહ્યું, પૃથ્વીપા
 નગરીમાં આવી હતી. યથોમતી અને ગાંગિવને મળી શાલ તથા
 મહાશાસન બંને બાઈએ યલુ. ખુદી યથા હતા. બે.ધવની બહેને
 પોતાના ભાઈને આશીર્વા આપી નમન કર્યું. ભાણેજ ગાંગિવે પોતા
 ના પૂજ્ય મામાને તરંગ કરી મામાએ દૃઢ્યથી ભાણેજ ગાંગિવને
 આશીર્વાદ પૂર્વક અભિનંદન આપ્યું. બંને ભાઈએ પોતાની
 બહેન યથોમતી આગળ પે.ત પે.તની હજી કરાડિય કરી.
 સતી યથોમતી માતાની પૂર્વની કે ૧૨ ફી. અને પતિપુત્ર
 માં વાંચેલા અનેક બે.ધક પુસ્તકોથી વિરહાદૃશ્યા થઈ હતી. તેથી
 આ મંત્રારના સ્વરૂપને નહીં રીને અતુલી હતી, તેથી તેથીએ
 વિચાર કરી પોતાના બપુએને જે વચનો કહ્યા હતા. તે વચનો
 મર્ધમબહેનોને સ્મરણ કરતા થે.વ્ય છે. સતી યથોમતી બોલી
 કે, "બપુએ, તમે બંને મારે નમન છે, તમારા બંનેનું સેવ
 મ.વ—એવી મારી હજી છે. તથા પિ. મારે તમને જે થે.વ્ય હો-
 ય, તે કહેવું જોઈએ. પ્રથમ ધર્મના પદને આશય કરી હું તમને
 કહું છું. પ્રિયમ.ઈ, જે તમારા દૃઢ્યમાં પૂર્વ વંચાવ્ય હ.સ યથો
 હોય, અહીં ધર્મના ગુહ સ્વરૂપને તમે મારી રીને અતુલા હો,
 તેથી હજી આ-મસ.પન કરવામા મારી નમન છે, તથા પિ
 મારે તમને એક ખાસ મૂલ્યના આપવાની છે કે, સ્વ.વિત મદલુ ક-
 યો પછી પછ તમારે ધર્મ કરવા કરવાનું છે. ભ.ત.વર્ણની અર્ધ
 ત પ્રથમ ધર્મ અને સ્વરહારમાં કુદાવ ય.વ, તેથી પોતાની ધર્મિક
 અને સાંસ.તિક ઉત્તતિ મેળવી શકે, તેથી ઉપરથી આપવા પ્રથમ
 કરશે. ધર્મપદની જે વ.ત. ૧૨૫ પછી હું તમને સ્વરહાર પદની
 ૬. ૫. ૧૬

તેમણે પ્રથમ રાજ્યવશ્મીની ઉત્તમ યોજના કરી હતી. આદેશ પ્રજા સર્વે પ્રકારની ઉત્તમિ મેળવી શકે, તેવાં સાધનોને ઉત્તમ પાયા ઉપર સ્થાપિત કર્યાં હતાં. તે શિવાય દરેક પર્વને દિવસે તેઓ પેતાની જીનપ્રજામાં ઉત્તમ પ્રજારની પ્રજાવના કરતા હતા. તેમની પ્રજાવનાથી આદેશ ધર્મનો મહાન ફલે ન થયો હતો, અને તે સમયે ભારતીય જીનપ્રજા તે બનેલું યથોચાન કરતી હતી, અને તેના યથોચાનના પ્રતિપતિથી ભારતવર્ષની દરે દિશાએ ગાંઠ રહી હતી.

ત્રી યથોચાનના તે બને બહુમોઘ્ય આખરે ને સતીના પુત્રને—પેતાના ભાણેજને પૃથ્વિપાનગરીના રાજ્ય.મને જેમારી સ્ત્રીવીરપ્રમુદી પ.મે દીક્ષા લીધી હતી. નિરંતર શુદ્ધ સયમ પાળતા અને તપઃક્રિયામાં ન-પર એવ. તેઓ ગુરુ પ.મે અગમનો અભ્યાસ કરી બહુશુભ થયા હતા.

પાછળથી સ્ત્રીવીરપ્રમુદે પેતાના મહુપર જૈનમસ્ત્રામીને રાજ્યવશ્મીની પૃથ્વિપાનગરીમાં યથોચાન અને તેના પુત્ર ગાંઠિવને પ્રતિજ્ઞા આપવા ગે.કલેકા. નેધી ને ગાંઠિવ પેતાની સતી મ.ના યથોચાન તપઃ પેતાન. પૂજ્ય પિત. પીકર.બાની સાથે જૈનમસ્ત્રામીને વંદના કરવા ગયો હતો. તે સમયે વિશ્વોપકારી જૈનમસ્ત્રામીએ તેમને પ્રતિજ્ઞા આપ્યો હતો. તે પ્રતિજ્ઞામાં મહાનુભાવ ગાંઠમે આ પ્રમ.લે કહ્યું હતું,—"હે ભગ્ય પ્રાણી. સધ્યા સમયના રંગ, પાણીના પરપેટા અને દર્શનાં અમ્ર ભાગ ઉપર રહેલા જળનાં જિંદુ જેવા અવિનની બને નરીના વેગના જેવી યૌવનની ચંચળતા બાળી નમે તમારા માનવ અવનનો સદુપયોગ કરવા તપર જો વળી તમારા હૃદયમાં સંપત્તિ અને આયુષ્યને પાણીના પૂર જેવું અસ્થિર બાળી સદા ધર્મને વિશે આદર કરજો."

મહાનુભાવ જૈનમની આ ઉપદેશાત્મી સતી યથોચાન, પી.કલેકા, અને ગાંઠિવના હૃદય ઉપર અસરકારક થઈ પડી હતી. અને તેથી તેમણે ત-કાળ મહાનુભાવ જૈનમસ્ત્રામીની પામે દીક્ષા મહલ કરી હતી. તેઓ ચરિત્રધારી થયા પછી શાંત મહાશક્તિને

ધર્મની પવિત્ર ભાવના સુદ્રિત થઈ હતી. પ્રાકૃત કુળમાં જન્મી હતાં
ને સતી અર્થે ત્યાં ધર્મની ઉપાસનામાં તત્પર હતી.
દુરસોમા એક ધર્મને માનનારા પ્રાકૃતને ત્યાં જન્મી હતી, પણ
તેનીના પિતાના પર પામે એક શાવક કુટુંબ વસતું હતું, તેના
યોગથી દુરસોમા અર્ધન ધર્મના સંસ્કારને પામી હતી. તે શાવક
કુટુંબની જે સુદિની ધર્મિયા હતી, તેની સુચિશિત પુત્રીની સાથે
દુરસોમાને સખી ભાવ હશે. જતી તે જાને લાગાઓ વિચારમદિ-
માં સાથે રહી હતી-એક વત્સલિકા કરવાને લઈને દુરસોમા
પ્રાકૃત છતાં સંસ્કારને પમદ કરનારી થઈ હતી.

સંસ્કારનો પ્રભાવ દિવ્ય છે. સંસ્કારના યોગથી મનુષ્યના
મર્યાદા લાઙ્ગી થાય છે. સંસ્કાર વિપુલની જેમ ચમત્કારી અસર
કરે છે. એકજ માતાના બે પુત્રો હોય, એકજ કુટુંબમાં કે ઘરમાં
પ્રમદ થઈ ઉઠ્યાં હોય, પણ સંસ્કારના પ્રભાવથી પવિત્ર થયેલા
એક પુત્ર કુટુંબીય થાય છે, અને બીજો પુત્ર જો કુટુંબના મલિન
જાથમાં સંપદાયે હોય, તેને અપમ અને કુટુંબર થાય છે એકજ
ગુણનાં બે ભત્રીયો હોય, જાને પદ્મ શીખ્યાં હોય, પણ જે
ગુણથી પાંચ શુદ્ધતા ઘરમાં પાળવામાં આવ્યો હોય, તે પ્રમુખ
નામને અને ધર્મ તથા નીતિના વાક્યોના કચ્છરો શીખ્યો, અને
જે દિશા, નિર્ણય અને અપમ મનુષ્યના ઘરમાં પાળવામાં આવ્યો
હોય, તે અપદ્યોતો ભીમ-સ્વપ્ન થાય અને મર્યાદા કચ્છરો શીખ્યો,
આ ઉપરથી સંસ્કારનો દિવ્ય પ્રભાવ કેવો અનિર્વચન્ય છે? તે
વાત સર્વના અનુભવમાં આવી શકે.

સતી દુરસોમાને મરે પણ તેમજ ભન્યું હતું. તેણીએ આ-
વક કુટુંબની ભાવના સંસ્કારથી અપમ અને અપદ્યોતો-
ના સંસ્કાર સંસ્કારનાં હતાં દુરસોમાએ પિતૃકલ્યાણ રહી આ-
વી કેવળી મેરુટી હતી તેણીને પુત્રો વાંચવાનો દોષ વળે-
હશે. અર્ધનિય વિવિધ પુત્રો. સંસ્કારમાં અને વાંચવામાં તે-
ણીને વળે-અપમ અને હશે. આ સ્ત્રી વાંચવાની બેનું શકા
કરે છે, એણેને અર્ધનિય પુત્રો. સંસ્કારમાં અપમ. વાંચવા કે.

પાતા કુળની વેદવિદ્યાનો પારંગત થઈ ગયો. હતો.

એક વખતે માતા રૂદ્રસોમા શુદ્ધાર્થમાંથી નિવૃત્ત થઈ જોડી નિદાન આર્ચરશિને આવી મ.ત.ને વંદના કરીને કહ્યું, “પૂજ્યમાતૃ, નમારા પ્રા.પરી હું મારા પિતૃ.પામે વેદવિદ્યા ભણી રહ્યો છું. તો પિ દલુ વીજી આર્ચક વિષ. મેળવવાની મારી ઇચ્છા છે, પણ તેથી વિદ.ને. અન્ય.સ કરાવનાર. વિદ્યાનો અ.પણુ. કયા પુર નગરમાં મળવા નથી, તેથી અર્ચક વિદ્યા મેળવવાને માટે હું વિદ્યામાં અગામી પૂજા રાખું છું.”

વિદ્યા પુત્રનાં આ વચનો સાંભળી નારી રૂદ્રસોમા પાતાના મમિક વિચાર સુમરીને છાંપતી જોડી—“વાન, નારીએ ઇચ્છા ભણી અને વિશેષ સનેષ થાય છે. પણ જે વિદ્યા તુ સ પાવન કર, તેમાં નિષ્પાદનપત્રો વિચાર કરજે. તે નામે તારા આગમને જે નામે.અ કા.એ, તે નિચકપણે સીકા.એ વહાલ પુત્ર, અર્ચક વિદ્યા મેળવવાનો નર. વિચાર ભણી અને જે અનંદ થાય છે, તે અપરજનીય છે. ના અગમમાં તન એ દિવ્ય મનુ છે તેને એ દિ. વ્યવસ્થુ પ્રાપ્ત થયેલ છે. તે પુરુષ આ અગમ.હેલી તર્થ વ-તુએ.ને સારી રીતે જોઈ શકે છે તે ન કે જ નથી એનું દૃશ્ય પરિવરણેનું છે, એવે. પુરુષ પે.ત.ના. અગમમાં સર્વ પ્રા.રના કા.પનો મેળવી શકે છે. તાન ન પત્ત પરિવ ના.મા.એ પ.પ. અન્દિને, અના.સ.ર અને અપર્મ દર રહે છે તાની મનુષ્ય આ વિદ્યન. વરુ. જા. નનો ઉપદેશ કરી શકે છે. ઉપદેશથી અનેક અગમ.એ.નો હંદાર કરી શકે છે, અને પે.ત.ના. આ.મ.ને પણ પદ.પદારના પુરુષથી પ. વિત કરી પરકોતનો અર્ચકી બનાવી શકે છે. પ્રિયપુત્ર, તારા આ પ્રથમ સર્જીને સજ્જ થાઓ એવી મારી આ.ટીક છે, અને તા.ના ના.સજ્જી સુદ બનેલ. તારા પરિવરણીને પ્રેમાથી અહિંસન કરી હું મારા આગમને આનંદમય લનવું—એવી મારી અનંદની પૂજા મશ્વ થાઓ.”

સતી માતા રૂદ્રસોમાનાં આ વચનો સાંભળી અ.ત.નિ પુત્ર આર્ચકશિ પે.ત.ના દૃશ્યમાં અનિ હર્ષ પામે. હતો, અને તેણે

શ્યામ કરવાને ગયો હતો. તે તે વખતે આર્યભૂમિમાં પ્રખ્યાત
નિ.પ.મેડા પાટલીપુત્ર નગરમાં ગયો હતો. ત્યાં તેણે સારા સા-
રા વિદ્યાનોના અભ્યાસમાં રહીને ઉત્તમ પ્રકારનું જ્ઞાન મેળવી
તે જુદામાન મુવક અદ્ય સમયમાં એક સર્વોત્તમ વિદ્વાન જાની
પોતાના નગરમાં આવ્યો હતો. દશપુર નગરના રાજાએ અને પ્રજા-
એ તેને સારું અભિનંદન આપ્યું હતું. તેને માટે જનવિદ્યાનો
એટલે મુખી લખે છે કે, ધર્મવીર આર્યરશ્મિનો નગર પ્રવેશો-
સવ મેટી ધામધૂમથી થયો હતો. દશપુર નગરનો રાજા પોતાના
રિવાર સાથે સામે જઈ આર્યરશ્મિને શલુગારેડા મળે દ્ર ઉપર
સારી વાઘ તથા ગીતના કવન સાથે પોતાના નગરમાં લા-
વ્યો હતો, અને તેણે આર્યરશ્મિને મોટું માન આપી શાસ્ત્રપા-
રંગતની મહાન પદવી આપી હતી.

પૂર્વકાળે વિદેશમાંથી વિદ્યા અને કળા સંપાદન કરી આવનારા મુ-
વકેને કેયું મહા માન મળતું, તેનો આ પ્રવક્તા દાખલો છે. આ
ઉપરથી જાણમાનકાને માનપત્ર આપવાની પદ્ધતિ ઉત્તમ છે, એ
વાત નિઃશંક સિદ્ધ થાય છે. જ્ઞાન તથા કળાની વૃદ્ધિનો એ ઉ-
ત્તમ ઉપાય છે, અને એ ઉપાયથી પૂર્વકાળે આર્યદેશ સર્વ પ્રકાર-
ની ઉત્તતિ ભોગવતો હતો.

આર્યરશ્મિત જ્યારે શાસ્ત્રપારંગતની મહાન પદવીને પ્રાપ્ત થયો,
ત્યારે બીજા લોકો પણ વિવિધ પ્રકારની ભેટો લઈ તેને મળવા આ
વતા અને બંદીજનો પણ તેના ઘરને આંગણે આવી તેની સ્તુતિનાં
કાવ્યો ગાતા હતા.

મહાન પદ પ્રાપ્ત કર્યા પછી આર્યરશ્મિએ આપી પોતાના પિ-
તાને વંદના કરી, અને તે પછી પોતે ઘરમાં માતાની પાસે આવ્યો,
તેણે બળિભાવથી માતાના ચરણમાં વંદના કરી માતાએ તેને 'હી-
માંસુ થાઓ' એવી આશીર્વા આપી. માતાના મુખમાંથી આશીર્વા-
નો ઉદ્ગાર ઉત્પન્ન થયો, પણ જોઈએ તેવો હર્ષ માતાના મુખ ઉ-
પર તેના જોવામાં આવ્યો નહિ. માતાની મુખમુદ્રા પૂર્ણરીતે પ્રસન્ન
થયેલી ન જોવાથી આર્યરશ્મિત મનમાં શંકા લાવીને બોલ્યો—

વધમાં ધારણ કરેલી વિનયસિદ્ધા તેમના હૃદયમાંથી કદિ પણ હુમ થતી નથી.

ચિત્તિન અ.ધરસિતાળી એ વિનયવતી વ.ચી સાંગતી સતી રૂઢિમા મા જોડી—“વત્સ, જો તું ખરેખરે માનુષ્યજા હો; તો મારા વચનને માન્ય કર. તે તારા બુદ્ધિજનને વધારવાને બીજા અનેક શાસ્ત્રો અગ્રસ પૂર્વકે જાણ્યાં છે, પણ એક ઉપયોગી વિષયનું શાસ્ત્ર હજી તારથી અજાણન થઈ શક્યું નથી; માટે મુક્તિ-મુખને આપનારા દિવ્યદત્તે તું અજ્ઞાન કર. એ શાસ્ત્રનો ઉત્તમ અધ્યાય તારી મનોવૃત્તિને અટકે. બધો ઉત્તેજિત કરશે કે, જેથી તારામાં દિવ્ય દષ્ટિ પ્રગટ થઈ ન વળે, તથાપિ મારે ખાસ કેવું જોઈએ કે, જો તારે દષ્ટિ હતું તો પૂર્ણતઃ જાણવું હોય, તો શાસ્ત્રમાં પ્રવીણ એવા જન સમુદાયને મુદ્દ સવક યા.”

માનનાં આ વચન સાંભળી અ.ધરસિતા ધોળરીપા બેઠ્યો—
“ના, તમે મારા દિગ્ગંધી છે. તેથી તમરી જાતને અનુ-
ભવે દષ્ટિ દત્તો અજ્ઞાન કરવાની મરી હજી નીમ થઈ છે,
તે શાસ્ત્રનો અગ્રસ ના; કે કયા કહે? અને કોની પામે કરવે?”

મ.ન.એ સાંભળી ઉત્તર આપ્યો—“વ.ચ, અદ્વિતી મિટે
ફર હંધુવન આવેતું છે, તેમા તોત્તલિપુત્ર નામે એક સુરિ હાલ
રહેતા છે, તેમની પામે જઈ એ દષ્ટિવ.દત્તો અગ્રસ કર.”

હૃદિમાન અ.ધરસિતાને માનની તે વ.ન હૃદયમાં સ્થપિત કર-
તી અને બીજેજ દિવને ય.ન.એ તે માનપિતાની રજા લઈને દ-
શપુર નગરમાંથી ત.દેર નીકળ્યો. દત્તે અ.ધરસિતા માર્ગમાં જ-
તો દત્તે, ત્યારે મહાદિવ્ય નામનો કોઈ પુરુષ તેને મળ્યો. દત્તે
અ.ધરસિતાનું નામ પૂછ્યું તે મહાદિવ્ય હૃદયમાં પ્રસન્ન
થયો. દત્તે, તેને મદદિજે આગમન કરીને કહ્યું, “વત્સ,
હું શાખાપુરને નિવડી છું, અને તારા પિતાને નિવડી છું. આ
પ્રમાણને દેરવીના સાધનર સાંધા વને અ.પૂં છું, તે તું મદદ
કર.” અ.ધરસિતાને તે સાધનર સાંધા લીધા અને તેને મદદિજને
કહ્યું કે, “હું માર્ગનો વ્યવસ્થાને લીધે આગળ જઈ” છું. તમે જા

ગીની પાસેલા, તે મહાનુભાવ તેવિરે તને આશી પણ વધારે અજ્ઞા-
ત કરાવશે." શુક્રનાં આ વચન સાંભળી સતી રૂદ્રસોમાનો પુત્ર આ-
ર્યરસિન વચ્ચસ્વામીની પાસે ગયો હતો. ત્યાં જતાં માર્ગમાં દિવજ-
યિનો નમરીની અંદર ભદ્રશુભ આચાર્યનો તેને સમાગમ થયો હતો.
ભદ્રશુભ આચાર્ય પાસેથી પણ વચ્ચસ્વામીની પ્રશંસા સાંભ-
ળી આર્યરસિન કૌતુહલે ત્યાં ગયો હતો. તે વખતે તેનો નાનો ભા-
ઈ રૂદ્રશુભ ત્યાં તેને આવી મળ્યો હતો. સમર્થ આર્યરસિને વ-
ચ્ચસ્વામી પામે દક્ષિવાદનો પૂર્વ અભ્યાસ કર્યો હતો, તેણે કોઈ કા-
રણથી જુદા ઉપાધ્યયમાં રહી વચ્ચસ્વામી પામે નવ પૂર્વ પૂરા અ-
ને દશમા પૂર્વનો અર્થ અભ્યાસ કર્યો હતો. આર્યરસિન આજ્ઞા પ-
હેલાં વચ્ચસ્વામીને તેને માટે અગાડી સ્વપ્ન આવ્યું હતું, જે સ્વ-
પ્નમાં સાથ નવ પૂર્વનો અભ્યાસી કે.ઈ પ્રાપ્ત્ય તેમની પામે આ-
વશે, એવી મૂચના થઈ હતી.

કેટલાક દિવસ પછી એમદેવ અને તેની સતી શ્રી રૂદ્રસોમા
નરશ્રી આર્યરસિનને જોલાવવાનો સંદેશો આવેલ અને રૂદ્રશુ-
ભસિને માતા પિતાને મળવાની ઈચ્છા પણ દશ.પેલ, છતાં આર્યર-
સિન દશમા પૂર્વનો અભ્યાસ પૂર્વ કરવાની ઈચ્છા રાખતો હતો.
તેથી તે વચ્ચસ્વામી પામે રોક્યો હતો. તે વખતે આર્યરસિનના
કુટિરથી રૂદ્રશુભસિને પણ ત્યાં જીતરીક્ષા મંદળ કરી હતી. માનપિતા-
ને મળવાની ઈચ્છા રાખનારા આર્યરસિને પોતાના શુર વચ્ચસ્વા-
મીને પૂછેલું કે "મારે દશમું પૂર્વ કેટલું અપૂર્ણ છે." તેના ઉત્તરમાં
મહાનુભાવ વચ્ચસ્વામીએ તેને કહ્યું હતું કે, "શિષ્ય, તું હજી દ-
શમા પૂર્વનું ત્રિદુમાત્ર શીખ્યો છું, એ પૂર્વ તો સમુદ્ર નમાન છે."
તે ઉપરથી આર્યરસિન ધણે પ્રયત્ને દશમા પૂર્વનો અર્થ જામ
સીધો શીખ્યો હતો. છેવટે મહાનુભાવ આર્યરસિનને વચ્ચસ્વામીએ
સરિપદ આપ્યું હતું. પછી મૂરિ આર્યરસિન પોતાના ભાઈ રૂદ્રશુ-
ભસિનની સાથે દશપુર નગરમાં આજ્ઞા હતા. ત્યાં તેણે રૂદ્ર-
ઉપાસરી માતાપિતાને વંદના કરી હતી. તે સ.દે ૧૨૨૨ રૂ.મ
ઉપાસરિતી મતી રૂદ્રમે.મા માનવે તેણે જ.દે ૨૨૨૨ રૂ.મ.દે. ૬-
૬. ૩૦-૨.

સુકરુ કરી પોતાના સંતાનોને ઉત્તમ શિક્ષણ આપવાને માટે શુ-
શિક્ષિત બનવું જોઈએ.

મનકમાતા

શ્રી ૪૦૦૦૦૦૦૦

આ સતી સ્ત્રી મુનિમંડપમાં પ્રજ્યાતિ પામેલા શ-
શ્વંભવમુનેની સ્ત્રી અને જેને માટે દરબંધિક
નિની માતા થાય છે, તેણીનું મૂળ ન.મ.શુ. છે? તે જાણવામાં આ-
વ્યું નથી, પણ તેણી પોતાના પુત્ર મનકના નામથી મનકમાતા
એવા નામથી જોગણાય છે.

સતી મનકમાતાનો જન્મ રાજગૃહ નગરીમાં થયો હતો.
તેણીનો પિતા વેદ ધર્મને માનનરો પ્રાણી હતો; તથાપિ તે સ-
ર્વ ધર્મના સહવિચારને માન આપતો હતો, અને તેજ વિચારો
મનકમાતાના હૃદયમાં જાડાયેલથી પ્રતિબિંબિત થયા હતા.

મનકમાતાએ પિતૃગૃહમાં રહી સારી કેળવણી સંપાદન કરી
હતી. તેણીને તે કેળવણીના પ્રભાવથી તત્ત્વચોધન કરવાનો ધણે-
જ શોખ હતો. દરેક વસ્તુમાં તે તત્ત્વદષ્ટિથી અવલોકન કરતી
અને તત્ત્વદષ્ટિનો વિચાર કરી પોતાના હૃદયની સાક્ષીએ તે સ્વી-
કારતી હતી.

સતી મનકમાતા જ્યારે યૈશ્ય વયની થઈ, ત્યારે તેણીને તેજ
નગરના નિવાસી શાશ્વંભવ નામના એક વિદ્વાન પ્રાણીની સાથે
વિવાહ સંબંધ કર્યો હતો. શાશ્વંભવ વેદ ધર્મનો સુસ્ત ઉપાસક
હતો, તેના ગૃહમાં હંમેશાં મોટા પ.યા ઉપર યજ્ઞ કર્મ થતાં હતાં.

२३१
 पुत्रपुत्री भेदात्ता संदानेने उत्तम शिशु मापवाने भाटे सु-
 शिशु वनपुं नोद्वि.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

॥०॥

સતી સેન મુનિમંદજમાં પ્રખ્યાતિ પામેલા શા-
સ્ત્રવ્યમુનિની સ્ત્રી અને જેને માટે દશવંશિક
નિની મત્તા દાણ છે, તેણીનું મૂળ નામ શુ' છે તે જાણવામાં આ-
શ્ચ નથી, પણ તેણી પેનાના પુત્ર મનકના નામથી મનકમાના
મેવા નામથી જોવાપાવ છે.

સદી મનઃકાન્તનો જન્મ ર.જગદ નગરીમાં થયો હતો.
તેણે પિતા પેઠે ધર્મને મનન.દા. પ્ર.કાજુ હતો; નથ.પિતે સ-
ર્વ ધર્મના સહિયરને માન આપ્યો હતો; અને તેજ વિચારો
મનઃકાન્તના હૃદયમાં જ.કવચરથી અનિર્જિન થયા હતા.
મનઃકાન્તએ પિતૃગૃહમાં રહી મહા-
ત્મી લેખને લે

મનઃમાનસે પિતૃદેહનાં રહી સારી કેલવણી સંપાદન કરી
તેણે તે કેલવણીના પ્રભાવથી તાવદેહન કરવનો હતો-
એમ હતો. દરેક વસ્તુમાં તે તાવદેહથી અવલેખન કરતી
તે તાવદેહનો વિચાર કરી પે.માના દેહથી સારીએ તે રહી-
રહી હતી
સારી મનઃમાનસે પિતૃદેહનાં રહી સારી કેલવણી સંપાદન કરી

સતી મનામના બહાર મે.બ વચની દર્શ, તારી લેખીને લેજ
તમા નિશાની રાખેલવ નામના મેક વિદ્યુ પ્રકાશની મ.થે
દ સંલેખ મેક દેને. રાખેલવ મેક મનામના મુખ્ય વે.બ
તેના મુદમાં મેકેલ મેકેલ મેકેલ મેકેલ મેકેલ મેકેલ મેકેલ મેકેલ

નુકરણ કરી પોતાના સંતાનોને ઉત્તમ શિક્ષણ આપવાને માટે મુ-
શિશિન બનવું જોઈએ.

મનકમાતા

૧૪૪૪૪૪૪૪

આ સતી જન મુનિમંડળમાં પ્રખ્યાતિ પામેલા શા-
શંભરમુનિની સ્ત્રી અને જેને માટે દશવૃક્ષિક
સુવર્ણ રચના કરવામાં આવી છે, એવા મનકમુ-
નિની માતા થાય છે, તેણીનું મૂળ ન.મ.મ. ગુ. છે તે ભણવામાં આ-
વું નથી, પણ તેણી પોતાના પુત્ર મનકના નામથી મનકમાતા
એવા નામથી જોગખાય છે.

સતી મનકમાતાનો જન્મ રાજગૃહ નગરીમાં થયો હતો.
તેણીનો પિતા વેદ ધર્મને માનનારો પ્રાણજ્ઞ હતો; તથાપિ તે સ-
ર્વ ધર્મના સહવિચારને માન આપતો હતો, અને તેજ વિચારો
મનકમાતાના હૃદયમાં ભ.દયવધી પ્રતિબિંબિત થયા હતા.
મનકમાતાએ પિતૃગૃહમાં રહી સારી કેળવણી સંપાદન કરી
હતી. તેણીને તે કેળવણીના પ્રભાવથી તત્ત્વશોધન કરવાનો ધણો-
જ શોખ હતો. દરેક વસ્તુમાં તે તત્ત્વદષ્ટિથી અવલોકન કરતી
અને તત્ત્વદષ્ટિનો વિચાર કરી પોતાના હૃદયની સાક્ષીએ તે સ્વી-
કારતી હતી.

સતી મનકમાતા જ્યારે યોગ્ય વયની થઈ, ત્યારે તેણીનો તેજ
નગરના નિવાસી રાજ્યંભવ નામના એક વિદ્વાન પ્રાણજ્ઞની સાથે
વિવાહ સંબંધ કર્યો હતો. રાજ્યંભવ વેદ ધર્મનો સુસ્ત ઉપાસક
હતો, તેના ગૃહમાં હોમેશમાં મોટા પાયા ઉપર યજ્ઞ કર્મ થતાં હતાં.

નુકરણ કરી પોતાના સંતાનોને ઉત્તમ શિક્ષણ આપવાને માટે મુ-
શિસિન બનવું જોઈએ.

મનકમાતા

૧૮૮૫

આ સતી જન મુનિમંડળમાં પ્રખ્યાતિ પામેલા શ-
શ્યંભવમુનિની સ્ત્રી અને જેને માટે દશવંક.લિક
મિત્રી માતા થાય છે, તેણીનું મૂળ ન.મ.શુ. છે તે જાણવામાં આ-
વ્યું નથી, પણ તેણી પોતાના પુત્ર મનકના નામથી મનકમાતા
એવા નામથી જોળખાય છે.

સતી મનકમાતાનો જન્મ રાજગૃહ નગરીમાં થયો હતો.
તેણીનો પિતા વેદ ધર્મને માનનારો પ્રાણજ્ઞ હતો; તથાપિ તે સ-
ર્વ ધર્મના સદ્વિચારને માન આપતો હતો, અને તેજ વિચારો
મનકમાતાના હૃદયમાં બ.દ્યવયથી પ્રતિબિંબિત થયા હતા.
મનકમાતાએ પિતૃગૃહમાં રહી સારી કેળવણી સંપાદન કરી
હતી તેણીને તે કેળવણીના પ્રભાવથી તત્ત્વચોપન કરવાનો ધણો-
જ શોખ હતો. દરેક વસ્તુમાં તે તત્ત્વદષ્ટિથી અવલોકન કરતી
અને તત્ત્વદષ્ટિનો વિચાર કરી પોતાના હૃદયની સાક્ષીએ તે સ્ત્રી-
હતી હતી.

સતી મનકમાતા જ્યારે એક વયની થઈ, ત્યારે તેણીનો તેજ
મરના નિવાસી રાજ્યંભવ નામના એક વિદ્વાન પ્રાણજ્ઞની સાથે
વાહ સંબંધ કર્યો હતો. રાજ્યંભવ વેદ ધર્મનો મુક્ત ઉપાસક
છે, તેના ગૃહમાં હૃદયમાં મોટા પ.યા ઉપર યજ્ઞ કર્મ થતાં હતાં.

અને સતત નેશાવળન થતું હતું. સતી મનકમાતા પોતાની આશાને અનુસરી એક ધર્મમાં વર્તતી હતી, પરંતુ તે જ્યોત્સક વૃત્તિ પ્રવિહિત વૃદ્ધિ પામતી હતી.

એક વખતે રાજાજન વસતી મહાનુ ક્રિયા કરવાને મળે હતો. મોટા આડંબરથી આકાંક્ષાના વુંડ સાથે તે યમા બેઠો હતો, તેનામાં જે દિન મુનિઓ તેના દ્વાર આમંત્ર્ય મળ્યા.

આ જે મુનિઓ કૌતુ હતો અને તેઓ અર્ધિ સામાટે હતા? તે જિજ્ઞાસા વાગડોના હૃદયમાં થયા વિના નહીં રહે જિજ્ઞાસા પૂર્ણ કરવાને માટે આ રજાએ લખવાની આવશ્યક તે કાળે પ્રભવસ્થાથી આ બારનમુનિને અત્યંત કરવા તેઓ જ્યારે વૃદ્ધ થયા આજ્યા, જ્યારે રામનની પ્રવૃત્તિ સત પોતાની પાટે રજાવવાને માટે કૌતુ વોજ્ય ગુરુમની મોખ કરવા તેઓને જ્ઞાનના પ્રજાવથી અત્યંત હતું કે, રાજાજન આકાંક્ષા ધર્મને. પ્રજાવક મળે, આથી તેમણે પોતાના બિંધાવેને તે વચન કરવા મે કરવા હતા.

તે બને મુનિઓને આવી રાજાજનને કહ્યું કે, 'તમે કામો' આ રાજાજન આંતરથી રાજાજનને તેનું કારણ પૂછ્યું, એટલે જ્ઞાન ન. પોતે કે, જ્યાં વચાસ વચાજનની નીંડા રાજાજનની પ્રતિમા છે.' તે વચાજનને તે રજાએ તપાસ કરી આંતરના પ્રજાજન પ્રતિમા નીકળેલી એવામાં આવી, તે પ્રજાજન ત્યારે એક રાજાજન તરીકા હૃદયમાં આદ્ય ધર્મ કરવા આ રજા મળે આવી, અને તેથી તેઓ નિર્જાજન જેન દેશ કરવાને તપાસ થયા હતા.

જેન દેશ દેશ દેશને તેમજ મેવેક રાજાજન પોતાની રજાની મનકમાતાને પૂછ્યું હતું, તે જાતે નહીં મનકમાતાને વચાજન કરવા હતા, તે સર્વ વચાજન પ્રતિમાને પ્રજાજન રજા અને વિજ્ઞાન વેચા મે. સતી મનકમાતા વિજ્ઞાનને કે, — રજાજન, જે રજા કે સત વચાજનને રજા કે મ

જેવામાં આવતી હોય, તે તરફ તમારે પ્રવર્તન કરવું. અને તેવા પ્રવર્તનમાં મારી પૂર્વ સંમતિ છે. સ્વામિનાથ, જો કે તમે વૈરાગ્ય-ભાવથી સંબંધી થવાની ઇચ્છા રાખો છો, તથાપિ સંયમનો ઉપયોગ કેવળ તમારા સ્વાર્થને માટે કર્યો નહિ. સર્વદા સર્વ હોત્રોમાં વિહાર કરી અને ઉપદેશ આપી ભારતીય જૈન પ્રજાનો ઉદ્ધાર કરજો. ધર્મ, નીતિ અને સત્યના માર્ગે જે રીતે જૈન પ્રજા પ્રવર્તે, અને જે રીતિથી જૈન પ્રજાનો મહાન હૃદય થાય, તે રીત મહુલુ કરવાને માટે આર્દ્રત પ્રજાને ઉપદેશ આપજો. ઇર્ષ્યા, દ્રેષ, દંભ, છગ-કપટ વગેરે દુર્ગુણો આર્દ્રત પ્રજાની અંદર પ્રવિષ્ટ ન થાય, તેને માટે તે પ્રજાને સાવધાન રખાવજો. તેમજ તમારા મુનિઓને—સિધ્ધોને તેવી યૃત્તિ કરાવાને પ્રેરણા કરજો. જે સ્થળે તાત્વ અને સત્ય હોય, સ્થળનું સેવન કરવાને સદા તત્પર રહેજો. સ્વામિનાથ, વગી ખાસ કરીને એક વીજી વાત આપને નિવેદન કરવાની છે કે, આર્દ્રત પ્રજાની ઉત્પત્તિનું હોય યા:વિકાસ છે, એ મહાન હોત્રને ધર્મ, નીતિ, જ્ઞાન, અને શુદ્ધ વ્યવહારનો લોધ આપી નવ પદ્ધતિનું કરજો. અમારો યા:વિકાસ વર્ગ—સ્રી જાતિ જાતની તથા અવિચારી ન રહે, તેને માટે મહાન પ્રયત્ન કરી ઉપદેશ આપજો. તમારે હાથે દીક્ષિત થયેલી સાધ્વીઓને યા:વિકાસ હોત્રની સુધારણામાં પ્રેરણા કરજો.”

સતી મનકમાતાએ પોતાના પતિને કહેલાં આ વચનો સ્ત્રી-કેળવણીને માટે કેટલાં ઉદ્દેશક છે! તે વિચાર વાંચનારી જ્ઞેનો કયાં વિના રહેશે નહિ. પૂર્વકાલે સ્ત્રીકેળવણીને માટે આર્દ્રત પ્રજામાં કેવા પ્રયત્નો થતા હતા? તે વિચાર આધુનિક જૈનપ્રજાએ મનન કરવા યોગ્ય છે. શાવક માતાઓને મુશિક્ષિત જનાબ્યા શિષ્ય આર્દ્રત પ્રજાનો હૃદય ધરાવે નથી. પૂર્વે જે મહાનુભાવો આર્દ્રત ધર્મના ઉદ્દેશક બનેલા છે, તેનું મૃગ કારણ તેઓની મુશિક્ષિત માતાઓજ હતી.

મહાનુભાવ શમ્ભુલલ જ્યારે પોતાની સતી પત્ની મનકમાતાની આજ્ઞા લઈ પોતાના ગુરુ પ્રજ્ઞવસ્વામી પાસે દીક્ષિત થયા હતા.

ધ્યાન થયેલા છે. તેઓ લૈન તત્ત્વજ્ઞાનના મહાન્ જ્ઞાતા થયેલા છે, અને હાલ પાટલીપુત્ર નગરમાં રહેલા છે.”

માતાના આ વચન સાંભળી મનકે તેણીની આસાં લઇ પોતાના પિતાને મળવા પાટલીપુત્ર ગયો હતો. જ્યારે તે પાટલીપુત્ર નગરની સીમા ઉપર જઈ પહોંચ્યો, તેવામાં શબ્દભવસૂરિ સ્થંડિલે જઈને આવતા હતા. તેમને જોઈ મનકે અસાતપણાથી કહ્યું, “મહારાજ, શબ્દભવસૂરિ ક્યાં છે ? અને કેવા છે ?” સૂરિએ જ્ઞાનથી પોતાના પુત્રને જોતાં જીપી. તત્કાળ તેમણે કહ્યું, “હું પોતેજ શબ્દભવસૂરિ છું. પણ તારો અને મારો જે સંબંધ છે, તે કોઈની આગળ જણાવીશ નહીં.” આ પ્રમાણે કહી સૂરિ તેને પોતાની યાત્રામાં લઈ ગયા હતા. મનકે ત્યાં પોતાના પિતાની પાસે દીશા લીધી હતી. સૂરિને પોતાના જ્ઞાનના બળથી દર્શાવ્યું કે, “આ પુત્ર અદ્ય આયુષ્યવાળો છે, તેથી તે સર્વ સિદ્ધાંતનું અધ્યયન કરી શકશે નહીં, માટે સર્વ સિદ્ધાંતમાંથી સારૂપ જોડે એક રચીને તેને લખાવ્યો. પોતાના પુત્ર અને શિષ્યના હિતની ખાતર તે સૂરિને દશ વૈકલ્પિક સૂત્રની રચના કરી મનકને તેનું અધ્યયન કરાવ્યું હતું. મનકે દશવૈકલ્પિક સૂત્રનું અધ્યયન કરી પોતાના મુનિધર્મનો શુદ્ધ આરાધક થયો હતો. તે લઘુ વયનો છતાં ગુરૂના ઉપદેશથી તીવ્ર વૈરાગ્યથી વાસિત થયો હતો. અનુક્રમે આયુષ્યને આંતે ગુરૂએ તેને સમ્યક્ આરાધના કરાવી, અને મનકે શુદ્ધ ભાવથી મૃત્યુ પામી સ્વર્ગે ગયો હતો. સીકંધ તે મૃતદેહને અભિનંદન કરી ગુરૂ પાસે ધર્મોપદેશ સવલુ કરવા આવતાં ગુરૂની આંખમાં આંસુ આંચાં ઉપદેશ સમાપ્ત થયા પછી સંધે આંસુ પડવાનું કારણ પૂછ્યું, ત્યારે ગુરૂએ કહ્યું, ‘તે મનકે મારો પુત્ર હતો.’ ત્યારે સીકંધ શોભત્રસૂરિ વિગેરે સાધુઓએ કહ્યું, “આપે આ વાત અમને પૂર્વે કેમ ન જણાવી.” ગુરૂએ કહ્યું, “જે હું મારા એ પુત્રનો સંબંધ જણાવના, તો મનકે ચારિત્રને આરાધી શકત નહીં, અને વળી વૈયાવચ્ચ ક્યાં વિના કર્મનો દય પણ યાત નહીં.” ગુરૂનાં આ વચનો સાંભળી સર્વ મુનિઓએ તે વાતને અભિનંદન આપ્યું હતું. અને

કરી પોતાના સ્ત્રીજીવનને કૃતાર્યે કહ્યું હતું.
મહાનુભાવ શાખંભવસુરિએ ચારિત્રી પવિત્ર સુદા લઇ વિ-
શ્વ વિષે વિદાર કરી અનેક ઉપકારો કર્યા હતા. તેમણે રચેલું દ-
ર્શકલિંગ સુત અથાપિ દંતપ્રભમાં પવિત્ર તરીકે પૂજાય છે. પુ-
ત્રના ઉપદેશ રૂપે રચેલું એ મહાત્મ્ય શાખંભવસુરિની સંપ્રીતિરૂપે
ભારત ભૂમિ ઉપર પ્રકાશે છે. આ ભૂમિ પ્રભાવ સતી મનકમાતા-
નોજ હતો. પિતા અને પુત્રની ચારિત્રકીર્તિનું મૂલ કારણ મનક-
માતાના શિશુ અને સહવાસ હતા. તે ઉપરથી સર્વ સાધર્મિજ્ઞે-
નોએ આ વાત પૂર્ણ લક્ષમાં રાખવાની છે. સ્ત્રીશિશુરૂપ કલ્પ
પ્રશ્નનાં કેવાં મધુરં દેવ નીપજે છે ?

આ પવિત્ર સતી મનકમાતા હીર સંવત્ ૬૮ માં વિરમાન
હતી તેથીના પતિ શાખંભવસુરિ તે સતીના સહવાસથી પવિત્ર
એવા મૃદરથાવાસમાં અત્યાવીર્ય વર્ષ સુધી રહ્યા હતા. મહાનુભા-
વ શાખંભવસુરિ દીક્ષિત થયા પછી અગ્નીધાર વર્ષે સુરિપદે અત્યા-
ના. તે મહાનુભાવે અત્યાવીર્ય વર્ષ સુધી મુરિપદે ભોગમ્યું હતું.
પવિત્ર પદવીને એ જ તેમણે ભરતની દંતપ્રભના ભારે ઉપકારો
થી હતા. છેવટે છ.ચક્ર વષની વયે તેઓ પોતાના પુત્રવાનુ રા-
મય મૂતકુનિના યશરૂપ ચર્ચારને મૂકી રવરય થયેલા હતા.

જોઈ તેના હૃદયમાં વાત્સલ્યરસ ઉભરી આવ્યો. પિતાને આવતા જોઈ ભ.નુમતી શરમાઈને જોડતી બંધ રહી. તેણીએ ઉભા થઈ પોતાના પિતાને વંદના કરી—પિતાએ પ્રેમ લાવીને કહ્યું, “વત્સે, તારું સ્વરમ.પુર્વ જોઈ મારા હૃદયમાં અનિ આનંદ ઉત્પન્ન થાય છે. તું શામાટે જોડતી બંધ રહી છે? મને તારા સ્વરની મધુ-પાનું પાન કરાવ.”

પિતાનાં આ વચન સાંભળી ભાનુમતી નમ્રતાથી જોડી—પૂજ્ય પિતાજી, મારા સ્વરમ.પુર્વના કરતાં તેની અંદર જે અર્થ-માપુર્વ છે, તેનો વિચાર કરો. સ્વરમ.પુર્વના કરતાં અર્થમાપુર્વ વધારે ચીજાનું છે. અને હૃદયના ભાવને તે અનિયત કપાયેલી છે. જે માણસ કોઈ પણ કન્ય અથવા ગાયના અર્થનું માપુર્વ બાંહે જોડે તે અર્થનો વિચાર કરે, તે માણસ સારમાહી અને વિવેકી ગણાય છે.”

સતી ભાનુમતીનાં આ વચન સાંભળી તેણીના પિતારાઃશ્રમખા-પાત્ર હૃદયમાં ખુશી થઈ ગયા હતા અને પોતાની પુત્રીના આવા વિચારો જોઈ તેણીની કેળવણીને મ.ટે તેને પૂર્વ સંતોષ થયો હતો. તે સંતોષના આવેશથી રાગ પ્રેમપૂર્વક જોડ્યો—“જેટા તારામાં કેળવણીકષ અમૃત સિંચિય થયેલું જોઈ મને અનિ આનંદ ઉ-પડે છે. દરેક સુખોપક્રાંત્યો તથા ગાથાઓના અર્થનું માપુર્વજ જોઈ જોડે. શબ્દનું માપુર્વ તેના જેવું કપાયેલી નથી. સુક્રી મનુષ્ય તારા સમિતથી કવિતાનું જન કરે, પણ જો તેના હૃદયમાં નો અર્થ સમજાય નહીં, તો પછી તે કંઈમાપુર્વ શા કામનું છે? ત્સે, તે મને ખરેખરો લેખ આપ્યો છે. હું પ્રથમ તારા કંઈમા-પુર્વથીજ મેંદ પડ્યો હતો. પણ જે કવિતા તારા મુખમાંથી પ્રમદ થતી હતી, તેના અર્થનો મેં વિચારજ કર્યો હતો. તારા આ લેખ ખરેખર મનન કરવા યોગ્ય છે. જેઓ કેવળ કંઈમાપુર્વથી કવિતા-નું જન કરે છે, તેઓ યવજે દ્રિયને વૃક્ષ કરનારા હોવાથી દૌરિય નિષયમાં મોહિત સમજવા.”

આ પ્રમાણે કહી અને સતી ભાનુમતીને અભિનંદન આપી

હજી કરી મારે એ ઉત્તમ પદાર્થ મેળવવાનો છે. મને મારા હૃદયમાં ખાતરી થઈ છે કે, આ-મનુજીની ઉત્તમિ મેળવ્યા વિનાય હૃદયને મુખ સમર્પિત મેળવવાની નથી. તે સ.યે એવો પણ નિર્ણય થયો છે કે, આ સંસારના પદાર્થો આત્માનુજીને મેળવવામાં અનિચ્છ કરનારા છે. તેથીજ એ સર્વ પુદ્ગલિક પદાર્થો તરફ મારી કાપેલા છે.

કલિકુમારનાં આ વચનો સાંભળી સતી બાનુમતી પોતાના હૃદયમાં વિચારવા લાગી-“આ રાજકુમારના હૃદયમાં તીવ્ર વેરા-ય ઉદિત થયો છે, જરૂર સદૃશ સમયમાંજ તે સંવેગના રંગને રજુ કરશે.” અત્યંત વિચારી બાનુમતીએ પોતાના બાંધને કહ્યું,-

“હા, તમને તમારા પુણ્યના ભાગી મારા હૃદયને અતિ સંતોષ હાય લાગી છે. તમે તમારા મનન જીવનની સાર્યકતા સતી રીતે સંપન્ન કરી શક્યો, એવી મને ખાતરી થાય છે.

પ્રિય બાઈ, તમારા આ વિચારને હું અનુમેદન આપું છું, અને તમારા એ સદ્વિચારો સદૃશ થાય, એવી આશીષ આપું છું.” સતી બાનુમતીએ પોતાના બાંધને આવાં વચનો કહ્યાં હતાં, અને તે વચનોને સાંભળી કલિકુમારે પોતાની જાહેનને આજાર માન્યો હતો.

પ્રિય વાંચનારી જાહેનો, કલિકુમાર અને બાનુમતી-એ બંને ભાઈ જાહેનોએ આ વાતોત્તર વાંચી તમે સારી રીતે વિચાર કરજો. પૂર્વ કાલે અ.ય. જીન બળકો રાજકુળમાં જન્મીને પણ કેવી કેજ-વણી લેતાં હતાં. કેજવ:એણે ભાઈ જાહેન પરસ્પર કેવી વાતો કરતાં અને કેવા કેવા સદ્વિચારો દર્શાવતાં હતાં. વર્તમાનમાં બ્યારે જો મુંદર પદ્ધતિ જીનપ્રજામાં જોવામાં આવે, તો જીનપ્રજા ઉત્તતિના ચોખરપર આરુઢ થવાને સમર્થ થાય, એમાં કાંઈપણ આશ્ચર્ય નથી. શાસન દેવના એવો સમય સત્વર પ્રાપ્ત કરવો, એજ અમારી તેમની પ્રત્યે ભક્તિભાવપૂર્વક અભ્યર્થના છે.

સતી બાનુમતીનો ભાઈ કલિકુમાર વિરક્ત ભાવને પાર-જી કરી છેવટે જીનપ્રજાનો આહક બન્યો હતો. તેણે માત પિતાની

આચાર્યો પોતાની સત્તાથી જૈન મુનિઓને સારી રીતે વ-
 યવન કરતા હતા. તેમાં ખાસ કરીને પ્રમાદના મહારોવની
 નિઓ લુપ્થ ન થાય, તેને માટે ઘણી સાવચેતી રખાવ-
 નાવતી હતી. મહાનુભાવ કાલિકાચાર્યે ઉત્તરચિની નગરીમાં
 સર્વ જૈન મુનિઓને એકઠા કરી આ પ્રમાદે કહ્યું હતું,
 તો, મારા સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, તમે પ્રમાદને વશ થઈ
 ધર્મ તરફ ઉપેક્ષા રાખનારા થઈ ગયા છે. જો એમ બન્યું
 તો તમારે માટે ઘણું જ શરમ ભરેલું છે. આપણા ચારિત્ર ધ-
 ર્મે જૈન આગમમાં શું લખેલું છે ? તેનો તમે વિચાર કરો.
 ખો છે કે, મુનિઓએ જન પાળવામાં લેશ માત્ર પણ પ્રમાદ
 ન કારણ કે, પ્રમાદ સાધુઓને સંસાર સમુદ્રમાં ફેંટી દે છે.
 શ્રી, આહારક લબ્ધિવાળા, મનઃપર્યવ જ્ઞાનવાળા, તથા ઉ-
 ચ્ચારિત્રી, એવા મહાપુરુષો પણ પ્રમાદના વશ થી તુરંત ચા-
 તિમાં નાથ છે. ધર્મમાં પ્રમાદ કરવાથી જે હાનિ થાય છે, તે
 ચોરના હુટવડાથી, અગ્નિએ બળવાથી અને લુગારમાં ફારી
 થી પણ થતી નથી. ” કાલિકાચાર્યની આ શિષ્ણ કેટલાએક
 રીતે મુનિઓએ માની ન હતી. પછી કાલિકાચાર્ય શુભ રીતે
 ચાલ્યા ગયા હતા અને તેમણે તે સાધુઓને પ્રમાદથી છે-
 નાને માટે શબ્દાતર સાવકને એવી શિષ્ણ આપી હતી કે, જે
 મુનિઓએ પ્રમાદનો ત્યાગ કરી પોતાના ચારિત્રને પા-
 લ્યું.

સતી બાનુમતીના જાતા કાલિકાચાર્યે પોતાના પાછળના મુનિ
 નમાં ભારતની જૈનમંળના આચારમાં સારા સારા મુધારા કહ્યો
 તેમણે છેવટે પ્રતિષ્ઠાનપુરમાં ચાનુમાંત્ય કહ્યું હતું. તે વખતે
 લોકનો સ્વામી ઇંદ્ર સીમધર સ્વામીના મુખથી કાલિકાચાર્યની
 રસા સાંભળી વૃદ્ધ બ્રાહ્મણનું રૂપ લઈ તેમને મળવા ગયો હતો.
 નર્મ કાલિકાચાર્યના મુખથી નિવોદનું સ્વરૂપ સાંભળી તે ઇંદ્ર ધ-
 ન્ય ખુશી થયો હતો. ઇંદ્રે તે સુરિવરની પરીક્ષા કરવાને એવો
 પ્રકાર્યો કે, “ભગવન, મારી આયુષ્ય કેટલી છે ?” તેના ઉત્તરમાં

સુરસુતી.

આ સતી ગામપદેશમાં આવેલા ધારાવાસ નામના નગરના રાજા વજ્રસિંહની પુત્રી થાય છે, અને જૈન ધર્મમાં પ્રખ્યાત થયેલા ત્રીજા કાલિકાચાર્યની ખેડેન થાય છે.

સતી સરસ્વતી ધારાવાસ નગરના રાજા વજ્ર-

ને ઘેર જન્મી હતી. તેણીની માતાનું નામ સુરમુંદરી હતું. મુંદરી પોતાના પિતાના રાજ્યમાં રહી સારી કેળવણી પામી. તેણીએ પોતાની વિદ્યાકળાથી વજ્રસિંહ રાજાની પૂર્ણ પ્રીતિ પી હતી. રાજાનું બહુમાન છતાં સુરમુંદરી ઘણીજ ચિનીન અને હલી. તે સાથે સ્વધર્મની અંદર તે પૂર્ણ આસ્થાવાળી હતી.

રાજા વજ્રસિંહ અને રાણી સુરમુંદરીને રાજસંસાર સદાચા-
| મુશોભિત હતો—અનુક્રમે તેમને કાલિક નામે કુમાર અને
સરસ્વતી નામે પુત્રી ઉત્પત્ત થયાં હતાં. તે જને બાઈ ખેડેન પોતાના
તાપિતાના આશ્રય નીચે સારી કેળવણી પામ્યાં હતાં. કાલિક-
નાર અને સરસ્વતી આખો દિવસ જ્ઞાનની ચર્ચા કરતાં અને
મેશાં નવીન જોષ મેળવી પોતાને મોટો હાલ પ્રાપ્ત થયો, એમ
મજતાં હતાં. ઘણીવાર રાજા વજ્રસિંહ અને રાણી સુરમુંદરી
તાના જને બાલકોના જ્ઞાનની પરીણા કરાવતાં અને પરી-
ણમાં સારી રીતે ફોફમંડ થયેલાં તે બાલકોને નવીન આશ્રયો
ને રમકડાંઓનાં ઈનામો આપતાં હતાં. એક વખતે સુરમુંદરીએ
તાની પુત્રી સરસ્વતીને પોતાના ઉત્સવમાં બેસાડીને કપું-
'વત્સે, હવે થોડા દિવસમાં તારા બાઈની અને તારી મોટી પરીણા
કેવાની છે; તે પરીણામાં જોતું પ્રસાર થઈશ, તો તને હું એક અમુ-

દય આભૂષણ ઈનામમાં આપીશ, જે ઈનામથી તને ઘણો લાભ મળે.”

માતાનાં આ વચન સાંભળી મતી સરસ્વતીએ જે શબ્દો કહ્યા હતા, તે દરેક શ્રાવકબાળાને સ્મરણ કરવા યોગ્ય છે. મતી સરસ્વતીએ પોતાની માતા ગુરમુંદરીને નમ્રતાથી કહ્યું હતું—“માતા, હું તમારા ઈનામના લાભને ખરો લાભ ગમજાતી નથી. જ્ઞાનનો લાભ એજ ખરેખરો લાભ છે. તમારા આભૂષણના અને સમકાંતા લાભને હું ખરો લાભ જાણતી નથી. તેમજ એ જ્ઞાન મિત્રવાની સાલચળી હું સાનાખ્યામ કરતી નથી. પરીક્ષામાં પ્રમાર થવાની ભારા હૃદયમાં જે ખાંત છે, તે જ્ઞાનનો મહાન્ લાભ મિત્રવાને માટે છે. તે છતાં તમારા હૃદયમાં જે અમાસો તરફ વાળાયેલા રહેલો છે, તે પ્રગટ કરવાને તમે જે ઈનામો આપો છો, તેને અમે અને બાંધબંધન ખુશીથી તરફએ છીએ; પણ તે તમારા ઈન્દ્રિયની ખાતરજ અમે વિચારવા મ કરવાને પ્રયત્ન કરતાં નથી.”

સરસ્વતીના આ વચનો સાંભળી તેની માતા ગુરમુંદરીને બહુ ગમ્યું હતું. તેણી પોતાની પુત્રીનાં એ વચનોને જાન્યેની રાખી પુત્રાને જાણ નુ દર ઈનામ આપ્યું હતું.

ત્રિવર્તન મંડળ, તમે મતી સરસ્વતીનાં એ વચનો તમારા હૃદયમાં કે તરી ન મૂકો, અને એની ઈચ્છાથી હૃદયમાં જ્ઞાનનો લાભ મિત્રવાને તરફ વાળો.

જેન સતી મંડળ, તમે નાચે સતી જ્ઞાન મિત્રવાને તમારા હૃદયમાં કે તરી ન મૂકો, અને એની ઈચ્છાથી હૃદયમાં જ્ઞાનનો લાભ મિત્રવાને તરફ વાળો.

જેન સતી મંડળ, તમે નાચે સતી જ્ઞાન મિત્રવાને તમારા હૃદયમાં કે તરી ન મૂકો, અને એની ઈચ્છાથી હૃદયમાં જ્ઞાનનો લાભ મિત્રવાને તરફ વાળો. જેન સતી મંડળ, તમે નાચે સતી જ્ઞાન મિત્રવાને તમારા હૃદયમાં કે તરી ન મૂકો, અને એની ઈચ્છાથી હૃદયમાં જ્ઞાનનો લાભ મિત્રવાને તરફ વાળો. જેન સતી મંડળ, તમે નાચે સતી જ્ઞાન મિત્રવાને તમારા હૃદયમાં કે તરી ન મૂકો, અને એની ઈચ્છાથી હૃદયમાં જ્ઞાનનો લાભ મિત્રવાને તરફ વાળો.

ને જોઈને તે સૂરિવરે જ્ઞાનના બગીચી બાણી હીધું કે,—“આ રાજકુમાર કેણું ધર્મિકૃતિનો પારક અને ભવિષ્યમાં ચારિત્રધર્મનો પ્રજાવક થશે—” આણું સમજી સૂરિવરે ક.લિંગકુમારને ધર્મદેશના આપી તે મહાનુશાસે ધર્મદેશનામાં જણાવ્યું કે,—“નરભવ, મનુષ્ય જોવ, ઉત્તમ ભવતિ, સોષકુળ, ઉત્તમ રૂપ, દીર્ઘ આયુષ્ય, સદ્ગુણિ, ધર્મસવલ્લ, ધર્મનું પ્રદલ્લ, તે ઉપર સદ્ગા અને સત્તર પ્રકારનો સંયમ એટલાં વાનાં આ સંસારને વિષે પામવાં દુર્લભ છે.”

સૂરી શુભધરનાં આ ઉપદેશ વચનો કાલિકુમારના સ્વાભાવિક બેધને વિશેષ ઉત્તેજક થયાં, અને એટલી સાથે તેના હૃદયમાં વૈરાગ્ય ભાવના જાગ્રત થઈ આવી હતી. તત્કાલ ગુરૂને વદના કરી તે રાજકુમાર પોતાના નગરમાં આવ્યો. અને તે દેશનાની વાર્તા પોતાની પ્રિય જ્ઞેન સરસ્વતીને કહી સંભળાવી, મુખેધવની સરસ્વતી પોતાના જાણના મુખથી તે સૂરિવરની દેશના વાણી સાંભળી અત્યંત આનંદમય બની ગઈ, અને તેણીની મનોવૃત્તિમાં વૈરાગ્ય ભાવના વેગથી પ્રસરી ગઈ. અને તેથી આ સંસારના મેલક સ્વરૂપ તરફ તેણીને અભાવ કન્યત થઈ આવ્યો.

તે પછી ક.લિંગકુમારે અને સતી સરસ્વતીએ માતાપિતાની આજ્ઞા લઈ પરાંપરા કરવાને માટે દીક્ષા પ્રદલ્લ કરી હતી. સંતાનિના રોડને વશ થઈ માતાપિતાએ તે બંને બાળકોના વિયોગથી હૃદયનો રોડ દર્શાવ્યો હતો, પરંતુ તેઓ આ સંસારના સ્વરૂપને બાળનાં હોવાથી તેમના હૃદયમાં તે રોડ શમી ગયો હતો, અને પોતાના સંતાનોનો ધર્મિક પ્રજાવ જ્ઞેનને તેઓ ઉત્સુક થયાં હતાં.

ક.લિંગકુમાર અને સતી સરસ્વતીએ પ્રથમ મટેલા શુભધર-સૂરિની પાસે દીક્ષા હીધી હતી, અને તેમની સન્મુખ ચારિત્ર પાત્રી તેમણે સાધુ તથા સતીની પાત્રિના મહાન્ પ્રજાવ વધાર્યો હતો. અનુક્રમે કાલિકુમાર ત્રીણ કાલિકાચાર્યના નામથી વિખ્યાત થયા હતા, અને સતી સરસ્વતી એક વિદુરી પ્રજાવક પ્રવર્તિની બની હતી.

જેઃ વખતે કાલિકાચાર્ય પોતાના શિષ્યોના પરિચાર સાથે વિ-

“રાજાજી, તમે પ્રલયમાં છો. એ અમારી પવિત્ર આત્માને
 દે. એ મની આત્માની મારી જોઈને થાય છે. અપના રાજ્યમાં
 ને ન થયો જોઈએ.” મહિ કાલિકાચાર્યનાં વચનો ઉપર પણ
 એ વચન આપ્યું નહિ. તેમને પણ નિરરકારનાં વચનો કહી
 એ વલ મારી હતી.

[illegible]

કરવા ચોખ્ખ છે. સતી સરસ્વતીએ મર્દલિંગ રાખને કહ્યું હતું કે, “રાજન, હું કદાચ રાખતી નથી, પણ સદાચંદ્ર રાખું છું. સતી સૌ કદિપણ પોતાના રીંગના રક્ષણને આગ્રહ છેડતી નથી. અરે અવિચારી રાખ, તું મને તારા મેહેલની મહારાણી કરવાની લાલચ આપે છે, પણ મારું પવિત્ર હૃદય એવી લાલચ ધારણ કરતું નથી. હું મારા ચરિત્રરૂપ મેહેલની મહારાણી બનેલી છું. એ મહારાણીની ધરવી પરમાનંદને આપનારી છે. તેની અગત્ય તારા રાજ્ય-સુપ્રસંગિક સુખ શ્યા કામનું છે? તારી રાજ્યલક્ષ્મી અને તેના વિદ્યમેા તેની આગળ તૂળ સમાન અને દુઃખરૂપ છે. કારણકે, તે વિલાસો નરકના દ્વારમાં લઇ જનારા છે. અરે દુરાચારી રાખ, હું તારા રાજ્યવૈભવના તુલ્ય સુખથી લલચાવાની નથી; તેમજ તારા બચેકર શસ્ત્રોથી ડરવાની નથી. તું કદિ મારો ધાત કરવા તૈયાર થઈશ, તોપણ ત્યાંસુધી મારામાં પ્રાણ છે, ત્યાંસુધી હું મારા રીંગ-રત્નને ગુમાવીશ નહીં. વળી મને પૂર્ણ ખાતરી છે કે, મારા આર્હત ધર્મના પ્રભાવિક બધુ કાલિકાચાર્ય અને મારા ધર્મના સાસન દેવના મારી રક્ષા કરશે.”

પ્રિય શાંચનારી બહેનો, સતી સરસ્વતીનાં આ વચનોનું મનન કરી તમે તમારા રીંગની રક્ષા કરવા સદા સાવધાન રહેજો. તમે સન્માનન જૈનધર્મની સરુતુણી સ્ત્રિકા છે, અને મહાવીર પ્રતુના વીરયાસનની વીરજાળા છે. તમારો દિવ્ય પ્રભાવ કારતમૂર્તિમાં પ્રખ્યાત છે. તમારી પૂર્વની સતીઓએ જે સતીન્વ દર્શાવ્યું છે, તેવું સતીત્વ આર્ધપ્રજામાં પ્રગવું દુર્લભ છે.

સતી સરસ્વતીનાં એ વચનો સાંભળી દુરાચારી મર્દલિંગ રાખ પોતાની સત્તાના બળથી તેણીની પર નરજ થયો હતો, પરંતુ મનીના તેજ અગત્ય તેની સત્તા ચાલતી ન હતી. તે સતીને જૈન-વચને નથી નથી મુક્તિએ રચ્યા કરતો હતો.

ધર્મવીર કાલિકાચાર્ય કેવેલ રાખ શકૂન અને લીધાછન્નુ રાખજોને લઈ રાખચિની નમરી ઉપર આવી પેહોંચ્યા હતા. તે ખલર સાંભળી રાખચિની પતિ મર્દલિંગ રાખ તેમની સન્મુખ મુઠ

ભાગ્યદેવી.

પાણી ભારતની વિશાળ ભૂમિ ઉપર નિચરી હતી. તેણીએ અને
 દેવોની અવિકાઓને સુધારી પોતાની સ્ત્રીબાનિની મહાન ઉજા
 રી હતી. તેમના સમયમાં ભારતીય જૈનપ્રજામાં અવિકાધર્મ
 વેદોપ પ્રભાવ વધ્યો હતો, અને તેમણે એક કર્તવ્યમાં પાતાનું
 જીવન કૃતાર્થ કરી ઉપદેશવર્ગ સોંપ્યો અધિકાર મેળવ્યો હતો.
 સરસ્વતીએ ભારતની જૈન લાગિનીઓમાં જે સરસ્વતીનો મ
 વધાર્યો હતો, તે અદ્ભુત હતો. તે સમયે દેશ શહેરોમાં વિ
 શ્વિકાઓ પ્રગટ થતી, અને સ્ત્રીધર્મને પ્રવર્તારવા તન, મન,
 પ્રયત્ન કરતી હતી, તે કાળના જૈન આર્ય વિદ્વાનો એ સતી
 નીને માટે નીચીની પ્રચલિતનું કાળ કહેવા હતા.

“કાલિકાચાર્યજગિની સદ્વૃદ્ધિઃ યોસસ્ત્વતી ।

સસ્ત્વતીવ જયતિ ધીસાચોત્કલરીપિકા ” ॥ ૧

“ધી સાચી કુળમાં દીપિકા સમાન અને સદ્વૃદ્ધિ
 કાચાર્યની જ્ઞેન સરસ્વતી સાચી સરસ્વતીની ને
 ને છે.”

સરસ્વતી

જૂનીય આનંદ ઉપજાયો હતો, અને તેણે પોતાની સતી રાત્રીને
 પૂર્ણ સ્નેહથી અભિનંદન આપ્યું હતું.

વિષ્ણુકુમાર અને મહાપદ્મ યોગ્ય વયના થયા, એટલે રાજાએ
 તેમને રાજકીય વિષયમાં પ્રવીણ બનાવ્યા. વિષ્ણુકુમારની મનોવૃત્તિ
 વિરક્ત ભાવને પારણ કરવા લાગી. તે હંમેશાં આ મંત્રારના સ્વરૂ-
 પને અસાર લાગી તેની તરફ ઉપેક્ષા રાખવા લાગ્યો. રાજાએ વિષ્ણુ-
 કુમારને રાજ્યગારી આપવાની અને મહાપદ્મને યુવરાજ પદવી
 અપવાની દેખા બતાવી, પણ વૈરાગ્યમાં તટીન થયેલા વિષ્ણુકુમારે
 ક્યાસન હેરાની ના કહી હતી. પછી રાજાએ મહાપદ્મને યુવરાજ
 પદવી આપી હતી.

એટલેકે સમય વીત્યા પછી મહાપદ્મ પોતાના પિતાની આજ્ઞા
 પ્રમાણે કરવા બેઠો હતો. અને તે મુજારી પૂર્ણ કરી ઘેર
 આવ્યો, ત્યારે રાજા પછોતરે તેને પોતાના ગાલ્યાસન ઉપર બે-
 માવે હતા.

એક વખતે મુનિ નુવનરવામી વિચરતા વિચરતા ગજપુર ન-
 ગરમાં આવ્યો ચાલ્યા હતા. તેમની પામરિયના આંખથી વિષ્ણુકુમારે
 તેમની પામે ચિત્રમંદાકુક્યું હતું. અને તે ચિત્રપદ્મનો મહુપયોગ
 કરવાને મુરુની આજ્ઞા લઈ ભરતજૂમિ ઉપર વિદાર કરવા પ્રયત્નો
 હતા. અનુક્રમે સતી ભવ.ક.રેણીનો મુગિશિન પુત્ર બાહ્યત્વ પદ્મનો
 મહા પ્રજાવક બન્યો હતો. મહા નુમાજ વિષ્ણુકુમારે મનન વિદાર
 કરી અને પદ્મ તથા નીતિનો જોષ આપી વિષ્ણુકુમારે મનન વિદાર
 કર્યો હતો. અને તેથી મહામુનિ વિષ્ણુકુમાર આ ભરત-
 જૂમિ ઉપર મહાપદ્મની મહામુનિ તરીકે વિખ્યાત થયા હતા.

આ ભરતમાં આજ્ઞાનીનમરીની જાંઠર દીધાં નામે એક રા-
 જા સજ્જ હતો. અને તેને નમુચિ નામે એક પ્રધાન હતો. દરેક
 અને નમુચિ તેને આજ્ઞાપદ્મના કૌશી હતા. નમુચિને મુખ-
 નાસરના એક વિદ્વાન્નિષ્ણુ સંવેદક થયો હતો. તેમાં નમુચિ
 હારી થયો. એટલે તે કૌશી જાંઠર ધારવડે મુનિને માર-
 વા આજ્ઞા સમવેદકને તેને ભાજન કરી દીધો હતો. તે પછી

વડને જણાવ્યું કે, “હું લખિના બગાધી તેને જોતાવધા ત્યાં જવાને સમર્થ છું, પણ ત્યાંથી પાછા આવવાની લખિ માસમાં પ્રાપ્ત થઈ નથી.” તે વખતે ગુરૂએ કહ્યું કે, “જો તું ત્યાં પેહોચીશ, તો પછી તે મદામુનિ વિષ્ણુમાર તને અહિં લ.વી શકશે.” ગુરૂનાં આ વચન સંભળી તે લખિવાન મુનિ વિષ્ણુમારને તેજવાને મેરૂપર્વત ઉપર મથા હતા, અને તેણે વિષ્ણુમારને સર્વ વૃત્તાંત કહી સંભળાવ્યો હતો. પેતાના ઉપશરી ગુરૂની તથા લેનશ.ચન ઉપર મ-
“૧ કૃત આરેકું જોઈ વિષ્ણુમાર લખિના પ્રભાવથી તે મુનિની યે અજપુરમાં આવ્યા હતા. વિષ્ણુમાર પેતાના ગુરૂને વંદના ડી નમુચિ મંત્રીની પામે આવ્યા, અને તેણે નમુચિને આ પ્રમાણે કું હતું—“ભદ્ર, તું સંજ થયે છે, તો તું પ્રજાના રક્ષણને કર-
રહું. તારે સર્વ પ્રજાની અને તપસ્વીઓની રક્ષા કરી જોઈએ. અને ધનરહિન એવા સમુદાને રહેવાને સ્થાન આપવું જોઈએ.” વિષ્ણુ-
મારનાં આ વચનો સંભળી નમુચિએ કહ્યું, “તમરે સ્હેવાને કંટકાં પગલાં રાત્રિ જોઈશી? જો તમારી સ્થાન લેવાની દૃષ્ટા-
હાથ, તો હું તમને ત્રણ પગલાં સ્થાન આપું છું.” નમુચિનું આ વ-
ચન સંભળી વિષ્ણુમારને કોષ વ્યકયો, અને તેથી તેણે લખિના પ્રજા વડે પેતાના શરીરને લક્ષ યોજનના પ્રમાણમાં વિસ્તાર્યું.
તેમણે તેજા શરીરનું એક પગતું પૂર્વ સમુદ્રમાં મૂક્યું, બીજું પગ-
પશ્ચિમ સમુદ્રમાં મૂકીને જોડ્યા કે, હે નમુચિ, હવે ત્રીજું પગતું
ક્યાં મૂકું? જેમ કહી પૃથ્વીને કાપવી ત્રીજું પગતું નમુચિના મ-
સ્તક ઉપર જોડું મૂક્યું કે, જોયી તે નમુચિ મૃત્યુ પામી ગયો હતો.
વખતે દેવતાઓએ જાણી જાણી કરી આકાશને ગજાવી વિષ્ણુ-
મારના કોષને ધાંત કયો હતો.

પેતાના ધર્મની હીલણા દૂર કરવાને માટે વિષ્ણુમારને જેમ કું પાડ્યું હતું. પાછળથી તેમણે પેતાના ગુરૂ પામે તે પાપની ક્ષમા કરી હતી. નિષ્પાપ અને શુદ્ધ થયેલા વિષ્ણુમારે ઉત્ત-
પસ્થા કરી પેતાના ચારિત્રને વિશેષ પ્રકાશિત કર્યું હતું. તે પછી
નુકમે કેવળજન પ્રાપ્ત કરી તેઓ મુક્તિ મુંદરીના રાજાની બન્ધા

તું અનુકરણ કરવાને બીજી સાધર્મિ બહેનોને એવું આપી આ
મનુષ્યોમાંથી દ્રવ્ય શરીરે અદૃશ્ય થઈ ગઈ છે. પણ ભાવ શરીરે તે
અચાપિ વિષ્ણુકુમાર અને પદ્મોત્તર ચક્રવર્તીની માતા તરીકે આ
મનુષ્યોમાં વિખ્યાત છે. તેણીનું દાનમય ભાવશરીર અચાપિ ભારત-
વર્ષની આસ્તિક પ્રજા અવલોકે છે, અને જૈન સતીમંડળમાં એ પ-
તે સતીનું યશોમાન કરે છે.

શ્રીમતી

શ્રીમતી

(આદ્રકુમારની પત્ની.)

સતીને: જન્મ વસંતપુર નગરમાં ધનદત્ત યે-
હીને ઘેર થયો હતો. સતી શ્રીમતીને તેના પિ-
તા ધનદત્તે સારી કેળવણી આપી મુચિશિવ જ-
નાવી હતી. તેણી માતાપિતાના ઉપદેશથી સારી

ને ધર્મનિષ્ઠ અને વિનીત બની હતી. તે હમેશાં નિયમ રીતે જા-
પાઠશ્રાવણ કરતી અને ધર્મની જાગૃતિ ઉત્તમ પ્રકારની ભાવના બા-
ળી હતી. શ્રીમતી જેવી ધર્મની ધારક હતી, તેવી સૌંદર્યની
ધારક હતી. તેના શરીરમાં અનુપમ સૌંદર્ય પ્રકાશી રહ્યું હતું.
જન અને સૌંદર્ય બને રૂપધોળી હોય, તેમ તેણીનામાં વૃદ્ધિ પામ-
તો હતો.

શ્રીમતીને આવી સદ્ગુણી અને રૂપવતી ભણે તેણીના પિતા
ધનદત્ત યેહી તેણીને મોટે યોગ્ય પતિની શોધ કરવા હતા. કારણ

સહવાસથી આર્થ કેળવણી હીંમી હતી. આર્દ્રકરાગને દેશના રાજા યેલ્લિકની સાથે સારો સંબંધ હતો. યેલ્લિકરાજા જે પોતાના મંત્રીની સાથે આર્દ્રકરાગને ઉત્તમ પ્રકારનું ભેટલું નોંદનો. આર્દ્રકુમાર જ્યારે યોગ્ય વયનો થયો, એટલે તેની સાથે રાજકીય વિષયમાં ભાગ લેવા લાગ્યો. એક વખતે કરાગલે પોતાના મંત્રીને ભેટ લઈ તેની પાસે મોકલ્યો—તે આર્દ્રકુમારે તેને યેલ્લિકરાજા સંબંધી બધા સમાચાર પૂછ્યા. જ્યારે રાજા યેલ્લિક અને અભયકુમારની બાંહે પ્રશંસા સાં, એટલે આર્દ્રકુમારે તે યેલ્લિકના મંત્રીની સાથે પોતાની કરવાની ઈચ્છા પ્રદર્શિત કરી હતી. જ્યારે યેલ્લિકરાગનો મગધદેશ જવાને તૈયાર થયો, તે વખતે આર્દ્રકરાગએ પોતાના મંત્રીને સારી ભેટ લઈ તેની સાથે મગધદેશમાં મોકલ્યો. આ વખતે આર્દ્રકુમારે પણ મંત્રી કરવાની ઈચ્છાથી તેનો અભયકુમારને માટે ઉત્તમ પ્રકારની મહિષ મુદ્રાદિક વસ્તુની ભેટ મોકલી હતી.

આદ્રિક રાગનો મંત્રી મગધ દેશમાં આવી પહોંચ્યો, અને યેલ્લિકરાગને આર્દ્રક રાગની ભેટો આપી. યતુરમંત્રી અભયકુમારે આર્દ્રકુમારની ઉત્તમ ભેટ ભેઈ વિચાર કર્યો કે, “આ આર્દ્રકુમાર કોઈ ભયી હવ છે. તેણે પૂર્વ ભયે મનની વિરોધના કરી, તેથી તેનો જન્મ અનાર્થ દેશમાં થયો છે, પરંતુ તે આમજાત અજાતો હવ છે, માટે કોઈ એવી મુક્તિ કરવી કે, તેથી તે આર્દ્રકુમાર અરિહંતનો પરમસજ્જ થાય. જો તે તીર્થ કરની પ્રતિમા લોકો, તો તેને અતિરમરણ જ્ઞાન ઉત્પત્ત થયે, માટે એવી કોઈ નેમા તેને મોકલાવું.” આ પ્રમાણે વિચારી મંત્રી અભયકુમારે કી જ્ઞાનદેવ ભગવાનની પ્રતિમાને એક પેટીમાં આરોપિત કરી આર્દ્રકુમાર ઉપર મોકલાવી હતી. તે મુંદર ભેટ ભેઈ આર્દ્રકુમાર હૃદયમાં પુરી થયો હતો. જ્યારે તે જૈન પ્રતિમા તેની દૃષ્ટિએ પડી, ત્યારે તેને અતિરમરણ ર્થ આપ્યું હતું. પોતે પૂર્વભયે કોણ તે, એ વાત તેના હૃદયમાં ઉપસ્થિત થઈ આવી હતી. પોતે પૂ-
S. M-૨૩

પી ચેર ખાલીએના હવિતરૂપી ધનને હરી જવાને જગતને વિષે
મર્યેક ઘેર ભમ્યા કરે છે. ”

પુણ્યનંદન સૂરિની આવી ધર્મદેશના સાંભળી આર્દ્રકુમારનું
ચિત્ત વેરાગ્યથી વાસિત થઈ ગયું. તત્કાળ તેણે દીક્ષા લેવાનો વિચાર
કયો તે વખતે આકાશમાંથી દેવતાએ તેને સૂચના આપી કે, “રાજ-
કુમાર, તારે હાથ દીક્ષા લેવી થોડી નથી, કારણ કે તારે હજી ભોગ-
નિક કર્મ ભેગમવાં બાકી છે. ” દેવતાએ આવી સૂચના આપી, તે
છતાં તેણે ધનિવેષ ધારણ કયો હતો. તે વેષ ધારણ કરીને આર્દ્રકુ-
માર વિહાર કરી વસંતપુરમાં આવ્યો હતો. ત્યાં કોઈ દેવાલયમાં
હિતરી, ત્યાં કાયોત્સર્ગે રહ્યો હતો. જ્યાં સતી શ્રીમતી પોતાની સમા-
નરથની સખીઓની સાથે ક્રીડા કરવા આવી હતી. જ્યારે સર્વ
સખીઓએ દેવાલયના જુદા જુદા સ્થાને વર તરીકે મહણ કર્યા,
ત્યારે સતી શ્રીમતીએ કાયોત્સર્ગે રહેલા જે તરૂણ પુરૂષને પકડી
લીધો હતો, તેજ આર્દ્રકુમાર હતો. જો કે તે મુઘ્ધાએ તેને ક્રીડાના
દેશથી મહણ કયો હતો, પણ જ્યારે તે સાચો પુરૂષ જોવામાં આવ્યો,
ત્યારે શ્રીમતીએ તેને પતિ તરીકે સ્વીકારી લીધો હતો. કારણ સતી
શ્રી જેને ધારે છે, તેજ તેનો પતિ ય.ય છે. મન કે વચનથી વરેલા
પતિને સતી શ્રી ખરો પતિ માને છે.

આર્દ્રકુમાર યતિ વેષધારી હતો, તેથી તે વખતે પોતાના
મનના ભંગથી ભય પામી ત્યાંથી પ્રસાર થઈ ગયો હતો, પણ શ્રીમ-
તીએ પોતાના હૃદયમાં નિશ્ચય કયો હતો કે, “તે પુરૂષ મને પરણે
અથવા ન પરણે પણ આ ભવમાં મારે તેજ પતિ છે. ” દેવતાએ
પણ તેજ વખતે તે વાર્તાને અનુમોદન આપી, રત્નોની વૃદ્ધિ કરી
હતી તે રત્નો હર્ષ સતી શ્રીમતી પોતાના પિતાને ઘેર આવી હતી.
શ્રીમતીએ તે દેવમંદિરનો જણે વૃત્તાં પોતાની માતાને કહ્યો હતો.
તે સાથે તેણીએ જણાવ્યું હતું કે, “જે યતિ વેષધારી પુરૂષ મેં
પતિ તરીકે સ્વીકારેલો છે, તેજ આ ભવમાં મારો પતિ યવાનો છે.
તે શિવાય બીજા કોઈપણ પુરૂષને હું વરણી નથી. ” પુત્રીનાં આ
વચનો તેણીની માતાએ પોતાના પતિ ધનદત્ત એણીને કહ્યાં, તે ઉપ-

હઈ ચડ્યો બડો, તો પછી આ સ્ત્રી અને પુત્રના શા હાલ થાય
 પોષ્યવર્ગનું પોષણ કરવાને દરેક ગૃહસ્થ બંધ એવો છે.” આ પ્ર-
 માણે વિચારી આર્દ્રકુમાર એડો થયો, અને તત્કાળ તેણે પોતાના
 મનમાં નિર્ણય કર્યો કે, “ મારા બાલપુત્રે મારા પગ ઉપર જોડવા
 તાંગણા બીંટવા હોય, તેટલા વર્ષંમુખી મારે ગૃહસ્થાવાસમાં રહેવું.”
 આવો નિર્ણય કરી આર્દ્રકુમાર એડો થયો અને તેણે પોતાના પગ
 ઉપરના તાંગણા ગાળી લાગ્યા. તે તાંગુની સંખ્યા બાર થઈ—તે ઉ-
 પરથી સુચિયારી આર્દ્રકુમારે પેતાની પ્રિયાને કહ્યું, “ પ્રિયે હવે
 ચિંતા રાખીશ નહીં. હું દીશા લેવા જવાને તૈયાર થઈ રહ્યા છતાં,
 એવામાં આ પુત્રે મારા ચરણ ઉપર બાર તાંગણા બીંટવા; તેથી હું
 હજુનાર વર્ષંમુખી ગૃહાવાસમાં રહીશ; ને પછી ચારિત્ર મંદણ કરીશ.”
 પતિના મુખથી આવેલા શબ્દો સાંભળી સતી શ્રીમતી પોતાના
 હૃદયમાં પ્રસન્ન થઈ હતી. જોકે સતી યાચિકા શ્રીમતી ચારિત્ર મંદ-
 ણને માટે સારો મન ધરાવતી હતી આ માનવજીવનમાં ચારિત્રજ-
 વનનો ભાગ સર્વોત્તમ ઉપકારનું મ.ધન છે, એમ તે સમજતી હતી,
 તથા પિ પોતાના પતિના સતત સંદર્શક સહવાસને લઈને તેમજ પુત્રને
 સારી કેળવણી પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છાને લઈને તેણીએ પોતાના પતિ-
 ને ગૃહાવાસમાં રહેવાનો આમંત્ર કર્યો હતો.
 આર્દ્રકુમાર અને શ્રીમતીનો ગૃહાવાસ તે પછી બારવર્ષંમુખી
 સારી રીતે ચાલ્યો હતો. બંને ય.વત્તદંપતીએ પોતાના ન્યાયોપદેશ
 દ્રવ્યનો સાતસેરોમાં નહુપયોગ કર્યો હતો. વનંતપુરની જનમધ્યમાં
 તેમની ભારે પ્રશંસા થઈ હતી.
 પ્રિય વાંચનારી જોનો અને બપુએ, આપણાં ધર્મચીર આર્દ્ર-
 કુમારના દીશા મંદણ કરવા વિષેના વિચારનું મનન કરજો. પૂર્વ-
 કાલે દીશા મંદણ કરતી વખતે ગૃહાવાસનો નાચક પુરૂષ કેટલા
 સહચાર કરતો હતો. તે પોતાના પોષ્ય વર્ગ તરફ કેવી વિશાળ
 મમતા રાખતો હતો. આજકાલ તેવો વિચાર કરવામાં આવતો
 નથી. પોતાના હાવાર માતાપિતાને અને નિરાધાર સ્ત્રીને તરછેડી
 અર્થાત્ સર્વ પોષ્ય વર્ગનો અનાદર કરી મુરડો. મુખી રીતે દીશા

જે મુઠ્ઠા જનો મારું શરીર. મહારાજી પુત્ર, અને મારું પર તથા
 ધન-એમ કહ્યું કરે છે, નેજા પત્નિ આખરે તેને લગ્નને લગ્ન રહે
 છે, અને પે.તે આ સંમાર સામરમાં જુટે છે. દરેક જીવ આ દેહથી
 જુટે પડે છે, અને પર વગેરેથી જુટે છે, ને પત્ની તે દેહ તથા પર
 વગેરેમાં આમટે મમતા પડે છે? દરેક જનિમ.ત્તીએ તિયાર્યું
 જોઈએ કે, આ સંસારમાં કુટુંબ, ધન, ધન્ય મુદ વગેરે બધા મ
 મનના સ્થાન દુઃખના કારણ છે. જે કુટુંબ પે ત.ના દેહને પત્ન
 જે પે.ત.ના મને છે, તે તે કર્મના બધ કરે છે. પતિન પુરૂષ ધન
 કુટુંબમાં જનિ આસક્ત થયે નથી, તે તેના પટે ધર્મ કપ.જન કરી
 સર્વે બધ છે. જે જાત—અસ્પૃશ્ય પુરૂષ છે, તે મુદાદિકથી ધેર
 પાપ કપ.જન કરી નરકની જનિને પ.મે છે.” હે સતી, આ પ્રમ.ત્તે-
 ના લે.પ વચનો તારા જાણુ.માં છે, તે છતાં તું આમટે મારી ત
 રૂ મમત્વ રાખે છે. ધર્મનું શુદ્ધ સ્વરૂપ તારા પ્રજુદ હૃદયમાં પ્ર-
 નિજુદ થયેલું છે, એટલે તે તિપે તને વિશેષ કહેવાની જરૂર નથી,
 તથા પિ આ વખતે મારે કહેવું પડે છે કે, તું જાવ સહિત
 તેવા ધર્મનું ચારણ લઈ મારા આ કાર્યમાં વિશેષ સહાયજન થા;
 અને મને પુરીથી રજા આપ. ” પતિના આ વચનો સાંભળી
 શ્રીમતીએ કહ્યું હતું કે—“સ્વ.મિનાથ, હું તમારા જાનવિલાસને
 માટે હંચાવાની હતી તમારા જેવા પવિત્ર પુરૂષના સહવ.સમાં
 તમને આરિત લેવામાં આતરાયજન થતી હતી હવે હું ત
 ને સહાયજન થવા હંચા ર.પુ. મું. જ્યારે આપની હંચા આ
 ન ધર્મ પાગવાને ઉત્પત્ત થઈ છે, તે આપ તે હંચાને પૂર્ણ
 થા ત-પર થાએ. આરિતરૂપી ઉદ્ભવજ રત્નને ધારણ કરી તમે
 દર પદિમ જીવનને સુધારો, અને તમારા આત્માનો હ-
 ર કરો.”

સતી શ્રીમતીના આ વચનો સાંભળી આદ્રકુમાર પે.તાના
 માં પ્રસન્ન થયે હોય. તેણે સતીને ધન્યવાદ આપીને કહ્યું—
 થા, તારા જેવી સદગુણી ય વિદ્યા કોઈ પુરૂષવ.ન પુરૂષને

નિષે નિવમન હતા. તે મહાનુભાવે શ્રી વીરભગવતના મુખથી
ઉત્તમ ધર્મદેશના સાંભળી હતી. ગી.વ.ણીના શરણથી જે પે.
ના સરિતને વિશેષ પ્રકાશમન કર્ય હતું. તીવ્ર નિષ્ઠા. કરી તે
માર્ગકુમાર સર્વ કમનો નાશ કરી આનુષ્ઠાન દાય થવાના ને.શા-
મરીના દાર મુખી પહોંચ્યા હતા.

સગી શીમતી પોતાના પુત્રની સાથે કદદે.ક સમય મૃદુ વ.ન.
રહી પાછળથી સાંધીનવ આગીકાર કરી ને.શાની આંધક. રમી
પડે હતી. સગી શીમતીનું હૃવનનારન પે.ન.ન. મહા.યોગી પતિ
માર્ગકુમારની સાથે ભા.રા.વર્ષમાં જવાપે મર.વ છે. આર્.કુમાર
એ સગી શીમતી—એ બને ય.વક દંપતી ધર્મ, અર્થ, ક.ન
એ ને.શ એ સાર પુરુષ.એને સ. હી નનુષ્ઠ જન્મની ન. વંકે.ત
કરી મયા છે. દરેક શાવક દંપતીને એ મહા.નનારનો દંપતી ધર્મ
સનુકરના યોગ્ય છે. એવું ઉત્તમ દંપતી પ રજુ કરનારા જેન દંપ-
તીનો જ્યારે ઉત્પત થયે, ત્યારેજલ રીય જેન પ્રવરનો મહાનુ ક
દય રહ શક્યો.

મુનંદા

(મુનંદા કુમારની જ્ઞેન.)

ના.શ.શ. ૧૩

સગી મુનંદા શા.રની નનરીના ર.જા કેનકે-
તુની પુત્રી એને આ ર્વન મુનિ સમાજમાં મુચિ
ખ્યાન મયેલા મુનંદા કુમારની જ્ઞેન હતી. મુન-
દની માતાનું નામ મહાયમુંદરી હતું. મતવ-
મુંદરી એક મુચિસિન માતા હતી. તેણીને પતિ
કેનકેતુ રામનો તેણીની પર અપૂર્વ પ્રેમ હતો.
મુંદરી એ એ દં.જ.જો દુષ્ટમાં પારણ કરી એને પછી પ્ર-
M-૨૪

દેવ પ્રસન્નતા દોષ અને આપની વર્ષગાંડના આ નવીન ઉત્સવમાં મા-
રી વિશેષ અભિવ્યક્તિ પૂર્ણ કરવાની આપની પ્રજાગ દંડા દોષ, તે
આ પ્રમત્તે મરી એ દંડા છે કે, આપના ગમમ રાજ્યમાં પ્રજા-
ની સનવૃદ્ધિ થાય, તેવા સાધનોની વિશેષ ચેતના કરે. આપ
દેવધર્મના પ્રસન્ન અને પ્રભાવક છે, ને આપણા દેશમાં વસતી
કર્તા જનપ્રજાને સનોદયની વિશેષ વૃદ્ધિ કરવાને તૈયાર થાય.
કેવી રીતે આ સાવત્રી નગરીની જન પ્રજાને આપના તન્મુક્તિ
જનનું કિનેજન મને છે, તેવી રીતે આપના મર્ષ દેશની પ્રજાને તે
પુંડરિકન મને તેવી ચેતના કરે. આપના સમૃદ્ધિવાળા દેશની
સાથે આપણા દેશકે રોડે અને એ માધર્મ, નીતિ અને દેશ-
ની પદ્ધતિ, રાજ્યના કરે. દેવ ધર્મને ને રોડે માં રાજ્ય-
તામિને, વર્ષગાંડ કરે, અને આર્થિક ધર્મને, વર્ષગાંડ કરી ધર્મ
દેવે દેવે આપણા ઉદયના મર્ષ હમાં વૃદ્ધિ થાય. મિત્ર પટે
કેવી રીતે અને આપના ઉદયના મર્ષ હમાં વૃદ્ધિ થાય. મિત્ર પટે
ને, કેવી મહત્વનું દેશની આ વાતિત થાય તમામ રાજ્યમાં પ્ર
જા દેશી નગરો ધનદાવ ધનિનને તમે પણ તેવીજ પ્રવૃત્તિ કરાવ
શે કેવી રીતે. મર્ષ થાય તમે ઉદય તમારી ઉદય ના રાજ્ય કરી
દેશે.

દેવ પ્રસન્નતા દોષ અને આપની વર્ષગાંડના આ નવીન ઉત્સવમાં મા-
રી વિશેષ અભિવ્યક્તિ પૂર્ણ કરવાની આપની પ્રજાગ દંડા દોષ, તે
આ પ્રમત્તે મરી એ દંડા છે કે, આપના ગમમ રાજ્યમાં પ્રજા-
ની સનવૃદ્ધિ થાય, તેવા સાધનોની વિશેષ ચેતના કરે. આપ
દેવધર્મના પ્રસન્ન અને પ્રભાવક છે, ને આપણા દેશમાં વસતી
કર્તા જનપ્રજાને સનોદયની વિશેષ વૃદ્ધિ કરવાને તૈયાર થાય.
કેવી રીતે આ સાવત્રી નગરીની જન પ્રજાને આપના તન્મુક્તિ
જનનું કિનેજન મને છે, તેવી રીતે આપના મર્ષ દેશની પ્રજાને તે
પુંડરિકન મને તેવી ચેતના કરે. આપના સમૃદ્ધિવાળા દેશની
સાથે આપણા દેશકે રોડે અને એ માધર્મ, નીતિ અને દેશ-
ની પદ્ધતિ, રાજ્યના કરે. દેવ ધર્મને ને રોડે માં રાજ્ય-
તામિને, વર્ષગાંડ કરે, અને આર્થિક ધર્મને, વર્ષગાંડ કરી ધર્મ
દેવે દેવે આપણા ઉદયના મર્ષ હમાં વૃદ્ધિ થાય. મિત્ર પટે
કેવી રીતે અને આપના ઉદયના મર્ષ હમાં વૃદ્ધિ થાય. મિત્ર પટે
ને, કેવી મહત્વનું દેશની આ વાતિત થાય તમામ રાજ્યમાં પ્ર
જા દેશી નગરો ધનદાવ ધનિનને તમે પણ તેવીજ પ્રવૃત્તિ કરાવ
શે કેવી રીતે. મર્ષ થાય તમે ઉદય તમારી ઉદય ના રાજ્ય કરી
દેશે.

નિશ્ચ સ્થાનનો વિલાસ ભરી રાખશે, અને કોઈ વખતે જરૂર પડે તો મને બોલાવી તારો સહાયક બનાવશે. ” આ પ્રમાણે કહી મુંદકે પોતાની બહેન તરફ વિશેષ પ્રિતિ દર્શાવી—હેવટે કહ્યું કે, બહેન, મારે માટે કાંઈપણ શિશુજીના શબ્દો આપતી ના. તારા હાપણના શબ્દો મને મારા હૃવનમાં ઉપયોગી થઈ પડશે. ”

મુંદકના આવા વચન સાંભળી સતી મુનંદા બોલી—“ પ્રિય ભૂ, તમે મારા વડિલજાનું છે. તમારા જેવા વડિલજાનું આ ની બહેન ત્રી શિશુ આપી શકે ? હું શિશુલીય છું, અને તમે શકો છો, નથાપિ શિશુ નહીં પણ એક વિનંતિ કરવાની મારી છે. પ્રિયજાનું, હવે હું આ પિતૃશૃદ્ધને છેલ્લી પતિશૃદ્ધમાં મૂકું. તે શૃદ્ધમાં મારો હવે યાવજાનુવિન નિવાસ થવાનો છે. હૃવનનો બધો ભાગ તેજ શૃદ્ધમાં પ્રસાર થવાનો છે; તો હવે પુણ્ય પુણ્ય માતા પિતાની સેવા કરવાનો ત.ભ મને મળવાનો નથી, તે લાભ તમનેજ મળવાનો છે. મારા પિતાની મેવાના પુણ્ય-ને. પ્રવંદ બધે પડે છે અને તમારો ને પ્રવંદ ચાતુ રહેવાનો છે. મારે કૃપા કરી તે પ્રવંદને જેમ વિશેષ ગતિ મળે, તેવી રીતે વ. તમને. તમારા જેવા સુતજાનું વિશેષ કહેવાની કાંઈ જરૂર નથી; નથાપિ તમારા બાપુસ્નેહને લઈને મારે આ વાનનિવેદન કરવી પડે છે. પ્રિયમાઈ, ધર્મકાર્યમાં આ વિગેગી બહેનને સંભારજો, અને જે.ગ્ય કામ મેવા સારે કુશળતાને જનુવનના સમાચારો મોકલના સહેજો. ”

સતી મુનંદાના આ વચનો તેના બાપુ મુંદકે આનંદપૂર્વક સ્વી-કાર્યો કર્યા, અને તેને તે સૂચનાને માટે પોતાની પ્રિય ભગિનીનો આભાર માન્યો હતો.

પ્રિય વાંચનારી બહેનો, સતી મુનંદાના આ વચનો ઉપર વિચાર કરી, તેથી જાવના ભાવવાને સદા તત્પર રહેજો, પૂર્વકાને દરેક આર્થસંતાન માતા પિતાની મેવાને માટે કેટલી કાળજી રાખતું હ-વું, અને તેને માટે કેવા વિચાર ધરાવતું. વર્તમાનકાળે તેથી કા-ળજી અને તેવા વિચારો અડપરીતે બેવામાં આવે છે. પુત્રો અને

રકંદક—મારે મારા ઘરમાં મારું કર્તવ્ય જાણવાનું છે.

રાજા—જન્મરે તારું કર્તવ્ય શું છે ?

રકંદક—માનવિનાની આજ્ઞા માનવી, અને જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવો.

રાજા—જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરીને પછી શું કરવાનું છે ?

રકંદક—જ્ઞાનનો અભ્યાસ કર્યો પછી ધર્મના સંસ્કારો મેળવવાના છે.

રાજા—ધર્મના સંસ્કારોની આર્થિકતા શેમાં છે ?

રકંદક—શુદ્ધ માર્ગાનુસારી સ્વામાં.

રાજા—શુદ્ધ માર્ગાનુસારી જ્યેષ્ઠે શું ?

રાજાનો આ પ્રશ્ન સાંભળી રકંદક માર માર્ગાનુસારીના પાંચીશ પ્રકાર અનુક્રમે જોડી ગયો. તે સાંભળી રાજા હૃદયમાં અત્યંત ખુશી થયો હતો. પછી રાજાએ પુરંદરચંદ્રની સામે જોઈને પૂછ્યું—જલ્લે, તે કેવું જ્ઞાન મેળવ્યું છે ?

પુરંદરચંદ્ર—પિનાશ, જ્ઞાન અરૂપી છે, તેથી તેનું પ્રત્યક્ષ સ્પર્શ જાણી શકાય તેવું નથી. મને તે આ મારી મારાએ જે જ્ઞાન શીખવ્યું છે, તે મને પ્રાપ્ત થયું છે. તે શિવાય કશું કંઈપણ જાણી નથી.

રાજા—તારી માતાએ તને ધર્મ વિષયમાં શું શીખવ્યું છે ?

પુરંદરચંદ્ર—મારી વય અને ભુદિને જે યોગ્ય લાગે, તેવું શીખવ્યું છે.

રાજા—તેન ધર્મમાં અનુદાન કેટલા પ્રકારના છે ?

પુરંદરચંદ્ર—ચાર પ્રકારના છે.

રાજા—તે ચાર પ્રકારના અનુદાન નામ સહિત જણાવ.

પુરંદરચંદ્ર—૧ પ્રીતિ સહિત, ૨ ભક્તિ સહિત, ૩ વચન પ્રધાન અને ૪ અસંગે એ ચાર પ્રકારના અનુદાન કહેવાય છે.

રાજા—તે ચારેનાં લક્ષણો સમજાવ.

પુરંદરચંદ્ર—“જે કિંઈ કરવામાં પ્રીતિનો રસ થયે તે પ્રીતિ-સહિત અનુદાન કહેવાય છે. કિંઈ કરનાર મનુષ્ય બહુમાન સાથે

તથા સજાએ તેણીને યોગ્ય એવા કોઈ પતિની શોધ કરવા માંડી
 એક વખતે તેના શોધ માટે મોકલેલા કોઈ દૂતે આવી ખબર આ-
 પાડે, 'હંડારવ રથમાં કુંભકાર નામે રાજકુમાર છે. તેણે કું-
 ભકારની કુંભવણી સંપાદન કરી છે, તે સાથે તેનામાં સર્વ પ્ર-
 કારનાં સદ્ગુણ પ્રાપ્ત થયેલા છે. મંત્રીના મુખથી આ ખબર સાં-
 ની રાજા સહર્ષ થયો અને તેણે પેલાની પુરંદરવથાને સંબંધ
 વધી સ.યે કર્યો હતો. રાજકુમાર કુંભકાર પણ તેણીના સુલેખનું
 સ્વપ્ન કરી તેને વરવાને હત્યક થયો હતો. શુભ દિને તેઓનો વિ-
 વાદ કરવામાં આવ્યો હતો. પુરંદરવથા ત્યારે વિવાહિત થઈ પે-
 લાના પતિશ્રદ્ધ તરફ જવાને સજ્જ થઈ ત્યારે તેણીએ રાજકુમા-
 રને વિનંતી વચનો કહ્યા હતા, તે સર્વ શ્રવિત્ત જોનેને મનન કે-
 રા થે:શ્વ છે. પ્રજાજી કરવી વખતે તે બાળાએ પેલાના જાણુને
 આ પ્રમણે કર્યું હતું—“ પ્રિય ભાઈ, હવે હું તમારાથી જુદી પ-
 ડું છું. માનવિન્દના અને તમારા સહવ.સમાં રહી ને મેં જ્ઞાનક-
 ર્મ પ્રાપ્ત કરી છે, તેને માટે હું જોડલો ઉપકાર માનું, તેટલો થોડો
 છે. જ્ઞાનાત્મને સંપાદન કરાવનારા માનવિન્દાએ મારા સ્ત્રીજીવનને
 સંયોગ કર્યું છે. મારી મુખ મનોવૃત્તિમાં તે પૂજ્ય માનવિન્દાએ
 કુંભવણીરૂપ કરાવવાના જે મધુર લીજ વાળ્યાં છે, તેના બીજા
 રૂપે જાણે મારાથી આ જીવનમાં કદિપણ વાતો યાચે નહીં.
 જાણુ, તે જિજ્ઞે મારે તમારો પણ સ્વભાવ મનવ.નો છે. તમારા સ-
 દ્વ.સને લઈને મને મારી સત્ત્વરમાં ઘણો લાભ મળેલો છે. ત-
 મેં હંતકીલને છે. મારી સાથે જ્ઞાનની કીડ કરવાને ત-પર ર-
 યોગ્ય છે. મેં જાણવચમાં અમની સાથે જે જ્ઞાનને લાભ મેજ-
 રુંજ કર્યું છે કે, હું તે હવે તમારાથી વિરુદ્ધ થઈ છું. માન-
 વિન્દની મેજનો મહાન લાભ હવે તમને જોડેજ મળવાનો છે.
 તે લાભની ભાગીદારી આ જોડે હવે જુદી પડે છે. તમે શુદ્ધ દ્વ-
 રથી તે લાભ મેજાએ માનવિન્દની જાણ કરવાનો વિદેશ લખ

તેનું આ મુન્યરૂપ હજી તમારે ચાખવું પડે છે.” ખાતકના
 વાંચન માંજી ૨૩૬૩:ચાર્યે મુનિએને આરાધના કરાવી. પ-
 ચાપુએ જેમ જેમ ધાણીમાં પીડાના ગયા, તેમ તેમ તેઓ કે-
 તાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષને પ.મવા લાગ્યા એવી રીતે ચાર્યોને
 મુનિએ કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને મોક્ષ વ્યક્ત કર્યો. તે પછી
 જ.ગમુનિ અને ૨૩૬૩:ચાર્યે બ.કી રહ્યા. તેઓમાંથી ખાતક
 મુનિને ધાણીમાં નાખવાને તૈયાર થયે. તે વખતે ૨૩૬૩:ચાર્યે
 “ મંત્રો, પ્રથમ મને ધાણીમાં નાખ તે પછી આ જાળમુનિને
 તારે જે કરવું હોય, તે કરજે, કારણકે, તેમની ઉપર મારી
 શી પ્રીતિ છે.” ૨૩૬૩:ચાર્યના આ વચનો પાલકે માન્યા નહીં
 નો તે જાળમુનિને લીપડાવીને ધાણીમાં નખાવ્યા. તત્કાળ આ-
 ર્યે જાળમુનિને આરાધના કરાવી. જેથી તે મહાનુભવ કેવળ જ-
 ણીને પ્રાપ્ત કરી મુનિમર્ગમાં આરૂઢ થયા. પાલક મંત્રીએ જ્યારે
 એ જુલમ કર્યો—તે જોઈ ૨૩૬૩:ચાર્યે અતિશય કે.ધાનુર થઈ
 શમતાના શાંત મંદિરમાં તેઓ તદન જુલો ગયા. તમાપિ
 તકે તે આચાર્યને ઉપાડી ધાણીમાં નાખ્યા, તે સમયે તે
 જાનુભાવે એવું નિયાલું કર્યું કે, “ હું આ રાત્રી કુંજકાર અને
 મંત્રીનો વધ કરનાર થાઉં ” આવા નીચાણને લઈને આચાર્ય
 કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું નહીં. તેઓ મૃત્યુ પામી અમિકુમાર
 કાયમાં દેવતારૂપે ઉત્પન્ન થયા હતા.

પાલક મંત્રી આ પ્રમાણે પાંચમો મુનિએનો સંહાર કરી
 રૂપમાં મૃદકાતો મૃદકાતો પોતાના સ્થાન પ્રત્યે આદ્યો ગયો હ-
 ને ઠેકાણે તેણે ધાણીથી પાંચસો મુનિએની હત્યા કરી હતી,
 સ્થાને ચારે તરફ ભૂમિ રુષિઓના રૂધિરથી વ્યાપ્ત થઈ ગઈ હ-
 ને, તેવામાં કોઈ એક સમગ્રી રૂધિરથી ખરડાએલ ૨૩૬૩:ચાર્યનું
 જોઈરણ ગઈથી લઈ આકાશમાં ઉડી ગઈ; પરંતુ તે રક્તરણ
 મંત્રીના મુખમાંથી પુરંદરપણા રાણીના મહેલ ઉપર પડ્યું. તે
 જોઈરણ જોઈ સતી પુરંદરપણાને તેણીના છૂદવમાં પોતાના બં-

ચીર કુલું હનું. તેણીએ ચારિત્રજીવનમાં અનેક શ્રવિકાઓનો ઉ-
પાર કર્યો હતો. છેવટે ઉચ્ચતપ કરી સતી પુરંદરયશા મુકિતમુંદ-
રીની સખી થવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત કરી સ્વગવામિની બની હતી.
તેના જુદા રકંદકાચાર્ય દેવતારૂપ વડે મુનિ મુવન સ્વામીનો પ્રતિ-
ષ્ઠા સંભળી શાંત થયા હતા.

પ્રિય વાંચનારી બહેનો, રકંદકાચાર્ય અને મતી પુરંદરયશા-
નાં બહેનના જીવન ઉપરથી તમે ઉત્તમ બોધ અર્જવ કરજો.
‘‘સહોદરની જોડ ‘ મુશિશ્લિત માનના સહવાગથી કેવું શિક્ષણ
મેં કરી શકી છે. ’’ તે વાતને દૃઢ કરવાને દર્શનરૂપ છે તમારા
કોઈમાં જો જો દર્શનનુ અનુકરણ કરજો તો તમે તમારા નવા
જીવનમાં સંસારના અંગારરૂપ બની શકશો. જેઓ માનવ
માં આદ્યતત્ત્વના ઉદાત્તમાં એક સાધનરૂપ થઈ પડશે.

સિદ્ધાન્ત

હતદીપને વિષે સિદ્ધાન્ત નામે રાજા રાજ્ય
કરતો હતો. તેને સિદ્ધાન્ત નામે રાણી હતી. તે-
ણીના ઉદરમાં સિદ્ધાન્તસિદ્ધ નામે એક કુમાર
ઉત્પન્ન થયો હતો. સિદ્ધાન્તે નિર્ધાર્યમાં પડ્યો
જે સિદ્ધાન્તો હતો. તે રાજકુમાર જેમ જેમ
વયમાં વધતો ગયો, તેમ તેમ તેનામાં રૂપ તથા શુભાન્તી વૃદ્ધિ
પણ થતા ગઈ. જે વનવયમાં આવેલો તે રાજકુમાર નિર્ધાર્યમાં જ
અનિષ્ઠ થયો. તેના મનેદર રૂપને જોઈ અનેક રમણીઓ પ્રેમિત
થતી હતી.

રાજકુમાર સિદ્ધત્તમિંદને બાલ્યવયસી તેની માતા સિ
શાળીના સહવાસથી સારું શિક્ષણ મળ્યું હતું. ધાર્મિક રૂ
પવિત્ર સંસ્કારો તેના હૃદયમાં દૃઢ થયા હતા, તે સારો બુદ્ધિ
શાળીમાં તે ધણે અગ્રેષ્ઠ પ્રદીપ્ત થયો હતો. મિંદત્તસિંહ હ
નિયમ પૂર્વક બાઈત ધર્મની કામના કરતો હતો. નિય આ
કે ક્રિયા કરી જિનપૂજા આચરતો હતો. તારૂંવયસમાં આ
પણ તે રાજકુમાર પોતાના પિતાની આજ્ઞા મેળવ્યા શિવાય
પણ કાર્ય કરતો ન હતો. તે હંમેશા સ્વચંત્રતાને ધિક્કારતો
વડિતની આજ્ઞાને આપીન રહેવામાં તે વિશેષ આનંદ માનતો

એક વખતે વસંતઋતુ આવી. વિવિધ જાનના વૃક્ષોથી વ
મિ મુગોલિન દેખાતા લાગી નવ પાત્રવૃક્ષ પે.શાકને ધારણ
વન લગાવ્યો. વસંતઋતુના સ્પર્શથી નૃમ કરવા લાગી, આ
થે નિદત્તસિંહ રાજકુમાર વનકોટ કરવાને કેમ્પુજ થયો. પિ
ની આજ્ઞા મેળવી તે વનકોટ કરતા વનનુમિમાં આગ્યો. મમાન
ના મિત્રની માથે રૂડી નિદત્તસિંહ વનમાં નિર્દોષ કોટ કરતો હ
તેવામાં તેણે આ પ્રમાણે કોઈ દુ ખી સીનો આતંત્ર સંબંધ
“ હે પિતા, મારી રક્ષા કરો. અરે માતા ! તું પુત્રી વત્સલા છે,
છતાં મારી તરફ કંઈકાં કેમ નથી ? અરે કુતરેવી, આ વખતે
કયા સંતાઈ ગઈ ? ” આ કંઈકાં સંબંધી કાળુ રાજપુત એ
કાર્ય બાંધ્યો. તેણે તિલાંકુલે, “ જેના હૃદયમાં પદોપકારથી મુ
કુરુણાવધાન થતો નથી, તેવા મનુષ્યોનો જન્મ શાકામનો છે ?
માતાના ગર્ભમાં બારૂંક થઈ તેણીને દુઃખરૂપ થયો છે. ” એ
પ્રમાણે ચિંતની તે રાજકુમાર ને સ્વસ્તે અનુમારે રોડ્યો, બાં
દે-મન દાસીએ પકેટી એક મુંદરગાતા તેના બેચમાં આવી. રા
કુમાર તે એક, સ્ત્રીનેજીવી પ્રજ્ઞાજિન થઈ ગયો. ત-કાળ દીપ
કરી અગ્રેષ્ઠની સાથે થયો. તેણે એક પકેટીનો દેવતો દેરો કરીદ
થીની માથે ફેંક્યો. તે એક મદ સહેલો દાણી તે બાળને ઊંડો ર
રાજકુમારનો સાથે આગ્યો. તેવામાં તે બાળ તેની પમેથી છડ

યો. આ જનાવથી રાજકુમારની લોકોમાં ભારે પ્રશંસા થઈ હતી. રાજકુમારે જેણીને હાથી પાસેથી ઓઢાવી હતી, તે ધનઝેણી ની પુત્રી ધનવતી હતી. ધનઝેણી સિંહલદ્વીપનો પ્રખ્યાત નગરચોક હતો. તેને ધનવતી એકની એક રૂપવતી કન્યા હતી. તે જાળાને માટે કોઈ યોગ્ય પતિની શોધ તે કરતો હતો. રાજકુમાર સિંહલ-સિંહે જ્યારથી ધનવતીને હાથીના મૃત્યુ પાશમાંથી ઓઢાવી. ત્યારથી તે રમણી તેના મોહમાં પડી હતી. હૃદયથી તેણીએ તે રાજકુમારને પતિ તરીકે નિશ્ચિત કર્યો હતો. આ વાર્તા ધનઝેણીના બહુવામાં આવી એટલે તે ઈચ્છીએ રાજ સિંહલેશ્વરને પ્રાર્થના કરી પોતાની પુત્રી ધનવતીને કુમાર સિંહલસિંહની સાથે પરણાવી હતી. પોતાના પ્રાણને મૃત્યુના મુખમાંથી બચાવનાર સિંહલસિંહ કુમારને પરણી ધનવતી પોતાના સ્ત્રીજીવનને કૃતાર્થ માનતી હતી.

રાજકુમાર સિંહલસિંહના શરીરમાં ધૈવનવચનું સૌંદર્ય વિશેષ ખીલી નીકળ્યું હતું. તે કુમાર જ્યારે પોતાના નગરમાં ફરવા નીકળતો, ત્યારે નગરની સ્ત્રીઓ તેનું મનોહર રૂપ જોઈને મોહિત થઈ જતી હતી. કેટલી રમણીઓ તેા ગૃહકાર્ય છોડી તેની પાછળ જમ્યા કરતી હતી. વારંવાર આવો જનાવ જનવાથી પ્રભાવને એ વાત રાજાને કહી; ત્યારે રાજાએ કુમારને નગરમાં ફરવાનો અટકાવ કર્યો. આથી નિર્દોષ રાજકુમારના મનમાં માહું લાગ્યું. પોતાનું ભારે અપમાન થયું, બહુ સિંહલસિંહ તેજ રાત્રે પોતાની સ્ત્રી ધનવતીને સાથે લઈ નગરમાંથી ચાડ્યો ગયો. તેઓ જને એક વાહાણમાં બેસી સમુદ્રમાં ચાલ્યાં. થોડે જતાં પ્રતિકૂળ પવનને લઈને વાહાણ ભાંગી ગયું. ધનવતી અને સિંહલકુમાર જનેના હાથમાં જુદા જુદા પાટીયાં આવ્યાં, તેથી તેઓ જુદે જુદે કાંઠે નીકળી પડ્યાં. પાટીયાંની સહાયથી ધનવતી કુસમનગરના બંદર ઉપર ઉતરી. ત્યાં પ્રિયમેલક નામના કોઈ તીર્થમાં રહી તે પતિને મળવાની ઇચ્છાથી કુશર તપસ્યા કરવા લાગી. ધનવતીએ ત્યાં એવો અભિમદ્ધ ધારણ કર્યો કે, “જ્યાંમુખી સ્વામીનો સંયોગ થાય નહીં, ત્યાંમુખી મૌન ધારણ કરીને રહેવું.”

એક વખતે રાજા રત્નપ્રભે પેતાના જમાઈ નિહલકુમારને પુ-
છવાથી તેને પેતાના દેશ કુળ વગેરેનો, બધાં વૃત્તાંત રાજાને કહી
સંભળાવ્યો. તે બાદે વાતી પેતાની પુત્રી દાસીદાસા સાંભળતુ કે,
નિહલકુમારને જ્યાં સુધી માતાપિતાના દર્શન ન થય, ત્યાં સુધી
તે યજ્ઞયજ્ઞ પાત્રી સુમિથયન કરવાના નિશ્ચયનો ધરાઈ થયેલા છે.
જ્યાં જ્યારે સંભરી રાજા રત્નપ્રભે પેતાની પુત્રી અને જામનાનો
જાર મનાર કરોં અને તેમને મુખ દિવમે તેમના દેસ ગરદ વિદ્ય
કરે હતાં અને સારે રૂઢ નામનો પેતાને એક પ્રજાન એકરો
ને દહ કુમારી અને દુઃસારી અને, જરૂ તેના અવસાન રાજા
અત્યુદાસો ન વચાવવાથી ને રાજાને વિદ્ય સંજય બનેલા હતા.

[illegible]

ઉપર બેસી ધનવતીનું ચિતન કરવા લાગ્યો ચિંતવન કરવાની સાથે તે ખાટલી આકાશમાર્ગે ઉડી કુસુમપુરના ઉવાનમાં ઉતરી પડી તે વખતે રૂપવતીને તૃષા લાગવાથી તેણીએ પાછી માથું રાજકુમાર તે સમયે ત્યાં મુઠી આસપાસ જળની ચોથ કરવાને ગયો, ત્યાં એક કુવે જોવામાં આવ્યો. તેની અંદર તેણે અવલોક્યું, ત્યાં તે કુવામાંથી એક સર્પ મનુષ્ય લાપામાં બેઠ્યો—“હે કુમાર, તું મને આ કુવામાંથી બાહર કાઢ.” તે સાંભળી રવાનું કુમારે કાંઠાઉપરથી પોતાનું ઉતરીય વસ્ત્ર મુઠી તે સર્પને બાહર કાઢ્યો. બાહર કાઢતાં જ તે સર્પ રાજકુમારને ડચ્છે. એટલે રાજકુમારનું રૂપ કુમકું ઘર્ષ ગયું. તે જોઈ રાજકુમાર બેઠ્યો—“સર્પ, તેં મને ઉપકારનો બદલો સારો આપ્યો.” સર્પ બેઠ્યો—“બાદ મેં આ ઉપકાર જ કર્યો છે. આ રૂપ તને ઉપકારી થયે વળી જ્યારે તને સંકટ પડે, ત્યારે માફ રમરણ કરજો.” આ પ્રમાણે કહી તે સર્પ અંતર્ધાન યત્ર ગયો.

દૃશ્યમાં આવ્યા પાંચને અને કુમકરૂપને ધારણ કરતો રાજકુમાર તે કુવામાંથી જડ લઈ પેતાની પ્રિયા રૂપવતીની પાસે આવ્યો. તેણે કહ્યું, ‘પ્રિયા, આ જડ ધકુલ કર.’ રૂપવતી તે કુમકને જોઈ વિચારમાં પડી તે પુરૂષ પોતાનો સ્વામી નથી, એવું બહુ તે ભયથી ન ધર્ષ આમતેમ જોવા લાગી, પણ પોતાના સ્વામીને ક્યાંક પણ જોયો નહીં. પછી તે કુમકને અનાદર કરી પ્રિય-એલકુ તીર્થમાં આવીને પ્રથમની જે સ્ત્રીઓની જેમ અભિવંદ્ય ધારણ કરીને બેઠી ધનવતી, રત્નવતી અને રૂપવતી ત્રણે સ્ત્રીઓ દૃઢ નિયમ ધારણ કરી તે તીર્થની સેવા કરવા લાગી તેઓ કાંઈની સાથે કાંઈ પણ જોવાની ન હતી.

એક વખતે કુસુમપુરનો રાજા ફરતો ફરતો તે પ્રિયએલકુ તીર્થમાં આવી ચડ્યો. તેણે અંદર પ્રવેશ કરી જોયું, ત્યાં તે ત્રણે નિયમધારી સ્ત્રીઓ તેના જોવામાં આવી, તેણે ઘણા પ્રયત્ન કર્યો, તોપણ તે ત્રણેમાંથી કાંઈ સી રાજાની સાથે જોવી નહીં તે ઉપરથી રાજાને કૌતુક થયું અને તેના દૃશ્યમાં તેમને જોવાવાળો અને આમલ ઘર્ષ પડ્યો. પછી રાજાએ એવી બહાર પોષણ કરાવી કે,

વખને રાત્રીએ જાગું, “સુષ્ણ આયો.” એવામાં કપાંડી સર્પ આવી-
ને કમારને કહ્યો: એટલે તે ભૂમિઉપર પડ્યો. તેને તેવી સ્થિતિમાં
એક પેલી સ્ત્રીએ વિચારવા લાગી કે, “એ બા મૃત્યુ પામ્યો તો
આપણા સ્વમીનાથની ખબર કોણ કહેશે.” તે વખતે સતી સ્વ-
મીને પેતાના દરબમાં જાયપરમેણીનું સમરણ કર્યું અને પાતાના
શીઠ પર્મની આવના સતી, એવામાં તો તે કુમાર વિચાર પામ્યો
કરી પેતાનાજ મુનરૂપમાં બેઠો થયો. સર્પ સત્કાર્યમાં થઈ ગયા
અને સતી સ્વમીનાથ શીઠની પ્રથાના કરવા લાગ્યા.

તે વખતે પેટો ના પ્રવશ થઈને બેઠ્યો. -ધનપુર નગરમાં ધન-
નંદ્ય અને ધનવતી નામના બેહિ દંપતીથી ધનદેવ અને ધન-
નદત નામે બે પુત્રો થયા હતા. એક વખતે ધનદેવે કે. હંમુનિને
શ્રીમદ્ધનમાં સારા જાતું દ્રુપ ચેદરન્યું હતું, તેના પ્રભાવથી મૃ-
ત્યુ પામીને ટું દેવ થયો અને ધનદેવે હંમુરસનો એક ધણ સુન-
ને ચેદરન્યો, પણ તેને સત્ત્વ પ્રભુવત્ત્વના ખરિત થયો, તે મૃત્યુ
પામીને બા રાજકુમાર થયો તે જલ્લકર બા ખોડા થઈ પી તેને
જલ્લકર વિશેષ થયો હતો, બા રાજકુમારને સમુદ્રમાં બચાવવા
કરું પેતેજ હતો અને બા સર્પ હતો રચનાર પણ ટું જ હતો
તેને એટલાપટ કે એ બા કુમાર કુલ્લરૂપે થઈ તે. તેના સત્ત્વ
દ્રુપમાં કે એ રાજકુમારે, તે તેને બોલ્યો રહે નહીં. “બા
પ્રમતે જી તે નામ દેવના બદલ થઈ રહે.”

તિંદરકુમારને એક તેનો પદ સોના પુટી થઈ રાત્રીએ તે
ના સત્ત્વ દ્રુપમાં પેતાના દેશનો દરબાર રહે. જાતી તિંદરકુ-
માર રાત્રીએ જાગું પેતાની રાત્રી સોના સર્પ પેલી સ્થિતિમાં
તો ખાલો ઉપર બેઠો પેતાના તિંદરકુમાર રહે. દેવના નાં તે
ના વિદ્યે તેને રાત્રી બા મૃત્યુ હતું. તિંદરકુમાર પેલી રાત્રી
પ્રભાવથી પેતાના દેશને લે તેને કષ્ટિવત્ત્વ કરું હતા અને
સતી સ્વમીનાથની રાત્રીને જનુસદા બા દંતપ્રમતે બદલદેવ
રહે હતો.

મદી સ્વમીનાથ પેતાની રાત્રી સર્પ રાત્રી સતી રાત્રી રાત્રી

જાહેર ખબર.

વાંચીને વિનોદ પામે.

તત્કાલે જાણવાની દરિયાને સમગ્ર વિગત ઉપર દેખ છે, પણ તેની
1.૫ થી તે 1 મને આપીન છે.

આજના તાલેરુ પુરુષો વધારે જોવામાં આવે છે, પણ
1 મને તેમ. પ્રાચીન સ.પતે દે દે આથી માનવાથી તેમજ આજના
1 થી થાત. નથી. આજે તે પુરુષો જનસંખ્યાના 1૬૨.૬૧ અમર
1૬૫ થી " તત્કાલે ખબરમાં પ્રવાસ " એ ન મનું પુરુષો જાહેર
1૬૫ છે. એથી જાહેર વિદ્યાના દેવ જન સંસ્કૃતિનાં પદો. તથા તેનું
વર્ણન ૧૯૨૫ જે જાહેર. આજના ૧૬૫ છે. પ્રસારે એ. ૫૩ પ્રદે. ૧
જેથીથી ૫૩ આ. પ્રદે. જાહેર છે. આજના મનુષ્યને સરકારે
1. આજનાને પ્રિય દેવ અને તેમ. વાંચી વિનોદ પામે તેમજ આ.
1 આ. પ્રદે. આજના દેવ અને ૧૬૫ જે ને ને 1 મન જુજ સ.પતે
માં આવી છે.

આજના તાલેરુને વધારે પ્રિય દેવ ૧૩ તેમ છે, મારે જે
પતે પ્રદે ૧૩ દેવ, તેમ. એ ને ને ૧૩ દેવ ૧૩ દેવ ૧૩ દેવ
૧૩.

૧૩ ૧૩ ૧—૨—

૧૩ ૧૩ ૧—૨—

